

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

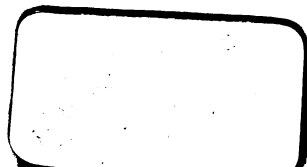
About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>

600095483Z

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

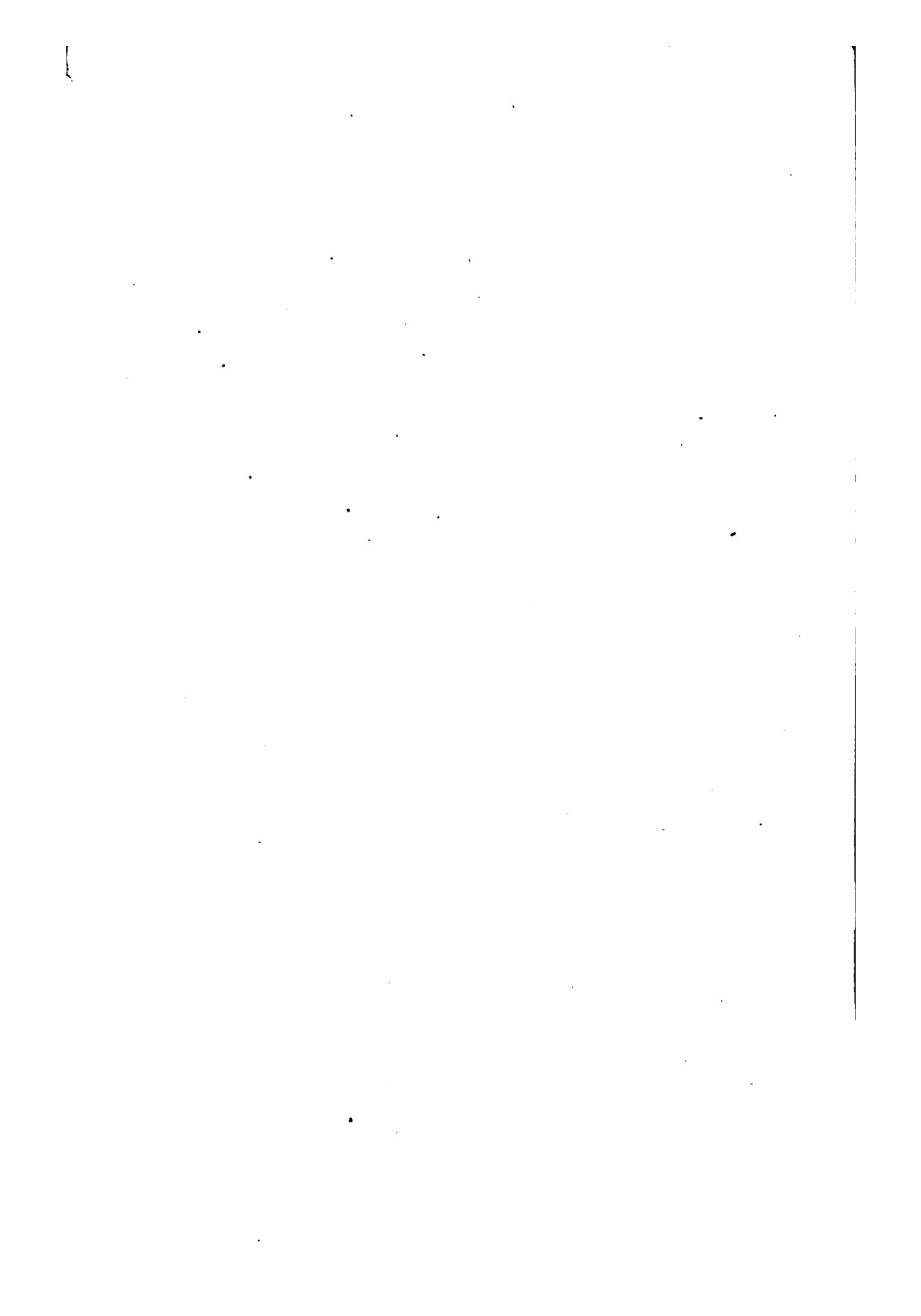
.

.

.

.

.

S T A T U S
DIOECESIUM CATHOLICARUM

IN

AUSTRIA GERMANICA, BORUSSIA, BAVARIA, RELIQUIS
GERMANIAE TERRIS SITARUM

DESCRIPTUS

A

J. FRIDERICO SCHULTE

J. U. D., JUR. CANONICI ET GERMANICI PROF. PUBL. ORD. IN UNIVERSITATE
PRAGENSI ARCHIEP. PRAG. JUDICII MATRIMONIALIS CONSILIARIO ACTUALI.

GISSAE 1866.

SUMPTU E. ROTH.

110. 2. . 116.

P R A E F A T I O.

Accuratam status dioecesium habere notitiam summi esse momenti, si, quae inde veniant commoda, consideraveris, statim intelliges.

Certo certius est, singulas dioeceses earumque conditionem inter se maxime differre, sive formam, ut ita dicam, exteriorem spectes, sive vitam internam. Ad has diversitates recte discernendas non sufficit, in promptu esse eos numeros, qui quodammodo ita circumscribunt dioeceses, ut mathematicorum more construi possint. Quaecumque in ipsam vitam ecclesiasticam vim aliquam exercent: situs, relatio inter ecclesiam et rempublicam, numerus et conditio incolarum ab ecclesia separatorum ipsa religione christiana vel confessione, relatio clericorum et regularium omnis generis ad populum (laicos), relatio clericorum curae animarum deditorum ad eos, qui aliis funguntur officiis, numerus et conditio beneficiorum aliorumque officiorum, jura ordinaria quemadmodum aut secundum jus commune libere exercentur aut fortasse legibus civilibus consuetudine statutis particularibus coarctentur vel in facto minuantur (praesertim in ordinandis clericis, conferendis beneficiis, administranda jurisdictione ecclesiastica, cura rerum temporalium gerenda cet.): has reliquasque ejusmodi res haud ignorare eum omnino oportere, qui de statu ecclesiae, qualis in aliquo consistat territorio, judicare velit, primo constat aspectu. Talis etenim profecto notitia solum et valide efficit, ut, quaenam praecipue sint adhibenda ad statum dioecesis meliorem reddendum, possit dijudicari. Nam si intellexerimus, bonum certae dioecesis statum dici posse et qualis sit, comparatione

cum alia intercedente facile nobis persuadebimus, quid in altera sit mutandum. Nihil unquam periculosius est, quam errare de iis rebus, quae unice efficiunt, ut status natura recte intelligatur. Non sola cleri, beneficiorum, templorum, monachorum, religiosarum numerositate ecclesiam in aliquo territorio *florere* constat; vitam ipsam populi esse catholicam oportere planum est. Ecclesiae finis minime est, ut hierarchia numerosa, opulenta existat, immo ut is adsit clericorum numerus, ea vigeat hierarchiae libertas, eae praesto sint opes, quas, ne ulla re ad assequendum finem ipsi propositum careat, ecclesia possideat est necesse.

Ex iis, qui publici juris sunt facti, libris, neque, si certam singulam dioecesim, neque multo minus, si dioeceses Germaniae vel ullius ampli territorii intuearis, res modo designatas satis perspici constat. Permagnus „*schematismorum*“, „*elenchorum*“ aut quotannis aut bienniis trienniis cet. impressorum numerus fere nihil continet, quam nomina clericorum, beneficiorum, nudum animarum numerum. Deest in iis „*conspectus*“ congruus, summa difficultate notitiae inde hauriuntur. Neque vero ii hujusmodi libri, qui minime cancellis tam angustis sunt circumscripti, de omnibus rebus, quas supra attigi, lectorem reddunt certiozem. Catalogi dioecesium *bavaricorum* fere omnium mihi esse videntur optimi. Quae ad dijudicandum statum cujusve parochiae particularem, relative ad clerum, ordines religiosos, populum cet. pertinent, scitu digna vel necessaria sunt, continent. Catalogi quoque aliquot Austriae dioecesium quodammodo excellunt. Sed dum plerique catalogi bavarici etiam statum populi religiosum pro parte exhibent, frustra in catalogis austriacis, borussicis aliisque de rebus gravissimis, utpote de matrimoniis, numero liberorum legitimorum et illegitimorum, communicantium cet. notitiam quaeris. Hae vero res primo per se nos juvant in statu dijudicando; accedit, quod „*statisticae*“, quas republicae edunt, plane alios sequuntur fines et maximam partem, id quod in terris et regionibus, ubi catholici cum acatholicis permixtim degunt, summi est momenti, in conscribendis numeris nullum ad statum ecclesiasticum habent respectum. Quodsi catalogi illas res continerent, fieri non potest, ut ad omnium deveniant notitiam, quippe quum aliquot extra dioecesis singulae fines fere nunquam egrediantur et summis tantum expensis acquiri possint. Sin autem haec superaveris, non cuiusvis est, ad ea omnia attendere, quae lumen afferunt.

Itaque rem omnibus gratissimam fore opinor, quum „*statum ecclesiae catholicae*“ edam.

In describendo statu ecclesiae catholicae *Austriae germanicae, Borussiae, ceterorum sub confederatione germanica unitorum territoriorum* hoc opus se continet. Ad reverendissimos harum dioecesium Ordinarius preces direxi ante hos tres annos enixe rogans, ut certis quaestionibus responderent et libros hujusmodi impressos mihi transmitterent. Quae accepi opus offert. Aliquot curiae ad quaestiones propositas ita responderunt, ut paucissima jam desideranda sint, aliquot praeter catalogum paucas resolverunt quaestiones, accuratis de quaestionibus ex catalogis haud resolvendis notitiis neque apud curiam existentibus neque brevi tempore habendis, aliquot porro re, silentio scilicet interposito, una denique verbis expressis inopportunum duxerunt, quod intendebam. Hoc aliaque dubitationem mihi non attulerunt consideranti, ut librum ederem, unde maxima scientiis et praesertim juri canonico atque theologiae provenirent commoda. Quid ambiguum esse potest? Publicare numeros omnis generis, qui partim ex libris vulgatis partim aliunde reperiri possunt? Minime. Publicare fortasse, quantum mensae episcopales, dignitates et praebendae canonicales, seminaria habeant redditum, quanta debeat camerae apostolicae taxa, quanta fortasse summa a republica quotannis solvatur? cet. cet. Ubi nova dioecesium circumscriptio locum habuit, hae omnes res, excepta ultima, in ipsis bullis accuratissime continentur, bullae vero centies sunt impressae. Hoc in dioecesibus borussicis, bavaricis, rhenanis, compluribus austriacis quadrat. Ultima vero, quam attigi rem, ex ratione quaestuum et erogationum, quae vulgo *Budget* appellatur, publica singularum civitatum satis superque elucet. Ex hoc ipso fonte, quod pertinet ad Austriam, cujus episcopi et capitula plerumque ditissimi esse putantur, is quidem mensarum episcopalium et capitulorum redditus directe patet, qui ex *fundo religionis* percipitur. Ceterorum vero episcoporum redditus, quum certa ad fundum religionis percenta solvere teneantur, ex percentis in illa ratione - Budget - annotatis in tantum deduci potest, quantum reipublicae ex *fassionibus*, quae vocantur, i. e. ex redditu confessione a singulo facta, constat. Idem est de praelaturis. Tantum vero abest, ut ecclesia ex reddituum summa publicata detrimentum capiat, ut contra falsae illae opiniones de immensis ecclesiae catholicae

divitiis et opulentis praebendis refutentur. Insuper summus Pontifex Pius P. IX., quem transmittendo easdem quaestiones, quas ad episcopos direxi, humillime rogavi, ut episcopis Italiae austriacae, Ungariae, Galiciae, Dalmatiae cet. preces meas commendaret, non modo annuit his precibus, sed etiam Nuntio Viennensi mandare est dignatus, ut voluntatem S. Patris illis aperiret. Quo facto Em. et Rev. Dom. Cardinalis de Luca, eo tempore Pro-Nuntius apostolicus, tanto me affecit favore, ut quaestiones a me propositas ipse imprimendas et ad episcopos transmittendas curaret, rogando, ut iis responderent. Reverendissimis dominis Archi- et Episcopis Agriensi, Weszprim., Quinque - Eccles., Nitriensi, Scepus., Lugos. r. gr. c., Rosnan., Szathmar., Vaciensi, Sabar., Cassov., Cracov., Premysl., Vicet., Spalat. et Macarc., qui illas preces audiverunt, intimas debitasque gratias agens summopere doleo, quod contemptus humillarum non propter commodum privatum factarum precum ex parte ceterorum episcoporum impediatur, quominus hoc opus alterum, quod de dioecesibus illarum regionum tractaturum sit, sequi possit.

De *forma et consilio* operis nihil dico, per se patet. Quaecumque mente benigna vituperabuntur ab iis, qui ipsa vituperatione probabunt, se et intelligere, de quibus agatur, quid opus sit ad finem propositum assequendum, et rem ipsam ante oculos habere, ea lubentissime accipiam, considerabo, occasione data corrigam.

De *operis materia* pauca jam sunt dicenda. Difficile immo usque adeo impossibile est, accuratam cujusque rei pro unaquaque dioecesi dare notitiam, quoad primo omnes Ordinariatus relationes et conspectus a parochis eo modo componendos curent, ut res scitu dignae pateant, secundo notitias omnis generis communicare non dubitent. *In hoc libro offerri, quae possint, recte me affirmare posse opinor.* Ne vagae darentur notitiae, multa praeterire quam incerta dare malui, *quoties authentica deerat informatio.* Quam ob causam opus tantum abest, ut perfectum dicere possim, ut a fine proposito longe distare cogere confiteri. Sed quum omni data opera fieri non posset, ut opus ederem perfectum, aut plane editione desistendum aut opus minus perfectum edendum erat. Illud equidem volui. Ductus vero amicorum persuasionem, qui operam inutilem, expensas haud mediocres, praeprimis vero diutiorum rei cunctationem dolebant, alterum elegi. Quodsi inde vitu-

peratione dignus sim, nunquam „statum perfectum“ editum iri certum est eo, quod profecto fieri non potest, ut, antequam fundamentum sit positum, in quo pro futuro opus perficiatur, omnes res eo quo decet ordine et statu digestae in manus *unius* veniant. Ex aliis dioecesisibus alia desiderantur; catalogus unius tantummodo singulis bienniis, trienniis, quadrienniis cet. apparet; notitiae scitu necessariae priusquam novus edatur raro mandantur. Quod quamvis postularetur, facile annus praeterlaberetur, sicque plurimi numeri non convenirent. Hoc vero, et id est quod porro attingere debeo, per se non nocet. Nam *numeri absoluti*, qui vocantur, raro aliud praebent commodum, nisi curiositati indulgere, *numeri relativi* soli lumen afferunt.

Singularis occurrit difficultas in describendo *congregationes mulierum religiosas*. Dum virorum congregationes certis ordinum sive monachorum sive clericorum cet. regulis sunt conscriptae, illae mulierum congregationes multoties ad unam tantum dioecesim pertinent, earum regulae raro sunt publicatae. Indè evenit, quod persaepe nesciri potuit, cuius congregationis ex. gr. „*sorores charitativae*“ hujus aliusve dioecesis existant. Quare si alicubi erravi, oro atque rogo, ut a censoribus corrigar competentibus.

Hoc opus nihil offerre vult quam, ut vocant, *statisticum*, i. e. describere, quaecumque ad finem, quem supra indicavi, assequendum faciant. Cujus generis primo sunt numeri, deinde conditiones status, rationes ex iis sequentes, porro statutorum legumque dispositiones, quarum autoritate diocesium, ut ita dicam, status efficiatur et recte intelligatur.

Secundum opus, quod edere mihi proposui, 1° continebit succinctam singularum diocesium *historiam*, 2° *fontes* indicabit et quidem rerum in dioecesi gestarum scriptores, documentorum, legum, synodorum collectiones, ceteros hujus generis libros, 3° *monasteria, capitula*, ceteras corporationes ecclesiasticas, quae olim florebant, nominabit et breviter adumbrabit, additis, quantum fieri potest, de exitu, bonis, fine, cui haec nunc intervium, notitiis, 4° alia omnis generis utilia atque necessaria (parochiae, archidiaconatus veteres cet.). Itaque *Germaniam sacram* edere spero; quo tempore juris publici fieri possit, hoc ipso momento ne indicare quidem possum. Multa collegi, aliquot partes prelum exspectant. Sed quum hic agatur de rebus praeteritis

aut nihil dabo aut omne id, quod saltem ex libris impressis reperiri potest. Eam vero rem quominus absolvam biennio aut triennio ingens laborum omnis generis copia plane impedit.

Tabulae adjectae omnino necessariae esse mihi videbantur quippe quibus statim efficiatur, ut quasi uno aspectu singulae res intelligantur. Quapropter repetitio numerorum evitanda non fuit, nam et singulae dioeceses quoquoersus erant describendae et omnium comparatio facienda.

Quum non res gestas sed *statum* dioecesium descripturus essem, ut plurimum spatii lucrarer, per *titulos* singulas materias digessi et descripsi. Spero, fore, ut hac ratione et perspicuitas augeatur et librum evolventi res, quam quaerat, extemplo facile appareat.

Fontes operis, ut supra jam memoravi, sunt catalogi officiales, litterae Ordinariatuum ad me directae, colloquia cum viris peritis; quamobrem neque libros citari neque de aliis similibus *hic* agi oportet.

Sermone latino usus sum, quia et ecclesiae est sermo et efficit, ut opus ubique locorum possit adhiberi. Certe omnia me fallunt, nisi hoc opus fere eos tantum esse lecturos, qui sermonis latini compotes sint, jure existimo.

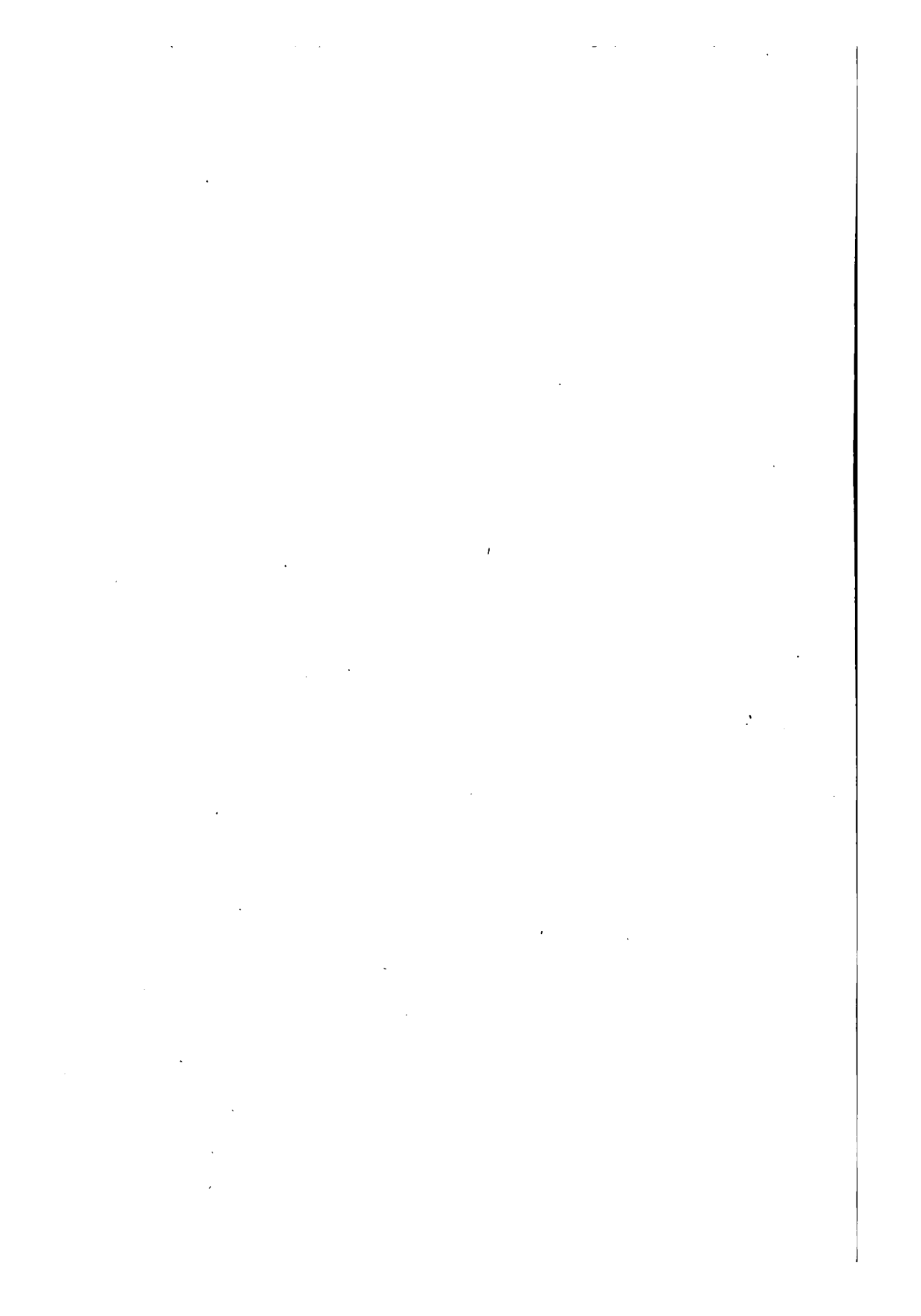
Pragae Idib. Mart. MDCCCLXVI.

Schulte.

I.

PROVINCIAE ET DIOECESSES AUSTRIAE

**IN TERRIS CONFOEDERATIONI GERMANICAE
SUBJECTIS SITAE.**

INTRODUCTIO.

Notitiae generales, quae ad omnes has dioeceses sunt referendae.

§. 1.

De situ et circumscriptione.

Pro regula dioeceses habent territorium antiquitus possessum, quum nullo tempore hoc teneretur, ut dioecesis cum terra hereditaria congrueret. Dioeceses inter se, quod ad circuitum pertinet, maxime differre, dioeceses bohemicas et Olomucensem imprimis nimias esse, primo aspectu apparet. Conditio quoque dioecesium geographica (physica, orographica cet.) deinde diversissima est, praesertim quum 9 dioeceses (Linc., Salisb., Trid., Brixin., Secov., Lavant., Gurc., Labac., Gorit.) aut in totum aut pro parte alpinae sint, aliae saltem montuosae. Curam vero animarum in terris Alpium et in montibus difficillimam esse, patet. Unde efficitur, ut ex solo majore, si alias dioeceses compares, clericorum in Brixin. et Trident. dioecesibus existentium numero nihil probetur. Facillimum quoque est intellectu, hanc complurium dioecesium conditionem esse, cur in iis tot mendicantium monasteria existant, quippe quum primo in regionibus istis raro alii difficillimae curae se dedicerent quam rusticorum filii; deinde paupertas incolarum talibus monasteriis maxime faveat, in Alpibus praesertim denique monasteria ad parochos juvandos tanto sint necessaria, quanto difficilior immo periculosior est presbyterorum singulorum conditio. Quodsi dioeceses bavaricas compares cum austriacis, statim videbis, illas longe melioris esse conditionis. Beneficiorum curatorum in singulis dioecesibus existentium numeros comparanti statim patet, dioeceses rhenanas optime se habere, pessime vero austriacas.

§. 2.

De statu animarum.

Registra, quae vocantur, *status civilis*, de natis, mortuis, matrimoniis, sive matricae baptismatorum (et natorum), mortuorum, copulationum quoad Catholicos a solis parochis conficiuntur, et quidem dupla. Unum exemplar in archivio paroch. asservatur, alterum quotannis Ordinariatus transmittitur. Inspectio et revisio ordinaria quotannis per decanos rurales necnon apud Ordinariatum, extraordinaria in actu visitationis episcopalis per Ordinarium vel Commissarium delegatum instituitur.

Singulis annis *parochi* tabellas confectas pro districtibus politicis, quibus parochia tenetur, magistratus civili tradere debent: 1) de obitu pupillorum. 2) consignatio prolium (pro vaccinatione). 3) consignatio illorum, qui aetatem militarem attigerunt. 4) super statu populationis (nati, mortui, matrimonia cet.) secundum schema praescriptum. Documenta legalia baptismi, mortis, copulationis cet. a parochis conscribuntur.

Praeter matricas, quas nominavi, parochi tenere debent librum denuntiationum matrimonialium et examinis sponsorum.

§. 3.

De Clero.

I. *Educatio*. 1. *Seminaria puerorum* post annum 1849, ut equidem scio, in plurimis dioecibus erecta, sub sola Ordinariatus directione sunt. Fundata sunt maximum ex donis Episcoporum, capitulorum aliorumve et sustentantur partim reditu fundi ipsius, partim summis, quas Ordinarii, canonici aliive presbyteri quotannis voluntarie solvunt. Alumni plerumque, ubi contrarium obtinet suo loco dicetur, in gymnasio publico instruuntur. Si in ipsa domo instruantur, institutum *gymnasii publici qualitatem* solo „Ministerii status“ decreto accipit. Quodsi hanc qualitatem non acquisierit, *examen*, quod vocatur *maturitatis*, in gymnasio caesareo regio locum habet.

2. Episcopis liberum est, quos dignos existiment, ordinare, quum lex civilis secundum *Concordati* art. IV. lit. b. canones pure agnoscat. Generaliter ad *theologiae studium* non admittuntur nisi qui gymnasii classes bene se absolvisse et maturos esse, examine publico maturitatis probaverunt. Sed sacerdotum potissimum urgente penuria factum est, ut in permultis dioecibus juvenes in seminario recipiantur, qui illud examen non superaverint, immo interdum numerus horum superet eorum, qui maturi sint declarati.

3. Pro theologiae studio aut „*Facultates theologiae*“ aut „*Instituta theologiae dioecisana*“ sunt. Professores e fundo studiorum mercedem accipiunt, cui a fundo religionis restituitur. Professorum nominatio quoad instituta dioecisana in libero Ordinariatus est arbitrio, quorum porro est, studiorum rationem

praescribere. Norma vero in conventu episcoporum a. 1856 (Acta hujus conventus num. IV—X.) inter episcopos concordata ad verbum statuit: 1) ut pro regula „ii ad studia theol. solummodo admittantur, qui inferius superiusque gymnasium sufficienti cum successu absolverint. Hanc tamen normam concilium provinciale ad tempus saltem temperabit, ubi tanta sit sacerdotum penuria, ut nec ad parochialem animarum curam agendas plane sufficient.“ 2) „Theologia quatuor annorum decursu a sex aut quatuor saltem professoribus tradenda est.“ 3) „In cunctis institutis theol. tradatur oportet: theol. dogmatica et moralis pastoralisque, eloquentia sacra, historia eccles., jus canonicum, sacra scriptura tam veteris quam novi testamenti, nec non lingua hebraica, a qua tamen addiscenda Episcopus dispensare poterit alumnos, in quantum id conducere censuerit.“ 4) „In quantum pro rerum adjunctis fieri possit, praelectiones accedant extraordinariae de patrologia praesertim, sed et de aliis, quae ad Ecclesiae ministros amplius erudiendos inserviunt.“ 5) Lingua latina ordinarium erit praelectionum theol. idioma: exceptio non nisi in singulis quibusdam disciplinis et gravi ex causa admitti poterit.“ Litteris die 16. Jun. 1856 ad Ministerium c. r. cultus et instructionis datis Episcopi studiorum theol. normam proposuerunt his principiis fundatam. Haec norma Ordinatio hujus ministerii dat. 29. Mart. 1858 (Reichs-Gesetz-Blatt Num. 50.) vi resol. supremae diei 8. Mart. 1858 publicata est, ut art. VI. et XVII. Concordati ad effectum perduceretur. Secundum hanc legem ii, quibus professionis theol. munus tradendum est, examen in scriptis superare debent et praelectionem probatoriam tenere, exceptis viris jam operibus literariis vel magisterio satis probatis. Pro cathedra vacante Episcopus concursum per dioecesim indicat, per complures vero dioeceses, si institutum pluribus est commune. Ubi fundus relig. mercedem dat, vacatio Gubernio est indicenda, Episcopus dat quaestiones resolvendas et curat, ut candidatus optime inspiciatur. De resolutione et votum professorum instituti, de quo agitur, et alterius requiret. Praelectio censenda est per Commissarium episcopalem et professores. Sin dubitatur, an concursus expediat, Episcopus „supplementem“ nominat, quem, si per annum spei in ipso positae satisfecerit, ad examen, quod descriptum est, admittere potest. Ex concurrentibus Episcopus quem elegit, ei, postquam „Locumtenentem“ interrogavit, num persona grata sit „circa res politicas“, munus confert.

Quoad *facultates theologicas* aut Episcopus virum Ministerio designat, audito professorum collegii voto, aut a Ministerio concursus indicitur. Quaestiones episcopus ministerio transmittit, cui jus est designandi aliud quoque institutum theol., ubi examen sit faciendum, quam illud, cujus in concursu mentio est facta. Praelectio probatoria praesente Commissario episcopali locum habet. Quaestiones ab alia facultate recensentur; quo facto Ministerium cum Episcopo consilia confert. *Episcopus quovis momento missionem docendi theologiam potest revocare.*

4. Theologiae studiosi, paucis exceptis, qui „externi“ dicuntur, in *Semi-*

nario Clericorum. degunt, cujus Directores Episcopus libere nominat, praeterquam personas „circa res politicas minus gratas.“ Seminaria aut bona propria habent aut e fundo relig. sustentantur.

§. 4.

Clerus.

II. *Titulus ordinationis et cura emeritorum, deficientium.*

Clerici *saeculares* fere omnes ordinantur ad titulum, qui vocatur *mensae fundi religionis*; titulus patrimonii vel pensionis rarissime occurrit. Regulares ad titulos, quos jus canonicum pro regularibus habet, ordinantur.

Sacerdotes, quibus cura animarum ordinaria nondum commissa fuit, et capellani locales, si ad curam animarum gerendam inhabiles redduntur, „deficientium“ pensionem annuorum 210 fl. mon. austr. e fundo relig. accipiunt; parochi deficientes vero accipiunt 315 fl.; quodsi causae graves adsint, 105 fl. adduntur. Ubi beneficii reditus permittit, parochus reservata pensione a successore solvenda resignat.

Sacerdotes demeriti aut in domo corrigendorum (apud singulas dioeceses indicatum est, si qua existat) aluntur aut e fundo relig., nisi fortasse in opus publicum damnati in carcere publico detineantur.

Ex „ratione quaestuum et necessitate erogationum“ pro anno 1863 suo quaeque loco expensa notabitur.

§. 5.

De beneficiis.

1. *Congrua.* Congrua parochorum veterum (i. e. in parochiis jam a. 1782 erectis) est 315 fl. m. a., novorum (i. e. post. a. 1782 erectarum parochiarum) est 420 fl. m. a., localistarum 315 fl., capellanorum, cooperantium, coadjutorum 210 fl. m. a. In civitatibus capitalibus parochi congruam 420 ad 1260 fl. habeat. Reditus aut ex agris, aut e summis sub hypotheca elocatis aut e syngraphis publicis proveniunt. Accedunt eleemosynae missarum fundatarum aliaeque, praestationes pecuniariae vel naturales a patronis sive communitatibus debitaе. Usque ad annum 1849 parochi in plerisque dioecibus *decimas* (non ex fructibus naturalibus agrorum metiendas, sed quantitatis fixae) percipiebant. Redemptione decimarum a. 1849 facta reditus permultorum parochorum valde sunt diminuti. Reditus singularum parochiarum maxime inter se differunt. Dum aliquot in singulis dioecibus supra 1000, 1500, 2000, 3000 fl. recipiunt, multi haud multum supra congruam habent. Quae ubi deficit, id quod deest, e fundo relig. suppletur. Loco decimarum redemptarum syngraphae publicae („obligationes fundi exonerati“) aut summae sorte victae (quum e syngraphis illis quotannis certa pars sorti submittatur) capiti annumerantur. In omnibus dioece-

sibus magna parochiarum pars nullam praeter 420 fl. e fundo relig. solvendo dotationem fixam habent.

2. Parochi ubique canonice *investiuntur*. Praeter parochias vero raro alia beneficia, quae proprie vocari possunt, existunt. Capellani, cooperatores cet. de regula beneficium non habent. Mittuntur aut parochis petentibus, quibus onus iis necessaria (victum, habitationem) subministrandi et certam summam solvendi incumbit, aut e foundationibus, si quae existant, aut e fundo relig. mercedem recipiunt in iis locis, ubi unus pluresve capellani adsint oportet, beneficii vero redditus ad praestandum salarium minime sufficit. Eodem modo curatur, quum parochus, sufficiente ad hoc redditu carens, morbo affectus pro tempore curam gerere non possit.

3. Parochiae omnis generis iis tantum committuntur, qui *examine* quod vocatur *concursum parochialis*, intra sexennium antecedens approbati aut dispensationem lege ipsa sive gratia episcopali nacti, *concurso indicto* de ecclesia vacante petierunt. Articulo Concordati XXIVto Concursum Tridentinus est praescriptus. In conventu episcoporum a. 1856, quem supra memoravi, num. XLIII—L., sequentes normae concordatae sunt: „Parochiae in omni Austria Imperio non nisi publico indicto concurso conferentur. Tentamina a Vicario Generali et tribus ad minimum examinadoribus synodalibus (seu prosynodalibus), ab Episcopo designandis bis vel semel saltem quovis anno instituantur. Inhabiles iudicati tentamen instaurent oportet. Qui bene perfecerint, per *sex annos* ad concurrendum pro beneficiis parochialibus admittentur. Ad examen pro concurso parochiali accessus pateat sacerdotibus cunctis fide moribusque integris, postquam in animarum curam peragendo *per triennium* laboraverint, vel sacramentum poenitentiae dispensandi facultatem *per quinquennium* potiti fuerint. Episcopus viris, qui scientiae vel rerum gerendarum peritiae specimina alio jam modo dederunt, permittere potest, ut examen extra tempus praescriptum, forma tamen debita, subeant. Cetera, quae praevium hoc scientiae tentamen attinent, concilia provincialia ordinabunt. Concurso facto examinadores synodales non pauciores tribus ab Episcopo designandi Vicario generali praeside iudicabunt, quinam competitores idonei sint. Episcopo integrum erit, eos, quos examinadores idoneos renunciaverint, propter conversationis sacerdotalis defectum reprobare, vel competitores in ipso concurso novo scientiae tentamini subijcere, si quidem ita conveniens censuerit. Inter idoneos Episcopus digniorem seliget, quem ad beneficium promoveat vel patrono commendat.“ Hae normae a conciliis provincialibus receptae et magis declaratae sunt. Patronus ecclesiasticus, Imperator („terrae princeps“), Gubernium (si fundus relig. vel studior. patronus est) *unum e tribus* ab Episcopo in tabella concurrentium *primo positus* praesentare debet. Quodsi Imperator aut fundus rel. vel stud. patronus sit omnino is, qui primo loco positus est, ab Episcopo instituitur, nisi Gubernium ob causam politicam eum reprobaverit. Patronus (laicus) pri-

vatus aliquempiam e sacerdotibus in tabella receptis praesentare potest. Vide amplius de hac re: Schulte Manuale juris ecclesiastici. Gissae 1863. §. 74.

4. Uti ex tabula II. in appendice posita apparet tantus ubique adest patronorum, imprimis privatorum, numerus, ut Episcopi, paucis casibus imprimis patronatus realis exceptis, re vera minimam in beneficiis providendo vim exercere possint. Nam difficillimum esse, ullum prorsus „inhabilem“ declarare tanto magis apparet, quanto certius est, examen, de quo agitur, fere nusquam rigorosius esse. Ita fit, ut persaepe sacerdotes, qui curam exercent in parochia patroni, qui unam tantum aut paucas habet ecclesias ipsius patronatui subjectas, usque ad a. 50^{mum} capellani munere fungantur, alii ante 30^{mum} vitae annum parochi fiant. Hinc sacerdotum penuria! Cujus alia est causa merces profecto misera capellanorum et tot parochorum, labor vero ingens nullo modo congruens neque salario neque conditioni externae.

5. *Fructus omnium beneficiorum parochialium intercalares*, deductis administrationis et iis expensis, quae ad aedes reficiendas aliave similia faciendae sunt neque ab heredibus civilibus praestari debent, in fundum relig. convertuntur. Fructus intercalares praebendarum capitularium, quae e massa communi percipiuntur, reliquorum e massa participantium praebendas augent; sin praebendae e massa separata dentur aut e fundo religionis, huic fundo addicuntur.

§. 6.

De Episcopis.

1. Episcopi dioecesani *ab Imperatore* (qui ex art. XIX. Concord. „Antistitum imprimis comprovincialium consilio utetur“) *nominantur*, exceptis 1) episc. *Secoviensi*, 2) *Lavantino*, quos Archiep. Salisburgensis nominat, confirmat, consecrat, 3) *Gurcensi*, quem duobus vicibus Imperator archiep. Salisburgensi praesentat, tertia vice archiep. Salisb. nominat, 4) archiep. Salisb. et 5) archiep. Olomucensi, quem utrumque Capitula canonicè eligunt.

2. *Mensa episcopalis* diversissima est. *Congrua* Episcoporum ex lege civili censetur 12.600 fl. m. a. archiepiscoporum 18.9000 fl. Qui plus habent, 7¹/₂ procent. reddituum, quos confessi sunt, ad fundum relig. solvere tenentur.

3. *Taxa camerae* aut fixa est aut quovis casu definitur, quodsi compares dioeceses Germaniae reliquas, minor esse videtur pro austriacis.

4. Episcopi singulae terrae hereditariae, ubi dioecesis sita est, vi constitutionis *statuum* membra sunt *cum voto virili*. Exceptio in tantum adest, quod archiep. Olomucensis tantum in diaeta Moraviae, non Silesiae, jus sedendi habet, dum archiep. Salisburgensis tam in Salisb. quam in Tyrolensi sedet. Qui Episcopi *Principis* titulo gaudent (*Wratislaviensis, Brixin., Trident., Secov., Lavant., Gurc., Labacens.*) et omnes Archiepiscopi ex legis fundamentalis litt. patent. 26. Febr. 1861 publicatae §. 4. in „Domo Minorum“ (Herrenhaus), quod

est primum Austriae repraesentantium corpus, sessionem et votum habent. Ceterum omnes 4 Archiepiscopi, quorum provinciae in hoc libro describuntur, *Principis* titulum habent.

4. Episcopi in omnibus, quae recensentur, dioecesibus in *Religiosos* iis fruuntur juribus, quae jus commune aut *ordinaria* aut vi delegationis (ex *Conc. Trid.*) iis attribuit. *Religiosae* ubique jurisdictioni Episcoporum ordinariae subjacent.

§. 7.

De administratione.

1. *Vicarii foranei* s. *Decani* s. *Vicarii districtuum* ab Episcopis nominantur libere, nulla praevia parochorum electione vel commendatione, e parochis decanatum. Hi decani ubique a republica ut „*Inspectores scholarum district.*“ confirmantur. Quare, si gubernium parochum ut inspectorem approbare deneget, Episcopus aut alium nominet aut controversia a ministerio decidatur oportet. Liberum est episcopis, eos destituere. Ubiq̄ mos viget, quod iis titulus „*Consiliariorum consistorii*“, „*Consil. eccles.*“ tribuitur. *Capitula ruralia* nusquam existunt, neque „*fundi decanatum*“; impensae (pro victu et vectura) iis praestandae sunt a parochis, quos installant, visitant, aut a partibus (in causis judicialibus). Eorum est: 1) quotannis visitare ecclesiam, aedificia benef., scholas elementares, 2) matricarum revisio, 3) rationum de bonis ecclesiae administratis revisio, 4) referre de statu cujusque beneficii cet. ad Ordinarium, 5) in fere omnibus dioecesibus fungi commissariorum munere in causis matrimonialibus, aliis ecclesiasticis ad forum judiciale pertinentibus, 6) concursum indicere et tabulam conficere pro scholis element. vacantibus, 7) decreta Ordinarii necnon magistratum clericis communicare, relationes clericorum omnesque alias literas ad illos dirigere cet. *Colloquia* („*Capitelconferenzen*“) *clericorum* decanat. in aliquot dioecesibus introducta sunt. In iis themata in scriptis exarata recensentur aliaque pro vita pastorali necessaria et utilia discutuntur.

2. Superiora officia *Vicariatus generalis*, *Ordinariatus* ab Episcopis libere componuntur, maximum ex Canonice eccl. cathedr. Impensae plerumque ab Episcopis sunt faciendae; in aliquot dioecesibus e fundo relig. pro parte praestantur; ubique etiam certae *taxae* existunt *cancellariae* (pro investitura, collatione canonicatus cet.) et *dispensationum*. Consilarii de regula munus mere honorificum habent.

Eodem modo impensae pro *Tribunali matrimoniali* ab ipsis Episcopis sunt faciendae, quum *taxae* lege civili concessae minores sint, quibus *resarciantur*.

Tribunale pro causis clericorum disciplinaribus et criminalibus (eccl.) in paucis tantum dioecesibus institutum est. Hae causae plerumque „*administrative*“ finiuntur.

3. *Episcopi auxiliares* in part. inf. in aliquot tantum archidioecesibus: *Prag., Olomuc., Vienn., Salisb.*, institui consuetudo est, quamvis profecto aliae dioeceses, praesertim bohemicae, et satis amplae sint, ut Episcopus a Suffraganeo adjuvetur, et dotatio e fundo relig. optime praestari possit.

§. 8.

De tributis eccles. et civilibus.

1. In Austria unum tantum viget *tributum eccles., alumnaticum* scilicet, pro seminario cleric. Legibus est praescriptum, ut parochus, cujus dotatio 420 fl. m. a. non superet, 1 fl. 57 $\frac{1}{2}$ kr., localista et benef. simplex 1 fl. 5 kr., parochi aliique, quorum reditus a 420 usque ad 1050 fl. est, $\frac{1}{2}$ ‰, qui supra 1050 fl. habent, 1 ‰ reditus solvant. Quantum sit, apud paucas dioeceses notare possum. — Quae praeter alumnaticum solvuntur, naturam donationis vel elemosynae habent.

2. *Tributa publica* omnis generis tam a beneficiatis quam a bonis ecclesiasticis (fabricae) solvenda sunt et quidem: a. *vectigal agro impositum*, b. *vectigal habitationum* mercedibus impositum, c. *tributum quotannis ex censu conferendum*, d. *tributum quaestui* varii generis, fabricationi similibusque impositum, uti et tributa pro signo reipublicae (Stempel), indirecta. Singulare, quod beneficiati et bona ecclesiastica solvunt, tributum est, *loco tributi ab heredibus solvendi* („Gebühren-Aequivalent“) repartitum ad singula decennia, cujus decimae partes quotannis conferendae sunt. Hoc tributum a) pro *rebus immobilibus* fundationum, beneficiorum, ecclesiarum, communitatum ecclesiasticarum [ut et saecularium, collegiorum, institutorum, corporationum et societatum], quarum socii condominium bonorum communium non habent, est *pretii communis centesimae ternae* (3 ‰), b) pro eorundem *rebus mobilibus* pretii communis *centesimae et dimidia* (1 $\frac{1}{2}$ ‰). Liberae sunt: *res mobiles cultui* inservientes, ecclesiae (oratoria, capellae). Liberi sunt ad personam: possessores beneficiorum, quorum reditus purus summam annuam 315 fl. m. a. non superat. Quodsi fundus congruam suppleat, ab eo res ejusdem pretii (Aequivalent) est solvenda. Pretium bonorum immobilium singulis decenniis elapsis exploratur secundum reditum maximum minimumque, quem corpus, communitas, usufructuarius, administrator fateri debet, nullo habitu respectu juris tituli, quo res possidetur et terrae austriacae, ubi sita est, primo trimestri anni postremi decennium sequens praecedentis. Ad solvendum hoc tributum obligati sunt bonorum reditus et qui jus utendi fruendi habent pro tempore, quo possederunt. Quod ad rationem tributorum publicorum revocatum his additur pro impensis *terrae* (Landes-) *districtus* (Bezirks-) *communitatis* (Gemeinde-Auslagen) tributum ab ecclesia eodem modo est conferendum.

§. 9.

De fundis generalibus.

I. Fundus religionis, *formatus* est [decr. aul. (12. Jan.) 28. Febr. 1782, 7. Jan. 1783, 18. Oct. 1792 cet.] e bonis monasteriorum, confraternitatum, canonicatum, beneficiorum simplicium, feudorum eccles. ab Imperatore Josepho II. et postea suppressorum neque fini speciali dedicatorum, in dies *augetur* a) fructibus intercalaribus supra §. 5. num. 5.; 6) tributo episcoporum auxiliari, supra §. 6. num. 2.; c) eodem tributo solvendo a monasteriis (abbatiis) ita, ut singulis decenniis reddituum et expensarum index faciendus sit et dodrans ejus partis, qua redditus expensas superat, illi fundo tribuatur; d) specialibus redditibus (ut in Bohemia vi pacti inter Imp. Ferdinandum III. et P. Urbanum VIII. a. 1630 a quovis sacco salis 7½ kr. mon. vienn.; a. 1863 hoc titulo 19.719 fl. m. a. fundus percepit). Anno 1863 tributa sub b. et c. erant: 1) pro fundo *Austriae infer*: ab archiep. Vienn. 873, ep. S. Hippol. 472, monast. Barnab. 860, Minorit. 163, Dominic. 756, ab octo abbatibus 16.044 in summa 19.168 fl. 2) *Austr. super.* a capit. Linc. et 6 abbat. 10.999. 3) *Bohemiae*, archiep. Prag. 2.670, Dominic. et Johannit. 223, praepos. capit. Metrop. 2100, 3 abb. et aliis monast. 8862 fl. 4) *Morav.* archiep. 2.743, episc. Brunn. 672, a monast. 2.280 fl. 5) *Siles.* episc. Wratisl. 617 fl. 6) *Salisb.* a monast. 315 fl. 7) *Tyrol.* et *Vorarlberg.* a 2 abbat. 7.225 fl. 8) *Stiriae*, ep. Secov. 416 fl., a 5 mon. et abb. 735 fl., 9) *Carinthiae* episc. Gurc. 610 fl. 10) *Carniolae*, episc. Labac. 527 fl.

Fundi singularum terrarum a Gubernio (Statthalteri, Landesstelle) separati administrantur (vide Concord. art. XXXI. XXXII.); „*budget*“ episcopis ad monendum communicatur. Quae, deductis expensis, quotannis supersunt, 1) conferuntur ad restituendas summas, quas respublica fundis ipsis mutuo dedit. Omnes fundi, etiam ditissimi adhuc debitores reipublicae sunt. Id inde venit, ut ex a. 1841 usurae syngrapharum publicarum (lege patent. financ. a. 1811 reductarum et paulatim pro serie quotannis sorti subjectarum) *plena* solverentur *in antecessum*. Hoc debitum tanto minus brevi tempore restitui poterit, quod necessitates sunt auctae. Ad illas usuras in antecessum datas accedunt impensae pro administratione debitae; — 2) si debita persoluta sint, ad supplendos defectus aliorum. Qui fundi, si omittas debita, quae memoravi, sufficient, suo loco dicetur. Fundos ipsos in ecclesiae esse dominio certo certius est et concordati articulo XXXI. exprimitur.

E fundis suppeditantur: 1) tituli ordinat., 2) pensiones emeritor., demeritor. clericorum, 3) adjuvantur monasteria mendicantium, congregationes feminarum rei scholasticae cet. deditarum, 4) novae parochiae (ecclesiae) eriguntur. reparantur, dotantur parochi, 5) capellanorum mercedes, 6) pro seminario cleric., facultatibus theol., institutis theol. necessaria, — paucis verbis omnes impensae ecclesiasticae, ad quas faciendas neque certus fundus, bona propria,

neque certa persona obligata est. Praeterea onera, quae ipsius fundi bonis imminet, exempli gratia onera juris patronatus cet., portanda sunt.

II. *Fundus studiorum, formatus* [resol. Imp. Mariae Theresiae 23. Dec. 1774] e bonis collegiorum Societatis Jesu a Clem. P. XIV. suppressae et aliis postea ei incorporatis bonis, *destinatus* fuit ad sustentandas vel adjuvandas universitates et gymnasia. In tantum quoque complures sufficiunt. Postea vero et scholarum realium, polytechnicarum cet. impensae iis fundis assignatae sunt, ita ut, excepto fundo Austriae super., nullus „sufficiat“, sed ubique aeriarii supplere debeat, quae desunt. De *dominio* idem dicendum est, quod de fundo relig., si ea bona respicias, quae, quum fundo incorporata sint, in ecclesiae dominio erant. Fundus administrantur a Gubernio. Vide concordati artic. XXXI.

Utriusque fundi dispositio, id quod ex eorum statu et debitis facile apparet, post annum 1861 etiam a „Consilii Imperii“ (Reichsrath) resolutionibus pendet.

§. 10.

Bonorum ecclesiasticorum administratio.

Vi articuli XXX. Concordati austr. et resolutionis supremae diei 3. Octob. 1858 decreta ab Episcopis a. 1856 Viennae commorantibus [contenta in actis hujus conventus num. LXI. et in litteris ad Minist. Cultus 16. Jun. 1856 datis] facta auctoritate civili confirmantis bonorum ecclesiasticorum (ecclesiarum paroch., filiarum, aliarum fabricae cet.) administratio ubique *parochis* tradenda erat. Statutis provincialibus et dioecesanis parochis certus magistrorum fabricae e parochianis eligendorum et ab Ordinario confirmandorum numerus adjungitur. Haec administrandi forma in dioecesibus, quae describentur, viget, *exceptis quatuor provinciae Pragensis*. Pro quibus quum anno demum 1861 vertente Episcoporum ordinationibus Patroni bona tradere parochis jussi sint, magnus Patronorum numerus in „Domo Dominorum“ interpellationem fecerunt, qua factum est, ut Ministerium non modo patronos ullo modo ad tradendum cogere sed directe episcopos adjuvare recusaverit. Unde evenit, ut usque ad hoc momentum aequid paucas tantum ecclesias administratio canonica vigeat, apud plerasque vero bona, ut antea, administrantur a patrono laico, parocho non interveniente, inspiciente tantum Decano, Consistorio et Gubernio. — Bona mensae episcopalis ab Episcopis, capitulorum, corporationum et communitatum ab his ipsis administrantur:

§. 11.

De scholis mediis et elementaribus.

1. Quot gymnasia et scholae reales ab Ordinibus regularibus regantur, e tabulis §. 15. 16. positis apparet. Quarum scholarum, si ut publicae a republica

agnoscuntur et testimonia pro foro civili valida dant, magistros Ministerium nominat ex iis, quos Superior regularis proponit. His jus est eos ad monasterium revocandi. Merces in paucis ab aulario datur, pleraeque a solo ordine sustentantur. Episcopus missionem religionem docendi confert.

2. Gymnasia laicalia sub sola directione (resp. Gubernii) Ministerii sunt, Episcopis restat jus designandi catechetam et ordinandi *Commissarium*, qui omnes lectiones inspicere potest, ne quid dogmati et moribus catholicis contrarium doceatur, libros denique praescribendi pro religionis doctrina. Sed quoad hos libros episcoporum consilia communia intervenire debent.

3. Catholici juvenes ea tantum gymnasia et scholas reales frequentare debent, quae magistros habent catholicos.

4. Ad has scholas inspiciendas nominantur a Ministerio „Consilarii scholarum.“

5. *Scholae elementares* sunt a) normales, b. capitales (puerorum et puellarum, aut unius generis) c) capitales et reales inferiores, d) capitales parochiales, e) triviales.

6. Magistri aut a) magistri (magistrae) veri, aut b) soli cooperatores vel c) submagistri sunt.

7. Scholae elementares aut a) e fundo generali (Normalschulfond), aut b) a communitate, aut c) a patrono et communitate sustentantur.

8. Usque ad a. 1864 parochiae patronus ex lege erat scholae patronus. Legibus provincialibus generaliter ubique jus patronatus scholasticum solo legis titulo fundatum est abolitum. Ubi aliis titulis nititur, viget.

Pro schola vacante triviali intra *districtum scholare* (decanatum) Concursus indicitur. Tabula concurrentium dignorum a decano traditur patrono vel communitati. Quem hic praesentavit, ei, si agatur de magistro inferiore vel cooperatore, ab ipso *decano*, si agatur de vero magistro (scholae parochialis sive filialis) ab Ordinario (Consistorio), magistri decretum datur. Ceterum patronus praesentationem directam dare potest, qua munitus candidatus se consistorio praesentet.

Ad „*scholam capitalem paroch.*“ patronus praesentat, Gubernium praesentationem „ad cognitionem confirmatoriam“ recipit, Consistorium decretum confert. Directores hujus scholae pro regula sunt parochus cum uno e magistris.

Pro scholis vero *capitalibus* patronus et consistorium praesentant voti modo. Gubernium munus confert et decretum expedit. Idem est de Directore.

In scholis elementaribus de lege parochus religionem tradit, cujus lectiones magistri repetunt. Quum vero persaepe propter magnum scholarum filialium numerum hoc fieri non possit, parochus approbante, magistri laici religionem tradunt.

Apud scholas capitales proprius est catecheta, quem Ordinarius instituit.

Inspectio scholarum trivialium et parochialium capit. fit per parochos, quibus additi sunt de regula inspectores laici a communitate electi. Supra

parochum duplex visitatio geritur per decanum et consiliarium scholasticum civilem. Suprema inspectio ecclesiastica fit per „*Inspectores scholarum dioecesanos*“, quos (art. VIII. Concord.) Imperator „ex viris ab Antistite dioecetano propositis nominat.“ Ad hoc munus ubique assumuntur Canonici capit. cathedr., imprimis Canonici scholastici.

Deposito magistrorum, nullo habito respectu casus, quo criminis damnati eo ipso officio privantur, decernitur a Gubernio, audito patrono et Ordinario.

9. Consistoria (Ordinarii) fere nunquam magistros directe et sine ullius personae interventu ordinant, quum aut patronus aut communitas proponendi magistros jure fruatur.

§. 12.

De Aatholicis.

1. Post. a. 1849 nusquam acatholici parochorum catholicorum jurisdictioni sunt subjecti.

2. Iisdem conditionibus expletis acatholicis liberum est, scholas erigere, atque catholicis. Quae scholae a Superioribus acath. et Gubernio diriguntur.

3. Acatholici nusquam obligantur ad ferenda onera pro necessitatibus ecclesiasticis cath. suppeditanda.

4. Nulla episcoporum catholicorum in acatholicos jurisdictio exerceri potest. Lege civili statutum est, ut causas matrimoniales matrimoniorum mixtorum tribunalia ecclesiae cath. tractent praeter certos casus in lege expressos.

5. Registra status civilis ubique a pastoribus sive parochis acatholicis eodem modo eademque virtute ut a catholicis conscribuntur, cum modo parochia a Gubernio sit confirmata.

§. 13.

T a b u l a I.

Nati sunt anno 1862 in Austria, et quidem.

in terra	Vivi		Mortui		Summa	
	Legitimi	Illegitimi	Legit.	Illegit.	Legit.	Illegit.
Austria inferior . . .	46.533	18.267	1.503	843	48.036	19.110
„ superior . . .	17.180	4.273	418	159	17.598	4.432
Salisburg. ducatus . . .	3.171	1.260	67	30	3.238	1.290
Stiria	24.033	9.147	470	304	24.503	9.451
Carinthia	5.694	4.009	74	77	5.768	4.086
Carniola	12.315	1.464	202	55	12.517	1.519
Tergest. Gorit. Grad. .	18.761	1.789	410	100	19.171	1.889
Tyrol. et Vorarlberg. .	23.838	1.432	246	37	24.084	1.469
Bohemia	158.023	26.873	3.666	1.001	161.689	27.874
Moravia	62.150	9.032	1.059	318	63.209	9.350
Silesia	15.727	2.142	353	61	16.080	2.203
					395.893	82.673

T a b u l a II.

Propter Crimina *) condemnati sunt anno 1862.

in Terra	Numerus totalis	Catholici.	Aetholici.	Judei.	Numerus incolarum **)			Est igitur unus		Notationes.	
					catholic.	acathol.	Ju- daeor.	inter inter catho- licos ad	inter Aca- thol. ad		
Austria infer. . .	2.720	2.593	44	83	4,350,847	11,853	6,999	517	269	84	<p>Apparet: 1) ex solis numeris rectam conclusionem fieri non posse. Nam in 6 terris ex 11., si solos numeros consideraveris, catholici minus criminum committunt, quam acatholici vel judaei; 2) res, a quibus major vel minor criminorum numerus, si confessionem intuearis, pendeat, in conditione terrae, rebus diversissimis, quae maxima ex parte iudicio stricto se subtrahant, pendere; 3) si consideraveris, acatholicos et judaeos in omnibus his terris primo sparsim vivere et secundo generaliter melioribus opibus frui, quam maximam Catholicorum partem, tertio in eo esse, ut meliorem institutionem accipiant, quam magna catholicorum multitudo ex hominibus infimae conditionis existens, librae lancem Catholicorum proptendit; 4) Tyrolensem et Bohemiam optimam praebere conditionem, Austriam inferiorem pessimam.</p>
Austria sup. . .	728	714	13	1	673,405	14,885	4	943	1145	4	
Salzburg.	223	221	2	"	140,132	65	"	634	32	"	
Stiria	1,344	1,329	12	3	1,004,923	5,147	6	771	429	2	
Carinthia	330	319	11	"	307,645	16,680	"	964	1516	"	
Carniola	535	534	1	"	467,046	395	"	874	395	"	
Terg. Gor. Grad.	619	614	5	"	502,880	1,338	3,713	819	267	"	
Tyrol. Vorarlb.	707	703	2	2	864,889	116	548	1230	58	274	
Bohemia	3,535	3,430	53	49	4,601,353	91,001	86,339	1341	1717	1762	
Moravia	2,006	1,932	44	30	1,784,616	51,884	41,529	923	1179	1384	
Silesia	475	411	57	7	396,847	61,924	3,280	965	1086	469	

*) Damatos propter delicta et contraventiones omitto.

**) Ne quid excipi possit, numerus ponitur, quem habet numeratio officiosa anni 1857.

§. 15.

T a b u l a III. exhibens

Gymnasiu superiora et inferiora catholica.

Nomen Dioecesium et numerus Gymnasiorum	Magistri						Discipuli								
	Directores		Mag. ordinarium		Mag. suppl.		a. religio			b. lingua					
	sacerdotes vel cler.	laici	clerici	laici	clerici	laici	catholici	acathol.	judaei	Germanica	Slavica	Ungarica	Italica	alia	
1. Brixin.															
a) Innsbruck caes. reg. sup.	1	—	6	7	0	2	393	„	„		387	„	„	6	„
b) <i>Brixen</i> (August.) . . .	1	„	6	„	5	„	226	„	„		195	„	„	31	„
c) <i>Feldkirch</i> (Jesuit.) . .	1	„	12	„	6	„	328	„	1		309	„	„	17	3
d) <i>Hall</i> (Francisc.) gym. infer.	1	„	5	„	4	„	165	„	„		165	„	„	„	„
2. Brunnensis.															
Gym. sup. c. r.	1	3	18	29	„	10	1395	6	219	960	660	„	„	„	„
3. Budwicensis.															
2 caes. reg., 1 Bened., 1 Piar. gym. sup. . .	3	1	14	20	5	11	1634	1	59	352	1342	„	„	„	„
4. Goritiensis.															
c. r.	„	1	4	8	„	4	373	„	9	48	204	„	130	„	„
5. Gurcensis.															
1 gym. super., 1 infer. Benedictinorum	1	1	20	„	1	1	412	1	„	309	102	„	2	„	„
6. Labacensis.															
1 c. r. sup., 1 infer., 1 sup. Franciscanor. .	1	2	10	17	5	3	1015	„	„	70	943	„	2	„	„
7. Lavantina.															
2 c. r. sup.	„	2	6	17	1	6	627	1	„	174	553	„	1	„	„
8. Litomericens,															
(5 gym. super., 1 c. r., 1 August., 1 Cisterc., 1 Piar., 1 Prämonstr. 1 Piar. infer.)	4	1	29	10	4	12	1119	3	109	1023	208	„	„	„	„
	1	„	2	„	3	„	159	3	15	15	162	„	„	„	„
9. Lincensis.															
1 c. r., 1 Jesuit., 1 Be- ned. sup.	2	1	32	4	3	3	878	8	1	880	6	„	1	„	„

Nomen Diocesium et numerus Gymnasior.	Magistri						Discipuli							
	Directores		Mag. ordinarii		Mag. suppl.		a. religio			b. lingua				
	sacerdotes vel cler.	laici	clerici	laici	clerici	laici	catholici	acathol.	judaei	Germanica	Slavica	Ungarica	Italica	alia
10. Olomuç. 2 c. r. sup., 1 Piar. sup., 3 infer.	4	2	20	33	2	8	1993	2	87	1024	1057	"	"	1
11. St. Pölten. 1 Bened. sup., 1 infer.— 1 Piar. sup., 1 inferius	4	"	28	"	10	"	722	"	10	730	"	2	"	"
12. Pragensis, 3 c. r., 1 Praem., 1 Piar. sup., 2 Piar. inf. . . .	5	2	29	29	5	20	2232	23	259	1011	1493	1	2	"
13. Reginaehrad. 2 c. r., 1 Bened. inf., 1 Präm. inf., 1 Piar. sup., 1 infer.	4	2	11	26	5	7	1559	13	42	248	1365	"	"	"
14. Salisburg. 1 c. r. sup.	"	1	5	9	"	"	380	2	"	380	"	"	2	"
15. Secoviens. 1 c. r. sup.	1	"	8	5	"	3	688	4	"	658	25	2	7	"
16. Trident. 2 c. r., 1 Bened., 1 Franc.	4	"	22	5	5	4	989	"	1	464	"	"	526	"
17. Tergest. 1 c. r., 1 infer. priv. Mechitar.	1	1	4	10	1	5	215	9	61	62	37	"	177	"
18. Viennensis. 2 c. r., 1 Bened., 1 Ci- sterc., 1 Piarist. . . .	3	2	40	22	7	5	1917	65	242	1998	139	58	23	6
19. Wratislav. 1 c. r.	1	0	3	8	"	2	261	"	15	100	176	"	"	"

Unicum Gymnasium *evangel.* confess. *august.* est *Teschen.* in *Silesia* caes. reg., quod 1 dir., 12 mag., 203 discip. acath., 23 jud. habet, e quib 56 germ., 170 slavicae linguae

T a b u l a V. exhibens

Scholae elementares.

I. Scholae.

II. Discipuli.

	Catholicae										Aetholicae				Schol. repetitionis			
	Scholae					Magistri					Scholae		Magistri		obligati ad schol. frequent.		frequentantes	
	prin-	trivales	puellarum	Summa	a. Cate-	b. Magistri	c. Socii	Summa b. c.	prin-	triv.	puell.	Mag. et	Socii	pueri	puellae	numerus	pueri	puellae
	pales				chetae	strae					catech.	Magist.	Socii					
Austria inferior	71 1,043	39 1,153	784 1,218	972 2,190	1 6 1 6	20 5	95,446	92,679	95,069	90,639	1,166	41,470	23,550					
Austria superior	8 460	6 474	296 497	324 821	19 12 19 5	38,189	36,200	37,727	37,876	466	16,734	15,678						
Salzburg	3 142	19 164	91 179	48 227	1 1 1 1	6,826	7,007	6,923	7,964	141	3,099	2,869						
Stiria	18 668	6 692	475 851	301 1,152	1 5 1 5	57,418	55,239	51,153	46,727	616	18,804	14,617						
Carinthia	5 293	5 303	86 271	42 313	1 34 1 34	16,106	15,719	12,620	13,010	296	5,185	4,290						
Carniola	12 215	4 231	140 222	50 272	1 1 1 1	26,412	26,573	15,270	13,852	207	7,491	8,508						
Terg. Gorit. Grad. . . .	19 252	54 325	197 395	99 494	2 2 1 6	32,350	30,608	16,295	10,982	240	5,089	3,838						
Tyrol. et Vorarlb. . . .	17 1,480	421 1,918	1,331 2,014	707 2,721	1 1 1 1	53,586	52,368	55,798	54,021	1,629	23,084	24,933						
Bohemia	102 3,589	70 3,761	1,234 3,402	2,585 5,987	2 101 1 15	323,733	311,692	314,873	297,564	3,759	123,105	107,485						
Moravia	37 1,606	21 1,664	482 1,604	792 2,396	2 58 2 57	128,407	125,262	128,078	123,177	1,689	62,654	59,722						
Silesia	8 353	8 369	192 371	189 560	3 55 1 7	30,303	29,282	29,345	27,923	356	13,151	12,171						

Scholae judaicae.

Terg. Gorit. Grad. 3; Tyrol. et Vorarlb. 1; Bohemia 37; Moravia 36; Silesia 1. i. s. 79.

III. Lingua scholarum.

in terra hereditaria	germanicae	slavicae	italianae	mixtae
Austria inferior . .	1.154	3	0	4
„ superior .	493	0	0	0
Salisb.	164	0	0	0
Stiria	477	41	0	180
Carinthia	250	23	0	64
Carniola	19	123	0	90
Terg. Gorit. Grad.	123	42	30	135
Tyrol. Vorarlb. . .	1.055	0	848	16
Bohemia	1.705	2.018	0	142
Moravia	510	1.129	0	88
Silesia	216	102	0	109
	<u>6.166</u>	<u>3.481</u>	<u>878</u>	<u>828</u>

Provinciae et Dioeceses.

I. Provincia Bohemiae sive Pragensis.

§. 18.

Generales notitiae.

I. Continet regnum Bohemiae, 943.7 mil. □, et comitatum borussicum *Glatz* in Silesia borussica situm.

Incolae in Bohemia: cath, 4,947.686; acath. 96.652; jud. 83.253, in summa 5,127.590.

(secundum „*catalogos*“ ab ipsis Curiis episcopalibus a. 1865 editos.)

Clerus a. 1865: sac. saec. 3.402 — s. reg. 837; — in summa 4.239.

Regulares: masc. 1.200 — fem. 544 universim 1.744.

Addito comitatu Glacensi habet: *incolas* cath. 5.103.039 — acath. 100.712 — jud. 83.542.

Clerum: s. s. 3.512 r. 837, i. s. 4.349; reg. m. 1.200 — f. 583. univ. 1.783.

II. *Instituta provinciae communia*: 1. *Fundus religionis bohemicus*, cujus redditus secundum *Budget* a. 1863 sunt: 967.868 fl. mon. austr. Deductis expensis supersunt 27.985 fl., qui aerario publico traduntur (sed videas supra §. 9). 2. *Fundus studiorum* (vide supra § 9), cujus redditus sunt 252. 560 fl., deficiunt 195.209, qui ex aerario solvuntur. Ex aerario publico *ecclesia* hujus provinciae ne unum quidem denarium accipit. 3. *Domus corrigendorum*, quae Pragae ad S. Georgium est (ex fundo rel. 3.498 fl.).

III. *Beneficia*. A. in Bohemia: 1791 paroch., 140 alia. B. in summa 1839 paroch., 150 alia; summa totalis 1979.

IV. Pro *sacerdotibus deficientibus* secundum *Budget* a. 1863 solvuntur ex *fundo rel.* quotannis 98,000 fl. m. a.

pro *congruis supplendis*, cooperatoribus, parochiis in bonis immobilibus non dotatis similibusque ex eodem 75.800 fl.

pro *conventibus mendicantium* ex eodem 45.960 fl.

pro *aliis conventibus* et monasteriis ex eodem 21.397 fl.

pro *ecclesiis et domibus parochorum aedificandis* et reparandis ex eodem 50.000 fl.

V. *Suffraganeum* habet solus Archiepiscopus.

§. 19.

A. *Archidioecesis Pragensis.*

Erecta a duce Boleslao II. et Ioanne P. XIII. circa a. 971 sedi *Moguntinae* subjecta fuit usque ad 3. Mart. 1344, quo Clemens P. VI. eam in metropolim promovit. Ab a. 1421 ad 1560 praesulem non habuit. Bulla Pii VII. dat. IV. Id. Mart. 1807 districtum *Egrae* a dioecesi Ratisbon. avelli et Pragensi incorporari iussum est. Habuit 27 episcopos, 27 archiep. 28us est Archiepiscopus et Metropolita: *Fridericus, Princeps de Schwarzenberg*, S. R. E. Tit. S. Augustini Presb. Cardinalis. Sedis Apost. *Legatus natus* per regnum Boh., Bambergensem, Misnensem et Ratisbonensem dioeceses, Princeps S. R. J. (titularis ex a. 1603), regni Bohemiae *Primas, universitatis Pragensis Cancellarius perpetuus*. (natus Viennae 6. Apr. 1809, ord. 25. Jul. 1833, consecr. in Archiep. Salisburg. 1. Maji 1836, Card. nom. 24. Jan. 1842, inthroniz. in Sed. Prag. 15. Aug. 1850.)

Mensa: constans ex bonis immobilibus [in summa supra 42.000 jugera habentibus] cum reditu circ. 100.000 fl. mon. austr. *Taxa camerae apost.* circ. 6.000 fl. „Taxa nominationis“ aerario solvenda ultra 50.000 fl.

I. *Situs*. In regno Bohemiae, maximam partem circulorum Egreensis et Pragensis, magnam partem circulorum Boleslav., Pilsnens., deinde partes circul. Czaslav., Litomeric., Pisek., Saatec., Tabor., mil. □ 278 circa. in regno Borussiae continet comitatum Glatz mil. □ circ. 34.

II. *Dividitur* in 37 *Districtus Vicariales* s. *Vicariatus* e quibus in Bohemia sunt Vicar. Generalis et 35 alii, in comitatu Glatz 1. *Vicarii archiep.* eorumque *Secretarii* ex parochis districtus ab Ordinario libere nominantur. Hi vicarii sunt „*Consilarii Consistorii*“ titulares et „*Commissarii Tribunalis matrimonialis*“ ad interrogandos testes cet. fungi solent, per delegationem ab una vel duobus denunciationibus matrimonialibus dispensant.

III. *Status animarum* (1864). In Bohemia: Cathol. 1,438.860. — A cath. a. c. 22.960, h. c. 9589, angl. 16. — Jud. 36.977 i. s. 1,508.402.

In Borussia: Cath. 155.353; A cath. a. c. 4029, h. c. 31., Jud. 290, i. s. 159.703.

Summa Cathol. 1,594.213, omnium incolarum 1,668.105. Matrimoniorum,

baptizatorum, mortuorum numerus Consistorio notus non est, quum parochi „consignationes“ officiis imperialibus tradant, „notitiae statisticae“ vero non secundum parochias sed districtus politicos conscribantur.

Communicantium numerus neque in Catalogo adnotatur neque Consistorio communicatur.

Confirmationis sacramentum quotannis recipiunt circa 20,000.

Matrimonia mixta a. 1861 inita sunt: 141 praevia dispensatione et datis „litteris reversalibus“ (syngraphis) de educandis liberis nascituris in fide catholica, 20 nulla obtenta dispensatione cum „assistencia parochi passiva.“

Matrimonia contracta sunt a. 1861 *praevia dispensatione ab imped. dirim.* consang. in gr. 3. attingente 2. ex facult. quinquenn. 39, ab imp. cons. gr. 2. et affin. gr. 2., affin. 1. gr. lineae collat. aequalis et inaequ. in summa 116; affin. inhonestae notoriae 1. et 2. gr. ex facult. 15. — Dispensationes ab imp. gr. 3. et 4. cons. vel affin. speciatim non adnotantur.

IV. *Status Cleri.* a. *Institutio.* Adest 1) *Seminarium puerorum* Pragae, quod habuit fine anni schol. 1864 alumnos 59, gymnasium publicum frequentantes; expensae a. 1864 flor. 8.608, bonorum summa erat circ. 145.000 fl. — 2) *Seminarium Clericorum* Pragae, quod habet 1 Directorem, 2 Vice-Dir., 1 Spiritualem, 123 alumnos, qui collegia facultatis theol. audiunt. Per quatuor annos ibi degunt. Extra seminarium raro theologiae studiosus vivit. Praeterea clerici regulares (10) aut in seminario aut in conventibus degunt: Redditus Seminarii (ex bonis propriis et fundo religionis) sunt circa 60,000 fl. m. a.

b. *Titulus ordinationis* usitatus est, qui vocatur „fundi religionis“, rarissime alius occurrit.

c. *Cura emeritorum, demeritorum, quiescentium.* Nisi pensio in resignando beneficio sacerdoti debili cet. reservari potest, deficientes ex fundo relig. aluntur. Vide supra §. 9.

d. *Status:* in Bohemia: s. s. 1.018, r. 465, i. s. 1.483 in Borussia: s. s. 110, reg. 0; — summa totalis 1593, sacerdotes curam animarum gerentes 1052. A. 1864 ordinati sunt 31 saec. 8 regul. mortui 37. — Emeriti, pensionati; deficientes 73; jubilati (50^{ann} sacerdotum annuum perfic.) 45; extra dioecesim morantur 42; sac. extranei in archid. commorantur 72.

V. *Regulares.* A. *Religiosi.* 1) *Ord. Equit. Johannit. (Pragae)* 1 dom. cum 30 sac., cler. prof. 5, non prof. 1, novit. 3, i. s. 39.

2) *Ord. mil. Cruc. c. r. st. (Pragae,* cum multis parochiis, commend. et resid.). Sac. 77, cler. p. 6, nov. 2, i. s. 85.

3) *Praemonstrat. (Canoniae Pragae et Teplae)* cum. sac. 177, cl. p. 16, n. p. 4, nov. 9, i. s. 206.

4) *S. Benedicti* (abbatia in Emaus Pragae, in Brzevnov) s. 28, cl. p. 7, n. p. 1, n. 3; laic. prof. 1, i. s. 40.

5) *PP. Piar. Schol.* 5 coll., 2 resid. cum s. 29, cl. p. 18, n. p. 3, i. s. 50.

6) *Coll. ss. Redempt.* cum 15 s., 6 laic. p., i. s. 21.

- 7) *Domic.*, 2 convent., 11 s., 1 laic. p., i. s. 12.
 8) *Minorit.* 1 conv., 6 s., 1 L. p., i. s. 7.
 9) *August. Eremit.* (calc.) 2 conv.; 9 s. 8 cl. p. 1 n.; 3 L. p.; i. s. 21.
 10) *Reformat.* 8 conv. 2 hosp.; 49 s. 1 cl. p. 4. n. p. 11 nov.; 29 L. p.,
 10 n. p., 1 nov., i. s. 105.
 11) *Capuc.* 4 conv., 2 hosp.; 31 s.; 21 L. p. 4 n. p. 2 nov.; i. s. 58.
 12) *Fr. Misericord.* (Pragae) 3 s., 21 L. p. 9 n. p. 7 n., i. s. 40.

Summa omnium religiosorum 684.

- B. *Religiosae.* a. in Bohemia. 1) *Anglic. Herul.* 1 dom. cum 19 pers.
 2) *Ursul.* 1 conv. cum 48. 3) *Elisabeth.* 1 cum 44. 4) *Carmelit.* 1 cum
 19. 5) *Sor. Mis. a S. Carolo Borr.* (8 dom. vel instit.) cum 115. 6) *Sor.*
Schol. Paup. 6 dom. cum 34. 7) *Sor. 3. Ord. S. Franc.* 1 d. cum 33.
 Summa totalis 312.

- b. in Borussia. 1) *Sor. Mis. S. Car. Borr.* 1 d. cum 5. 2) *Sor. Mis.*
3 Ord. S. Franc. 4 d. cum 18. 3) *Sor. Schol. paup.* 4 d. cum 16. Summa
 totalis 39.

Summa omnium Religiosarum 351.

Summa omnium Regularium 1.035.

VI. Sac. in cura animarum laborantes 1052.

Unus sacerdos est ad Catholicos in Bohemia	970
" " " " " " Borussia	1412
" " " " " " generaliter	1001
Unus regularis est ad Cathol. in Bohemia	1444
" " " " " " Borussia	3982
" " " " " " generaliter	1540
Unus sac. curatus " " " Bohemia	1327
" 9 " " " " Borussia	1412
" " " " " " generaliter	1515

VII. *Status Beneficiorum* cet.

1. *Cap. Metropol.* Eccl. Metrop. *S. Viti* cum *Praeposito* [redditus: minimum 20.000 fl. ex bonis immobil. supra 2200 jugera continentibus et massam dignitatis separatam formantibus; collationis papalis praevia usitata electione; sine jurisdictione in capitulo], *Decano* (jurisd. exercente) *Praelatis* (Personat.) *Archidiacono*, *Scholastico*, 8 *Canonicis*. *Praebendae* *Decani* et *Canonicorum* dantur ex massa communi, cujus reditus provenit ex bonis immobilibus supra 20.000 jugera continentibus, a decano et canonicis portionariis administratis. Decanus habet portionem duplam, sequentes 5 can. simplam, quae minimum est ad 6—7000 fl. m. a., reliqui 5 canonici accipiunt summam fixam additis obventionibus ad 2000 fl. ascendentem. Collatio decanatus et 8 canonicatum est apud Capitulum, ita, ut ultimus semper vacet canonicatus, optio fiat in locum altiolem, excepto Decano, qui *eligitur*. Ad canonicatum vacantem *eligitur* unus e candidatis, qui indicto concursu publico

per Bohemiam et Moraviam, sermonem probatorium tenuerunt. Alternatim canonicus linguae czechicae (bohemicae) et germanicae eligendus est. Duo canonici ab Imperatore nominantur ex tribus candidatis per Capitulum nominatis. Hi canonicatus *regii* non vacant, nisi mortuis can. *regiis* vel in decanum aut praepositum promotis. Duo can. juniores sunt praedicatores dominicales, duo anteriores festivi, duo hos praecedentes pro 4 festis maximis. Horae canonicae ex mente juris communis non fiunt, neque missa conventualis quotidiana assistentibus canonicis, attamen permagnus numerus missarum hujusmodi fundatarum. *Distributiones quotidianae* non existunt. *Omnes sunt infulati* et Pontificalibus ubique utuntur, a 1863 a. S. Pont. privilegium acceperunt, rogante Em. Card. Archiep., Crucem capitularem cum *catena aurea* portandi. Accedunt *Sacrista*, 2 *Poenitentarii*, 3 Vicaristae, 4 Psalteristae. Curam exercet parochus singularis.

2. *Cap. Collegiatum* eccl. SS. Petri et Pauli in *Wysehrad* cum Praeposito (massam separatam 816 jug. bonor. immobil. redit. maximum 6000 fl. habente, collationis regiae) Decano (jurisd. exercente) et 6 Can. residentialib. (duo vacant). Dec. et Can. habent massam communem bonor. immobil. 1150 jugera contin.; dec. portionem duplam, can. simplam, quae maximum est 1000 fl. Omnes hae praebendae electione capitulari conferuntur, ut et 6 Canonicatus honorarii. Omnes sunt infulati. Unus e canonicis curam exercet. Horae canonicae vigent. —

3. *Cap. Eccl. coll. Vetero-Boleslaviensis* ad SS. Cosmam et Damian. cum Praeposito, Decano (cui imminet cura animarum) 6 can. (e quibus actu duo resident) et 6 can. honorariis. Praepositum nominat Imperator, Dec. et omnes canonicatus sunt liberae collationis archiepiscopalis. Capitulum reorganisatur, quare superfluum est, praesentem exponere conditionem. Habet praedia et alia bona circ. 1.300 jugera continentia, quorum reditus est ad 10.000 fl. m. a. Est antiquissimum Bohemiae capitulum. Omnes sunt infulati.

4. *Cap. Eccl. colleg. ad omnes Sanctos* in castro Pragae, cum Praeposito, Decano, 3 canonicis (1 vacat), omnes collationis regiae. Fundatum erat ab Imp. Carolo IV. pro professoribus theologiae emeritis vel iis sublevandis, actu viris de re scholastica meritis. Habet praedium 503 juger. Reditus Praepositi et Decani actu sunt maximum 1000—1200 fl.; unus canonicus habet ad 350 fl., alter nullam praebendam. Pars reditus asservatur ad dotandos reliquos canonicatus. Neque residentia sensu stricto locum habet, neque missa conventualis.

5. E capitulo eccles. colleg. B. M. V. quod olim *Carlsteiniae* erat, superest benef. simplex *Decani* (cum praedio 543 juger., reditus circ. 4000 fl. m. a.) collationis regiae.

6. *Beneficia curata*: in Bohemia 2 Praepositurae, 2 Archidiac., 42 Decan., 508 Parochiae simpl., 1 Localia, 8 Expositurae, 9 Capellaniae arcenses, 384 Cooper. et Capell., 9 Administraturae ecclesiasticae (ecclesiarum incorporatarum), — in Borussia: 48 par., 6 Local., 3 Exposit., 52 Coop. et Cap.,

1 Admin. eccl., *in summa*: 629 benef. et 436 coop. et cap., 10 admin. eccl. Jus providendi. Vide Tabulam II.

Reditus beneficiorum sunt diversi; eorum magna pars certe summam 6—700 fl. non excedit, multa numerum 5—600 non exaequant, aliquot supra 1000, 1500, 2000 fl. sunt. 63 benef. e fundo relig. dotantur, reliqua habent bona propria et aliquot e fundo relig. subsidium recipiunt.

Ecclesiae (templa) parochiales ad eundem numerum 629 perveniunt. Numerus ecclesiarum filialium, capellarum, oratoriorum, cet. non liquet.

VIII. *Scholae omnis generis.*

- a. *Universitas Pragensis* Carolo-Ferdinanda fundata a. 1348, cujus *Cancellarius* est Archiepiscopus; haec dignitas reapse solum jus tribuit conferendi „*licentiam*“ in unaquaque facultate „*doctoris gradum petendi et assequendi*“ candidatis, qui praeter candidatos theologiae neque interveniente per se aut per mandatarium neque approbante Ordinario a facultate respectiva admissi sunt. Aut mandato generali aut — si Archiepiscopus extra provinciam moratur — legali ut *Vice-Cancellarius* fungitur *Rector*. In professores ordinandos aliave universitatis negotia tractanda *Cancellarius* nullam vim exercet. *Auditores* facult. theol. et alumni iidem sunt. Praeter hos scholares aliarum facultatum fere nunquam ullum collegium theologicum frequentant; contra theologiae studiosi praeter unum collegium 3 horar. per hebdomadem philosophicum et paedagogiam rarissime aut fere nunquam ullum philosophiae, historiae, scientiarum naturalium, juris cet. collegium frequentant, immo frequentare possunt. Dotatur universitas, quae bona propria non habet — facultas juridica et medica habent praedium a gubernio administratum — ex fundo studiorum cum summa 149.765 (secundum Budget a. 1863), in qua omnes expensae pro universitate et institutis cum ipsa conjunctis continentur. Expensae pro facult. theologica ex fundo religionis fundo studiorum restituntur. Itaque ex *aerario publico* — nam fundus studiorum boh. habet reditum 252.560 fl. — omnino nihil in universitatem insumitur, quae contra ex redivisibus bonorum ecclesiasticorum sustentatur. (Adsunt in facultate *theol.*: 6 Prof. ord. 2 privatim docentes 2 „*adjuncti*“; *jurid.* 10 Prof. ord. (1 acath. 1 jud.), 6 extraord., 2 privatim docentes; *medica* 12 Prof. ord., 9 extraord., 14 privat. doc. (2 jud.), 13 assist. (1 jud.); *philos.* 18 Prof. ord. (1 acath.), 6 extraord. (1 acath. 1 jud.), 4 priv. doc., 6 „*magistri*“, 1 adjunctus speculae astronomicae, 3 assist.) —
- b. *Schola polytechnica*, quae vocatur, fundata et dotata per „*status regni*“ cum qua Ordinario et Ecclesiae nullum est commercium vel societas.
- c. *Gymnasia catholica*: superiora 2 eccles., 3 civil., inferiora 2 eccles.; acatholica non existunt.
- d. *Scholae reales catholicae*: superiores 3 civil.

e. *Scholae normales*: 2 civil., sch. „capitales“, principales et reales inferiores 10, sch. „principales“ 16, sch. „triviales“ 1150. Magistri et magistrae i. s. 1871; liberi ad frequentandas scholas obligati 183.949, reapse frequentantes 178.144, inter quos: pueri *cath.* 90.643, puellae *cath.* 83.936, i. s. 174.579; pueri *acath.* 519, puellae *acath.* 418, i. s. 937 — pueri *jud.* 1416, puellae *jud.* 1212, i. s. 2628. Reliqua vide §. 15 seqq., quum pro singulis dioecesibus non constant.

IX. *Administratio*. a. *Consistorium*. Vicarius Generalis (idem atque Episcop. auxiliaris) et 11 Consiliiarii, 8 Secretar., Cassar., Registr., Registrat. cet. *Impensae ab Ordinario sunt faciendae*. b. *Judicium matrimoniale* cum Praeside (idem atque Gen. vic.) et 6 Consil. 1 actuar. 1 cursore.

Hoc Tribunal est 1. iudicium dioecesanum. 2. metropolitanum. 3. ex vi delegationis apost. II. instantia pro tribunalibus dioecesanis archidioecesium Viennensis et Salisburgensis. 4. ex aequali ratione III. inst. pro jud. dioecetano et metropolitano archid. Leopoliensis ritus latini et Olumucensis. Pro jud. archid. dioecetano ex vi delegationis est II. instantia jud. archiep. Olomucense, pro eodem et jud. metropolitano III. inst. jud. Viennense; pro jud. Prag. Deleato II. inst. est III. inst. jud. Olomucense. Anno 1863 tractatae sunt: a) causae separationis athoro et mensa in 1ma inst. 75, II^{da} metropol. 14, II^{da} deleg. 73, III^a del. 1, i. s. 163, e quibus 23 sep. sunt concessae, 27 in annum 1864 sunt translatae. b) nullitatis matrimonii i. s. 5, e quibus in 2 causis nullitas, in una validitas declarata est, duae in a. 1864 translatae. c) sponsalium: 63. (De annis prioribus vide *v. Moy* Archiv f. das kath. Kirchenrecht Vol. X. (1863) pag. 182 sqq.). Pro causis disciplinaribus aliisque causis ecclesiasticis Tribunal nondum existit.

X. *Synodus provincialis* ultima habita fuit a. 1860 (post 255 annos prima), dioecesana 1863.

XI. Quod pertinet ad *linguam*, e 37 vicariatibus in 10 in Bohemia cum 375. 802 *cath.* sola germanica, 1 potissimum germanica, in 3 germ. et bohémica lingua obtinet; comitatus Glacensis mere germ. est. Itaque archidioecesis habet fere 600.000 incolas germ., reliquos bohémicos.

§. 20.

B. *Dioecesis Litomericensis (Leitmerits)*.

Erecta per bullam Alexandri VII. diei 3. Jul. 1655, denuo circumscripta bulla Pii VI. d. 12. Jan. 1784, paululum immutata per bullam „De salute animarum“ Pii VII. d. 16. Julii 1821. Habuit 11 Episcopos. *Sedes vacat*, *nominatus* est Aug. Vahala, can. honor. capit. colleg. Cremsir. et parochus Muglic. in Moravia, nat. 1802, ordin. 1827.

Mensa episcopalis ex bonis immobilibus supra 3.500 jugera continentibus constat et *potest* habere redditum supra 20.000 fl., si praedia bene administrantur.

I. *Situs*. In regno Bohemiae, et quidem in circulis: Boleslav. (Bunzlau), Jicin., Litomeric., Prag., Saatec. (Saaz) ita, ut 1^{mi}, 3^{mi} 5^{ti} longe maximam partem complectatur, circa 172 mil. □.

II. *Dividitur* in 26 districtus Vicariatuum Foraneorum (reliqua ut in dioec. Pragensi).

III. *Status animarum* a. 1864. Cath. 1,139.358; Acath. 13.606; Jud. 12.160., i. s. 1,165,124.

De reliquis, quum nihil mihi communicatum sit, non constat.

IV. *Clerus*. a. *Institutio*. 1) *Seminar. puerorum* (Mariascheinae) rectum per Patres Soc. Jesu, qui pueros docent. Gymnasium non est publicum, quare alumni, ut maturi declarentur, apud gymnasium aliquod caes. reg. vel ecclesiast. publ. examinandi sunt. 2) *Seminarium Clericorum* Litomeric. conjunctum cum „Instituto Episcopali studii theologici dioecetano“, quod habet rectorem, vice-rect. et „rectorem a spiritu“, 7 professores et circa 50 alumnos. Dotatio Seminarii ex fundo relig. est 33,000 fl. m. a. *Titulus ord.*, cur. emeritor. cet., ut in §. 19. b. *Status*: s. s. 799, r. 171, univ. 970. — In cura animarum (saec. 680, reg. 50) 730.

Extra dioecesim vivunt 51; extranei 6; emer. pension. et defic. 86; mortui a. 1864 30; jubilati 46.

V. *Regulares*. A. *Religiosi*.

- 1) *Cisterciens*. (Ossegg) abb. cum 46 presb. 1 cl. p. 12 n. p. 2 nov., 3 L. n. p. i. s. 64.
- 2) *Patres Soc. Jesu* (Mariascheina) 1 coll. cum 14 Patr. 9 mag. 8 fr. laic., i. s. 31.
- 3) *Patres PP. Schol.* 3 coll. cum 17 sac. 1 cl. p. 1 n. p., i. s. 19.
- 4) *Dominic*. 1 conv. 5 sac.
- 5) *August. Erem.* 4 conv., 16 sac., 2 L. p., i. s. 18.
- 6) *Reformat*. 3 conv., 17 sac., 8 L. p. 2 n. p., 2 nov., i. s. 29.
- 7) *Minorit*. 1 conv., 3 sac., 1 cl. nov., i. s. 4.
- 8) *Capuc*. 6 conv., 27 suc., 9 cl. n. p., 11 L. p., 10 n. p. 1 nov., in summa 58.

Summa universa Religiosorum 228.

B. *Religiosae*. 1) *Elisabeth*. 1 conv. cum 17. 2) *Sor. Mis. S. Car. Borr.* 8 instit. cum 49. 3) *Sor. Schol. 3. ord. S. Franc.* 1 d. cum 5. 4) *Sor. Schol. de Notre Dame*. 1 inst. cum 5. 6) *Sor. Mis. Congr. a s. Cruce*. 4 dom. cum 30.

Summa omnium religiosarum 106.

regularium 334.

VI. Unus sacerdos est ad Catholicos 1174.

” ” curatus est ad Cath. 1560.

” regularis ” ” ” 3411.

VII. *Beneficia*.

- 1) *Cap. Eccl. Cath.* ad S. Stephanum cum *Decano* (collat. papalis), 5 *Canon*.

resident., 6 can. honor. et 2 vicar. (cura habitualis imminet Decano). Dec. et 1 can. sunt infulati. *Provisio* partim per Ordinarium, partim per electionem, partim per regem et reginam fit. Decanus habet praedium 418 jug. contin., redditum circ. 2000 fl.; praebendae canonicor. partim ex praediis propriis dantur, ex fundo rel. pro 5 can. capitular. 3,421 fl. singuli habent 1050 fl.

- 2) *alia*: 2 archidiacon., 31 decanatus, 375 parochiae, 4 local., 10 exposit., 15 capell. arcenses, 1 resident, i. s. 438. De jure providendi vide Tab. II, de redditibus idem dicendum est, ut apud Pragensem dioec. —

De *Scholis* notitiae nullae mihi datae sunt.

VIII. *Administratio*. a. *Consistorium* habet Praesidem et 8 assess., in super 6 officiales et 2 alios. E fundo relig. quotannis pro eo dantur 2,153 fl. b. *Tribunal matrimoniale* cum Praeside, Vice-Praes., qui et defensor matrim., 5 consil., 1 secr. 1 adjuncto.

IX. *Synodus dioecesis* ultima (et prima) a. 1863 habita est.

X. *Lingua* (secundum catalogum) est in 316 locis paroch. mere germanica, in 95 mere bohemica, in 13 potissimum germ., in 7 potiss. boh., ita ut fere partes quintae dioecesis quatuor germanicae sint.

§. 21.

C. *Dioecesis Reginae-Hradecensis (Königgrätz).*

Erecta ab Alexandro VII. bulla d. 10. Novembris 1664, paululum immutata per bullam cit. „De salute animarum.“ Habuit 16 Episcopos. Decimus septimus est

Carolus Borrom. Hanl, nat. 4. Sept. 1782, ord. 8. Sept. 1805, inthroniz. 10. Jun. 1832.

Mensa episcopalis est fundata in praediis supra 4.700 jugera continent. redditus circa 20,000 fl. m. a.

I. *Situs*. Amplectitur totos circulos Chrudim. et Reginae-Hradec. magnam partem circuli Caslav. et Jicinens., aliquam Boleslav. et Taboren. in Bohemia, mil. □ circa 198.

II. *Dividitur* in 31 *districtus vicariat.* (reliqua ut in Pragensi).

III. *Status animarum* (1864): Cath. 1,304.025, Acath. 47.568, Jud. 16.777., i. s. 1,368.370.

A. 1862 erant: neo-communicantes 22.803, communicantes universim 986.740 (!), *baptizati* 42.056 (masc. 21.588, fem. 20. 463), *confirmati* 22. 442.

A. 1862 *matrimonia* sunt contracta 11.561, et quidem: a) *mere cath.* 11.405; b) *mixta* 156 — inter quae cum educatione prolium cath. 147, mixta sec. sexum 9. c) *cum disp.* in 1° gradu aff. ex copula licita 31, ex cop. illic. 2; in 1° et 2° g. aff. ex cop. lic. 9, 2° g. aff. ex cop. lic. 12, 2° g. consang. 8,

in 3° g. tang. 2um cons. et aff. 27, in 3° vel 4° g. puro vel tang. 3um cons. et aff. 280, i. s. cum disp. ab imped. dirim. 369 i. e. fere tricesima matrim. pars.

A 1862 sunt mortui 31.347 (masc. 16.655, fem. 14.692).

IV. *Clerus. a. Institutio.* 1) *Seminarium puerorum* Reginae-Hradecii cum alumnis 118, qui gymnasium publ. frequentant. Reditus ex „capitalibus“ et annuis praestationibus. 2) *Seminarium Clericorum* cum *Instit. theolog. episcop.* habet rect., „moderatore spirituale“ et vice-rect., 7 Prof., 105 alumnos. Reditus (ex fundo relig.) est 27.815. De *titulo ordin. et cura emerit.* vide apud Pragensem.

b. *Status:* s. s. 817, r. 111., i. s. 928.; sac. curati 800.

Sac. extra dioec. commor. 19, extranei 7, jubilati 48, a. 1864 mortui 34.

V. *Regulares. A. Religiosi.* 1) *Praemonstrat.* 1 abb. Seelau, 1 resid. Deutschbrod, 27 sac., 5 cl. n. p., 2 nov., i. s. 34.

2) *Benedict.* 1 abb. Braunau, 41 sac. (unita cum abb. Brevnov. in dioec. Prag).

3) *PP. piar. Schol.* 2 coll., 13 sac., cl. v. s. 5, cl. n. 1, i. s. 19.

4) *Redemptor.* 1 coll., 7 sac., 2 L. p., i. s. 9.

5) *August. Eremit.* 1 mon., 3 sac.

6) *Servi B. M. V.*, 1 mon., 3 sac., 1 L. p., 2 nov., i. s. 6.

7) *Reformat.* 1 conv., 4 sac., 4 L. p., i. s. 8.

8) *Capuc.* 2 conv., 10 sac., 1 cl. p., 7 L. p., i. s. 18.

9) *Fr. Mis. S. Joh.* 2 conv., 3 sac., 15 L. p., 3 n. p., i. s. 21.

Summa Religiosorum 159.

B. *Religiosae.* 1) *Ursul.* 1 mon., 22 pers.

2) *Sor. Schol. paup.* 5 dom., 32 p.

3) *Sor. Mis. s. Car. Bor.* 1 dom., 20 p.

Summa Religiosarum 74.

Summa Regularium 233.

VI. Unus sacerdos est ad Cathol. . . . 1.405.

„ „ curatus est ad Cathol. . . . 1.630.

„ regularis est ad Cath. . . . 5.596.

VII. *Status Beneficiorum.* 1. *Capit. Eccl. Cathedr. ad S. Spiritum* cum *Decano* infulato (collat. papal.) et 7 can. capitul. quorum primus *archid.* infulatus est, 6 can. honor., 2 vicaristis. *Dec.* et duo alii can. seniores percipiunt fructus praedii Bischofstein 1.391 jugera continent. (singulus circ. 2500 fl.), can. curatus praebendae loco habet parochiam civitatis Reg. Hrad. (2000 fl.), quatuor reliqui sustentationem ex usuris primitivae dotationis praebendarum suarum percipiunt ex fundo relig. ad 4.284 fl. m. a. (singulus 1.071 fl.). Duos can. nominat Imperatur, duos Archiep. Pragensis, duos Ordinarius, can. curat. Imperatrix ut Regina Bohemiae. 2. *Alia:* 1 archid. diac., 30 dec., 393 par., 2 administr. eccl. 15 regul., 9 Capell. loc., 3 Exposit., 19 Cap. fund. et arcenses, in summa 472.

De jure *providendi* vide Tab. II. De rebus benef. vide, quod apud dioec. Prag. dictum est; e fundo rel. 98 benef. dotantur, reliqua ex bonis propriis.

VIII. a. *Gymnasia* catholica: 3 superiora, 3 inferiora. b. *Scholae reales*: 1 sup., 12 infer. c. *Aliae*: 26 „capitales“, 977 elementares. In his et scholis real. inferiorib. docent 1495 magistri et coadjutores saeculares, ludimagistrae puellarum regulares 24, magistrae laborum industrialium, partim saeculares, partim regul. 34. Scholares sunt 171.760.

Scholae *acath.* elementares 24.

IX. *Administratio dioeciesana*. a. *Consistorium* cum Praeside, 8 assessor., 4 officialibus. E fundo religionis numerantur pro Consistorio quotannis 2.258 fl.

b. *Judicium matrim.* cum *Praeside*, 5 *Consil.*, *Defensore* et Secret. c. *Jud. ecclesiasticum* (pro aliis causis) cum Praes., 4. *Consil.* — Anno 1862 in jud. matrim. tractatae fuerunt causae separat. a thoro et mensa 25, sponsal. 13, secundarum nuptiarum vi declarationis de morte conjugis ineundarum 1.

X. *Synodus dioeciesana* prima fuit habita a. 1863.

XI. *Lingua* in locis beneficiorum 93 est mere germanica, in 16 potiss. germ., in 24 potiss. bohem., in 326 mere bohemica.

§. 22:

D. *Dioecesis Budvicensis.* (*Budweis*).

Erecta bulla Pii VI. d. XII. Cal. Octobr. 1785.

Habuit 3 Episcopos. Quartus est:

Johannes Valerianus Jirsik, natus d. 19. Jun. 1798, ord. 28. Dec. 1820, inthronis. 1. Nov. 1851.

Mensa episcopalis (e fundo religionis percipienda) est 1260 fl. m. a. [et 3150 in compensationem ususfructus praedii tempore recente venditi; num titulus hanc summam a fundo relig. exigendi indubius sit, ignoro]. *Taxa Camerae* est 448 flor. aureor. (i. e. circa 2420 fl. m. a.).

I. *Situs*: In Bohemia complectitur totos circulos Budvicensem et Piseensem, magnam partem Tabor. et Pilsnens. et partes Pragens. Caslav. et Egrensis, circ. mil. 294 □.

II. *Dividitur* in 8 *Archipresbyteratus* cum 34 *Vicariatus*, quorum archipresbyteri et vicarii ab Ordinario nominantur. Reliqua vide apud Prag. archid.

III. *Status animarum* (a 1864): Cathol. 1,065.443, Acath. 2.913, Jud. 17.338., i. s. 1,085.694.

Confirmantur per annum supra 20.000.

Matrimonia mixta a. 1862 inita sunt 17, e quibus 11 cum educatione prolium mere cath. 6 cum mixta.

Ab *imped. dirim.* usque ad 4 gr. consang. vel affin. dispensatum fuit in 327 casibus.

De reliquis apud Consistorium nihil constat.

IV. *Clerus.* a. *Institutio.* 1) *Seminar. puerorum* Budvicii, cujus alumni (56) gymnasium frequentant. Reditus ex donationibus similibusque percipitur.

2) *Seminar. Clericorum* cum *Instituto episc. studii theol.* Budvicii, quod habet Rectorem, Vice-Rect. et Spiritualem, 6 Professores, 99 alumnos et summam annum 29.197 fl. m. a. e fundo religionis percipit. De reliquis ut in §. 19.

b. *Status.* s. s. 768, r. 90, i. s. 858.

Sac. curam animarum exercentes circ. 750. Sac. jubilati 23, pension. emer. et def. 44., extra dioec. viv. 21, extranei 13, mortui a 1864 sunt 18, ordinati 19 (a. 1863 ord. 15).

V. *Regulares.* A. *Religiosi.* 1) *Cisterciens.* 1 abb. (Altovadum; Hohenmauth), 48 sac. 2 cl. p., 6 n. p. (voti simpl.) 3 nov., 1 L. v. s., i. s. 60.

2) *Patres Piar. Schol.* 1 coll., 7 sac. 4 cl. p. i. s. 11.

3) *August. Erem. calc.* 1 mon., 4 sac.

4) *Aug. Erem. discalc.* 1 mon., 4 s. 2 L. p., i. s. 6.

5) *Servitae* 1 mon., 4 sac. 1 cl. nov., 2 L. p., i. s. 7.

6) *Minorit.* 1 mon., 5 sac. 1 L. n. p., i. s. 6.

7) *Reformat.* 2 mon., 9 sac., 7 L. p. 1 n. p., i. s. 17.

8) *Capuc.* 2 mon., 7 sac., 6 L. p. 2 n. p., i. s. 15.

Summa sac. 88 (ad hoc 2 extran.) 90. Summa religiosorum 129.

B. *Religiosae.* 1) *Sor. Mis. S. Car. Borr.* 3 dom., 20 p.

2) *Sor. Schol. Paup.* 4 dom., 32.

Summa Religiosarum 52.

Summa Regularium 181.

VI. Unus sacerdos est ad cath. 1.128.

" " curatus est ad cath. 1.420.

" regularis " " " 5.886.

VII. *Status Beneficiorum.* 1) *Capitul. Eccl. Cath.* ad S. Nicol. Ep. C. cum *Praeposito* infulato (collat. Papalis), *Decano* infulato et 5 can. capitul., qui omnes ab Imperatore nominantur. Praebendae e fundo relig. dantur, et quidem Praep. Dec. et Can. custodi 1260, reliquis 1050 fl. m. a.

2. *Alia*; 1 Praep., 2 archid., 37 decan., 367 par., 4 admin. parochiales reales, 7 local., 1 exposit., 1 cap. resid., i. s. 420. insuper 1 admin., 14 cap. arc., 6 cap. resid., 1 expos. quae sunt 22 benef. simpl.; summa totalis 442. De *jure prov.* vide Tab. II.

VIII. *Scholae.* a. *Gymn.* cath. super. 1 eccl. (Piar.) 2 caes. reg. — b. *Schol. reales* et princip. 6, princip. 8, princ. paroch. 1, 5 schol. trivial. pueror., 12 puellar., 685 mixtae, 16 schol. „necessariae“ (Nothschulen), i. s. 733, e quibus *germ.* 220, *bohem.* 454, mixtae 59. schol. industriales puellarum

19, opific. 2, repetit. 718. Schol. jud. 6, acath. 2. Catech. 265, magistri 687, coadjut. 479, magistrae 26. *Pueri* ad frequent. obligati: cath. 67.786, acath. 78, jud. 907; *puellae* cath. 65.700, acath. 62, jud. 836., i. s. 135,369. *Frequentantes*: i. s. 127,734 et quidem: *pueri* cath. 65.072, acath. 73, jud. 747; — *puellae* cath. 61.103, acath. 59, jud. 680. Schol. repet. frequentare debebant 56.664, frequentabant vero 48.745 (cath. 26.136 et 22.345 — acath. 20 et 12 — jud. 121 et 111).

IX. *Administratio dioecesana*. a. *Consistorium* habet *Praes.*, 8 *Assess.* (et omnes *Vicar. foran.*) *actuales*, 4 *Officiales*. E fundo religionis dantur 2205 fl. m. a. b. *Tribunal matrimoniale* cum *Praes.*, 6 *Consil.* et *Secretario*. A. 1862 tractatae sunt 42 sep. a thoro et mensa (9 concessae), 18 sponsal., nullitatis causa nulla. c. *Judicium dioecesanum* cum *Praes.* et 8 *Consil.*

X. *Synodus dioecesana* (prima) habita est a 1863.

XI. *Lingua* in 106 benef. est mere germ., in 20 potiss. germ., in 277 mere bohem., in 27 potiss. bohemica.

II. Provincia Moraviae seu Olomucensis.

§. 23.

Notitiae generales.

- a. Continet (in Austria) Markgraviatum Moraviae cum 403.77 mil. □, partem Silesiae austriacae, partem Silesiae borussicae.
 b. *Incolae* (sec. catalogos eccles.) in Austria: cath. 2.137.512., acath. 60.427; jud. 52.357.

Clerus: s. s. 1.697, r. 205, i. s. 1902.

Regulares: m. 329, f. 291, i. 620.

- c. *Instituta prov. (Austr.) communia*: *Fundus rel.* cum red. 606.538 fl., ex quibus supersunt in aerarium tradendi 35,085. *Fundus studiorum* cum red. 126.020 fl., deficiunt 44.884 fl. ex aerario solvendi.

E fundo relig. solvuntur pro congruis parochorum supplendis, localistis, cooperantibus 86.608 fl.
 pro sacerdot. emeritis, deficient. cet. 31.796 fl.
 pro aedificiis reparandis cet. 65.000 fl.
 pro mendicantibus 17.691 fl.
 pro monast. monialium 13.105 fl.

Domus demeritorum (Wischau), pro qua e fundo rel. dantur 6.550. Reliqua in tabulis §. 13. sqq.

§. 24.

A. Archidioecesis Olomucensis (Olmütz).

Ab a. 973 [res priores omitto] usque ad a. 1063 ad dioecesim Prag. Moravia pertinuit. A. 1063 Alexander II. episcopatum Olomuc. erexit. Habuit usque ad a. 1776 episcopos 55. Anno 1777 a Pio VI. in archidioec. et Metropolim erecta fuit, cui Brunnensis dioecesis subjecta est. Habuit 5 archiep. Sextus est:

Fridericus e Landgraviis de Fürstenberg,
natus 8. Oct. 1813, can. capit Olomuc. a. 1832, ord. 1836, electus archiep.
6. Juni 1853, inthronis. 8. 1853.

Suffraganei dotationem fert mensa episcopalis.

Mensa episcopalis constat ex principatu feudali Olomuc., qui continet 9 domania feudalia in Moravia 1 in Silesia austr. cum praediis unitis sita, 1 praedium camerae in Borussia situm, quorum omnium fructus ipsa mensa percipit, insuper ex certis redditibus 68 subfeudorum coronae boh., quorum unum (Katscher) in Borussia est situm. Reditus minimum est 200.000 fl. m. a. (Fundo religionis annuatim solvit 2.743 fl. Sed haec summa tanto minus certa regula esse potest, quum archiep. Prag. fere eandem summam — 2670 fl. — immo praepos. Cap. Metropol. Prag. 2100 solvat, quamvis certe illius mensa longissime distet ab Olomucensi.)

Taxa camerae est 2215 fl. a.

I. *Situs*. Continet in *Moravia* 223.37 mil. □ et quidem circulos Olomuc., Neutitschin., maximam partem Hradisch., *Silesiae austr.* fere mediam partem cum circ. 43 mil. □, in Borussia partem Silesiae cum circ. 30 mil. □.

II. *Dividitur* in 9 Archipresbyt. (8 in Austria) cum 53 *Decanatibus* (50 in Austria), quos Ordinarius nominat. Vide supra §. 7.

III. *Status animarum*: 1) in Austria (1863): cath. 1,309.664, acath. 38.127, jud. 23.810, i. s. 1,371.601. 2) in Borussia: cath. 108.798, acath. 5657, jud. 959, i. s. 115.414.

Summa totalis. Cath. 1,418.462, acath. 43.784, jud. 24.769, universim 1,487.015.

Cetera notatu digna ignoro.

IV. *Clerus*. a. *Institutio*. 1. *Seminar. puerorum* Kremsir. cum Dir., Vice-Dir., 6 Praef., 200 alumnis prima tonsura clericali initiati: 2. *Seminar. Clericor.* „majus„ Olomucii cum Super., Dir. spirit., Vice-Super., Sacror. Rit. Magistro, 119 alumnis, qui aut subdiac. aut minoristae aut tantum tonsurati. Insuper aliquot alumni dioecesis Vratislav. ibi student. Adest Olomuc. *Facultas theologica*, quae instituti dioecesani loco habetur, cum 6 Profess. et 2 „adjunctis.“ E fundo relig. solvuntur pro alumnatu 8416, pro profess. 6.090; ceterae impensae ex propriis redditibus fiunt. — De reliquis vide supra §. 3 sq.

b. *Status* (1863): A. in Austria: s. s. 1,042; r. 138; i. s. 1.180; sac. in cura animar. 927. B. in Borussia: 80 sac. s. cur., universim 1260 sac. 1007 curati.

Sac. extra dioec. commor. 30, extranei 16, jubilati 49, a. 1862 mortui 35.

V. *Regulares*. A. *Religiosi*. 1. *Sac. Ord. Equ. Teutonici*, sac. (prof. 27, nov. 1) 28.

2. *Praemonstrat.* (Heiligenberg) 1 praep. et resid., 8 s.

3. *Redemptor.* s. 6; L. p. 2, n. 3, i. s. 11.

4. *Piarist.* 7 coll. 1 resid., 53 s.; 2 cl. p. 6 n. p. 14 n.; i. s. 75.

5. *Dominic.* 2 conv., 6 sac.

6. *Minor.* 2 conv., 9 s. 2 L. p. i. s. 11.

7. *Reformati* 2 conv. 10 s. 6 L. p.; i. s. 16.

8. *Capuc.* 2 conv. 18 s. 7 L. p. 2 n. p.; i. s. 27.

9. *Fratres Mis.* 2 conv. 2 s. 8 L. p. 5 n. p.; i. s. 15.

Summa Religiosorum: 197.

B. *Religiosae*. 1. *Ursul.* 1 conv. 26. 2. *Soror. Teutonicae* 4 dom. 111. 3. *Sor. Schol. paup. de Nostra Domina* 1 dom., 4 sor. — 4. *Sor. Mis. S. Vinc. a Paulo* 4 dom. cum 62 sor. 5. *S. Car. Borr.* 1 dom., 22 sor. 6. *Sor. Schol. S. Franc.* 3. *Ord.* 3 dom., 34 sor. 7. *Sor. Mis. S. Franc.* 3. *Ord.* 5 dom. 77 sor.

Summa Religiosarum 336.

„ Regularium 533.

VI. Unus sacerdos est ad Cath. 1.125.

„ „ curatus est „ „ 1.309.

„ regularis „ „ „ 2.661.

VII. *Status Beneficiorum*. 1. *Capitul. Eccl. Metropol. S. Venceslai*, cum *Decano* infulato (prima Prael.; collat. papalis), *Praep.* infulato, *Archid.* inful., *Schol.* infulato, 19 can. capitul. *Jus providendi*: a) *liberae coll.* sunt Archid. et Scholast., rectoratus ad S. Annam inful. (perpetuo unitus primae canonicae), benef. custodiae et 2 honoris Vicariatus. b) Imperator nominat tres canonicos regios quovis casu, reliquos alternis mensibus cum c) capitulo, quod insuper eligit Praepositum, et praesentat ad benef. vicarialia. Capitulo perpetuo unitum est beneficium Praepositurae eccl. coll. Cremsiriensis, alius eccl. praepos. Olomuc., praepos. eccl. coll. Nicolsburg. (in dioec. Brunnensi). Praebendae partim ex beneficiis specialibus, partim ex bonis immobilibus capitulo communibus porriguntur. Reditus, ut fertur, praelatorum usque ad 15000, canonicorum ad 6—7000 fl. ascendit. Accedunt 12 vicarii. 2. *Capitul. eccl. coll. SS. Mauritii et Sociorum Mart. Cremsiriense*; *Praepos.* (capit. Olom. eum praesentat e canon. Olomuc.), *Dec.* (lib. coll.) 6 *Can.* (quatuor sunt lib. coll.; duo jurisp. Praepositurae sunt), 4 vicariis (jurispatr. Praepositurae), 3 Can. honor. — 3. *Alia*: A. In Austria: 3 *Praep. cur.*, 428 par., 115 *Cur. loc.*, 3 *Cap. cur.*

arc., i. s. 549. B. In Borussia: 37 par., 2 adm. par., 8 Cap. loc., i. s. 47. Summa totalis 596. De jure providendi vide Tab. II.

VIII. *Scholae*: a. *Facultas theol.* Olmuc. (vide num. IV.), b. *gymnasia*: 2 sup. caes. reg. 1 sup. eccl. (Piar.); 2 infer. c. r., 4 infer. Piar., i. s. 9. — c. *Schol. real.* sup. 1. c. r., 3 real. infer., 10 capitales (1 archiep., 4 Piar., 5 c. r.), 7 cap. et real. (4 Piar., 3 c. r.). Vide supra §. 15 sqq.

IX. *Administratio*. 1. *Consistorium cum Praeside*, 7 Referent. perpet. (Consiliarii cum voto sunt omnes Can. Olomuc., Vicarii foranei et aliquot alii), 7 auditoribus, 1 secret., 9 official. cet. 49 sac. habent insuper „Consil. Consist.“ titulum. 2. *Tribunal matrimoniale* cum Officiali, 15 „Judicibus“, Defens., Defens. sustit., secret., actuar. 3. „Forum inquisitoriale“ pro parte archidioec. borussica habet 2 Jud. delegatos et syndicum.

X. *Synodus provincialis* [vel *dioecesana* ex pluribus saeculis] nulla est habita.

§. 25.

B. *Dioecesis Brunnensis (Brünn)*.

Erecta per bullam Pii VI. dat. 5. Dec. 1777 (usque ad hunc annum pars erat dioecesis Olomuc., administrata per Vicar. Gener. Brunnae residentem, plerumque Praeposit. eccl. coll. SS. Petri et Pauli, quae in cathedralem erecta est). Habuit 5 Episcopos. *Sextus*

Antonius Ernestus Comes de Schaaffgotsche,
dictus liber dominus de Kynast et Greifenstein (natus 16. Febr. 1804,
ord. 8. Sept. 1827, inthron. 5. Mai 1842).

Mensa episcopalis: ex duobus dominiis Chirlitz et Prisenitz (illud est subfeudum) cum redit. circ. 35,000 fl. m. a.

I. *Situs*. In Moravia, continet circulos Znaim., Iglav. Brunnens. et partes Hradisch. et aliquot Bohemiae vicos, 180.40 mil. □.

II. *Dividitur* in 7 *Archipresbyteratus* cum 36 *Decanatibus*, quorum rectores ordinarius nominat.

III. *Status animarum* (1863): a. Cath. 827.848. Acath. [conf. aug. 4.100, helv. 18.200] 22.300, Jud. 28.547, summa 878.695.

b. Cecho-Slavi circ. 680.000, germ. circ. 171.000.

c. *Nati* sunt (1858) masc. 16.310, fem. 25.830, summa 32.140,
e quibus cath. 31.721 (legit. matr. 26.237 — illegit. 5034).

acath. 455 (legit. . . 400 — „ 55).

jud. 414 („ . . 388 — „ 26).

d. *Quoad communicantes*, Ordinariatus in litteris mihi datis „supponendum esse censet, omnes adultos (excepta fortasse civitate Brunnensi) generaliter bis per annum, in permultis parochiis quater vel quinquies s. communionem recipere“, id quod mihi nullo modo verisimile esse videtur. Scholarium fere

4^a pars quotannis primo s. comm. recipit, majores et discipuli „scholarum mediarum“ quater vel quinques recipiunt.

e. *Matrimonia mixta* a. 1862 inita sunt 70; 36 patres acath. educationem liberorum mere cath. promiserunt; assistentiae passivae erant casus 16.

Obtenta dispensatione ab imped. 1^{mi} cum 2do gradu cons. vel. aff. 29, 2^{di} cum 3° 21, 3^{di} cum 4° 80, i. s. 130 matrim. facta sunt.

f. *Confirmati* sunt a. 1862—27.596.

g. *Ad fidem cathol.* a. 1862 reverterunt 36 Protest.; ab ea defecerunt (ad lutheran.) 5 Cath.

IV. *Clerus.* a. *Institutio.* 1) *Seminar. puerorum* Brunn. fundatum a. 1853 (ex donationibus corporationum eccles., collectis cleri cet.) habet 2 Praefectos, 96 alumnos gymnasium publicum frequentantes. 2) *Sem. Clericorum* cum *Dir.* et 2 *Vice-Dir.*, 102 alumn. (10 regul., 75 in domo, 17 extra viventes et stipendio annuo 84 fl. m. a. fruentes). Alumni 2. 3. 4. anni tonsuram vel ordines minores recipiunt. Cum seminario cohaeret *Institut. theolog. dioeces.* ex a. 1807, quod habet 1 *Dir.*, 6 *Prof.*, 1 *Docent.* E fundo relig. solvuntur pro semin. 14.794 fl. [accedit seminaristicum] instit. theol. 6.090 fl. De titulo ordinat. et cura emerit., pension. cet. vide supra §. 3 sq.

b. *Status* (1863): s. s. 669 (in dioec. 642, extra commor. 27) et quidem 4 dignit., 387 curati, 9 canon., magisterio addicti 34, vicarii, capellani, rectores 158, capell. castrenses (militares) 8, pension. defic. 64, mission. 3. S. r. 105 (cur. 52, magist. 19, cura milit. 1.), in summa 774 sac. Doctores s. theol. sunt 11, phil. 7. Sac. extranei in cura anim. 20 regul., magist. 1 s. 1 r., cura milit. 3 s. 2 r., pension. 5 s., i. s. 32. Summa presb. saec. 678, regul. 128, totalis 806. Summa sacerdotum curatorum 634. Annos 50 nati sunt 170, supra 60. 123, supra 70. 56, supra 80. 15. Jubilati sunt 32.

V. *Regulares.* A. *Religiosi.* 1) *Praemonstrat.* abbat. (Neu-Reisch) 10 sac., 3 cl., i. s. 13.

2) *Bened.* (abb. Raigern), 16 s., 6 cl., i. s. 22.

3) *August.* (abb. Alt-Brünn) 12 s. 3 cl. i. s. 15.

4) *Piar.* 2 coll. 17 s. 9 cl. 1 L., i. s. 27.

5) *Domin.* 1 mon. 6 s.

6) *Minor.* 2 conv. 10 s., 3 cl., 5 L., i. s. 18.

7) *Reform.* 1 conv. 5 s., 5 L., i. s. 10.

8) *Capuc.* 3 conv. 27 s., 15 L., i. s. 42.

9) *Fratres Mis.* 2 conv., 2 s. 19 fr., in s. 21.

Summa Religiosorum: 174.

B. *Religiosae.* 1) *Ursul.*, 1 mon. 27 sor. 2) *Elisabeth.* 1 mon., 18 sor., 3) *Sor. Miseric. S. Vinc.* 2 dom. 14. 4) *Sor. Mis. S. Caroli Borr.* 1 dom. 4 sor.

Summa Religiosarum: 63.

„ Regularium: 237.

VI. Unus sacerdos est ad Catholicos: 1027.

„ „ curatus est ad Catholicos: 1305.

„ regularis „ „ „ 3450.

VII. *Status Beneficiorum.* 1. *Capitul. Eccl. Cathedr.* SS. Petri et Pauli Brunnae cum *Decano* inful. (collat. papalis); *Archid.* inful. 4 *Can. capit.* et 8 can. honor., quos omnes Imperator nominat. Habet massam communem (dominium Kritschen), cujus reditus in 17 portiones dividitur, quarum quartas percipit Episcopus, tertias Decanus, reliqui 5 canonici binas. Accedunt emolumenta ex multis, quae apud ecclesiam cathedralem existunt, foundationibus. 2. *Capitul. Eccl. Colleg.* S. Venceslai Nikolsburg cum *Praepos.* inful. (Canonico ecclesiae metropol. Olomuc.), 5 Can. (jurispatr. privati), 4 Can. honor.

3. *Alia:* Parochiae 409, coop. local. 3 [par. *saecul.* 311, local. 73, administrat. 3, i. s. 387 curatae saeculares; par. regul. 20, admin. 2]. Beneficia simpl. 28. Quoad *reditum* aliquot beneficia 3000—4000, alia 1000—3000, multae parochiae non habent nisi 400, localiae 300 fl. Reditus fere ordinarii sunt ex pecunia numerata [e fundis certis, decimis redemptis, juribus stolae, stipendiis missarum cet.] et praediis (fere semper plures hujusmodi tituli concurrunt). 93 beneficia totam, 80 ex parte dotationem e fundo religionis habent. Capellani vel cooperatores plerumque a parochis aluntur, 38 (summa 200, in urbibus 250 fl.) omnino, 22 pro parte e fundo religionis.

De *jure providendi* vide Tab. II.

4. *Templa.* Ecclesiae parochiales 409, filiales 94, succursales 33, local. cooperat. 3, capellae 233, i. s. 772. Inter Capellas 194 publicae, 39 privatae i. e. arcenses sunt. 9 eccl. peregrinationibus sacris traditae sunt.

VIII. *Scholae.* Vide num. IV. — a. *Schola polytechnica* Brunn. (1850 fundata). b. *Academia* statuum Moraviae. c. *Gymnasia:* 3 caes. reg. super., 1 Piar. sup. d. *Reales:* 1 sup. caes. reg., 1 infer. communalis, 2 scholae operariorum et mercatorum. e. *Elementares:* Paedagogium (8 mag., 105 candidati; seminarium pro 25). Scholae capit. et reales infer. 5, capit. paroch. 3, capit. pueror. et puellar. 9, capit. puellar. 2. Scholae triviales pro solis pueris 1, puellis 3, mixtae 661. Scholae „*excurrendo*“ habitae 29. Magistri 678, coadjutores 368, magistrae 11, magistrae industriales 15. Domus scholasticae 716.

Pueri ad schol. frequent. obligati 53.528, frequentantes 53.943.

Puellae „ „ „ obligatae 52.403, „ „ 51.697.

In scholis cath. instruuntur Aath. masc. 652, fem. 525. Judaei: masc. 403, fem. 289.

Scholae repetit. frequentantur a pueris 23.431, puellis 21.115.

Scholae acatholicae: conf. aug. 1 capit., 3 elem. cum 12 magistris, 415 scholaribus; — helv. conf. 17 elem. cum 17 mag. et 1785 scholar.

Scholae judaicae: 1 cap. puerorum, 1 trivial. puellar., 17 mixtae cum 40 mag., 2287 scholar., 19 domibus schol.

1 scholam habent sorores S. Vinc.

Accedunt: 1 institutum pro surdo-mutis, 1 pro caecis, seminar. pueror., 5 schol. et instit. privata pro puellis, 2 judaica; instit. curandorum infantium: cath. 3, jud. 4.

IX. *Administratio.* a. *Consistorium* cum 1 Praes., 30 Consil. et assessor, (4 non-dioecesani), 1 Secret., 5 official. Praeterea 84 sacerdotes titulo „Consil. Consistorii“ donati sunt.

b. *Tribunal matrimoniale* cum 1 Praes., 1 Vice-Praes., 5 Consil., 1 Defens., 1 Secret. Ex 1 Jan. 1857 usque ad finem a. 1862 sunt tractatae: separ. a thoro et mensa 120, nullitas. querelae 3, causae sponsal. 76. Separationes concessae sunt 35, nullitas declarata 1. Accedunt 9 requisitiones aliorum tribunalium.

Causae disciplinares non per tribunal speciale sed a Consistorio judicantur.

X. *Synodus dioecesana* nondum habita est.

XI. *Societates, Confraternitates religiosas:* Societas Catholicorum — Soc. opificum sociorum — Mariana — Virginum — Rosarii — Immac. Concept. — SS. Cyrilli et Methodii pro convertendis paganis et schismaticis — S. Bonifacii = Missionum Africanar. — S. Michaelis cet. quae in permultis parochiis vigent. Accedunt multae societates piam causam sequentes, quas enumerare longum est.

III. Provincia Viennensis.

§. 26.

Notitiae generales.

- a. Continet Archiducatum Austriae inferioris et superioris (infra, supra, Anisin) cum 360.08 et 217.90 mil. □ (in summa 577.98).
- b. Incolae (secundum „statum“ a curiis episcopal. editum a. 1863) cath.: 2,405.538.
- c. Clerus: s. s. 1.882, r. 932, i. s. 2.814. Regulares: m. 1.673, f. 1.776., i. s. 3.449.
- d. Instituta provinciae communia:

Fundus rel. Austriae inferioris (communis archid. Viennensi et dioecesi San-Hippolytanae) habet redit. 606.132 fl. m. a. Supersunt 95.775 fl. *Fundus studiorum* (iisdem dioecesibus communis) habet red. 235.022. Qui deficiunt 298.608 fl. ex aerario solvuntur. Pro ecclesia longe minima pars reddituum hujus fundi datur.

Solvuntur e fundo religionis quotannis:

1) pro dandis vel supplendis congruis parochorum (58), localistarum (53), cooperatorum (132), curat. 16 i. s. 110.618 fl. m. a.	
2) pro supplendis congruis 118 par., 39 localist., 22 cooperat., 3 curat. cet. cet.	43.433.
3) pro mendicantibus (Reform. et Capuc.)	32.526.
4) pro catechetis	8.500.
5) pro eccles., parochorum domibus cet.	45.217.
6) pro 137 defic. sacer.	38.846.

Dioeceses.

§. 27.

A. *Archidioecesis Viennensis (Wien).*

Dioecesis Viennensis a. 1469 erecta per bullam Innocentii XIII. dat. 1. Junii 1722 in archidioecesim et Metropolim est promot. Ab imperatore Ferdinando II. Episcopi a. 1631 „*Principum Imperii*“ titulo donati sunt.

Habuit 25 episcopos, 6 archiep. Septimus Archiepiscopus et Metropolita est:

Josephus Othmarus Eques de Rauscher, S. R. E. tit. S. Mariae de Victoria Card. presb., nat. Viennae 6. Oct. 1797, ord. 21. Aug. 1823, Episcop. Secoviens 29. Jan. 1849, Viennae inthronis. 15. Aug. 1853, Cardin. 17. Dec. 1855.

Mensa: bona immobilia, decimae redemptae cet. redditus circ. 40,000 fl. m. a.

I. *Situs*. In Austria inferiore sita continet territorium Viennense et duos circulos (Viertel unter'm Wiener Walde, Viertel unter'm Manhardtsberge). 166.22 mil. □.

II. *Dividitur* in 27 *Decanatus*, decani ab Ordinario nominantur.

III. *Status animarum* (1863) Cath. 1,169.838. Reliqua non constant. Vide supra §. 13 sqq.

IV. *Clerus*. a. *Institutio*. 1. *Seminarium puerorum* Viennae cum 1 *Dir.* 4 Praef. stud. Alumni gymnasium frequentant. 2. *Seminarium Clericorum*, cum *Direct.*, *Vice-Dir.* et *Oecono*, *Spirit.*, *Subrectore*, *Praefecto studior.*, 81 alumnis. Hi instituuntur in facultate theol. universitatis, quae est 3. *Studium theol. dioec.* cum 9 Profess. Praeterea hic existit 4. caes. reg. *Institutum superius* ad S. August. pro instruendis Sacerdotibus saecularibus, in quo hospitantur et partim in domo partim in universitate erudiuntur sacerdotes, ex singulis dioecesibus Austriae ab Ordinariis missis. Habet *Direct. super.*, *Dir. spirit.*, 3 directores studiorum, 25 sac. Impensae solvuntur e fundis religionis singularum terrarum, secundum Budget a. 1863 ascendentes ex terris haereditariis germanicis et slavici ad summam 17.102 fl. 5. Collegium *Pázmány-ium* (erectum a. 1623 a Card. Petro Pázmány Archiep. Strigoniensi, pro Clericis

dioecesium hungaricarum, confirmatum per Urbanum VIII. dat. 14. Nov. 1626) cum *Rect.*, *Vice-rect.*, *Spirit.*, *Praef.* stud. et 55 theologiae studiosis, collegia facultatis theol. frequentantibus. 6. *Domus sacerd. aegrotorum et deficientium* cum *Dir.*, *Oeconomo*, *Secret.* De reliquis vide supra §. 3 sq.

b. *Status.* s. s. 660, r. 230, i. s. 890. In cura animarum 700; extranei 35; emeriti, pension., defic. 41, a. 1862 mortui 30, ordinati 22.

V. *Regulares.* A. *Religiosi.* 1. Praepositura *Canonicor. Lateran. S. August.* Klosterneuburg. 53 sac. 2 cl. prof. 9 n. p. 2 nov., i. s. 66.

2. 2 *Abbatiae Cisterc.* Heiligenkreuz et Neukloster (Wiener-Neustadt) 59 sac. 1 cl. prof. 5 cl. n. p. 6 nov., i. s. 71.

3. *Abbatia Bened. ad Scotos* (Schotten) Viennae, 66 sac., 2 cl. p. 5. n. p. 5 nov., i. s. 81.

4. *Abb. general. Mechitar. armen.* Viennae 11 s. 2 cl. p. 21 n. p. et nov., 8 L. p. i. s. 42.

5. *Jesuit.* 2 coll., 21 s. 10 cl. 16 L. i. s. 47.

6. *Piarist.* 2 coll. (et in 3 instit.) 47 s. 11 cl., i. s. 58.

7. *Redempt.* 2 coll., 21 sac. 5 cl. 16 L., i. s. 42.

8. *Servit.* 2 mon. 13 s. 3 L., i. s. 16.

9. *Barnab.* 4 coll. 32 s. 6 cl., i. s. 38.

10. *Lazar.* 1 coll. 7 s. 8 L., i. s. 15.

11. *sacerd. mission.* 1 coll. 3 s. 2 L., i. s. 5.

12. *Dominic.* 2 conv. 14 s. 3 cl. 6 L., i. s. 23.

13. *Reform.* 3 conv. 35 s. 14 L., i. s. 49.

14. *Minorit.* 3 conv. 22 s. 3 cl. 3 L. 1 nov., i. s. 29.

15. *Capuc.* 2 conv. 19 s. 2 cl. 13 L., i. s. 34.

16. *Fratres Miser.* 3 conv. 5 s. 71 L. 10 nov., i. s. 86.

17. *Fratres schol. christ.* 22 L. 10 nov., i. s. 32.

Summa Religiosorum 734.

B. *Religiosae.* 1) *Elisabeth* 55. 2) *Salesian.* 61. 3) *Ursul.* 74. 4) *Sor. Miser.* 176. 5) *Sor. Schol.* (in 5 urbibus) 70. 6) *Sor. boni Pastor.* 63. 7) *ss. Redempt.* 31. 8) *Sor. 3. Ord.* 104. 9) *Sor. charit. christ* 6. 10) *Sor. paup. inf. Jesu* 20. 11) *Filiae Salvat.* 36.

Summa Religiosarum 696.

" Regularium 1430.

VI. Unus sacerdos est ad Cathol. 1.314.

" " curatus est ad Cath. 1.671.

" regularis " " " 818.

VII. *Status Beneficiorum.* 1. *Capit. Metropol.* eccl. S. Stephani cum *Praeposito* (coll. Papalis), qui *Cancellarius universitatis Vienn. perpetuus* est, mensam separatam habet reddit. circ. 6000 fl., inful. Praelatis: *Dec.*, *Cust.*, *Cantore*, *Scholast.*, 12 *Can.* (8 sunt nominat. Imperat., 4 jurisp. universitatis liter. Vienn., 4 jurisp. Principis de Lichtenstein), 10 *Can. honor.*, 4 *curatis*,

2 praedicator., 4 cooper., 3 levitis. Praebendae canonicorum a 1000 usque ad 3000—5000 ascendunt, sumtae ex domorum redditibus, foundationibus cet.

2. *Alia*: 439 par. 82 loc. 10 vic. 57 benef. 13 coop., i. s. 588 resp. 601. De provisione vide Tab. II.

VIII. *Scholae*. Gymnasia et scholas reales vide supra §. 15 sq. Scholae capitales 63, puellar. 35, triviales 571. Ex iis, quae de dioecesi San-Hippolytana dicta sunt, plura elucent.

IX. *Administratio*. 1. *Suffraganeus* (Praeposit. Cap.) dotatur e fundo rel. cum 2100 fl. 2. *Consistorium* cum *Praes.* (Vic. Gen.), 4 Referent., 26 aliis Consil., 29 Consil. titular. („Consiliariis ecclesiasticis“), 2 secret. ordinari., 6 secret. et official. Consist. 3. *Tribunal matrimoniale* cum *Praes.* (Vic. Gen.), *Vice-Praes.*, 6 *Consil.*, 2 *assessor.*, *defens.*, 2 secret., 1 actuar. Causa tractatae sunt a. 1861: 1) *separ. a thoro et mensa* in I Inst. (novae) 241, II J. 14, III J. 0; 2) *sponsal.* I J. 27, II J. 1, III J. 0; 3) *nullit. matr.* I J. 5, II J. 1, III J. 1. — a. 1862: *Separat.* I J. 252, II J. 15, III J. 2; *spons.* 29; *nullit.* I J. 3, III J. 1. Vide *Moy* Archiv. jur. eccl. cath. Vol. IX. pag. 330, vol. XI. pag. 474. Hoc tribunal praeter causas archid. et provinciae tractat in 2da instantia delegata causas archid. Olomuc. et Goritiensis, necnon a Vicariatu Apostol. militari in I. Inst. iudicatas, in III. Inst. causas a tribunali dioecetano et metropolitano *Prag.* dijudicatas.

X. *Synodus prima provincialis* habita fuit a. 1858, dioecesana nulla.

§. 28.

B. *Dioecesis San-Hippolytana (St. Pölten).*

Usque ad a. 1784 ad dioecesim Passaviensem pertinuit. Hoc anno episcopatus Novae urbis Viennensis (*Wiener Neustadt*), fundatus a. 1476, in civitatem San-Hippolytanam translatus fuit et bulla *Pii VI.* d. V. Cal. Febr. a. 1784 dioecesis San-Hippolytana fuit erecta. Habuit 10 Episcopos. Undecimus est:

Josephus Fessler, nat. 2 Dec. 1813, ord. 30. Jul. 1837., Episc. Nyss. i. p. 7 Apr. 1862 (Suffraganeus Brixin. et Vicar. gen. Vorarlberg.), praeconis. 27 Mart. 1865.

Mensa. 15.750 fl. e fundo relig.

I. *Situs.* In Austria inferiora continet 2 circulos duos (Viertel O. W. W. et V. O. M. B.), mil. □ 193.86.

II. *Dividitur* in 20 *Decanatus*. Decani ab Ordinario nominantur.

III. *Status animarum* (1863): Cath. 527.133.

IV. *Clerus.* a. *Institutio*. 1. *Seminar. puerorum* (qui in gymnasio Piarist. Kremsii educantur) cum 61 alumnis. 2. *Seminar. Clericorum* in civitate episcopali cum *Dir.* et *Spirit.*, 58 alumnis, qui instruuntur in 3. Institut. theolog.

dioeces. cum *Pro-Dir.*, 7 Prof. Dotatum est sufficienter cum propriis fundis. De reliquis vide supra §. 3 sq. Domus demeritorum fundabitur.

b. *Status*. s. s. 558, r. 403., i. s. 961. S. curati 643, extra dioec. commor. 21, extranei 4, jubilati 47, emeriti cet. 56, mortui a. 1862, 25.

V. *Regulares*. A. *Religiosi*. 1. 4 Abbatiae *Benedict.* (Altenburg, Göttweig, Melk, Seitenstetten) cum 209 sac. 28 cler., 12 nov., i. s. 249.

2. *Can. regul. lateraneus*. (Herzogenburg) 33 s., 4 cl., 2 nov. i. s. 39.

3. Abb. *Praemonstrat.* (Geras) 28 s. 3 cl. 2 nov., i. s. 33.

4. 2 abb. *Cisterc.* (Lilienfeld, Zwettel) 74 s. 12 cl. 3 nov. 1 L., i. s. 90.

5. *Redempt.* 1 coll. 7 s. 1 nov. 5 L., i. s. 13.

6. *Piar.* 2 coll. 25 s. 5 cl. 10 nov., i. s. 40.

7. *Reform.* 1 conv. 9 s. 3 L., i. s. 12.

8. *Capuc.* 1 conv. 6 s. 6 L., i. s. 12.

9. *Servit.* 3 conv. 12 s. 2 L., i. s. 14.

Summa Religiosorum 502.

B. *Religiosae*. 1. *Anglican.* 2 inst., 27 sor. 2) *Sor. schol* in 4 locis, 38.

3) *Redemptorist.* 25. 4) *Filiae charit.* in 2 urbibus 36.

Summa Religiosarum 126.

„ Regularium 628.

VI. Unus sacerdos est ad Catholicos 548.

„ „ curatus est ad Catholicos 819.

„ regularis „ „ „ 839.

VII. *Status Beneficiorum*. 1. *Cap. eccl. cath.* ad B. V. Mariam in coelum assumt. habet *Praepos.* inful. (collat. papalis, praeb. 1715 fl. e fundo rel.), *Dec.* inful., *Schol.* inful. (uterque habet 1365 fl. e fundo rel.), 5 *Can.* capitul. (singuli habent 1155 fl., quatuor e fundo rel., theologus e fundo seminarii); *Dec.* et 4 can. ab Imperatore nominantur, 1 can. lib. coll.; 6 *Can. honor.*, *parochi* (lib. coll.) 5 curatis. Praeterea existit 1 Praepositura realis, 2 titulares. 2. *Alia*: 318 par. 67 local. 15 vicar. 18 benef., i. s. 418.

VIII. *Scholae*. 1. *gymnasia*, 2 super. eccles. (*Bened.* et *Piar.*), 2 infer. (1 *Bened.*, 1 *Piar.*). 2. *Scholae reales superiores* 2 [a. 1864 fundatae, quare in tab. §. 14 nondum receptae sunt], 1 schola capit. et realis; capitales 8, cap. paroch. 4, scholae puerorum 2, puellarum 4, triviales pro utroque sexu 478, industriales 16.

Catechetae (parochi, curati, cooperatores) 558.

Magistri 476, mag. necessarii („Nothschullehrer 3), coadjutores 230; magistrae (religiosae) 16, magistrae industriales 25; candidati magisterii clerici 9, laici 49.

Discipuli (1863) 61.616 utriusque sexus, inter quos 14 acath. 84 jud. — 359 pueri obligati ad schol. frequentandam non frequentabant. — 1 schola acath.

IX. *Administratio*. 1. *Consistorium*, *Praes.* 31 *Consil.* (inter quos omnes decani), 40 honor., 9 official. cet. Pro consist. e fundo rel. 2520 fl. solvuntur.

2. *Tribunal matrimoniale, Praes., Vice-Praes., 4 Consil. 1 Cons. substitutus, 1 defens., 1 secret. A. 1862/63 tractatae sunt 47 separ. a thoro et mensa, 23 sponsal. causae.*

§. 29.

C. *Diocesis Lincensis (Linz).*

Ad dioecesim Passaviensem pertinuit usque ad a. 1784, quo, instante imperatore Josepho II. bulla *Pii VI.* dat. 28. Jan. 1784. erecta fuit. Habuit 4. Episcopus, quintus est:

Franc. Josephus Rudigier, natus 6 Apr. 1811, ord. 12. Apr. 1835, inthronis. 12. Jun. 1853.

Mensa: (initio monasteria saecularisata Mundsee, Garsten et Gleink tradita sunt: primum postea principi bavar. Wrede datum est) ex maxima parte redditus ex decimis redemptis summae circ. 15.000 fl. m. a.

I. *Situs.* Complectitur totum ducatum Austriae superioris, 217.90 mil. □.

II. *Dividitur* in 28 *decanatus*; decani ab Ordinario nominantur.

III. *Status animarum* (1863): cath. 708.567, 15.403 acath. conf. august. 56 helvet. 1 unitar. Judaei circ. 400. *Ex lege civili* in Austria sup. Judaeis tantum licet, ad tempus ibi commorari, bona immobilia acquirere non licet.

Communicantes 462.634.

Baptizati universim 20.354.

Anno 1862 *nati*: 22.030, inter quos *vivi*: pueri legitimi 8847, illegit. 2160, puellae legit. 8333, illegit. 2113; *mortui* pueri legit. 237, illegit. 95, puellae legit. 181 illeg. 64. (Itaque *supra quartam partem* liberorum fuerunt illegitimi). *Matrimonia* contracta 5354, morte soluta 3581. a. 1863 *cum dispensatione* inita sunt matr. mixta 10.

IV. *Clerus.* a. *Institutio.* 1. *Seminarium puerorum* Lincii directum per Societatis Jesu sacerdotes cum 185 alumnis, qui in ipso instituto instruuntur per 13 magistros. Fundatum est legatis aliisve. 2. *Seminarium Clericorum* Lincii cum „Regente“, Subreg., Spirit., Praef. stud., 85 alumnis (alumni 1^{mi} anni tonsuram, 2^{di} minores recipiunt, ex alumnis 4^{ti} semper aliquot presbyt. ordinem) instruendis in 3. *Instituto theolog.* dioeces. cum Vice-Dir. et 7 Prof. Reditus maximum e bonis propriis est (e fundo rel. pro semin. 3.100 fl., e fundo stud. pro profess. 5.040 fl.). *Alumnaticum* annuam summam 2371¹/₂ fl. ascendit. De titulo ord., cura emeritor. cet. ut supra §. 4.

Domus corrigendorum adest Mitterbergae cum Dir. spirit.

b. *Status.* s. s. 664, r. 299, i. s. 963. Sac. *curati* 700 circ. Extra dioecesim 4, extranei 11, nec. ordinati 27, mortui 30, e dioec. alienis recepti 5, emeriti, pension., defic. 52, jubilati 27. Supra 90 annos natus 1, supra 80. 8, supra 70. 48, supra 60. 125, supra 50. 252.

- V. *Regulares. A. Religiosi.* 1. *Bened.* 2 abbat. 102 s. 2 cl. p. 12 cl. n. p. 5 nov., 5 L. p. 4. n. p., i. s. 130.
 2. *Can. regul. Lateran.* 2 abb. 97 s. 15 cl. n. p. 8 nov., i. s. 120.
 3. *Praemonstr.* 1 abb. 27 s. 2 cl. n. p. 3 nov., i. s. 32.
 4. *Jesuitae* 1 coll. 16 s. 5 cl. n. p. 11 L. p., i. s. 32.
 5. *Piarist.* 1 coll. 3 sac.
 6. *Cisterc.* 2 abb. 40 s. 7 cl. n. p. 5 nov., i. s. 52.
 7. *Reform.* 2 hosp. 8 s. 3 L. p. 1 n. p., i. s. 12.
 8. *Capuc.* 2 mon. 1 hosp., 15 s. 12 L. p., i. s. 27.
 9. *Carmel.* (discalc.) 1 conv. 8 s. 2 cl. p. 6 L. p. 4 n. p., i. s. 20.
 10. *Fratres Miseric.* 1 mon. 1 s. 23 L. p. 2 n. p., i. s. 26.
 11. *Redemptor.*, 1 coll. 8 s. 3 L. p. 1 nov., i. s. 12.

Summa Religiosorum 437.

- B. *Religiosae.* 1) *Carmel.* 1 dom. 26 sor. 2) *Sales.* 1 d. 42. 3) *Ursul.* 1 d. 43. 4) *Elisabeth.* 1 d. 40. 5) *Sor. Schol. Paup.* d. N. D. 2 d. 10. 6) *Redemptor.* 1 d., 16. 7) *Sor. schol. S. Franc.* 4 d., 38. 8) *Sor. Boni Pastoris* 1 d., 24. 9) *Sor. Charit. S. Car. Bor.* 3 d. 12. 10) *Sor. Char. S. Vinc.* 6 d., 64. 11) *Sor. Char. S. Crucis* 4 d., 14.

Summa Religiosarum 354.

„ Regularium 791.

VI. Unus sacerdos est ad Catholicos 736.

„ „ curatus est ad Cath. circ. 1000.
 „ regularis „ „ „ 895.

VII. *Status Beneficiorum.* 1. *Capit. Eccl. cathedr.* ad B. M. V. in coelum ass. et ad S. Ignat. cum Praepos. inful. (collat. Papais), Dec. inful., Schol. inful., 4 Can. capitular., 6 Can. honor. 2 praedicator. 4 vicar. *Praebendae* dantur ex massa communi fundata tribus dominiis; redditum ignoro. Quum vero a capitulo fundo religionis annuatim 2.800 fl. solvendi sint, redditus totalis minimum 20.000 fl. est. E fundo rel. pro praedicatoribus et vicariis solvuntur 3.066 fl.

2. *Benef. curata.* 304 par. 38 local. 49 vicar. paroch. 20 expos. 43 alia benef. i. s. 454. E quibus 5 par. dotantur ab aerario secundum conventionem cum Bavaria (erant nempe incorporatae abbatiae Canonicor. lateranens. Ramshofen saecularisatae), ab aerario salinarum dotatae 9 parochiae et 5 benef. — E fundo relig. dotantur: 4 par. 1 expos. 6 benef. 55 coop. cum 15.840 fl., suppleuntur congruae: 118 parochorum, 4 vicar. 4 expos. 10 benefic. 11 cooperat. cum 33.623 fl. — De jure providendi vide Tab. II.

VIII. *Scholae.* Vide supra §. 15 sqq., qui, quum dioecesis cum Austria superiore congruat, omnes res hujusmodi exactissime describunt.

IX. *Administratio.* 1. *Consistorium* cum 8 Consil. praesentibus, 2 secretar. 41 Consil. absent., 30 „Consil. ecclesiasticis.“ Accedunt 6 official. cursores cet.

E fundo relig. solvuntur pro Consistorio 1890 fl. Insuper pro administratione eccl. ab ecclesiis 1% redit. solvitur, 1% pro ephemeridibus dioecesanis (Diöcesanblatt). 2. *Tribunal matrimoniale* cum Praes. 4 Consil., 2 Substit., 1 defens., 1 secret. Ex 1. Jan. 1857 usque ad finem a. 1863 (vide *Moy* Archiv. jur. eccl. cath. Tom. XII. p. 175) tractatae sunt causae separ. a thoro et mensa 244, nullit. matr. 10, sponsal. 38.

X. *Fundus religionis* reditum habet 142,288 fl. et secundum Budget a. 1863 expensas ejusdem quantitatis. Ex eo solvuntur (praeter ea, quae num. VII. dicta sunt) pro 48 deficient. 11.655 fl., pro mendicantibus monast. 2100, pro eccl. paroch. dom. cet. 10.140 (atque extraordinarie insuper 13.300). —

Fundus studiorum habet reditum 45.563 fl., expensas 36.993, plus 8.570 ad aerarium deducitur.

IV. Provincia Salisburgensis.

§. 30.

Notitiae generales.

- a. Continet a) ducatum Salisburgensem cum 130.15, b) comitatum Tyrolensem et Vorarlbergensem cum 532.04, c) ducatum Stiriae cum 407.84, d) ducatum Carinthiae cum 188.42 mil □, in summa 1258.45 mil. □.
- b) *Incolae*: (ex catalogis eccles.) cath. 2,495.276, acath. 22.006, jud. 554.
- c) *Clerus*: s. s. 4.364, r. 1.215, i. s. 5.579.
Regulares: m. 2.084, f. 2.006, i. s. 4.090.
- d. Quum fundi rel., stud., secundum singulas terras dividantur et administrentur, apud dioeceses ipsas de iis tranctandum est.

D i o e c e s e s.

§. 31.

A. *Archidioecesis Salisburgensis (Salzburg).*

Primus episcopus fuisse fertur S. Rupertus (582—623), primus archiep. Arno (798—821). 1803 saecularisata bulla Pii VII. dat. VI. Non. Maji 1818 de novo circumscripta, bulla Leonis XII. Non. Mart. 1825 „Ubi primum“ organisata est. Habuit 71 Archiep., 72. est:

Maximilianus II. Josephus de Tarnóczy:

Legatus natus S. Sedis Apost., Primas Germaniae, Princeps-Archiep., natus 24. Oct. 1806, ord. 25. Oct. 1829. electus 25. Oct. 1850, confirm. 17. Febr. consecr. 1 et palli insignitus 2. Jun. 1851.

Mensa: 21.000 fl. e fundo relig. *Taxa camerae*: 1.000 fl. aur. de camera.

I. *Situs*. Continet ducatum Salisburgensem mil. □ 124.5 et 5 decanatus in Tyrol. comitatu sitos circuitus circ. 35 mil. □.

II. *Dividitur* in 18 decanatus (13 in duc. Salisb., 5 in com. Tyrol.). Decani ab Ordinario nominantur.

III. *Status animarum* (1863): Cath. 204.699: acath. circa 200. Jud. 0 (idem dicendum, quod in Austria superiore valet). De reliquis, quum Consistorium nullas mihi dare posset notitias, nihil habeo, quam ea, quae ex tabulis in §. 13 sq. elucet.

IV. *Clerus*. a. *Institutio*. 1. *Seminarium puerorum* (colleg. Borromaeum) cum Regente, Subreg., 8 mag. clericis, 3 mag. laicis et 128 alumnis. Reditus in fundationibus, donationibus cet. consistit. 2. *Seminarium Clericorum* cum Dir., Spirit., Subdir. et 42 alumnis. 3. *Facultas theologica*, quae est etiam *Studium theol. dioec.* cum 9 Profess. E fundo stud. solvuntur 5.040 fl. [Reditus: bona propria.] De titulo ordin., cura emerit. cet. vide supra §. 4. Pro 12 defic. solvuntur e fundo rel. 3.234 fl.

b. *Status*. s. s. 424, r. 89, i. s. 513. Sac. curati 400. extra dioec. com. mor. 9, mortui a. 1862, 16, emer. pens. cet. 23, jubilati 9.

V. *Regulares*. A. *Religiosi*. 1. 2 abb. Ord. S. *Bened.* (St. Petri Salisburgi, Michaelbeuern) 54 s. 5. cl. n. p. 2 nov. 3 L. n. p., i. s. 64. 2. *Servit.* 1 conv. 5 s. 3. *Reform.* 1 conv. 1 hosp. 16 s., 11 cl. nov., 9 L. p., 1 n., i. s. 37. 4. *Capuc.* 3 conv. 1 hosp.; 26 s., 13 L. p. 1 nov., i. s. 40.

Summa Religiosorum: 146.

B. *Religiosae*. 1) *Bened. nobiles* 1 domus, 58 sor. 2) *Ursul.* 1 dom. 44. 3) *Sor. Schol. S. Franc.* 2 dom. 25. 4) *Sor. S. Vinc. a P.* 12 d.; 123. 5) *Mon. ad S. Mar. Lauret.* 1 d., 28.

Summa Religiosarum: 278.

„ Regularium: 424.

VI. Unus sacerdos est ad Cath. 399.

„ „ curatus „ „ „ 511.

„ regularis „ „ „ 482.

VII. *Status Beneficiorum*. 1. *Capit. Eccl. Metrop.* ad Rupertum et Virgilium cum *Praep.* (coll. Papalis) inful., Dec. inful., Schol., Cust., 8 Can. capitular., 1 domicellar., 3 can. hon., 2 praedicat., 10 vicar. Omnes ab Imperatore nominantur. *Praebendae* (e fundo relig.): 4 dignit. sing. 2.625 fl., 4 can. 2.100 fl., 4 à 1.575; distrib. quot. in summa 1.890 fl., praedicat. à 525. 2. *Cap. colleg. Mattsee* cum *Praep.* Dec., 7 Can. capit., 3 domicellar., 2 hon., 1 vic. Omnes ab Imp. nominantur. 3 *Cap. coll. Seekirchen*, Dec. par. administr., 3 Can. curati, 3 can. non cur. 4. *Alia*: 113 par., 7 local., 51 vicar., 8 cur. et capell., 7 expos., 43 alia benef., i. s. 229, ad quae fere omnia Imperator (ex resol. aulica de 6. Sept. 1806) praesentat. E fundo rel. dantur ad supplendam congruam 8,807 fl.

VIII. *Scholae*. De iis, quae in ducatu Salisb. sunt, vide supra §. 15. In comitatu Tyrol. scholae triv. 95, repet. 85, industr. 7; magistri 104, magistrae 7; discipuli masc. 2973, fem. 3036, i. s. 6009.

IX. *Administratio*. — *Suffraganeus* (Praep. Cap. Metrop.). 1. *Consistorium* cum Praes., 12 Consil. referentib., 2 extra statum, 1 assess. 7 offic. 2. *Officium rationem* cum 6 pers. 3. *Administratio fundationum* cum 5 pers. Pro consist. solvuntur e fundo rel. 2657 fl. 4. *Tribunal matrimoniale* cum Praes., 5 Consil., 1 Assess., 1 def., 2 actuar. 5. *Trib. metropolit.* Praes. 7 Cons., 1 Assess., 1 def., 2 act. (plurimi in utroque funguntur). Accedunt 26 „Consil. eccles.“ —

X. *Fundus rel.* habet redit. 1.195 fl., expens. 68.943. Quae deficient, ex aerario suppletur.

Fundus stud. habet redit. 23.276, expens. 44.249. Defectus ex aerario suppletur.

§. 32.

A. *Dioecesis Brixinensis (Brixen)*.

Erecta saeculo 6. est dioec. Saeben., Aquileg. ditionis, ex 790 Salisburgensis, saeculo 10mo Brixin. translata; 1803 saecularisata, 2. Maji 1818 bulla Pii VII. denuo circumscripta, bulla Leonis XII. dat. 7. Mart. 1825 „*Ubi primum*“ organisata. Habuit 89 episc. 90^{tus} est:

Vinc. Gasser, Princeps-Episcopus, nat. 30. Oct. 1809, ord. 28. Jul. 1833, inthronis. 8. Mart. 1857.

Mensa: 15.780 fl. in bonis stabilibus assignata.

Taxa camerae: 750 fl. aur.

I. *Situs*. A. In com. Tyrolensi siti sunt 22 decan., reliqui 6. B. in *Vorarlbergia* sub *Vicario Generali Vorarlberg*. (Episcopo i. p.), 302 mil. □.

II. *Dividitur* in 22 decanat. (Tyrol.) 6 decan. (Vorarlb.). Decani ab Ordinario resp. Vic. Gen. nominantur.

III. *Status animarum* (1863): in Tyrol. cath. 272.224, Vorarlb. 108.395, i. s. 380.619. De reliquis non habeo, nisi quod supra §. 13 sqq. elucet. acath. circ. 120, jud. 500 (idem dicendum quoad Tyrol. ut apud Line. dioec.).

IV. *Clerus*: a. *Institutio*. 1. *Seminar. Clericorum* Brixin. cum Reg., Subreg., Spirit., Praef. studior. et 79 alumnis (69 in seminar., 3 extra, 4 cler. regul., 3 extranei). Reditus: e fundo rel. 12.327, alumnaticum. 2. *Instit. theol. dioec.* Brixin. cum 8 Prof. 3. *Universitatis Oenopontanae* (Innsbruck) *facultas theologica* (a soc. Jesu directa, cui e fundo studior. solvuntur 8400 fl.) cum 9 Prof. In *convictorio* sunt theologi 65, extra 49. (e soc. Jesu 42). Universim in facultate collegia frequentant 146 studiosi. De reliquis supra et quae infra apud *Trident.* dicentur.

Status. (1863) s. s. in Tyrol. 747, Vorarlb. 183, i. s. 930; regul. in Tyrol. 338, Vorarlb. 75., i. s. 258. Summa sacerdotum 1343. Sac. curati saecul. in T. 665, V. 177, i. s. 832, reg. 78, i. s. 910. Sac. extra dioec. commor. 43, neo-ord. 27, mortui 27.

V. *Regulares.* A. *Religiosi.* 1. *Can. reg. Lateran.* 1 abb. (*Neustift*) 55 s. 3 cl. n. p. (7 in Trid. 34 in Brixin. expositi), i. s. 58.

2. *Praemonstrat.* 1 abb. (*Wilten*) 41 s. 4 cl. n., i. s. 45 (24 in cura anim. expositi).

3. *Jesuitae* 2 coll., 48 s. 62 cl. n. p. 10 L. p., i. s. 120.

4. *Benedict.* 2 abb. (*Fiecht, Marienberg*) 46 s. 6 cl. p. 4 nov., 2 L. p., i. s. 58.

5. *Cisterc.* 1 abb. (*Stams*) 1 prior. (*Mehrerau*), 52 s. 7 cl. p. 5 nov. 10 L. p. 1 nov., i. s. 75.

6. *Reform.* 5 conv. 3 hosp. 1 resid.; 90 s., 6 cl. p., 46 L. p., i. s. 142.

7. *Capuc.* 9 conv. 3 hosp.; 96 s., 10 cl. p., 45 L. p., i. s. 151.

8. *Servit.* 7 mon. 2 hosp., 14 s. 5 cl. p. 2 nov., 5 L. p.; i. s. 26.

9. *Redemptor.* 1 coll., 10 s. 6 L. p., i. s. 26.

Summa Religiosorum (*in dioec. comm.*) 672.

B. *Religiosae.* 1) *Cisterc.* 1 dom., 16 pers. 2) *Clariss.* 1 d., 47. 3) *Dominic.* 4 mon., 149. 4) *Carmel.* 1 d., 18. 5) *Sales.* 1 d., 28. 6) *Ursul.* 2 conv., 79. 7) *Francisc.* 5 m., 48. 8) *Virg. Angl.* 1. d., 43. 9) *Sor. S. Vinc.* 54 d., 361. 10) *Filiae SS. Cordis Jesu* 1 d., 43.

Summa Religiosarum: 827.

Summa Regularium: 1.499.

VI. Unus sacerdos est ad Cath. . . . 283.

" " curatus est ad Cath. . . . 418.

" " regularis " " " . . . 254.

VII. *Beneficia.* 1. Capit. Eccl. Cath. B. M. V. in coelum ass. cum Praep. inful. (collat. Pap.). Dec., Schol., 4 Can. capitul., 3 honor., 17 benefic., 4 benef. non ad chorum oblig. Omnes canon. ab Imperat. nominantur. *Praebendae* (in bonis stabil.): Praepos. 1890, Dec. 1680, Schol. 1470, Can. à 1050. 2. *Capit. coll.* Innichen cum Dec., 4 Can. Praeterea 1 *Praep.* Ehrenburg.; 1 *Praep.* St. Gerold (Vorarlberg), incorporata Monasterio *Einsiedlen* (in Helvetia sito). 3. *Alia*: 197 par., 156 curatae, 34 local., 77 exposit., 235 benef. et capell., i. s. 464 resp. 699.

VIII. *Scholae.* De superioribus vide. quae §. 15 sqq. exhibet; triviales 741.

IX. *Administratio.* 1. *Ordinariatus* (pro parte Tyrol.) cum Consil. 9 (inter quos 7 capitulares), 6 officialib. Omnes can. honor., decani et 11 alii habent titulum „Consiliar. eccl.“ — 2. *Officium rationum*, 3 indiv. — 3. *Vicarius Generalis* in et pro Vorarlberg. (Episc. in p.) cum 2 Consiliar., 2 official. E fundo rel. Vorarlberg. solvuntur: pro Vicario 5.250 fl., 1 Consil. 840, 1 secret. 630. — 4. *Tribunal matrimoniale* cum Praes., 6 Consil., def., notario.

§. 33.

C. *Diocesis Tridentina (Trient)*.

Erecta 2do saeculo, 1803 saecularisata, 2. Maji 1818 denuo circumscripta, 1825 reorganisata. Habuit 113 episcopos 114^{tus}:

Benedictus Riccabona de Reichenfels, Princeps-Episcopus, natus 23. Maji 1807, ord. 8. Aug. 1830, episc. Veronensis consecr. 16. Jul. 1854, inthronis. episc. Trid. 26. Jun. 1864.

Mensa: 15.750 fl. (in bonis stabilibus). *Taxa camerae*: 750 fl. aur.

I. *Situs*: In comitatu Tyrolensi, mil. □ 164.

II. *Dividitur* in 35 decanatus. Decani ab Ordinario nominantur.

III. *Status animarum* (1864) Cath. 464.770. Aatholici pauci. Judaei nulli (vide quod apud dioec. Linc. dictum est).

IV. *Clerus*. a. *Institutio*. 1. *Seminar. Clericorum* et 2. *Studium theol.* dioecesanum cum Prodir., 3 Moderatoribus, 7 Prof., 2 Consultor. pro studiis et disciplina, 4 pro oeconomia et administrationis ratione (*Conc. Trid. Sess. XXIII. c. 18. de ref.*), 110 alumnis (praeterea 5 extra dioecesim). E fundo rel. annuatim 13.913.

b. *Status* (1864): s. s. 1.406, reg. 258, i. s. 1.664. Sac. curati saec. 1.300, reg. 44, i. s. 8. 1344.

V. *Regulares*. A. *Religiosi*. 1. *Sac. ord. equestris Teut.* 1 abbat. 8 sac. 7 cl. n. p., coadj. 3, i. s. 18.

2. *Bened.* 1 Prior. 1 Abb.; 41 s. 8 cl. n. p., 3 nov., L. p. 7., i. s. 59.

3. *Reform.* 10 mon., 97 s., 12 cl. p., 36 n. p. 2 n., 64 L., i. s. 211.

4. *Capuc.* 12 mon., 1 hosp.; 110 s. 11 cl. p., 37 n. p., 7 nov., 88 L., i. s. 253.

5. *Servit.* 1 hosp. 2 sac. — Accedunt jam 21.

Summa Religiosorum: 564.

B. *Religiosae*. 1. *Bened.* 1 mon. 34 moncales. 2) *Dominic.* 1 m., 17. 3) *Virg. Angl.* 2 coll., 69. 4) *Sor. Schol. Paup. S. Franc.* 5 d., 52. 5) *Sor. S. Vinc.* 19 d., 117. 6) *Filiae SS. Cordis Jesu* 2 d., 43. 7) *Servit.* 1 m., 26. 8) *Filiae charit.* 1 d., 26. — Accedunt novitiae, candidatae.

Summa Religiosarum: 435.

Summa Regularium: 999.

VI. Unus sacerdos est ad Catholicos: 279.

” ” curatus est ad ” 345.

” regularis ” ” ” 465.

VII. *Beneficia*: 1. *Capit. Eccl. Cath. S. Vigili Ep. et Mart.* cum Dec. (collat. Pap.), Praep., Archid., 6 Can. capitular. 1 hon., 25 vic. et benef. Omnes Can. nominat Imperator. *Praebendae* (in bonis stabilibus assignatae) Dec. 1890, Praep. 1680, Archid. 1470, Can. à 1050. 2. *Capit. colleg. Bo-*

zenii cum *Praep.*, *Dec.*, 6 Capitul., 11 chori capell. 3 Capit. Colleg. Arco cum *Archipr.* 8 Can.

4. *Alia*: 144 par. 457 alia. De jure providendi v. Tab. II.

VIII. *Scholae* (vide supra §. 15 sqq.). *Scholae triviales* 1078. *Disc. schol. ord.*: pueri 32.415 puellae 31.174, *scholae dominicalis*: pueri 10.377, puellae 11.797.

IX. *Administratio*. 1. *Ordinariatus*: *Episc.*, *Vic. gen.*, 2 *Cancell.*, 1 *Secr.*, 1 *Actuar.*, 1 *Cursor*. 2. *Tribunal. eccles.* 2 *Praes.*, 5 *Consil.*, 2 *substit.*, *defensor matr.*, *Secr.*, *Cancell.*, *Cursor*.

X. *Linguae italicae* sunt 25 *decanatus* cum 351.022, *germanicae* cum 113.748 *animabus*.

Dioecesis Brixinensi et Tridentinae communia.

1. *Fundus religionis Tyrolensis reditus* 125.868, *expens.* 127.985, *defectus ex aerario suppletur*.

Pro *dotandis, supplendis congruis* 33.965,
 „ *pensionibus, titulis* 5.617.
 „ *deficientibus,* 33.526.
 „ *corrighendis clericis* 1.389.

(*Fundus rel. Vorarlberg. red.* 1.147, *expens.* 11.401.)

II. *Fundus studiorum Tyrolensis, redit.* 46.582, *expens.* 138.945.

(*Vorarlberg., redit.* 1.212, *expens.* 19.830.)

§. 34.

D. *Dioecesis Secoviensis (Seckau)*.

Residentia episcopi: *civitas Graecium (Graz)*.

Erecta 27. Febr. 1219 ab *archiep. Salisburg. Eberhardo II.*, *denuo circumscripta* 1786. Ex die 1. Sept. 1859 *secundum bullam Pii IX. dat.* 26. Nov. 1857. *episcopatus Leoben-sis* [erectus a. 1786, ex 1. Maji 1808 ab *episc. Secov. administratus*] *ei est incorporatus*; *pars dioecesis tradita fuit eodem tempore dioecesi Lavantinae*. Habuit 50 *episc.* 51^{mus} est

Ottokarus Maria comes de Attems, *natus* 18. Febr. 1815, *install.* 20. Nov. 1853. Ex *fundatione Episcopi Principum* *titulum habent* (*confirm. per Maximil. I. a.* 1491). *Nominationem et confirmationem episcoporum habet archiep. Salisburgensis*.

Mensa: *dominium Seggau, red. circ.* 20.000 *fl.*

I. *Situs*. In *Carinthia* *continet circulos Graec. et Bruck. mil.* □ 299.40.

II. *Dividitur* in *decanatus circuli*: 8 *saeculares* 2 *regular. cum decanatus*: *saecul.* 37, *regular.* 6, *i. s.* 43. *Decani ab Ordinario nominantur*.

III. *Status animarum* (1862): *Cath.* 704.317, *Acathol.* [gr. n. u. 8, *aug. conf.* 4.903, *helv.* 117, *aliar. conf.* 3.] *i. s.* 5.031. *Judaei nulli* (*vide quod apud dioec. Lincensem dictum est*).

Baptizati a. 1862 masc. 11.036, fem. 10.500, i. s. 21.536.

Confirmati circ. 15.000 per annum.

Matrimonia: mere cathol. 4.320; *mixta*: cum educatione liberorum cathol. 18, mixta (cum assistentia passiva) 9. Erant 25 sponsi acath. —

Matrim. *praevia dispensatione* ab imped. dirimentibus 53.

et quidem: cons. in gradu 2do 7, 3° tangente 2^{dum} 5.

„ „ „ 3^{tio} 17, 4° „ 3^{tium} 3.

„ „ „ 4to 3.

affin. „ „ 1° 11.

„ „ „ 2do 2, 2do „ 1um 1.

3^{tio} „ 2^{dum} 1.

„ inhon. in gr. 1° 2, 2do 1.

Mortui a. 1862: masc. 10.862, fem. 10.182; i. s. 21.044.

IV. *Clerus*. a. *Institutio*. 1. *Seminarium puerorum* cum Reg., Spirit., 8 mag. cler., 6 laic. cum 168 alumnis. Bona propria.

2. *Seminar. Clericorum*: Dir., Spirit., Subdir., Praef. studior. et 86 alumnis instruendis in instituto theol. dioec., quod idem est atque 3. *Facultas theol. Universitatis Graecensis*, cum 6 Prof.

3. *Status* (1862) s. s. 654, r. 292, i. s. 946.

Sac. curati vel in aliis officiis 808 (sacc. 561, reg. 244); defic., extranei cet. 93 s. 48 reg., i. s. 141. In cura animarum maximum laborant 708. Extra dioec. 12, neo-ord. 12, mortui 28, jubil. 32.

V. *Regulares*. A. *Religiosi*. 1. *Can. reg. Lateran.* 1 abb. (Vorau fund. a. 1163 ab Ottokaro I. markgr. Stiriae), 23 s. 4 cl. n. p. 4 nov., i. s. 31.

2. *Benedict.* 2 abb. (Admont fund. 1074 a Gebhardo arch. Salisb., St. Lambrecht fund. a 1066 a Marquardo Carinthiae duce) 128 s. 14 cl. n. p. 10 nov., i. s. 152.

3. *Cisterc.* 1 abb. (Rein fund. a. 1129 a Leopoldo markgr. Stiriae) 29 s. 2 cl. n. p., 1 L. p. 1 nov., i. s. 33.

4. *Dominic.* 1 mon., 5 sac. 5 cl. p. 8 n. p., 1 L. p. 6 nov., i. s. 25.

5. *Minorit.* 1 m., 9 s. 2 L. n., i. s. 11.

6. *Reform.* 2 m. 2 h., 36 s. 3 cl. n., 15 L. p. 2 n., i. s. 56.

7. *Capuc.* 6 m., 27 s. 5 cl. n., 13 L. p. 6 n., i. s. 51.

8. *Carmel. discalc.* 1 m., 7 s. 8 n., 2 L. p. 5 n., i. s. 22.

9. *Servit.* 1 m., 6 s. 2 L. p., i. s. 8.

10. *Fratres Mis. S. Joh.* 1 m., 1 s. 23 L. p. 5 n., i. s. 29.

11. *Redemptor.* 2 coll., 19 s. 16 cl. p. 5 n. p., 9 L. p. 3 n., i. s. 52.

12. *Fratres Mariae* 1 m., 15 L. p. 4 nov., i. s. 19.

Summa Religiosorum: 489.

B. *Religiosae*. 1) *Carmelit.* 1 m., 20 mon. 2) *Ursul.* 1 m., 54. 3) *Elisabeth.* 1 m., 35. 4) *Sor. schol. S. Franc.* 4 d., 50. 5) *Sor. Boni*

Pastor. 1 m., 11. 6) *Sor. S. Vinc.* 6 d., 133. 7) *Filiae SS. Cordis Jesu* 1 d., 46.

Summa Religiosarum: 349.

" Regularium: 838.

VI. Unus sacerdos est ad Catholicos 744.

" " curatus est ad Catholicos 994.

" regularis " " " 840.

VII. *Beneficia.* 1. *Capit. Eccl. Cath. S. Aegidii* cum Praepos. inful. (collat. Pap.) et paroko habit., Dec. inful., Cust. inful., 4 Can. capitul., 6 hon. 4 vicar., 5 choral. laic. *Praebendae*: singuli dignitarii 1.260 fl., can. 1.050, vic. 420, e fundo relig. Providet Imperator. 2. Praepositurae *Graecii* ad s. sanguinem (zum h. Blut) et *Bruck*.

3. *Alia*: 206 par. saecul. 56 reg., vic. 16 saec. 1 reg., local. 38 saec. 14 reg., 6 cap. loc. saec., benef. cur. saec. 25, capell. 281 saec. 65 reg., i. s. 708.

VIII. *Scholae.* 1. *Universitas Graecensis*, inter quam et ecclesiam, excepta facultate theologica, nulla existit conjunctio. 2. *Schola* Graec., quae dicitur *polytechnica*, quae in nulla cum ecclesia est conjunctione. 3. De scholis mediis vide supra §. 15 sqq. 4. c. r. schola normal. cap. et real. inf. 5 Schol. capit. 17 (inter quas 2 real. inf.); scholae trivial. 466, dominic. 423, industr. 50. Magistri 499, coadjutores 200; magistrae 63, coadjutrices 16. Discipuli schol. ord. 37.368, dominical. 22.346. — Scholae acath. 4.

IX. *Administratio.* 1. *Consistorium*: 14 Consil. 2. *Offic. rationum* 5 indiv. 3. *Cancell. Ordinariatus*: Cancell., 2 Secret., 1 adjunctus, 4 alia indiv. 4. *Officialatus* (simul tribunal matrim. cum Officiali (Praes.), 6 Consil., 1 ass., def. matr. et prof. rel. Anno 1862 sunt tractatae causae spons. 5, sep. a thoro et mensa 36. — 9 Consil. titulares, 59 Consil. eccles. titulares.

§. 35.

E. *Dioecesis Lavantina (Lavanti).*

Residentia episc. civitas Marburg.

Erecta a. 1228 per archiep. Salisburg. Eberhardum II, de novo circumscripta a. 1786 et 1859 (vide *Secov.* dioec.).

Ex a. 1446 episcodi titulum „*Principis*“ receperunt.

Habuit 52 episcopos, 53^{tius} est:

Jacobus Maximil. Stepischnegg,
natus 22. Jul. 1815, ord. 2. Aug. 1838, consecr. Episc. 18. Jan. 1863.

Mensa: 12.000 fl. (partim ex bonis propriis, e fundo rel. 4.200 fl.).

I. *Situs.* In Stiria continet □ mil. 108.44.

II. *Dividitur* in 24 decanatus. Decani ab Ordinario instituuntur.

III. *Status animarum* (1863): Cath. 417.650.

IV. *Clerus. a. Institutio.* 1. *Seminar. Clericorum* cum Dir., Subdir., Spirit., 55 alumnis, qui instruuntur in 2. *Instit. theol.* dioeces. cum 6 Prof. et 3 aliis doctentibus. 3. *Status*: s. s. 457, r. 38, i. s. 495. Sac. curati 386, extra dioec. 14, neo ord. 11, mortui 11, emer. pens. defic. 46.

V. *Regulares. A. Religiosi.* 1. *Minor.* 1 mon., 11 s.

2. *Reform.* 2 mon. 1 hosp.; 19 s. 2 cl. n., 12 L. p., i. s. 33.

3. *Capuc.* 1 mon., 3 S. 3 L. p., i. s. 6.

4. *Lazar.* 1 m., 5 s. 3 L. p., i. s. 8.

Summa Religiosorum: 58.

B. *Religiosae. Sor. S. Vinc.* 1 mon., 7 sor.

Summa Regularium: 65.

VI. Unus sacerdos est ad Catholicos 844.

" " curatus est ad Catholicos 1.082.

" regularis " " " 6.425.

VII. *Beneficia.* 1. *Cap. Eccl. Cath.* (Marburg.) S. Joh. Bapt. cum Praep. inful. (collat. Pap.), Dec., 5 Can., 6 hon., 2 vic., 3 choral. laic. *Praebendae*: Praep. 1.260, Dec. 1.050, Can. 840, vic, 420, Choral. 262¹/₂, Organista 315 (e fundo relig.). Providet Imperator. 2. *Curata*: 172 par., 46 loc. 194 cap., 6 benef. cur. et arc., i. s. 418 resp. 224.

Ecclesiae et capellae 620.

VIII. *Scholae.* Vide supra §. 15 sqq.

IX. *Administratio.* 1 Consist.: 8 Consil.: 1 secret., 3 offic. laici. 2. *Tribunal matrim.* Praes., 5 Cons., 2 assess., def. matr., secret.

Dioecesi Secoviensi et Lavantinae communia.

Fundus religionis Stīriae habet *reditum*: 250.891, *expens.* 300.655.

Ex eo solvuntur: pro dotandis et supplendis congruis 112.600.

" mendicantibus monachis
(82 Francisc. 59 Capuc.) . . . 24.550.

" Seminar. Graec. et Marburg. . . 24.964.

" corrigendis clericis 2.760.

" cancell. Ordin. Secov. 525.

" 109 deficientibus 28.232.

" aedificiis conserv. 23.000.

Fundus studiorum Stīriae habet *reditum* 60.591 *expens.* 134.454.

Ex eo solvitur pro fac. theol. Graec. (e fundo relig. compensatur) 6.195 fl.

§. 36.

F. *Dioecesis Gurcensis (Gurk).**Residentia episc. civitas Klagenfurt.*

Erecta 6 Mart. 1071 per Gebhardum II. archiep. Salisburg. (conf. ab Alexandro II. bulla 21. Mart. 1071, Heinrici IV. 9. Jan. 1072), partim de novo circumscripta 1. Jun. 1859. Habuit 55 episc. 56^{tus} est

Valentinus Wiery, Princeps. Episc., nat. 12. Febr. 1813, ord. 4. Aug. 1835, inthronis. 8. Dec. 1858.

Mensa: fundata in bonis immobilibus red. minimum 25.000 fl. (ad fundum rel. annuatim solvit 965 fl.)

I. *Situs*. Complectitur totum Carinthiae ducatum, mil. □ 188.42.

II. *Dividitur* in 24 decanatus. Decanos instituit Ordinarius.

III. *Status animarum* (1863): Cathol. 323.221., Acath. 18.013. Judaei nulli (ut apud dioec. Lincensem).

Neobaptizati cath. 9435.

Matrim. mere cath. 1466, mixta 13.

Mortui cath. 8218.

IV. *Clerus*. a. *Institutio*. 1. *Seminar. pueror.* (dirigitur per dir. seminarii cleric.) cum 30 alumnis educandis in gymn. publ.

2. *Seminar. Cleric.* cum Dir., Vicedir., 37 alumnis.

3. *Instit. theol.* dioec. cum 7 Prof. — Pro seminario solvuntur e fundo rel. 10.138. — Pro clericis corrigendis e fundo rel. 680, pro deficientibus 11.892.

4. *Status*. s. s. 493, r. 81, i. s. 574. Sac. curati 430, in aliis officiis 13, pension. et defic. 40, extra dioec. 5, neo-ord. 5, mortui 13, demeriti 1.

V. *Regulares*. A. *Religiosi*. 1. *Bened.* 1 abb. (St. Paul. fund. a comite de Sponheim a. 1091), 44 s. 1 cl. p. 4 n. p. 4 n., i. s. 53.

2. *Jesuit.* 1 coll., 15 s. 15 cl. n. p. 6 n., 17 L. p. 10 n., i. s. 63.

3. *Capuc.* 2 mon., 12 s. 1 cl. p. 5 L. p. 2 n. p., i. s. 20.

4. *Servit.* 2 mon., 8 s. 3 L. p., i. s. 11.

Summa Religiosorum: 148.

B. *Religiosae*. 1) *Dominic.* 1 mon. 13 monial. 2) *Ursul.* 1 m., 56. 3) *Elisabeth.* 1 m., 30. 4) *Sor. schol.* 3 d., 11.

Summa Religiosarum: 110.

„ Regularium: 258.

VI. Unus sacerdos est ad Catholicos 563.

„ „ curatus est ad Catholicos 751.

„ regularis „ „ „ 1.253.

VII *Beneficia*. 1. *Cap. Eccl. Cath.* SS. Petri et Pauli Klagenfurt. cum Praep. (coll. Pap.), Dec., Schol., 5 Can., 5 Can. hon., 4 vic. chori, 1 praed. *Praebendae* ex massa communi in bonis immobilibus fundata; redditum ignoro. *Provisionis* jus ignoro.

2. *Capitula collegiata*: a. *Maria-Saal* cum *Praep.* (unita episcopatus Gurcensi), Dec., 4 Can. (Imper. et Ordinarius alternis vicibus provident). b. *Sti Bartholomaei* (St. Bartholomae) *Friesach* cum *Praep.* 5 can. (Imper. nominat). c. S. Nicolai *Strassburg* cum *Praep.* (idem atque Schol. eccl. cathedr.), Dec., 4 Can. (omnes collationis liberae). d. S. Magdal. *Völkermarkt* cum *Praep.*, Dec., 4 Can., quorum unus unitus pro tempore cum alio beneficio. Accedunt 7 *Praepos.*, quarum unam habet Episcopus, una abbatiae S. Petri Salisburg. est unita.

3. *Curata alia*: 353.

Pro dotandis vel supplendis congruis e fundo rel. annuatim 52.666 fl.

VIII. *Scholae*. Quum dioecesis cum ducatu congruat, de his rebus §. 15 sqq. optime informant.

IX. *Administratio*. 1. *Consistorium* cum 13 Consil. 2. Offic. rationum. 3. Cancell. episc. 2 secret. 2 cancellist. 1 serv. 4. *Tribunal matrim.* Praes., Vice-Praes., 4 Consil., 2 substit., defens. matr., secret. Anno 1862 tractatae sunt 6 causae sep. a thoro et mensa, 3 sponsal.

X. *Fundus relig.* Carinthiae habet *redit.* 61.500, *expens.* 108.709.

„ *studior.* „ „ „ 9.848, „ 20.003.

Defectus ab aerario publico suppletur.

V. Provincia Goritiensis (Görz).

Erecta 18. Apr. 1752, suppressa 10. Dec. 1787, restaurata bulla Pii VIII. „*In supereminenti*“ VI. Cal. Aug. 1830. Suffragneas habet dioec. Labac., Tergestinam-Justinopolit., Parent.-Polens., Vegliens.

Dioeceses.

§. 37.

A. *Archidioecesis Goritiensis (Görz)*.

Erecta a. 1752 post suppressam Aquilejensem, suppressa fuit a. 1787 et Gradiscam translata (episcopus Goritiae residebat), a. 1830 ut metropolis restaurata. Habuit ex a. 1830 duos, 3^{tus}.

Andreas Gollmayr, Princeps-Archiep., natus 28. Nov. 1797, ord.

23. Sept. 1821, inthronis. 24. Jun. 1855.

Mensa: 12.000 fl. (6.173 fl. e fundo rel., reliqui e bonis propriis). *Taxa camerae*: 3000 fl. M. Conv.

I. *Situs*. Continet comitatus Goritiensem et Gradiscensem, mil. □ 46.6.

II. *Dividitur* in 15. Decanatus. Decani ab Ordinario instituuntur.

III. *Status animarum* (1863): Cath. r. l. 198.539, r. g. u. 2; Acath. gr. n. u. 4., conf. aug. 145, helv. 20, angl. 1; Jud. 395.

Neo-communicantes 3886, *communicantes generaliter* 122.704. *Baptizati* cath. masc. 3397 fem. 3172, i. s. 6569. *Confirmati* 3897. *Matrimonia* mere cath. contracta 1319, — *mixta* 3 (2 cum educat. liberor. cath., 1 cum educat. mixta), — *cum dispensat.* ab imped. dirim. inita 47 [4 ab imp. 1^{mi} gr. aff. transv., 5 imp. aff. 2^{di} tang. 3^{ium}; 6 cons. 2^{di} tang. 3^{ium}, 22 cons. 3 gr., 10 cons. 4 gr.]. *Mortui* sunt 2269 masc. 2246 fem., i. s. 4515.

IV. *Clerus. a. Institutio.* 1. *Seminar. pueror.* (Werdenbergicum) cum 49 alumnis. Seminarium est fundatum bonis propriis; discipuli frequentant gymnasium publicum. 2. *Seminar. Clericorum* (archiep. et *centrale pro dioecesibus litoralibus*) cum Rect., Spirit., Dir. stud., Vice-Dir. et Oecon., cum alumnis archid. 31, Terg. Just. 36, Par. Pol. 11, Vegl. 6. E fundis rel. Gorit. Terg. et Jetriens. solvuntur 20.472 fl. annuatim. 3. *Instit. theol. dioeces.* cum Vice-Dir. et 7 Prof.

4. Pro 36 deficientibus e fundo rel. solvuntur 7.605 fl.

5. „ clericis corrigendis e fundo rel. „ 256 fl.

6. *Status.* s. s. 364, r. 20, i. s. 384. Sac. capitular. 6, curati 284, alia munia obeuntes 29, pensione donati et quiesc. 35, simplices 10, mortui 7. — Supra annum 50^{num} 136, 60^{num} 23, 70^{num} 7, 80^{num} 11., jubilati 29.

V. *Regulares. A. Religiosi.* 1. *Reform.* 1 conv., 8 s., 2 cl. p., 17 n. p., i. s. 27.

2. *Capuc.* 2 conv., 11 s., 8 L. p., i. s. 19.

3. *Fratres Miser. S. Joh.* 1 conv., 1 s. 10 L. p., i. s. 11.

Summa Religiosorum: 57.

B. *Religiosae.* 1) *Ursul.* 1 conv. 34. 2) *Sor. S. Vinc.* 2 d., 19. 3) *Sor. Schol. de N. D.* 2 d., 15.

Summa Religiosarum: 68.

„ Regularium: 125.

VI. Unus sacerdos est ad Catholicos 517.

„ „ curatus est ad Catholicos 699.

„ regularis „ „ „ 1588.

VII. *Beneficia.* 1. *Cap. Eccl. Metropol.* SS. Hilarii et Tatiani MM. („Can. effectivi et Protonotarii Apost. ad instar participantium“ in catalogo superscribitur) cum Praep. mitr., Dec., Schol., 4 Can., 7 honor. *Provisio:* Praep. jur. patr. priv., Dec. jur. priv. (ita in hac archidioecesi lex articuli Concordati austr. XXII. locum non habet), 2 can. lib. collat., 3 jurispr. caes. *Praebendae:* Praep. 1575 fl. (ad personam insuper 525 fl.), Dec. et Schol. 1260, can. 1050, 6 vicar. chori et coop. à 315.

2. *Curata.* par. (praeter metropolit.) 70, curatae 13, vicar. 98, capell. 9, cooperat. 79, „subsidiarius et scholae magist. munera“ 11, sanctuaria 2, alia

benef. 15, universim 310. De jure providendi Tab. II. Omnia per concursum generalem conferuntur. E fundo rel. *totam* dotationem 1 par. (630 fl.) 1 expos. (315 fl.) 11 coop. (2.467), 2 cap. local. (630), magnam ejus partem recipiunt: 17 par. 47 cap. local. 15 expos. 25 coop. i. s. 12,940 fl.

VIII. *Scholae: Studium theol.* — 1 gymnas. super. — 1 schola realis super. — Elementares: 139 inter quas: 1 normalis, 3 capit. pucror., 2 capit. puellar. Magistri 129, „submagistri“ 5, magistrae 27, submagistrae 2. Pueri frequent. 5290 cath., 6 acath., 11 jud.; puellae frequent. 4400 cath., 4 acath. Scholam dominic. frequent. 1078 pueri, 1014 puellae. Candidatos magisterii pro scholis elementar. instituit per cursum duorum annorum Director scholae capit. norm. una cum magistris scholae norm. — Scholae acatholicae non existunt.

IX. *Administratio.* 1. *Consistorium* cum 10 Consil., 4 official. 1 cursor. Pro eo e fundo rel. solvuntur Anni 1923 fl.

2. *Tribunal matrim.* cum Praes., 5 Cons. 1 substit., 1 def. matr., 2 secret. Pro II^{da} inst. delegatus est archiep. Viennensis, pro III. Episc. Tridentinus. Archiep. Goritiens. in II inst. judicat causas ab archiep. Jadrensi (Zara) in I^{ma} inst. dijudicatas. Anno 1862 tractatae sunt 6 causae sep. a thoro et mensa, 9 sponsal. — Causae disciplinares ab Ordin. et Consist. pertractantur.

X. *Fundus relig.* Gorit. habet *reditum* 29.431 fl., *expens.* 89.740. Praeter expensas jam enumeratas: pro 19 Franciscanis 2.541, 5 Capuc. 557, 25 monial. 3.113., aedif. conservandis 5.610.

Fundus studiorum habet *redit.* 15.057 *expens.* 33.473 fl.

§. 38.

B. *Dioecesis Labacensis (Laibach).*

Erecta 6. Dec. 1461, 1787 in metropol. promotam (cum suffrag. Zengg, Modrussa, Gradisca, Tergest.), bulla Pii VII dat. XIV. Cal. Sept. 1807 qua metropol. suppressa et sedi apost. immediate subjecta (ut antea) est, suffraganei eodem tempore exempti redditi. A. 1830 metrop. Goritiensi subjecta et parochiis aliquot e Tergest. et Gorit. dismembratis est aucta. Habuit 24 Episc., 25^{tus} *Princeps*-Episc. („Principis“ titulus 1830 expressim confirmatus est) est:

Bartholomaeus Widmer, natus 11. Aug. 1802, ord. 12. Aug. 1827, inthronis. 1 Julii 1860.

Mensa: in bonis immobilibus et decimis aliisque censibus redemptis redditus circ. 15.000 fl.

I. *Situs.* Continet totum ducatum Carniolae mil. □ 173.5.

II. *Dividitur* in 20 decanatus. Decani ab Ordinario instituuntur.

III. *Status animarum* (1863): *Cath.* r. l. 513.448, r. g. u. 101. *Acath.* r. gr. n. u. 240, aug. et helv. conf. 147. *Jud.* nulli (ut supra). De reliquis

nihil comperi ab Ordinariatu. Quum dioecesis cum ipsa terra hereditaria congruat, ex tabulis §. 13 sqq. plurima elucent.

IV. *Clerus*. a. *Institutio*. 1. *Seminar. pueror.* (coll. Aloysianum) cum Dir., 2 Praef., 52 alumnis, qui gymnasium publicum frequentant. 2. *Seminar. Clericorum* cum Dir., Subdir. et Oecon., Praef. spirit., 76 alum. (e quibus 4 presb.). 3. *Instit. theol.* dioec. cum Dir., 6 Prof., 1 Lectore, 3 doctentibus. Pro seminario solvuntur e fundo relig. 15.960, insuper pro profess. 3.240 fl. Alumnicum circ. 1200 fl. per annum est.

b. Pro *deficientibus* solvuntur e fundo relig. 14.539 fl., pro *corrigendis* 100 fl.

c. *Status*: s. s. 644, r. 53, i. s. 697. Sac. capitulares 15, curati 515, alia numia obeuntes 26, pensionati 52, extra dioecesim 21, non dioecesani 13; 1862 neo-ordin. 12, mortui 18. Sac. octogenarii 7, septuagenarii 31, sexagenarii 127, quinquag. 124, quadrag. 112, tricenarii 151, vicenarii 70., jubilati 8.

V. *Regulares*. A. *Religiosi*. 1. Reform. 3 conv., 43 s. 2 cl. p. 16 L. p., i. s. 61.

2. *Capuc.* 2 conv., 6 s. 6 L. p. i. s. 12.

Summa Religiosorum: 73.

B. *Religiosae*. 1. *Ursul.* 2 mon., 70 mon. sor. cet. 2) *Sor. char.* S. *Vinc.* 1 mon. 20 sor.

Summa Religiosarum: 90.

„ Regularium: 163.

VI. Unus sacerdos est ad Catholicos 737.

„ „ curatus est ad Catholicos 997.

„ regularis „ „ „ 3.150.

VII. *Beneficia*. 1. *Cap. Eccl. Cath.* S. Nicolai Ep. C. cum Praep. (coll. Papal., fundat. caesar.) mitrata, Dec. mitr. (fund. et patr. caes.), 10 Can. (duo sunt pro temp. uniti propter reditum exiguum), quorum 4 fundat. et patron. caes., reliqui fundat. et patron. privati sunt. *Praebendae*: dignitates et can. foundationis caesareae habent massam communem constantem in bonis immobili et decimis redemptis, — cujus reditus aequis partibus inter illos 6 dividendus est; dignitarii praeterea reditum ex propriis foundationibus habent — reliqui habent suam quisque massam separatam secundum foundationem. Reditus plane ignoro.

2. *Capit. coll.* curatum S. Nicol. Neostadii cum Praep. mitrato et parocho, 4 Can. curat., 1 vic. capit. et par. (omnes patron. caes.).

3. *Alia*: 193 par., 81 capell. local., 3 vicariatus, 11 capell. veteres, 20 exposit., 230 cooperat., 6 manemissariatus, 42 alia beneficia, i. s. 586, cum 16 praeb. capit. 602. Dotationem totam 7 par. et vicar., 8 capell. loc. et curati, 32 coop. in summa 12.652 fl., ex parte 91 par. et vic., 78 capell. loc. et curati, 58 coop. in summa 38.901 fl. e fundo relig. percipiunt.

VIII. *Scholae*. Quum dioecesis cum ducatu Carniolae congruat, §. 15 sqq. notitias necessarias offerunt.

IX. *Administratio*. 1. *Consistorium* cum Vic. gen. et 14 Consil. 2. *Cellaria episc.* cum Cancell., 2 capell. episc. 3. *Tribunal matrim.* cum Praes., 4 Cons., 2 Cons. substit. 1 def. matr. 1 secret. Anno 1862 tractatae sunt 11 causae sep. a thoro et mensa.

X. *Fundus relig.* Carniolae habet *redit.* 88.928, *expens.* 137.322.

Fundus studior. " " " 31.737, " 49.074.

§. 39.

C. *Dioecesis Tergestina-Justinopolitana.*
(*Triest-Capodistria*).

Ex a. 524 ad a. 1788 dioec. Tergestina habuit 79 episc. A. 1788 dioecesis Terg. unita est Gradiscensi, 1790 vero restituta. Dioec. Justinop. ab a. 524—1810 habuit 52 episcopos (ab a. 948—1187 ab episc. Terg. administrata fuit), deinde sedes vacabat usque ad a. 1831, quo in perpetuum Tergestinae est unita per aequalitatem. 84us episc. est

Bartholomaeus Legat, natus 16. Aug. 1807, ord. 19. Sept. 1830, inthronis. 18. Apr. 1847.

Mensa: bona propria et suppl. e fundo rel. 7.540 fl. *Taxa camerae* „non fixa et speciatim determinatur.“

I. *Situs*: Continet civitatem et territorium Tergest. et partes circularum Mitterburg. (Pisino) et Gorit., mil. □ 47.4.

II. *Dividitur* in 14 Decanatus. Decani ab Ordinario instituuntur.

III. *Status animarum*: Cath. 260.082. Gr. u. 141, arm. 30, i. s. 260,253; Acat. gr. n. u. 1.498, conf. aug. 655, helv. 580, i. s. 2733. Jud. 4029. (Omnes fere acath. et jud. in civitate Terg. degunt.)

IV. *Clerus*. a. *Institutio*. 1. *Seminar. puerorum* deest. 2. *Semin. Clericorum* (in quo alumni 4. anni studii theol. degunt, reliqui Goritiae student) cum 6 Prof., 8 alumnis. b. Pro 13 deficient. e fundo rel. solvuntur 3.203 fl. c. *Status*. (1863) s. s. 293, r. 54, i. s. 347. Sac. curati 268, extra dioec. 18, emer. pens. def. 17, mortui 12.

V. *Regulares*. A. *Religiosi*. 1. *Bened.* 1 hosp. 3 s. 2 L. p., i. s. 5.

2. *Mechitar.* 1 res., 4 s. 2 cl. n. i. s. 6.

3. *Minor.* 2 conv., 13 S. 11 cl. n. pr. 8 L. p., i. s. 32.

4. *Reform.* 1 conv., 14 s. 5 L. p., i. s. 19.

5. *Capuc.* 2 conv. 1 hosp., 20 s. 2 cl. n. p. 13 L. p., i. s. 35.

Summa Religiosorum: 97.

B. *Religiosae*. 1) *Benedict.* 1 mon., 32 mon. 2) *Elisab.* 2 m., 36.

Summa Religiosarum: 68.

„ Regularium: 165.

VI. Unus sacerdos est ad Catholicos	758.
" " curatus est ad Catholicos	971.
" regularis " " "	1577.

VII. *Beneficia.* 1. *Cap. Eccl. Cath.* divi Justi M. cum Praep., Dec., Schol., 4 Can., 4 Can. hon., 4 vic. choral. et coop. Patron. Civitatis Magistratus. *Praebendae:* partim in bonis immobil. et decimis redemptis consistunt; partim e fundo relig. dantur et quidem Praep. 1.131 fl. et pro aedibus 525, Dec. et Schol. à 906 fl. 15 kr. 4 Can. à 754 fl. 95 kr. et unicuique horum sex pro aedibus 262 fl. 50 kr., 4 vicar. à 367 fl. 50 kr. — 2. *Capit. concathedral.* Eccl. B. V. M. Assumpt. Justinopolit. cum Praep. mitrat., Dec., 3 Can., 4 Can. hon. Praebendae ex bonis propriis.; 3 vic. choral. et coop., qui e fundo rel. à 220 fl. 50 kr. supplem. dotationis habent. — 3. *Capit. colleg.* Aemoniae (Cittanova, Novigrad) cum Archipr., 2 Can. cur., 2 aliis. jurispatr. caesarei. — 4. *Capit. colleg.* Pyrrhani cum Archipr., 5 Can. cur., 2 aliis, jurispatr. caesar.

5. *Alia.* Par. 85, vicar. paroch. 6, capell. local. et cur. simpl. 25, capell. eccl. filial. 40, cooper. paroch. 112, benef. simpl. non curata 50, additis 35 praeb. canonical. 353. E fundo relig. *dotantur:* 3 par. (1.665 fl.), 3 cap. loc. (945) 2 expos. (630 fl.) 31 cooperat. (9.555 fl.), *dotationis supplementum* habent: 5 par. (655 fl.), 1 vicar. (473 fl.), 3 cap. loc. (496 fl.), 8 expos. (404 fl.), 11 cooperat. (1.411 fl.). Accedunt 2.699 fl. pro diversis. De jure providendi vide tab. II.

VIII. *Scholae.* Gymn. 3, scholae real. infer. 3, normalis 1, capit. 5, Praeterea 1 acad. commercii, 1 acad. nautica.

IX. *Administratio.* 1. *Consistorium* cum 7 Consil., Cancellario, 4 offic. 2 cursor. E fundo relig. dantur 2.063 fl. — 2. *Tribunal matrim.* cum Vice-Praes., 5 Consil., 1 def. matr., 1 Secret. Anno 1862 sunt tractatae 40 sep. a thoro et mensa, 36 sponsal. causae.

X. *Fundus relig.* Tergest. habet *redit.* 13.696, *expens.* 77.591.
 " *studior.* " " " 23.828, " 36.333.

§. 40.

D. *Dioecesis Vegliensis (Vegliu).*

Erecta saec. XI^{mo} ineunte, continet insulas et districtus Vegl., Chersin. Lussin. Arbe, Pago, mil. □ 20.

Episcopus: Ioannes Josephus Vitezich, natus 27. Aug. 1806, ord. 30. Sept. 1829, inthron. 23. Mart. 1855.

I. *Status animarum:* Cath. 42.702.

II. *Clerus:* 1) *Capit. Cathedr.* Praep., Dec. 4 Can. cap., 2 hon. 2) *Capit. colleg.* a) Ossero cum Archipr. et 4 Can., 6) Cherso cum Archipr. et 4 Can. 3) 6 *capit. rural.*, 7 Decan., 19 par., 23 cur., 3 cap. expos., 139 sac. saec.

III. *Regulares*: 10 conv. Reform. cum 17 sac. 13 L. p. — 3 conv. Monial. *Benedict.*, 1 mon. Francisc., cum 20 soror. 2 nov.

(Quum neque Schematismus, neque ulla informatio alia mihi in promptu sit, plures notitias dare nequeo.)

§. 41.

E. *Diocesis Parentinae et Polensis (Parenso-Pola.)*

Utraque est erecta a. 524, saeculo XIX^{mo} ineunte partim Tergestinae, partim dioec. Zengg adjecta est; — a. 1828 quae reliqua erant, unita sunt. Episcopus residet Parenti. Est:

Georgius Dobrila, natus 16. Apr. 1812, ord. 11. Sept. 1837, inthronis. 16. Maji 1858.

I. *Status animarum*: Cath. 62.946.

II. *Situs*: In Illyria, habet 6 decanatus.

III. *Clerus et beneficia*: 1. Capit. Cathedr. Parent. cum Praep., Dec., 4 Can. capitul., 6 hon. 2. Capit. concathedr. Polense cum P., D., 4 Can., 6 hon. 3. Capitula collegiata: a) Rovigno (Praep., 7 Can. cur.). b) Montona (Dec., 3 Can. cur.). c) Albona, (3 Can. cur.). d) Barbana (3 Can. cur.) 4. 48 par., 8 expos. — 118 sac. saec. — 1 conv. *Reform.* cum 4 sac. 6 Laic.

E *fundo relig. illyr. (redit. 18.239, expens. 76.414 fl.) solvuntur dotationes*: 3 vic. choral. Parent. à 262 fl 50 kr., 4 vicar. Vegl. à 252 fl. 50 kr., 12 cooperat. (2.520 fl.), *dotat. supplem.* pro: episc. et capit. Parent. 1.918 fl., capit. Vegl. 420 fl., 99 parochis 14.374, 1 cap. loc. 29 cur. 20 expos. 34 coop. in summa 15.122 fl.; pro 19 Reform. 3.339 fl., pro aedibus episcoporum 915 fl., pro Consist et Ordinar. 1344 fl.

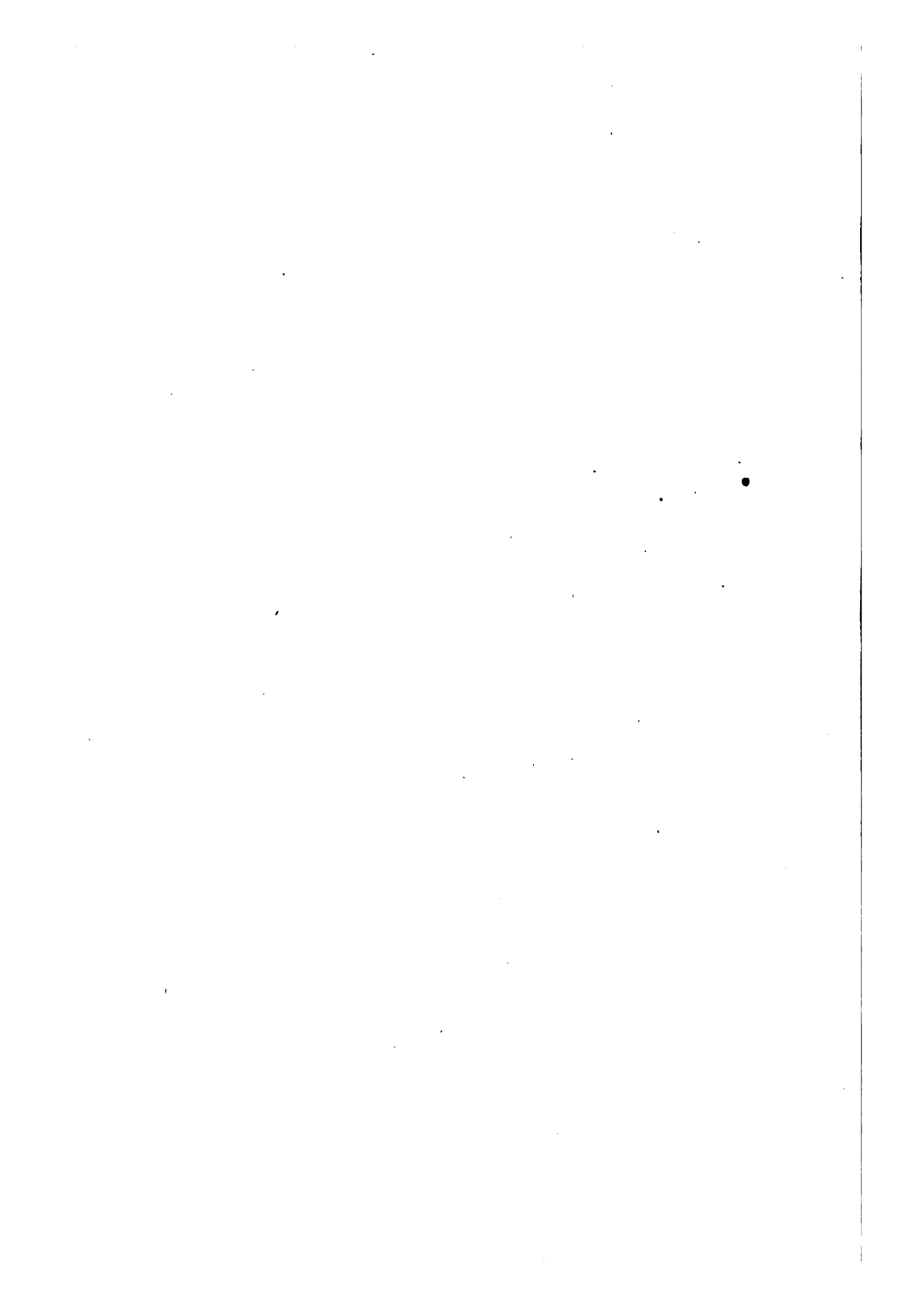
Fundus studior. illyr. non existit.

II.

PROVINCIAE ET DIOECESSES

IN

REGNO BORUSSIAE SITAE.

INTRODUCTIO.

Notitiae generales, quae ad omnes dioeceses borussicas
sunt referendae.

§. 42.

De situ et circumscriptione.

Reorganisatio et circumscriptio dioecesium borussicarum facta est per bullam Pii VII. „De salute animarum“ dat. 26. Jul. 1821. Hac bulla factum est, ut, exceptis partibus Silesiae, quae ad dioeceses Pragensem et Olomucensem jam antiquitus pertinebant, Catholici regni borussici Ordinariis borussicis tantum subjecti sint. Contra véro, ut apud singulas dioeceses patebit, Ordinarii borussici partim in regiones aliorum principum jurisdictionem exercent.

Quoad situm dioecesium, diversitates quidem existunt, quum dioeceses Vratislaviensis, Paderbornensis, Coloniensis, Trevirensis partim regiones montuosas contineant. ceterae vero campos patentes. Ast ejusdem momenti, ut in Austria vel Bavaria hujusmodi differentiae non sunt.

Circuitum si spectes, dioeceses omnes satis amplae sunt, aliquot nimiae, praesertim Vratislaviensis et Paderbornensis. Beneficiorum, imprimis parochiarum numerum considerantem haud fugit, quam sint numerosae relative ad dioeceses austriacas. Clericorum numerus generaliter sufficere videtur. Accedit, quod monasteria, conventus, congregationes virorum pauca existunt, ita ut totus clerus, exceptis haud multis rei scholasticae vel administrationi deditis, curam animarum exercent.

In dioecesibus Vratislav., Varmiensi catholici in plerisque regionibus cum aatholicis permixtim vivunt; idem est de aliquot regionibus reliquarum dioecesium, quae eo inter se differunt, ut in majoribus et praesertim antiquis

partibus catholici aut soli aut certe major incolarum pars sint, in partibus novis vero acatholici longe praevaleant. Qua re saepe curam animarum et ipsam jurisdictionem esse difficilem constat.

§. 43.

De statu animarum.

Registra, quae vocantur, status civilis (cf. §. 2.) in dioecibus Varm., Culm., Gnesn. et Posnan., Vratislav., Paderborn., Monast. quoad catholicos a parochis catholicis conficiuntur et fundamentum habentur status civilis quoad rempublicam. Exemplaria indicum mortuorum trimestrium et fine anni registorum ceterorum tribunalibus 1^{mae} instantiae a parochis traduntur. Ad conficiendos indices juvenum ad militiam obligatorum et populi numerus baptismorum, matrimoniorum, mortuorum officiiis regiis (Landrathsämtern) dantur. Ordinariatibus indices communicantium et animarum cujusque parochiae quotannis traduntur. Revisio matricarum fit in visitandis parochiis.

In dioecibus Coloniensi et Trevirensi, ubi jus franco-gallicum viget, (exceptis iis regionibus, ubi jus borussicum vel commune obtinet, pro quibus idem, ut supra, dicendum est) matricae ecclesiasticae *in foro civili* non agnoscuntur; „officiales status civilis“ eventus illos referunt in indices publicos ex hisque in documentis publicis testantur. Nihilominus vero eadem matricae a parochis geruntur, qui *quotannis* Ordinariatui indicem matrimoniorum cathol. et mixtorum, conversionum ad fidem cath., apostasiarum a fide cath., et nova schematismi editione facienda conspectum animarum, beneficiorum, scholarum cet. tradere sunt jussi.

§. 44.

De clero.

I. *Educatio.* 1. *Seminaria puerorum* hocce momento in omnibus dioecibus existunt, quae Ordinariis tantum subjecta sustentur ex donationibus cet. (§. 3.). Alumni gymnasium publicum frequentant, nisi cum ipso seminario gymnasium episcopale (privatum) sit conjunctum (ut in dioec. Monaster.). Qui examen, quod vocatur maturitatis, non superaverunt, ad theologiae studium non admittuntur. Episcoporum est libere ordinare, quos Canones permittunt.

2. *Candidati theologiae* studentes aut in universitate vel academia publica triennium academicum absolvunt, id quod valet in dioecibus Coloniensi et Monasteriensi, quo facto per annum sive annum et dimidium in seminario degunt. Quam universitatem vel academiam adire velint, eorum arbitrio relinquuntur. Aut in academia s. lyceo cum seminario conjuncto, ut in dioecibus Posnan. et Gnesnensi, Varmiensi, Culmensi, Paderborn., Trevir., triennium absolvunt et deinde in seminarium recipiuntur. Hoc casu plurimi in seminario, aliquot vero in ipsa civitate vivunt. Sed in his quoque dioecibus nihil

obstat, quin juvenes aut totum triennium aut saltem annum vel biennium in facultate aliqua theologica versentur. Ubi cum facultatibus ipsis convictus s. convictorium sit conjunctum, suo loco indicabitur. Professores institutorum theol. Trevir., Paderborn., Gnesn. et Posn., Culm. a solo Ordinario, reliqui theologiae professores praevio Ordinarii consensu a gubernio civili nominantur.

3. In *seminarium clericorum* ii tantum recipiuntur, qui examine ex omnibus theologiae partibus superato dignos se praebuerunt. Omnes dioeceses seminarium habent, cujus dotatio partim bonis immobilibus, partim rediv ab aerario solvendo consistit. Alumni plurimi suis vivunt expensis, pars gratis alitur. Directores cet. ab Ordinariis libere nominantur.

3. *Titulus Ordinationis* constituitur aut ex obligatione ab aliquo privato possessore facta, qua victus necessarius promittitur (ut in dioecibus Monasteriensi, Paderbornensi, Vratislav.) aut est *mensae episcopalis* vel *seminarii* (ut in iisdem dioecibus et in Culmensi, Varm., Posnan. et Gnesnensi) aut est *missionis* (hic in dioecibus Colon. et Trevir. fere unicus viget). Titulus patrimonii vel pensionis raro, beneficii rarissime occurrit. Pro regularibus tituli regularium speciales vigent.

5. *Cura emeritorum*. In omnibus dioecibus existunt *domus emeritorum*, quarum dotatio ex aerario venit secundum bullam „De salute animarum.“ In hac domo recipiuntur sacerdotes, qui aut beneficium nondum habuerunt et alio modo non adhibentur, utpote in cancellaria cet., aut quorum beneficia minora erant, quin pensio sufficiens iis detur. Domus ipsae Ordinariis subsunt.

6. *Cura demeritorum*. Suam quaeque dioecesis habet demeritorum domum ex aerario fundatam secundum bullam „De salute animarum“ et Ordinariis subjectam.

§. 45.

De beneficiis.

1. *Congrua*. Quoad parochias in dioecibus Colon. et Trevir., ubi jus francogallicum viget, vide quae §. 51. VI. dicuntur. Pro aliis dioecibus nulla existit lex generalis, quae certam congruam statuatur, sed ordinarii est, pro locorum diversitate ejus quantitatem finire. Plerumque summa 400 thalerorum minima congruae parochialis habetur. Longe plurimae ubique parochiae majorem habent redditum ex bonis immobilibus, hypothecis, decimis, foundationibus cet. provenientem; redditus inter se valde differunt. Decimae in multis regionibus sunt redemptae, aut antea parochis non competebant; census vero reales (ut avena missae et similes) in multis regionibus adhuc solvuntur. Aerarium publicum pro aliquot parochis, quae congruae desunt, supplet.

2. In quibusdam dioecibus usus obtinet, sacerdotes in parochias vacantes mittendos non statim ut parochos investiendi, sed per aliquod tempus, saepe per multos annos, ordinandi in administratores.

3. Plurimi parochorum cooperatores, qui mox *capellani* mox *vicarii* vocantur, in dioecesibus Paderborn., Monaster., Culm., Varni., Posn. et Gnesn., Vratislav. *beneficia* habent, pauci meri sunt cooperatores, quos Ordinarius ad nutum amovibiles ordinat. In dioecesium Colon. et Trevir. regionibus juri gallico subjectis omnes sacerdotes curam animarum exercentes, solis parochis „cantonalibus“ exceptis, „ad nutum sunt amovibiles.“

4. Parochiae iis tantum conferuntur, qui in *conkursus parochialis* examine sunt approbati. Hoc examen est generale ex facultatibus a S. Sede in singula triennia concessis institutum ad normas iis similes, quae supra (§. 5. sub 3.) expositae sunt. Aliqua parochia vacante fere nusquam konkursus indicitur, sed, quum agatur de parochia collationi liberae subjecta, Ordinarius ei, quem dignum existimat, confert, quum vero patronatui subjaceat, patronus ex approbatorum numero unum praesentat.

5. Uti e tabula II. apparet, in aliquot dioecesibus longe maximus beneficiorum numerus liberae est collationis, in aliis magnus quidem patronatum numerus, sed minime talis, ut ordinarii viros dignos promovendi facultatem non habeant. Quapropter, si addas magnum beneficiorum numerum et consideres, plurima beneficia ad victum honestum praebendum sufficere, recte dicendum est, clericorum conditionem multo meliorem esse, quam austriacorum. Itaque fit, ut in aliquot dioecesibus non modo non adsit sacerdotum penuria, sed etiam abundantia, et clerus regulariter suppleatur non tantum ex inopibus et humili loco natis verum persaepe ex honestioris loci juvenibus. Profecto denique affirmari debet, totam cleri conditionem bonam esse, ubique eum auctoritate florere, praesertim quum singuli non alieni sint a literis.

6. *Fructus beneficiorum intercalares* deductis administrationis expensis plerumque ipsius beneficii fiunt. Ubi vero communitas, ut in dioecesibus Colon. et Trevir. parochi vel vicarii salarium aut totum aut pro parte solvit, vacante beneficio non solvitur, excepto administratoris salario.

7. *Collatio praebendarum capitularium. Praeposituras* capitulorum archiep., cathedral. et Aquisgran. et *canonicatus mensibus papalibus vacaturos* confert summus Pontifex, qui *Regi* per indultum provisionem concessit et nominato, idoneitatis testimonio ab Ordinario accepto, institutionem dat canonicam. *Canonicatus* reliquis sex mensibus vacaturos et omnes *vicariatus* s. praebendas libere conferunt archiepiscopi et episcopi respectivi.

§. 46.

De Episcopis.

1. Omnes episcopi secundum bullam „De salute animarum“ *eliguntur* a capitulis, quae ex brevi pontificio diei 18. Jun. 1821 ante electionem certi esse debent tenentur, ne persona eligenda regi sit minus grata.

2. *Mensa episcopalis* (summa apud singulas dioeceses constat), ex aerario datur, quum bullae memoratae de hac re stipulatio, ut „super publicis regni silvis nominatim designandis tot census auctoritate regia imponantur, quot sint dioeceses dotandae“ cet. ad executionem nondum sit deducta. De dioecesibus Vratislav. et Culm. vide quae ibi dicentur.

Taxa camerae in bulla memorata finita ubique est adnotata.

4. Libera episcoporum jurisdictio secundum jus canonicum ex legis regni fundamentalis articulis 15. („Ecclesia evangelica nec non romano-catholica, ut omnis alia societas religiosa, ordinat et administrat suas res libere et manet in possessione et fructu institutorum, foundationum, fundorum, quae ad earum cultus, instructionis, caritatis fines sunt destinata“) 16. („Commercium societatum religiosarum cum superioribus nullomodo impeditur. Publicatio ordinationum ecclesiasticarum iis tantummodo subjacet conditionibus, quibus omnes reliquae publicationes subjacent.“) 18. („Jus nominandi, praesentandi, eligendi, confirmandi in providendo beneficiis ecclesiasticis, in quantum reipublicae competit, neque in jure patronatus aut titulo speciali fundatur, sublatum est.“) libere exercetur. Libertas, qua ecclesia catholica gaudet, nusquam Germaniae major est.

§. 47.

De administratione.

1. Vicarii foranei sive *decani* (hoc nomine recensentur in omnibus dioecesibus, excepta Vratislav., ubi *archipresbyteri* nominantur) in plerisque dioecesibus (Colon. Trevir. Monast. Paderborn. Culm.) a parochis eliguntur, ab Ordinario confirmantur et instituuntur, in aliquot ab Ordinario nominantur. Eorum officium *ecclesiasticum*, idem est atque in Austria (§. 7.). *Inspectores scholarum* expressa tantum gubernii vocatione constituuntur. In aliquot dioecesibus vicariatus subdividuntur in *definitiones* cum definitoribus eodem modo instituendis. Colloquia cleri ubique semel aut pluries per annum fiunt.

2. Superiora officia: *Vicariatus generales*, *Ordinariatus*, ab episcopis libere, praesertim e canonicis, componuntur. Expensae partim ex aerario, partim e *taxis* fiunt. *Tribunalia* pro *causis matrimonialibus* (quorum sententiae ex lege civili d. 2. Jan. 1849 nullam in foro civili habent vim) et *clericorum disciplinaribus* ubique existunt. In omni dioecesi *laicus jureconsultus* (syndicus, cancellarius) apud vicariatum generalem cet. adhibetur.

3. *Episcopus auxiliaris* in part. inf. pro unaquaque dioecesi secundum bullam „De salute animarum“ nominari solet.

§. 48.

De tributis ecclesiasticis et civilibus.

1. *Tributa ecclesiastica* sensu stricto non vigent. De *alumnatico* in dioecesi Vratislav. vide ibidem. In singulis dioecesibus pro ecclesia cathedrali

tributum viget; solvuntur enim a locupletibus in actu baptismi 5, copulationis 10, sepulturae $1\frac{1}{2}$ grossi (ord. reg. 23. Mart. 1830). A clericis ad fines generales libere certae summae annuae dantur, ex. gr. pro fundo emeritorum, seminario puerorum cet. Clerici rogari solent, quantam summam annuam solvere velint. — *Collectas* ad fines ecclesiasticos indicere episcopi libere possunt.

2. Coemeteria, areae aedes sacras cingentes, ecclesiae, capellae, reliquae aedes ad cultum divinum destinatae, aedes, quae ad ministerium pertinent episcoporum, canonicorum, sacerdotum curatorum, seminariorum aedes, bona fabricae vectigalis agro impositi sunt immunes. Reditus, quem clericis munus dat, eodem modo tributi ex censu conferendi communalis est immunis. Reliqua tributa ab ecclesia sunt solvenda, singularia vero non existunt.

§. 49.

De fundis generalibus et bonorum ecclesiasticorum administratione.

1. Fundus generalis (vide §. 9.) neque pro regno neque pro singulis existit provinciis. Recenti vero tempore in singulis dioecesibus fundus colligi coeptus est ex variis redditibus, e quo expensae feruntur, ad quas ferendas neque specialis fundus existit, neque ullus obligatus est.

2. *Bonorum administratio* ex lege fundamentali (vide §. 46. num. 4.) omnino est libera, nullis aliis nisi ipsius ecclesiae legibus finita. Respublica nullum aliud exercet jus, nisi quod ex titulo speciali (ex. gr. jure patronatus) possidet. Etiam patroni privati iis tantum juribus fruuntur, quae dispositiones juris ecclesiastici tribuunt. Administrantur bona ecclesiarum a (parochis et aliquot parochianis) collegio, qui vocantur vitrici, magistri fabricae (Kirchenrath, Kirchenvorstand) secundum ordinationes ab Ordinariis emissas. Membra collegii ab Ordinariis confirmantur.

§. 50.

De scholis.

1. Omnes *scholae elementares* sunt confessionales i. e. aut „catholicae“ aut „evangelicae“; magistrum s. magistros eandem habere confessionem oportet. Ille scholae character religiosus aut fundatione aut traditione nititur aut, ubi dubium adest, a gubernio secundum certa principia firmatur vel agnoscitur. Character scholae non vetat, liberos in scholae districtu viventes et alteri confessioni addictos scholam frequentare. Lex fundamentalis (art. 24.) statuit, „ut in instituendis scholis elementaribus publicis conditionum confessionalium quantum fieri possit, ratio habeatur“, et legem promittit, qua haec res funditus ordinetur. Quae lex nondum est promulgata. Scholae „simultaneae“, in quibus magistri utriusque confessionis in classibus diversis docent aut per

turnum magister catholicus et evangelicus ordinatur, secundum ordinationem regiam d. 4. Octobr. 1821 institui non debent, nisi urgeat necessitas et utraque communitas religiosa cum parochi respectivi consilio et approbantibus superioribus ecclesiasticis et civilibus id statuatur. Hujusmodi scholae paucissimae sunt et in dies magis tolluntur. Contra persaepe fit, ut pueri puellaeve catholici scholam acatholicam frequentent et vice versa, praesertim in regionibus, ubi catholici et evangelici permixtim vivunt, ut in Silesia et Borussia occidentali.

2. Superioris ecclesiastici est, *institutionem religiosam* dirigere, catechismos reliquosque libros religiosos, modum docendi religionem designare; hoc jus exercet aut certus commissarius aut inspector circuli ecclesiasticus aut inspector loci i. e. parochus. Methodum inspiciendi gubernio fas est, materiam hujus instructionis respicere non est.

3. Jura episcoporum diversissima sunt. In dioecesi *Vratislav.* episcopus magistris, quisquis eos praesentaverit, elegerit, nominaverit, postquam gubernium eos approbavit, *decretum* confert; idem jure proprio scholas cum gubernio inspiciendi gaudet. In dioecesibus Colon. et Trevir. Ordinarius neque in vocandis neque instituendis magistris partes agit; vocantur magistri a gremio quodam communitatis, cui interest parochus. In dioecesibus Monaster. et Paderborn. gubernium, priusquam magistrum instituat, Ordinarium interroget oportet, num quid contra instituendum ex ratione ecclesiastica dicendum sit. Si Ordinarius non excipiat, gubernium decretum confert, episcopus missionem dat canonicam ad instructionem religiosam, quae omni momento potest revocari. Num magister, cujus missio canonica revocata est, in officio permanere possit, adhuc ambigitur. Haec res litibus ansam praebet. Nam aut magister statim dimittendus est, ne schola instructione religiosa careat, aut scholae adsunt, in quibus religio non docetur. Magistris deponendis Ordinarii non intersunt, de hac re valet „lex disciplinaria“ d. 21. Jul. 1852. Ubi magister simul officio quodam ecclesiastico fungitur, utpote sacristae, organistae cet., utraque potestas in eadem persona consentiant oportet. Quodsi magister ab officio tali per Ordinarium deponatur, gubernii, cui sententia communicatur, est videre, num quoque a magisterio deponi possit vel debeat.

4. *Seminaria magistrorum* sub inspectione et ordinatione gubernii sunt, praeter religionis doctionem, quam Ordinarius per commissarium regit. Ut directores instituuntur sacerdotes consentiente Ordinario. Si tale seminarium majus est, alter sacerdos pro catechesi aliisque disciplinis ordinatur, reliqui magistri sunt laici et a gubernio tantum vocantur. Examinibus, a quibus pendet docendi facultas, commissarius episcopalis quoad examen e religione cum voto decisivo interest, quoad reliquas disciplinas voto caret. Qui pro religione docenda non approbatur docendi facultate caret.

5. *Gymnasia* quoque secundum confessiones discernuntur in catholica aut

evangelica; pauca tantum „simultanea“ existunt. Si scholares respicias, fere omnia sunt mixta, quare catechetam utriusque confessionis habere solent.

6. *Scholae reales*, quas tempore recenti communitates fundaverunt et sustinent, de jure confessionales non sunt, quum tam catholici quam acatholici, immo partim et judaici magistri a communitatibus vocentur. Ministerium cultus operam dat, ut harum scholarum „characterem christianum“ conservet vel inducat. *Scholae mediae* inter elementares ex una, et gymnasia vel scholas reales ex altera parte adhuc confessionales sunt.

7. *Omnis res scholastica* supremae reipublicae inspectioni subjacet, excepta religionis doctrina. Respublica vero cum ecclesia eo agit conjunctim, quod inspectionem fere per sacerdotes tantum exercet. Primus scholae inspector quoad res scholarum internas est loci parochus, qui membrum, ut ita dicam, „nativum“ „praesidii scholastici“ habetur. Circa majorem scholarum complexum „inspectores circuli scholarum“ inspectionem habent ex utriusque confessionis clericis assumendi et immediate gubernio subjecti. In omni gubernio pro re scholastica elementari *consilarii scholastici* in hoc genere versati instituuntur, fere omnes clerici (quondam *parochi* cath. et evang. directores, inspectores), quos ministerium prius habita deliberatione eum episcopis, quantum spectat ad catholicos, nominat; in dioecesibus Monast. et Paderb. nullus nisi sacerdos instituitur, qui decretum ab utraque potestate confirmatum recipit. Ubi hic consiliarius laicus est, inspectio religiosa alteri ab episcopo confertur, qua re rixae ansa praebetur. Consilarii catholici non existunt apud gubernia Gumbinn., Coeslin., Stralsund., Stettin., Francofurt. ad Viadram, Potsdam., Magdeburg., quum in his districtibus pauciores sint scholae catholicae, ita ut res scholarum cath. ibi a consiliariis evang. tractentur. Contra consilarii evang. in ipsis guberniis Trevir. et Aquisgran. adsunt, quamvis paucissimae ibi existant scholae evangelicae. — Gymnasia et scholae reales primi ordinis subsunt „*collegiis scholast. provincialibus*“, quibus tota provincia subdita est. Habent „*consiliarios schol. provinciales*“ cath. et evang. *laicos*, qui plerumque directores hujusmodi scholarum fuerunt. Tam hi quam magistri, exceptis catechetis ab episcopis missione canonica donandis, a gubernio libere nominantur. Institutio religiosa et sacrorum ordinatio Ordinariorum eorumve commissariorum est; regendis reliquis disciplinis non intersunt. Si mala occurrant, eorum est, collegium schol. prov. certius facere et rogare, ut remedium inveniat. Religionis magister consentiente episcopo ordinatur.

8. *Universitates* immediate *Ministerio cultus* subsunt. *In hoc* res catholicarum schol. elem., gymnasiorum, scholarum realium, facultatum cath. theologiarum in universitatibus existentium, earum cathedrarum in universitatibus existentium, ad quas vocetur catholicus ex statuto oportet [una cathedra philosophica et historica et juris canonici in universitatibus *Bonnensi* et *Vratislaviensi* *catholico professori* dari debet], academiae Monasteriensis, lycei denique Brauns-

bergensis (Hosiani) a consiliario catholico tractantur. Universitates *Bonn.* et *Vratislav.* de jure *parēs* habentur [i. e. tam cath. quam evang. docere et professores institui possunt], *Hallens.*, *Regiomont.*, *Gryphiswald.* *evangelicae* habentur; de *Berolinensis* „characterē“ certatur. Vide de hac re libros: *Beleuchtung der Parität in Preussen auf dem Gebiete des hohen und mittleren Unterrichts.* Freiburg i. B. 1862., *Denkschrift über die Parität an der Universität in Bonn.* Freib. i. B. 1862.

9. *De scholis sustentandis* leges provinciarum inter se differunt. In provincia Rheni (dioec. Colon., Trevir. et pars Monast.), et Borussiae, quae e foundationibus sustineri nequeunt impensae a communitatibus civilibus sunt faciendae, in Borussia secundum ordinationem schol. a. 1847. Anni 1848 eventus impediverunt, quominus illud principium in singulis provinciarum ordinationibus scholast. statueretur. Ubi communitates omnes expensas ferre nequeunt, aerarium subsidium praebet. Quae titulis specialibus nituntur privatorum obligationes lege non sublatae sunt. In reliquis provinciis obtinet jus borussicum (Allg. Landr. Th. II. Tit. XII, praesertim §§. 29 sqq.), quod statuit, ut sustententur ex collectis a possessoribus praediorum faciendis, et mercedem postulari vetat. Ast merces praeceptoris fere ubique exigitur. Permultae communitates, praesertim magna oppida, voluntarie ad sustentandas scholas se obligaverunt, ita vero, ut regulariter tantum scholas ejus confessionis sustineant, quae majorem populi partem numerat, minor pars ad alterius partis scholas contribuat, proprias vero suis impensis sustentet i. e. duplum solvat. Lex, quae contra talem iniquitatem remedium praebet, deest.

Scholae majores e reditu bonorum propriorum et subsidio reipublicae vel communitatis sustentantur. Qui scholas sustinet, plerumque jus eligendi atque instituendi magistros habet.

Quae hucusque exposita sunt, statum rei scholasticae actualem apprime describunt. Hic vero minus legibus quam ordinationibus et principiis administrationis nititur. Generaliter dici non potest, in tractanda re scholastica catholicorum et evangelicorum difformitatem esse. Num lex de hac re promulganda easdem sequatur rationes, quaeritur. Duae inter se configunt opiniones diversissimae. Alii intendunt, ut exacta mutuaque aequalitas adsit et utriusque ecclesiae vis in scholam lege ipsa confirmetur; alii talem vim necessariam quidem esse fatentur, sed eam lege ipsa firmari nolunt, quum, nisi ecclesia, quae civitas postulet, concedat et „ultra terminos progrediatur“, totam rem scholasticam soli reipublicae de jure legeque addici malunt.

I. Provincia Coloniensis.

§. 51.

A. Archidioecesis Coloniensis (Cöln).

Erecta esse fertur a S. Materno (88—138), S. Petri Ap. discipulo; eam jam temporibus secundi S. *Materni*, qui sextus dicitur fuisse episcopus (285—315), erectam fuisse constat. In metropolim a. 798 erecta dioeceses *Leodiens.*, *Monaster.*, *Osnabrug.* suffraganeas habuit. Anno 1803 saecularis reddita (ex parte jam decennio ante occupata) bulla *Pii VII.* „*De salute animarum*“ 16. Jul. 1821 restituta, episcopatu Aquisgranensi a. 1801 erecto et metrop. Mechliniensi subdito suppresso, dioec. *Trevir.*, *Monaster.*, *Paderborn.* suffraganeas recepit. Usque ad a. 1803 numerantur 87 ep. et archiep., exinde 3 archiepiscopi 88^{vus} est

Paulus Melchers, nat. 6. Jan. 1813, episcopus Osnabrugensis 20. Apr. 1858, a Sua Sanctitate nominatus et praecon. archiep. Colon. 8. Jan. 1866.

Mensa: 12.000 Thalcri. *Taxa camerac*: 1.000 fl. aur.

I. *Situs*. Continet districtus gubern. boruss. *Coloniensem*, *Aquisgran.*, magnam partem *Düsseldorp.* et parvam *Trevirensis*. *Circuitum* habet 205 $\frac{1}{4}$ □ mil.

II. *Dividitur* in 44 decanatus, quorum quisque in duas *definitiones* subdividitur. Decani ab Ordinario nominantur ad dies vitae e tribus candidatis a decanatus parochis nominandis. Definitor unus ab Ordinario, alter a parochis eligendus Ordinario confirmandus proponitur (Concil. prov. a. 1860. P. II. cap. VII. pag. 103).

III. *Status animarum* (1862): *Cath.* 1,368.100. *Acath.* 457.194. *Judaei* 16.373.

Per annum circ. 27.000 per diversos decanatus *confirmat.* sacram. reficiuntur, ita ut singulis septenniis per totam dioecesim porrigatur.

Circiter ad 27 incolas 1 nasciturus est, puerorum numerus puellarum superat, sunt ad invicem ut 50.96:49.4.

A. 1861 *matrimonia mere cath.* 9.046, *mixta* 510 [et quidem 418 cum promissione educat. liberorum cath. coram parochio catholico; 92 coram ministro acatholico, e quibus liberi aut omnes aut unius sexus acatholice educabuntur] sunt inita. Matrimonia mere civilia (lege civili permissa) „rarissime“ (ut dicit relatio Ordinariatus) occurrunt.

Mortuorum numerus annuatim est 2.67 pro cent. vivorum.

Registra (libros) matrimoniorum, natorum, mortuorum *quoad effectum civilem* a parochis geruntur tantum in decanatu Essen (11 paroch.), ubi „jus territoriale borussicum“ et in decan. Erpel (12 par.), ubi „jus colon. vetus“ obtinet. In reliquis hi libri effectum mere eccles. habent; *pro foro civili* tenentur a magistratibus (secundum jus francogallic. civile). In reliquis indices ulli a parochis civitati non dantur.

Converterunt ad eccless. cath. a. 1861 acath. 132, ab ecclesia ad protestantismum *defecerunt* 2.

IV. *Clerus*. a. *Institutio*. 1. *Seminaria pueror.* 2, *Neuss* fundat. a. 1852 cum 46, *Münstereifel* (fundat. 1856) cum 43 alumnis, qui gymnasium publ. frequentant. 2. *Seminar. cleric.* Coloniae cum *Praes., subreg.*, 4 Prof., 1 ratiolar., 68 alumnis (11 diac., 3 subdiac., 54 minorist.). *Convictorium Bonnense*, cum *Insp., Oecon.*, 3 *repetentibus*, 94 alumnis. Alumni seminarii studii theolog. triennium absoluerunt, alumni Convictorii studiis theolog. in Facultate theol. universitatis Bonnensis occupantur. Haec facultas habet 4 Prof. ord., 3 extraord., 1 privatim docentem, et circ. 240 studiosos. Pro seminario et convictorio ex aerario annua summa 7.470 thal. datur, reditus est 19.190 thal.

b. *Titulus ordinationis* ordinarius est *missionis*, raro patrimonii et beneficii.

c. Pro *domo emeritorum* ex aerario datur summa annua 4.000 thal. Praeterea „*fundus cardinalis*“, factus in memoriam creationis archiep. de Geissel in Cardinalem, necessarium supplet.

d. Pro *domo demeritorum* ex aerar. datur sum. an. 2.000 thal. Ea commissa est PP. Lazaristis, quorum duo in ea funguntur.

e. *Status* (1862): sac. saec. 1673, et quidem: 3 dignit., 11 canon. numerarii, 6 honor.; 780 par., 713 vic., 22 jubilati, 14 extra dioec. Neo-ordinati 91. Sac. curati 1.487, regul. 91. Summa sacerdotum 1.764.

V. *Regulares*. A. *Religiosi*. 1. Jesuit. 3 coll., 43 sac. — 2. Dominic. 1 conv., 4 sac. 2 l. p., 6. — 3. Reform. 3 conv., 18 sac., 7 cl. p., 16 l. p. 3 nov., 44. — 4. Lazarist. 5 mon., 19 sac. — 5. Redemptor, 1 coll. 6 sac. — 6. Trappist. 1 mon. 4 sac. 2 cl. p. 1 nov., 12 l. p. 5 nov., 24. — 7. Alexiani 3 coll. 3 hosp., 42 Laici p. 5 nov., 47. — 8. Fr. paup. S. Franc. 2 mon. 15 l. p. — 9. Fratres scholar. (Lasalle) 1 mon. 5 l. p.

Summa 209.

Alexianorum et fratrum 3. ord. congregationes jurisdictioni Ordinarii subsunt, reliqui Generalibus resp. Superioribus regularibus. Exceptis monasterio uno Reformat. et tribus Alexian. omnia monasteria novae foundationis (i. e. post saecularisationem) sunt.

B. *Religiosae*. 1. Bened. perp. adorat. 1 mon., 23 moniales. — 2. Clariss. 1 m. 15 mon. — 3. Carmelit. 2 mon., 25 m. — 4. Ursul. 7 m., 118 mon. — 5. Christens. s. August. 1 d., 12 sor. — 6. Sor. S. Vinc. 2 d., 14 sor. — 7. Mon. Cust. S. Mariae 1 d., 14. — 8. Sor. Cust. S. Elisab. 2 d., 33. — 9. Franc. paup. 3. Ord. 15 d., 180. — 10. Franc. S. Familiae 3 d., 28. — 11. Sor. S. Elisab. 8 d., 110. — 12. Sor. car. Congr. a S. Cruce 5 d., 90. — 13. Cellit. ad St. Gertrud. 1 d., 13. — 14. Recollect. 1 d., 34. — 15. Filiae SS. Cord. Jesu 1 d., 4. — 16. Sor. schol. paup. de N. D. 1 d., 3. — 17. Sor. Inf. Jesu paup. 16 d., 196. — 18. Sor. Boni Past. 2 d., 23. — 19. Ancillae paup. Christi (Dernburg) 22 d., 78. — 20. Sor. car. S. August.

2 d., 17. — 21. Sor. car. S. Car. Borr. 11 d., 106. — 22. Sor. SS. Salvatoris 1 d., 9. — 23. Sor. dictae Stephanshof 1 d. 2. *Summa*: 1124.

Ex his domibus mon. Christens., 3 Elisabeth., Stephanshof, 1 Cellit., 1 Recoll. 1 sor. custod., 1 S. Mar., 3 Ursul. et 1 SS. Salvat. jam ante saecularisationem exstiterunt, reliquae postea sunt fundatae. Congr. sor. Inf. Jesu Paup. a. 1862 a S. Sede „laudabile institutum“ approbata fuit.

Summa omnium regularinm: 1.333.

VI. *Unus sacerdos est ad Catholicos*: 775.

„ *sac. curat.* „ „ „ 920.

Una pers. regularis „ „ „ 1026.

VII. *Beneficia*. 1 Cap. eccl. Metrop. ad S. Petrum Apost. cum *Praep.*, *Dec.* (inful.), 10 can., 4 can. honor., 8 vic., 6 psalterist. (1 cler.), 9 officiant. (1 cler.). *Jus providendi* §. 45. n. 7. — *Praebendae*: P. et D. à 2.000 thal.; 3 can. à 1.200, 6 à 1.000, 2 à 800 thal.; vic. à 200 thal. *Summa ex aerario pro capitulo danda* 17.384 thal., pro fabrica eccl. cath. 19.830 thal. — 2. Cap. coll. B. M. V. Aquisgran. cum *Praep.*, 6 can., 4 honor., 8 vicar., 4 psalt., 8 offic. *Summa ex aerario danda est* 6.037 thal. —

3. *Alia*. 786 par.; 800 officia diversi generis, comprehensis beneficiis manualibus, quae ob exiguum redditum proprium beneficiatum raro habent. E parochis 616 sitae sunt in sinistra Rheni ripa, quarum 16 tantum sunt 1^{mae} classis (i. e. secundum jus francogallicum cum dotatione ex aerario 1.500 franc or.), 31 secundae class. (i. e. cum dotatione franc. 1.000 ex aerar.), 569 tertiae class. (i. e. cum dotat. 500 fr.). Inter parochias 3^{tiae} class. 40 sunt, quae nullam ex aerario habent dotationem, sed aut propria bona, aut sustentantur a communitatibus cet. Vocantur *paroch. episcopales*. Ceterum fere omnes hortum, agros aliquot et insuper dotationem pecuniae ex aerario communitatis habent, ita ut, quamvis permultae misserrimae sint, nulla tamen infra summam 300 thal. sit. Aliae parochiae habent bona propria, pauca, olim monasteriis incorporata a republica dotantur.

Jus providendi vide in Tab. II —

Ecclesiae 786 paroch.; 606 filiales et capellae, quarum 174 in dextra Rheni ripa sitae sunt.

VIII. *Scholae*. 1. *Universitas Bonnae*, quae facultatem *theologicam* (vide supra IV. a.) cathol., acath., jur. med. philos. habet; cum ea conjunctum est academia rustica. In Universitate ex fundatione utraque confessio (cathol., „evangel.“) aequam habere debet conditionem. — 2. *Gymnasia*: 8 cath. (inter quae „academia equestris“ Bedburg), 1 mixtum (i. e. magistris cath. et evang.), 19 „pro“-gymnasia cath. quae non 9 classes, sed 4, 5, 6, 7 tantum habent plurimum a communitatibus aut privatis fundata et dotata. *Scholae reales* jure secundum confessionem religiosam non separantur. — 3. 1 seminarium pro magistris cath. et 4. scholae elementares 1639. Catechetae ab Ordinario mittuntur, reliqui magistri scholarum mediarum et superiorum a republica; ma-

gistri elementares nominantur a („curatorium“, „Schulvorstand“) collegio, cujus membrum parochus et magistratus communales sunt.

IX. *Administratio dioeciesana*. 1. *Ordinariatus* cum *Dirig.* (*Vic. gen.*), 7 consil. residentibus 2 extraneis, 5 honor., 2 assessor. 2. *Vicariatus generalis* sub *Vic. gen.* in pontif. et V. g. in spirit. (pro regula idem utroque fungitur munere), 3 Consil., 1 assess. Accedunt 8 officiales minores. 3. *Camera rationum* cum *Dir.*, 6 offic. 4. *Officialatus* (tribunal disciplinare et matrim. 1^{mae} inst.) idemque Tribunal metropolitanum cum Officiali s. Praeside, 5 Consil., 1 assess. et 1 actuar., 1 consil. in causis matrim. *defensoris* munere fungitur.

§. 52.

B. *Dioecesis Trevirensis (Trier)*.

A discipulis S. Petri Apost. erecta esse fertur; a. 314 in synodo Arelat. Episc. Trevir. adfuit. Saeculo nono incunte Metropolis, cui dioeceses: *Mettens.*, *Tulens.*, *Virdun.*, *Nancy*, *St. Diez* suberant, a. 1802 saecularis reddita (maxima pars jam ex a. 1793 occupata fuit) et metrop. Mettensi subdita a. 1821 restaurata et metrop. Colon. subjecta est. Usque ad saecularisationem nominantur 115 episc. Tempore gubernii gallic. 1 episc. fuit, qui 1816 resignavit, quo facto usque ad a. 1824 sedes vacavit. Exinde fuerunt 2 episc. Tertius est Leopoldus Pelldram, nat. 3. Maji 1811, ordin. 5. Apr. 1835, inthronis. 11. Jun. 1865.

Mensa: 8.000 thal. *Taxa camerae*: 666²/₃ fl. a.

I. *Situs*: Continet districtus gubern. boruss. *Trevir.* (1³/₄ □ mil. ad archidioec. Colon. pertinent) *Confluent.* (Coblenz, 13¹/₄ mil. □ ad Colon. pertinent), principatum *Birkenfeld* magnoduci *Oldenburg.*, et landgravio Hasso-Homburgensi subjectum Oberamt *Meisenheim*. Habet circuitum 213 mil. □.

II. *Dividitur* in 26 *decanatus*, decanatus in *definitiones*.

III. *Status animarum* (1859; schematismus recentior ad manus meas non pervenit: 775.256 (a. 1851 — 736.680). A cath. et Jud. numerum approximative tantum affere possum, quare me refero ad tabulam I.

IV. *Clerus*. a. *Institutio*. 1. *Seminar. puerorum* cum *Dir.*, Subdir., 189 alumnis. Oeconomiam gerunt sorores S. Car. Borr. Bona administrantur a „consilio admin.“ sub *Vic. gen.* 4 cons. 1 ration. continente. Reditus e donationibus, collectis cet. est. 2. *Seminar. cleric.* cum instituto theol. habet *Reg.*, *subreg.*, *spirit.*, 7 profess. 56 alumnis in domo ipsa viventibus, 28 externis. Reditus est 17.000 th. (ex aerario 2.851 th.) Bona administrantur a „consilio admin.“ sub vic. gen. cum 2 cons., 1 ration., 1 oeconomio.

b. *Titulus ordinationis* ordinarius est *missionis*.

c. *Domus emeritorum*, in qua vivunt 3 presb., oeconomiam curant fratres *Miseric.* Bona administrat „commissio administr.“ cum *Praes.* et 3 consil.

Reditus 3.791 (ex aerario 2.788) thal. Existit praeterea hospitium Cusanum (fundat. a Card. Nic. Cusano) pro presbyteris et laicis infirmis.

d. *Domus demeritorum* (fratribus miseric. tradita) cum rectore. Reditus 1.459 (ex aerario 1.371) th.

e. *Status. sac. saec.* 840, reg. 28, i. s. 868. Parochi 657, coop. 125, in aliis officiis 36. —

Neo-ord. 28, mortui 17, emeriti pensionati cet. 22, extra dioec. 13., jubilati 11. Sac. curati 782.

Ab a. 1851—1860 ordinati sunt 207 et totidem mortui.

V. *Regulares. A. Religiosi.* 1. Jesuit. 1 coll., 5 sac. 1 l. p. 2 n. p., 8. — 2. Minorit. 2 conv., 7 s. 2 l. p.; 9. — 3. Reform. 1 res. 4 s. 2 l. p. 1 n. p., 7. — 4. Fratr. mis. S. Joh. 1 conv. 2 hosp., 14 l. p. 16 nov.; 30. — 5. *Redempt.* 1 coll., 12 s. 5 l. p. 2 nov.; 19. — 6. Fr. schol. paup. 2 coll., 16 l. p. 1 n. p., 11 nov.; 28. — *Summa*: 101.

B. *Religiosae.* 1. Bened. perp. adorat. 1 mon. 11 m. — 2. Ursul. 2 m., 44 m. — 3. Franc. paup. 3. Ord. 1 d., 9 sor. — 4. Sor. schol. paup. de N. D. 1 d., 22. — 5. Sor. Inf. Jesu paup. 1 d., 15. — 6. Sor. schol. S. Franc. Ser. 6 d., 84. — 7. Sor. Boni Past. 1 d., 7. — 8. Sor. car. S. Car. Borr. 18 d., 136. — 9. Sor. car. et schol. S. Spirit. 1 d., 6. —

Summa: 332. — *Summa omnium regularium*: 443.

VI. *Unus sacerdos est ad Catholicos*: 893.

„ *sac. curatus est ad Catholicos*: 999.

Una pers. regularis „ „ „ 1790.

VII. *Beneficia.* 1. *Capit.* eccl. cath. ad S. Petrum Ap. cum *Praep. Dec.* 8 Can. 4 honor. 6 vic. 4 psalt. 6 officiant. Jus providendi §. 45. n. 7. — Praebendae: P. et D. à 1.400, 2 can. à 1.000, 2 à 900, 4 à 800, vic. à 200 th. Fabrica ecclesiae e bonis propriis habet redit. 5.615 th.

2. *Alia.* 713 parochiae, quarum 679 in sinistra Rheni ripa sitae sunt; 11 sunt 1^{mae}, 54 secundae, 583 tertiae classis (vide §. 51. num. VII.) 31 episcopales. 34 parochiae in dextera Rheni ripa sitae propriam habent dotationem. 57 parochiae vacant et a parochis vicinis administrantur. Ecclesiae cath. existunt 808, 82 „simultaneae“ (i. e. in quibus et acatholici cultus functiones exercent), 697 capellae.

VIII. *Scholae.* Praeter *Lyceum* (num. IV. a.) adsunt 2 gymn. cath., 3 progymn. cath., 1 schola realis et industrialis provinc., 11 aliae scholae majores pro pueris, 11 pro puellis, 1693 scholae element. (58 hiemales).

IX. *Administratio dioecesis.* 1. *Consil. eccles. generale* (omnes Capitulares). 2. *Vic. gen.* cum 1 Vic. gen., 4 cons. eccles., 1 justitiario (laico). 3. *Cancellaria episc.* cum registr. et archiv., 2 secret., 1 cancellista, 1 bedello. 4. *Officialatus* cum 1 Offic., 1 def. matr., 3 assess., 1 actuar. 5. *Camera revidend. rationum* sub Vic. gen. et 4 revisor., 1 secret. Pro Episcopo auxil. (Vic. gen. in pontif.)

dantur 800, pro Vic. gen. 800, pro consil. et official. Vicariatus generalis 3.300, pro expensis administrat. 970 thal. ex aerario.

X. *Societates et confraternitates.* 1. Soc. christ. historica et archaeol. 2. Soc. mulierum sub protect. S. Helenae (ad procuranda paramenta cet. ecclesiis pauper.). 3. Soc. mission. S. Franc. 4. Sti Bonificii. 5. Soc. Inf. Jesu. 6. Soc. S. Car. Borrom. (ad propagandos bonos libros). 7. Soc. Opificum cath. (in 11 locis). 8. Soc. S. Sepulchri.

§. 53.

C. *Dioecesis Paderbornensis.*

Fundata a Carolo M. a. 780 primum episcopum a. 795 recepit et hodie 57^{mum} habet. A. 1803 saecularisata, a. 1821 restaurata, et metropolit. Colonien. subdita (antea Mogunt. metrop. suffraganea erat) et valde aucta est. Episc. 57^{mus} est

Conradus Martin, nat. 18. Mai 1812, ord. 27. Febr. 1836, inthronis. 17. Aug. 1856.

Mensa: 8.000 th. *Taxa camerae:* 666²/₃ fl. aur.

I. *Situs:* Continet a. in Borussia, et quidem α) in provincia *Westphal.* districtus gubern. Mindensem et Arnsbergensem, β) in prov. Saxoniae district. gub. Erfurt. Merseburg. Magdeburg; — b. territorium ducatus *Saxo-Gothani*, principatus *Waldeccens.* et *Lippensem.* *Circuitus* est 758.50 \square mil.

II. *Dividitur* in 31 *decanatus:* decani a parochis eliguntur, ab Ordinario approbantur.

III. *Status animarum* (1862). Cath. 627.083. Acauth. circ. 2,760.000 Jud. circ. 7.000.

a. *In Borussia.* Cath. 623.667, b. In principatu *Lippe:* 2.163, c. in princ. *Waldeck* 1.123, d. in *ducatu S. Gotha* 130.

IV. *Clerus.* a. *Institutio.* 1. *Seminaria puerorum* Paderbornae et Heiligenstadt. 2. *Semin. Clericorum* cum 1 *Reg.*, 1 *Subreg.* 1 *Repet.* 1 *Procurat.*, cum quo conjunctum est *Lyceum episc. theolog. et philos.* cum Praef., 6 Profess. et *Convictor. theol.* sub 1 *Praes.* Redit. 9.843. ex aerario 2.131. Plurimi alumni proprio sumptu vivunt. b. *Titulus ordinationis* ordinarius est seminarii aut mensae privatae. c. *Domus emeritorum* ex aerario 3.000, d. *domus demeritorum* ex eodem 1.500 thal. annuatim percipit. c. *Status.* sac. sacc. 925. reg. 41, i. s. 966. Curati 850, extranei 10, extra dioec. 18., jubilati 26. Senior 90. annum aetatis complevit, 65^{mum} sacerdotii. Sacerdotii annum 40^{mum} 29, 30^{mum} 167, 20^{mum} 182, 10^{mum} 184 compleverunt.

V. *Regulares.* A. *Religiosi.* 1. Jesuit. 1 coll. 14 sac. 2. Reform. 4 conv. 1 hosp., 26 s. 12 cl. p. 32 l. p., i. s. 70.

Summa: 85.

B. *Religiosae*. 1. Sales. 1 mon., 17 monial. 2. Ursul. 1 m. 20 m. 3. Sor. S. Vincent. 37 dom., 157 sor. 4. Sor. Car. fund. a Clem. Aug. 2 d., 27. 5. Franc. paup. 3 Ord. 3 d., 7. 6. Sor. car. a S. Cruce 2 d., 12. 7. Filiae SS. Cord. Jesu 2 d., 27. 8. Sor. schol. paup. de N. D. 1 d., 15. 9. Sor. schol. S. Aug. 3 d., 32. 10. Ancillae paup. Christi (Dernburg) 9 d., 29. 11. Filiae carit. 7 d., 37. 12. Congr. B. M. V. ad S. Michael. 1 d., 15. — *Summa* 344. *Summa omnium regular.* 429.

VI. *Unus sacerdos est ad Catholicos* 650.

" " *curatus est ad Catholicos* 737.

Una pers. regularis " " " 1461.

VII. *Beneficia*. 1. *Cap. eccl. cath.* ad S. Liborium cum *Praep. Dec.*, 8 can., 4 honor., 6 vicar., 1 synd., 1 secret. et registr., 1 ration., 16 officiant. ecclesiae. Jus providendi §. 45 n. 7. Praebendae: P. et D. à 1.400, 2 can. à 1.000, 2 à 900, 4 à 800, vic. à 200 thal.

2. *Alia*. 432 par. et missiones curatae. Præterea magnus vicariar. numerus, quae regulariter beneficia sunt. Fere omnes agris cet. sunt dotata.

VIII. *Scholae*. 1. *Lyceum*. 2. *Gymnasia* 4, *progymnasia* 3. 3. *Seminar. magistror.* elem. 2, *magistrarum elem.* 1. 4. *Scholae elementares* in quavis parochia una pluresve adsunt.

IX. *Administratio*. 1. *Vic. gen.* sub Vic. gen., 5 consil., 1 justit. 1 architecta, 3 secret. 1 registr. 2 calculat., 3 cancell. 1 ration. 1 bedello. 2. *Official.* sub *Offic.* et 4 consil., 1 justit., 1 def. matr. 3. *Commissar. Heiligenstadt* cum Dir., 2 assessor., 1 justitiar., 1 rationar., 1 secr. et registr., 1 cancell., 1 bedello. 4. *Judic. eccles. Erfordiae* cum Dir., 2 assessor. 1 justit., 1 secret., 1 registr. 1 bidello. Pro Vic. gen. 800, pro episc. auxil. 800, pro consil. et offic. Vic. gen. cet. 4.680, expensa administr. 200, pro jud. eccl. Erford. 533, pro commissar. Heiligenst. 1.219., pro fabrica eccl. cath. 3.880 thal. ex aerario annuatim dantur.

§. 54.

D. *Dioecesis Monasteriensis (Münster).*

Fundata a. 791, a. 1801 occupata, a. 1803 saecularis reddita est, territorium postea divisum; a. 1821 restituta fuit, separatis 38 parochiis (bulla „Impensa“ dioec. Osnabrugensi additis), additis vero aliis. Habuit 65 episcopos. 66^{tus}

Joh. Georgius Müller, natus 15. Oct. 1798, ord. 9. Sept. 1821, Episc. Thaumac. i. p. et Suffrag. Trevir. 22. Jul. 1845, Episc. Monast. inthronis. 22. Dec. 1847.

Mensa: 8000 thal. *Taxa camerae*: 666²/₃ fl. aur.

I. *Situs*. Continet in Borussia distr. gub. *Monaster.* provinciae Westphaliae, partes prov. Rhenanae et Magnum ducat. *Oldenburg.* *Circuitus*: 251.46 mil. □ (in Borussia) et 98.44 (in Oldenb.).

II. *Dividitur* in 20 Decanatus.

III. *Status animarum* (1860): Cath. 706.732. Incolae omnes 944.220.

IV. *Clerus*. a. *Status*. sac. saec. 1137, reg. 56, i. s. 1193., curati 907. Apud eccl. cathedr. 28, in magisterio 87, sine cura et officio 77, extra dioec. 38.

b. *Seminar. pueror.* 2 (Monast. et Gaesdonck) cum alumnis 83 et 113, qui Monasterii gymnasium publicum frequentant; in altero vero est gymn. episc. cum Rect. et 11 magistris. *Seminar. cleric.* Monast. cum Reg., Subreg., Repet., Oecon. cum alumnis 18 presb., 2 diac., 37 subdiac., 6 laic. Frequentant Academiam regiam Monast. quae habet 1) facultatem theol. cum 7 Prof. 1 privatim docente, 2) facult. philos. cum 9 Prof. 3 priv. doc. Seminarium habet redditum 9.308 thal. (2.587 ex aerario); academia habet reddit. 18.879 th. (ex aerario 2.250 th.).

c. Pro *domo emeritorum* 3.000, *demeritorum* 1.500 th. ex aerario annuatim dantur.

d. *Titulus ordinationis* est seminarii vel mensae privatae.

V. *Regulares*. A. *Religiosi*. 1. Jesuit. 2 coll., 19 sac. 41 cl. n. p. 16 l. p., i. s. 76. — 2. Dominic. 1 resid., 1 s. 1 l. p., 2. — 3. Reform. 2 conv. 1 res., 15 s. 1 cl. p., 18 l. p. 12 nov., i. s. 46. — 4. Capuc. 2 conv., 14 s. 3 n., 17. — 5. Redemptor. 1 coll., 8 s. 6 n., 4 l. p. 4 n., i. s. 22. *Summa* 163.

B. *Religiosae*. 1. Clariss. 1 mon. 13. — 2. Ursul. 1 m., 26. — 3. Sor. car. fund. a Clem. Aug. 41 dom., 165. — 4. Franc. paup. 3. Ord. 16 d., 131. — 5. Sor. a S. Cruce 5 d., 65. — 6. Filiae SS. Cordis Jesu 1 d., 42. — 7. Sor. schol. paup. de N. D. 14 d., 112. — 8. Sor. Inf. Jesu paup. 1 d., 8. — 9. Sor. schol. S. Franc. Ser. 3 d., 54. — 10. Sor. Boni Past. 1 d., 19. — 11. Sor. S. Caroli Borr. 1 d., 10. — 12. Sor. Provid. div. 13 d., 56. *Summa* 701.

Summa omnium regularium 864.

VI. *Unus sacerdos est ad Catholicos* 592.

„ „ *curatus est ad Catholicos* 804.

Una pers. regularis „ „ „ 818.

VII. *Beneficia*. 1. *Cap. eccl. cath.* ad S. Paulum Ap. cum Praep., Dec., 8 can., 4 can. hon., 8 vic., 8 camerar., 2 praedicator., cet. Jus providendi §. 45. n. 7. Praebendae: P. et D. à 1.800, 2 can. à 1.200, 4 à 1.000, 2 à 800, vic. à 200 th. Fabrica red. habet 13.182 th. (1.000 ex aerario).

2. *Alia*. 356 parochiae (33 in Oldenburg).

VIII. *Scholae*. 1. *Academia*. 2. *Gymnasia cath.* 6 in Boruss. 1 in Oldenburg., 3 *progymn.* — 1 *schola real.* prov. et industr. cath. 19 scholae

rector. — 3 *semin. magistror.* (1 in Oldenb.), 1 magistrarum. — *Scholae elementares* 353 cum 792 magistris masc., 296 femin.

IX. Administratio. Vic. gen. cum Vic. gen. in Pont. et Vic. gen. in Spirit., 4 cons. eccl., 1 not. ap., 1 justit., 3 secret., 2 calculat., 4 aliis offic. Ex aerario datur pro Vic. g. i. p. 800, i. sp. 800, consil. et offic. 4.550, expens. aliis 1.405 th.

II. Provincia Posnaniensis Gnesnensis.

Bulla „*de salute animarum*“ episc. eccl. Posnaniensis ad SS. Petrum et Paulum Apost. ad Sedis Metropolitanae gradum extulit eamque alteri archiep. eccl. Gnesnensi ad S. Adalbertum aequè principaliter perpetuo univit, eique ecclesiam *Culmensem* suffraganeam assignavit.

§. 55.

A. *Archidioeceses Posnuniensis et Gnesnensis.*

Metropolita: Die 8. Jan. 1866 praecon. est Miecisł. Ledóchowski.

Mensa: 12.000 th. (ex aerario). *Taxa cam.* 1000 fl. a.

I. *Situs.* Archidioeceses unitae continent provinciam borussicam *Posen* cum 536.21 mil. □, cath. 919.614 (ita ex registr. civil. a. 1861; catalogus eccles. minus exhibet), evangel. 491.263, menonit. 1, aliis 278, jud. 74.379.

II. *Dividitur* arch. Posn. in 22, Gnesn. in 16 *decan.*, summa 38 dec.

III. *Status animarum* (1864): Posn. cath. 618.784, Gnesn. 292.255, i. s. 911.339.

IV. *Clerus.* 1. *Sem. cleric.* Posnan. cum *Reg.* et 8 Prof. (incluso regente), 76 alumn., — Gnes. cum *Reg.*, 2 repet., 30 alumn. Pro iis ex aerario dantur annui 18 473 thal. 2. Pro *domo emeritorum* dantur 4.396, *demeritorum* 2.466 thal. ex aerar. 3. *Status* (1864) arch. *Posn.* s. saec. 479, reg. 25, i. s. 504. emeriti 12, sine off. 8, demeriti 3., in magistr. publ. 17. curati 428, mortui (a. 1864) 12. Arch. *Gnesn.* sac. 260, mortui 8, curati 245. In duabus archid. unitis: sac. saec. 739, reg. 25, i. s. 764, curati 673.

V. *Regulares.* A. *Religiosi.* 1. Oratoriani (S. Philippi Neri) 1 coll., 8 sac. — 2. Reform. 2 conv. 1 res. 14 s., 8 cl. p., 5 l. p., 1 n. p., i. s. 28. — 3. Dominic. 1 res., 3 s. — *Summa* 39.

B. *Religiosae.* 1. *Ursul.* 1 monast. 38 m. — 2. Fil. SS. Cord. Jesu 1 d., 34. — 3. Sor. car. S. Vinc. 11 d., 59. — 4. Mon. S. Elis. 1 d., 4. — 5. Sor. schol. paup. S. August. 1 d., 2. — *Summa* 138.

Summa omnium regularium 177.

VI. *Unus sacerdos est ad Catholicos* 1.193.

” ” *curatus est ad Catholicos* 1.354.

Una pers. regularis ” ” ” 5.424.

VII. *Beneficia*. 1. *Capitula Metropolitana*. a) Posnan. cum Praep., Dec., 8 can., 4 hon., 2 poen., 6 vicar. Jus providendi §. 45. n. 7. Praebendae: P. et D. à 1.800, 2 can. à 1.200, 4 à 1.000, 2 à 800, vic. à 200. b) Gnesnens. Praep., 6 can., 1 hon., 3 poenit., 4 vic. et concion., 4 mansion. Praebendae: P. 2.080, pro reliquis (una cum officialibus) 9.934 thal. ex aerario. Pro fabrica eccl. Posnan. 3.709, Gnesn. 2.422 th. ex aerario dantur. 2. *Capit. colleg.* in archid. Gnesn. a) S. Georgii in arce Gnes. cum Praep. (capit. metrop.) 4 commendariis. b) Kruswica cum Praep., 4 can. curatis (parochis in diversis locis). De jure providendi et praebendis notitiae desunt. 3. *Alia*. In Posn. par. 341, Gnesn. 211. Ecclesiae filiales in Posn. 83, Gnesn. 11.

VIII. *Scholae* (praeter Seminaria cleric.). 4 Gymn. 1 prog. 1 sch. real. 2 paedagogorum. Elementares ignoro.

IX. *Administratio*. In utraque archid. Consistorium.

§. 56.

B. *Dioecesis Culmensis (Sedes episc. Pelplin).*

Bulla „de salute animarum“ circumscripta et sedi metropolitanae Posnan. subjecta est. Episcopus:

Joan. Nepomuc. a. Marwitz, nat. 20. Apr. 1795, ord. 10. Apr. 1830, inthron. 8. Nov. 1857.

Mensa: 8.000 thal. (7.294 thal. ex aerario, insuper praedium redditus 706 thal.) — *Taxa camerae*: 666 $\frac{2}{3}$ fl. aur.

I. *Situs*. Provinciae *Borussiae* regni Borussiae partem occidentalem continet.

II. *Dividitur* in 26 *decanatus* et 4 *delegat.* (Commissar.). Decani a parochis electi ab Ordinario approbantur et instituuntur.

III. *Status animarum* (1863): *Cath.* 488.231, *Acath.* paulo plus.

Baptiz. (a. 1862) *cath.* 22.182, *confirm.* 6.995, *mortui* 13.710 (Nota. Hi numeri ab Ordinariato mihi dati nituntur in registris „tributi cathedralis.“ Numerum baptism. matrim. cet., quorum occasione nulla „stolae taxa“ nullumve tributum cathedrale perceptum est, Ordinariatus ignorabat).

Matrimonia mere cath. 4.322, inter quae inita sunt cum dispens. sup. imp. 4. et 3 cons. vel affin. gradu 40, super 3 et 2. gr. 23, 1 et 2. gr. 11, in summa 74.

Matrim. mixta cum educat. liberor. *cath.* 56.

IV. *Clerus*. a. *Institutio*. 1. *Seminar. pueror.* cum 1 Rect., 9 Praecept. cum 174 alumn. 2. *Semin. cleric.* cum 1 Reg. 1 Spir. (simul Prof.) 3 alii Prof., 1 Praecept. ritus et cantus, 1 procur. et 42 alumn. Absoluto gymnasio

candidati per $3\frac{1}{2}$ annos in seminario vitam communem agentes edocentur. Redit. est 7.125 thal. (ex aerar. 5.558).

b. *Titulus ordinationis*, qui viget, est mensae episcopalis et paupertatis (apud regulares).

c. *Pro domo emeritorum* summa 2.815, *pro domo demeritorum* 1.241 thal. ex aerario suppletur.

d. *Status*. s. s. 340, r. 20, i. s. 360, — curati 286, dignit. et can. 10, parochi (inclusis can. honor. et decanis) 218, administr. par. 16, 1 mission., 1 curatus, 4 vic. local., 46 vicar., in magisterio 23, in studiis 2, emeriti 11, demeriti et sine off. 7; jubilati 4, supra 50^{mum} aetatis annum 67, 60^{mum} 35, 70^{mum} 10, octuag. 3. —

V. *Regulares*. A. *Religiosi*. 1. Reform. 3 conv., 19 s. 4 cl. n. p. 4. l. p. 13. nov. i. s. 40. — 2. Lazarist. 1 conv., 3 s. 1. l. p., 4. — *Summa* 44

B. *Religiosae*. 1. Sor. car. S. Vinc. 5 inst., 52 sor. 2. Sor. car. S. Car. Borr. 1 d., 9 sor. — 3. Sor. schol, paup. de N. D. 1 d. 2. — *Summa* 63. — *Summa regularium omnium* 107.

VI. *Unus sacerdos est ad Catholicos*: 1.356.

„ *sac. curat.* „ „ „ 1.700.

Una pers. regul. „ „ „ 4.563.

VII. *Beneficia*. 1. *Cap.* eccl. cath. cum Praep., Dec., 8 can., 4 hon., 6 vicar., 6 psalt. organ., 4 officialib. Jus providendi §. 45. n. 7. Praebendae (maxima reditus pars ex aerario quotannis solvitur, insuper habet praedium in vim dotationis capitulo traditum): P. et D, à 1.200, 1 can. à 1.000, 1 à 900, 6 à 800, vic. à 200 thal. *Summa* reditus est 12.017, ex aerario 6.135 thal. *Fabrica* redit. habet 4.193 (ex aerar. 3.112).

2. *Alia*. par. 233. *Ecclesiae* par. 233., cap. publicae 26., eccl. filial. 105., cap. aliae 11.

VIII. *Scholae*. 3 gymn. cath. numerus schol. elementar., magistror., schol. acath. cet. ab Ordinariatu mihi communicari non potuit.

IX. *Administratio*. 1. *Vicar.* episc. sub Vic. gen., 4 consil., 1 justit. Pro episc. titul. 800, pro vic. gen. 800, pro consil. et offic. 4.510, pro ceteris expensis 775 thal. ex aerar. dantur. — 2. *Generale Consist.* episc. (pro causis disciplinar. et matrim.) A. 1862 tractatae sunt 7 causae matrim. (2 annullat.) et 9 disciplinares. — 3. *Jud. prosyn.* 3^{tiae} inst. cum Praes., 2 cons., 1 justit.

§. 57.

III. *Dioecesis exempta Wratislaviensis (Breslau).*

Erecta saeculo X^{mo}, bulla „de salute animarum“ Pii VII. de 16. Jul. 1821 partes dioecesis Cracoviensis et aliquot parochias Lusatae recepit, duobus decanatibus eodem tempore dismembratis et dioec. Posnaniensi unitis; eadem

bullae parochiae cath. in provinciis borussicis Marchiae et Pommeraniae sitae Episcopi Wratislav. Administrationi ut Delegato Apost., vi subdelegationis Praepositi S. Hedwigis Berolinensis administrationi, subjectae sunt. Habuit 56 episcopos. 57^{mus} est Princeps-Episcopus

Heinricus Förster, natus 24. Nov. 1800, ordin. 17. Apr. 1825, electus 19. Mai 1853, inthron. 18. Oct. 1853.

Mensa: ab aerario borussico annuatim 12.000 thaleri (18.000 fl.) et praedium (Würben); in Austria dominia (Johannisberg cum praediis incorporatis), redditus totalis circ. 70.000 thal. *Taxa camerae*: 1166²/₃ fl. aur. de cam.

Habet Suffraganeum (cui ab aerario boruss. 1.200 thal. sunt solv.

I. *Situs*. Continet circ. mediam partem *Silesiae austr.* mil. □ 50.50, Silesiam boruss. (excepto comitatu Glacensi archid. Pragensis et territorio ad archidioeces. Olomuc. pertinente) mil. □ circ. 667.74, prov. boruss. Pommeraniam mil. □ 576.72, Brandenburg. mil. □ 734.14, in Summa mil. □ 2.073.10.

II. *Dividitur* in 77 *archipresbyt.* (in Silesia boruss. sitos), 4 archipr. Delegaturae Brandenb., 12 archipr. austriacos. Illi 77 archipr. subsunt 11 *Commissariis* (vicariis foraneis), 4 march. uni (Berol. Praeposito), 12 austr. 2 Commiss. Commissarii et archipresbyteri ab Ordinario instituuntur.

III. *Status animarum* (1862). A. *in Austria*. Cath. 226.175, Acath. circ. 9.000, Jud. circ. 11.000.

B. *In Borussia*. Cath. 1,457.026, Acath. 5,414.000, Jud. 83.678 (Silesia borussica plus Cath. quam Acath. habet, in duobus reliquis provinciis cath. sparsim degunt. In Silesia: cath. 1.674.724, acath. 1,670.317).

Summa totalis cathol. 1,683.201.

IV. *Clerus*. a. *Institutio*. 1. *Seminar. pueror. Wratisl.* cum 52 alumnis Neisse cum 14 alumnis.

2. *Seminar. Clericor.* Wratislav. cum *Rect., Spirit., Subreg.* et 38 alumnis dioec. Praeterea aliquot e dioecesibus Pragens. et Olomuc. contra in seminar. Olomuc. sunt 14 alumnis dioec. partis austriacae.

3. *Convictorium* studiosor. theol. Wratislav. cum *Praef. et Repetente* 83 alumnis. Redit. seminarii sunt (secundum *Budget* boruss. a. 1861) 8.026 thal., e quibus 2.465 thal. ab aerario solvuntur.

b. *Domus presbyt. emeritorum* (apud Neisse) cum *Dir.* et 9 emeritis. Redit. 6.830 thal. e bonis propriis. c. *Domus demeritorum* presbyt. (apud Neostadium) cum *Inspect.* et 10 demer. Red. 1.568 (298 thal. ex aerario). d. *Status* (1862). A. *In Borussia*: s. s. 1239, r. 9, i. s. 1243. Sac. par. et curat. 683, local. 51, alior. curat. 358, summa sac. *curator*. 1091; benef. sine cura 50, in aliis officiis 38, commor. 40; — sacer. utriusque linguae vulgaris (germ. et polon.) 413; jubil. 19, neo-ordinator. 34, mortuorum 24, dimissor. 1, in aliis dioec. 8.

B. *In Austria*: Par. et curati 82, local. 17, alior. curat. 51, summa sac. cur. 150, in aliis offic. 9, commor. 12, reg. 3. sac. universim 171, utraquistar. 115, jubil. 2, neo-ordin. 2, mortuor. 4, extra dioec. 6.

Summa totalis: sac. saec. 1402, reg. 12, omnium 1414, curatorum 1241.

V. *Regulares.*

I. *In Borussia.* A. *Religiosi.* 1. *Jesuitae* 1 resid. 2 s.

2. *Reform.* 1 conv., 6 s. 2 L. p. 6 n. p. 1 n., i. s. 15.

3. *Fratres S. Joh. de Deo* 5 conv., 5 s. 45 L. p. i. s. 50.

Summa Religiosorum: (67) 79.

B. *Religiosae.* 1) *Ursul.* 4 mon. 123 mon. — 2) *Elisab.* 1 mon., 30. — 3) *Sor. schol. paup. de N. D.* 9 dom., 44. — 4) *Sor. Boni Past.* 2 m., 17. — 5) *Ancillae paup. Chr.* 2 d., 8. — 6) *Sor. S. Car. B.* 24 d., 207. — 7) *Sor. Char. Ord. Teut.* 1 m., 10. — 8) *Sor. S. Vinc.* 1 m., 5. — 9) *Sor. char. S. Hedwigis* 3 d., 21. — 10) *Sor. cust. S. Elis.* 20 d., 95. — 11) *Francisc. paup. S. Ord.* 3 m., 16. — 12) *Sor. S. Mar. Magd. de Poen.* 1 m., 19.

Summa Religiosarum: 605 (professar. 503).

„ *Regularium*: 684.

II. *In Austria.* A. *Religiosi.* 1. *Piar. in cura anim.* 2 sac. 2. *Fratres S. Joh. de Deo* 1 conv. 1 s. 10 L.

B. *Religiosae.* 1) *Elisabeth.* 1 m. 12. 2) *Sor. paup. de N. D.* 2 m. 11.

Summa I. et II.: *Religiosi* (additis aliis extra conventus viv.) 93.

Religiosae 630.

Omnium regularium: 723 (profess. 528).

VI. Unus sacerdos est ad Cath. in Borussia 1.172.

„ „ „ „ „ „ Austria 1.323.

„ „ „ „ „ „ *generaliter* 1.190.

„ sac. curat. „ „ „ in Borussia 1.355.

„ „ „ „ „ „ Austria 1.507.

„ „ „ „ „ „ *generaliter* 1.356.

Unus regularis „ „ „ in Borussia 2.130.

„ „ „ „ „ „ Austria 5.799.

„ „ „ „ „ „ *generaliter* 2.328.

VII. *Beneficia.* 1. *Capit.* Eccl. Cath. ad S. Johannem Bapt. cum *Praep., Dec.,* 10 *Can. cap.,* 6 *Can. hon.,* 2 titularib. (qui quondam fuerunt honor.), *syndico,* 8 vicar. Accedunt 3 alii vicarii, 2 sacrist. sac., 2 poenit. 9 alii beneficiati. Chorus habet 10 laicos. Capit. insuper habet magistrum rationum et actuar. Praebendae: *Praep. et Dec.* 2000 thal. *Can. schol.* 1500, duo sequentes 1.100, 7 ultimi 1.000, vicar. 200. De provisione, vide quae dicta sunt §. 45. n. 7.

2. *Curata.* I. *In Borussia*: Par. et cur. 683, local. 51, cooper. et capell. 358, benef. sine cura 50, summa curator. benef. 734.

II. In Austria: Par. et cur. 82, local. 17, coop. et cap. 60, summa cur. 99.
Summa parochiar, et curatiarum independentium 765.

De jure providendi vide Tabul. II.

Exceptis 18 curatiis, quae e fundo relig. siles. dotantur, parochiae aliaeque beneficia propria bona possident, sive immobilia, sive hypothecas cet.

VIII. *Scholae*. I. In Borussia. 1. Universitas Wratislav. (fundata a. 1702 bulla aurea Leopoldi I. dat. 21. Oct., a. 1811 unita cum univ. Francofurt. Viadrina, quae a. 1500 fundata erat et a. 1811 Wratislav. translata), cum facultate cath. theologica, quam theologi frequentant. In eadem actu docent 5 professores.

2. *Gymn. cath.* 7 reg., in quib. 8 sac. religionem tradunt. 3. Schola real. cath. 1. 4. Seminaria pro magistris elementar. schol. 3 cum 3 directoribus clericis. Scholae elementares: 1521. Magistri et magistrae cath. 2353; pueri et puellae schol. frequent. 231.405.

II. In Austria. 1 *Gymn. c. r. sup.* cum 9 (dir. et mag.) sacerdot., schol. elem. 177, mag. 260, disc. 27.493.

IX. *Administratio*. I. Pro parte borussica (resp. tota dioecesi): 1. *Cancellaria secreta* Principis Episcopi cum Vic. Gen., 5 Consil., 1 secr., 1 cancellista, 2 offic. laicis. — 2. *Officium Vicariatus Generalis* cum Vic. Gen., 12 Consil. eccles. 2 Consil. laicis, quorum unus secret. munere fungitur. — 3. *Consistorium* sive Tribunal matrim. 1^{mae} Inst. *Offic. et Praes.*, 3 Cons. eccles., 4 laic. 2^{dae} Inst. Praes., 2 Cons. eccl. 1 laic. 3^{tiae} Inst. Praes., 2 Cons. eccl. 1 laic. Accedit defensor matr. et secret. — 4. *Commissio administrandorum bonorum parochiarum extinctarum* in Silesia. Praes., 3 Cons., 1 Registr. — 5. *Cancellariae*: Insp., Interpres (pro linguis slavici). Exactor sportularum, 2 Calculatores, 2 Registrator., Scriptor actorum diurnorum, 4 Cancellistae, 2 domestici. — 6. *Cassae Episcopatus* (6 pers.), Depositorii Officii Vic. Gen. (3 pers.), Collectarum (1 pers.). — 7. *Societas dioecessana*, quae cavet de periculo ignis. — 8. *Institutum pro sublevandis magistrorum elem. viduis atque orphanis*.

X. *Ecclesiae* (templa). 1. In Borussia: matres et m. adjunctae 792, filiales 258, curatar. universim 886, aliar. ecclesiar. et capell. 414.

II. In Austria: paroch. 87, fil. 21, curatar. universim 91, aliar. eccl. et capell. 57.

Summa eccles. par. 879, fil. 279, curat. 977, aliar. et capell. 471.

XI. *Tributa ecclesiastica*. 1. Alumnaticum a quovis paroch. annuatim 20 grossi, capellano 10 gr. 2. Pro fundo pension. et emerit. a quovis paroch. 2 thal., capell. 1 thal. 3. „Adjutum dioecesanum“ (pro portandis expensis itiner. capellanorum, mandatorum Episcopi imprimendorum cet.) a quovis paroch. ad arbitrium.

§. 58.

IV. *Diocesis exemta Varmiensis (Ermland). Sedes episc.
Frauenberg.*

Bulla „de salute animarum“ de novo circumscripta est et immediata ejus conditio approbata. Episc.

Jos. Ambros. Geritz, nat. 3. Apr. 1783, ord. 5. Apr. 1806,
Episc. Abderitanus et suffrag. Varm. 27. Apr. 1840, intronis.
26. Jun. 1842.

Mensa : 9.000 thal. *Taxa camerae* : 666²/₃.

I. *Situs*. Continet provinciae Boruss. (regni Borussiae) partem orientalem, mil. □ 706.35.

II. *Dividitur* in 13 decanatus.

III. *Status* (1861): Cath. 278.382.

IV. *Clerus*. a. *Status* : s. s. 283, reg. nulli.; par. 110, cur. 7, ben. 5, Vic. 10, cap. 101, sac. in cura animarum universim 233, jubil. 9, emer. 9, extra dioec. 6, extranei 3; mortui 5 (a. 1860).

b. *Seminar. cleric.* cum Reg., Subreg., 30 alumnis, qui in Lyceo Hosiano (Braunsberg.) praelectiones frequentant. Hoc lyceum 5 profess. habet. Reditus sem. est 6.256 (ex aerario 2.471) thal.; pro lyceo 2.140 thal. (ex „fundo saecularis. boruss. occid.“) annuatim dantur.

c. *Domus demeritor.* habet redit. 2.363 (ex aerar. 1.465), *emeritorum* 1.370 ex aerario recipit. —

Unus sacerdos est ad Cath. 983; unus sac. curatus est. ad cath. 1194.

V. *Beneficia*. 1. *Cap. eccl. cath.* cum Praep., Dec., 8 Can., 4 honor., 6 vicar. Jus providendi §. 45. n. 7. Praebendae: P. et D. 1.200 thal.; pro reliquis 9 can. et official. datur summa 9.550, pro expensis admin. 1.021 thal. (summa redit. capituli 12.971 — ex aerario 12.075 —); pro fabrica eccl. cath. 3.606 (ex aerar. 2.027).

2. *Alia*. 122 par., 5 benef., 2 cap. loc.

VI. *Scholae* cath. 1 Lyceum, 1 gymn., 1 progymn., 1 instit. paedagogicum.

VII. *Administratio*. 1. *Vic. gen.* cum Vic. gen. et 3 consil.

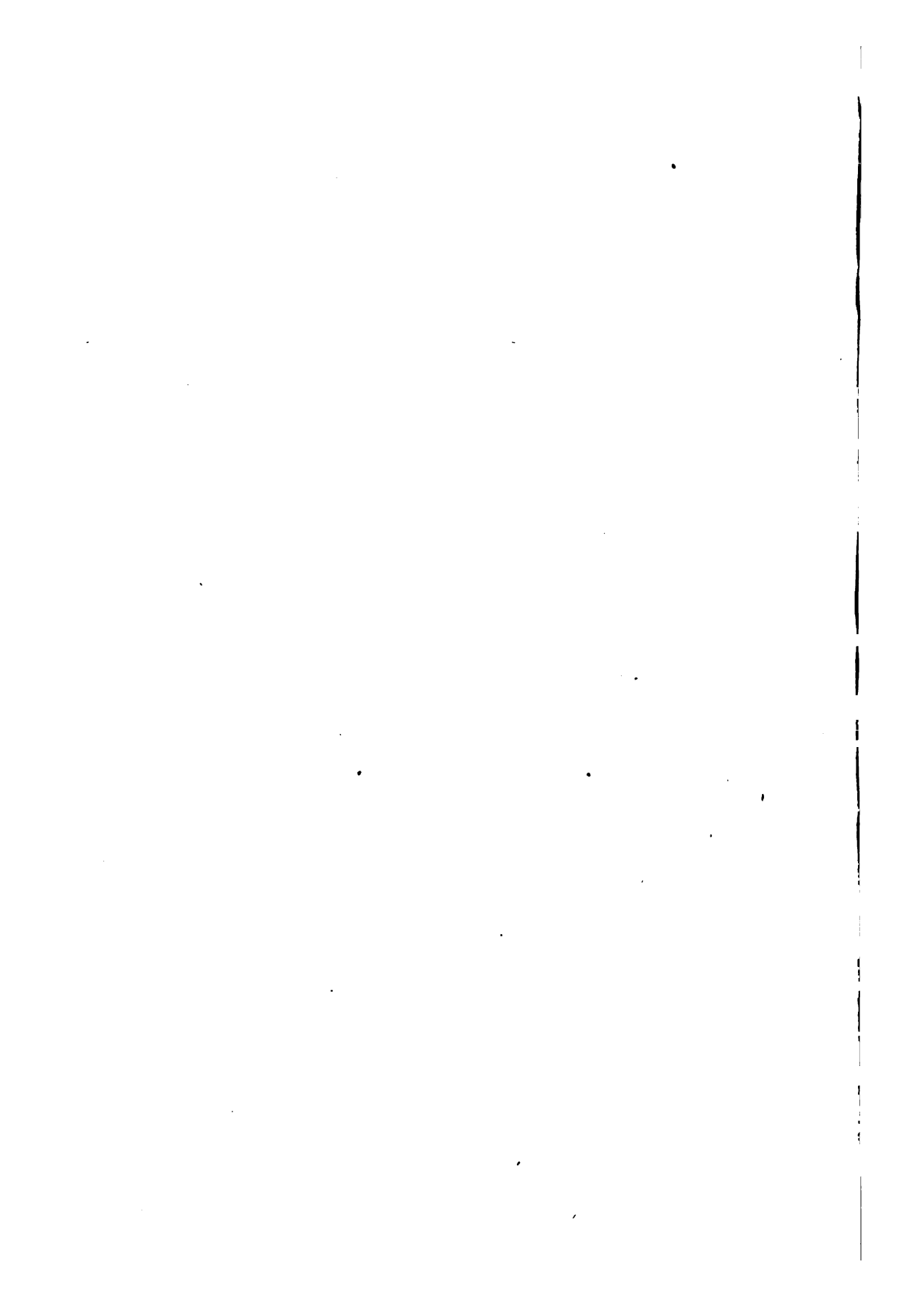
2. *Jud. deleg. in causis matrim.*, 1 def. matrim., 2 jud. prosyn. sub Offic. et 2 Consil. — Pro *Episc. titul.* 800, vic. gen. 800, Cons. et offic. 4.453, ceteris expensis 1.511 thal. ex aerar. dantur.

De regularibus ceterisque rebus nihil constat, quum ab Ordinariatu litteris meis responsum datum non sit, e catalogo alia non appareant.

III.

PROVINCIAE ET DIOECESSES

R E G N I B A V A R I A E.

INTRODUCTIO.

Notitiae generales, quae ad omnes has dioeceses sunt referendae.

§. 59.

De situ et circumscriptione.

Dioeceses octo totum regni bavarici territorium continent, ultra quod Bambergensis tantum archidioecesis extenditur cui parochia urbis *Coburgi* subdita est. Singulae dioeceses cum circulis politicis non congruunt. Inter se eo differunt, quod Monacensis et Augustana regiones alpinas continent. Generaliter dioeceses bavaricae comparatae cum austriacis et partim quoque cum borussicis excellunt magno clericorum numero, beneficiorum, praesertim parochiarum multitudine, minore circuitu. Quodsi regulares respicias, numerus religiosorum relativus multo minor est, quam in plerisque Austriae dioecesibus, sed major quam dioecesium borussicarum orientalium. Numerus vero religionis caritatis officio deditarum magnus adest. Circumscriptio dioecesium, compositio capitulorum cet. nituntur in bulla *Pii VII.* „*Dei ac Domini*“ diei 1. April. 1818, postquam conventio inter s. Pontificem et Regem diei 5. Junii 1817 res ecclesiasticas ordinaverat.

§. 60.

De statu animarum.

1. *Registra status civilis* (§. 2.) conficiuntur a parochis, excepta dioecesi *Spirensi*, ubi jus francogallicum valet (vide §. 43).

2. In reliquis septem dioecesibus parochi tradunt: a) tabulam eorum, qui anno praeterito nati sunt, medico districtus; b) officio politico tabulam eorum,

qui aetatem militarem compleverunt et conscriptioni subjacent; c) medico districtus tabulam natorum, copulationum, mortuorum; d) officio districtus tabulam nobilium, qui anno praeterito nati, mortui, copulati sunt.

§. 61.

De clero.

I. *Educatio.* 1. *Seminaria puerorum* in singulis dioecesebus existunt Ordinariis subjecta ab iisque sustentata; alumni scholas publicas frequentant.

2. *Seminaria clericorum* ubique existunt, quorum alumni in ipsa domo vitam communem gerunt. Haec seminaria ita, ut art. V. concordati exposcere videtur, ordinata non sunt. Nam in sola dioecesi Eichstettensi cum seminario conjunctum est lyceum episcopale, quod 4 cursus theologicos 1 philos. habet et soli episcopo subest. In reliquis dioecesebus candidati theologiae in lyceis regiis aut in universitatibus theologiae et philosophiae student. Cum lyceis plerumque convictoria sunt conjuncta, in quibus mox omnes, mox ii tantum degunt theologiae studentes, qui annum 2dum et 3tium perlustrant. Circa eos, qui in seminariis recipiuntur aut s. ordinibus initiantur aliquot jam existunt praecepta, praesertim quum agatur de titulo mensae regiae, quae cum concordati art. XII. b. consentire negaveris. Vide §. 63.

II. *Titulus ordinationis.* Plerique clerici ordinantur ad *titulum mensae regiae*, aliquot ad *titulum mensae ab aliqua communitate datum*, pauci ad titulum patrimonii, religiosi ad titulos solitos relig. professionis vel paupertatis. In singulis dioecesebus sunt *fundi emeritorum*. Sacerdotes *emeriti*, qui senectute vel morbo correpti curam gerere nequeunt et ii, qui ex rationibus disciplinaribus ab officio depositi sunt i. e. *demeriti*, aut e summa ab aereario pro titulo mensae annuatim danda aut e fundo dioecesano sustentantur. Tituli mensae regiae fructus expostulatur pro sacerdote ad eum ordinato, quum a) pauper sit et antequam institutionem canonicam in aliquo beneficio sit adeptus, propter causam physicam vel spiritualemente inhabilis reddatur, qui necessarium victum quaerat, b) sacerdos sententia criminali beneficio depositus sit eoque titulum beneficii perdiderit, c) beneficium tam tenue habeat, cujus redditus sufficientem ad vitam sustentationem non praebet. Dupla tituli summa annuorum 208 fl. rhen. postulari et dari solet in casu a, in casu b summa annua 182 fl. 30 rhen., summa 104 fl. in casu c. et quum agatur de subsidio extraordinario, utpote pro balneis cet., triplex titulus pro sacerdotibus in domo, qua mente capti detinentur, dari solet. Tituli mensae fructus denegatur sacerdotibus, qui aut ex investitura canonica victum ad vitam sufficientem habent, aut quum beneficium canonicè renunciaverint, e fundo dioecesano plenam pensionem 400 fl. vel pensionis partem recipere possunt.

Clerici criminum ecclesiast. rei aut in „domo sacerdotum“, si qua in dioecesi existat, aut in aliquo monasterio detinentur. Pro emeritis nulla dioe-

sis domum propriam habet. Pro omnibus vero *hospitium sacerdotum Neuburgii* (dioec. August.) destinatum est.

§. 62.

De beneficiis.

1. *Congrua* parochorum generalis est 600 fl. [eadem est „evangelicorum“ coelibum, 800 „evang.“ maritorum!], reliquorum beneficiatorum 400 fl. rhen. Ubi reditus beneficii proprius congruam non dat, plerumque ab aerario subsidium praebetur. Beneficia curata plurima bonis immobilibus sunt fundata, apud singulas dioeceses constat, quot alio modo sustinentur. Inter se beneficia quoad reditum valde differunt.

2. Parochiae reliquaque beneficia in titulum conferuntur. Capellaniae s. vicariae multae beneficia sunt. Beneficia simplicia eaque, quae ad praestandam congruam non sufficiunt, cum aliis unita inveniuntur aut in casibus singulis conferuntur beneficiatis, quorum beneficium minus congrua habet.

3. *Collatio*. Vacante beneficio liberae collationis petitores episcopum adeunt, vacante beneficio collationis regiae per gubernium circuli Regem, vacante beneficio jurispatronatus privati patronum rogant. Collatio libera gubernio communicatur, ut *confirmetur*. Gubernium petitiones, quum de parochia agatur, *semper*, quum de alio beneficio agatur, *saepe* ante praesentationem Ordinario communicat, ut, si quae excipere velit, dicat. Patronorum privatorum praesentationes aut per gubernium, aut per patronum, aut per ipsum praesentatum ad episcopi manus perveniunt, institutiones regia confirmatione indigent. Conventio inter Ministerium regium et Episcopos a. 1854 inita (resol. suprema diei 28. Sept. 1854) statutum est, ut omnes parochiae, beneficia praedicatorum, curatae (quibus imminet jus ipsum munus exercendi parochiale) iis tantum conferantur, qui in *examine concursus* probati sint. Hoc examen singulis bienniis in civitate episcopali coram commissione ab Ordinario composita locum habet; commissioni interest referendarius a gubernio circuli nominandus, cujus est examinare, num candidati e jure publico [imprimis re scholastica, administratione rerum spirit. et temporalium eccles., re pauperum] didicerint, quibus curati indigent. Examen eccles. easdem res continet, quam alibi. —

Tabula II. docet, existere patronatum multitudinem, multo vero minorem quam in Austria, singulas vero dioeceses inter se maxime differre. —

In *capitulis cathedralibus* omnibus *Praepositura* collationis est Papalis, *Decani* dignitas et *canonicatus* mensibus papalibus vacaturi *nominatio* regia conferuntur; reliqui *canonicatus* alternatim tribus mensibus ab Ordinario libere conferuntur, tribus aliis electione capituli iis providetur; omnes vero *vicariatus* libere ab Ordinariis conferuntur (Concordat. art. X.).

4. *Fructus intercalares* beneficiorum omnium de regula fabricae ecclesiae respectivae tribuuntur, quum agatur de beneficio curato deductis administrationis

expensis. Quodsi fabrica ecclesiae sufficientem habeat redditum, tertiae partes fundo emeritorum dantur, interdum quoque, approbante gubernio, fructus intercalares fundo beneficiorum novorum, qui nondum sufficit, tribuuntur, aut etiam, approbante gubernio et foundationis respectivae defensore sive curatore, ad fines speciales, utpote ad fundum beneficii meliorem reddendum, destinantur.

§. 63

De Episcopis.

1. Ad omnes ecclesias archiep. et episcop. vi articuli X. concordati *Rex* viros iis dotibus praeditos, quas sacri canones requirunt, *nominandi* jure gaudet.

2. *Mensa* episcopalis ex concordati articulo IV. „in bonis fundisque stabilibus liberae archiepiscoporum et episcoporum administrationi tradendis constituenda“ erat, quorum redditum ille articulus refert (vide singulas dioeceses). Huic vero statuto respublica nondum satisfecit. Reditus debitus adhuc ex aerario pensionibus in singulos menses divisus solvitur.

3. *Taxa camerae* apud singulas dioeceses est memorata.

4. *Archiepiscopi* (Lex fundam. 26. Maji 1818 Tit. VI. §. 2. n. 3., lex 9. Mart. 1828 Art. I. n. 1.) eo ipso membra „*Camerae consiliariorum regni*“ sunt, ex episcopis *unus* ad dies vitae a rege vocatur; archiepiscopi „*Excellentiae*“ titulum ex lege habent. Certus iis in dignitatibus regni locus addictus est.

5. Vi concordati (art. XII.) „pro regimine dioecesium archiepiscopis et episcopis id omne exercere liberum est, quod in vim pastoralis eorum ministerii sive ex declaratione, sive ex dispositione sacrorum canonum secundum praesentem et a sancta Sede adprobatam ecclesiae disciplinam competit.“ Hoc vero jus multum gubernii ordinationibus et legibus civilibus infringi notissimum est, quod hic exponere longius esse videtur. Quodsi statum ecclesiae bavaricae cum conditione ecclesiae cath. borussicae compares, hanc ex omni parte liberioriorem esse facillime intelliges.

6. *Jus conferendi beneficia* ecclesiastica (vide §. 62. num. 3.) in concordati art. XI. verbis expressis Ordinariis tribuitur quoad omnia beneficia, ad quae 1. *Regi* sive jurispatronatus titulo antiquitus et modo legitimo acquisito sive vi illius articuli [„Majestas sua praesentabit ad ea beneficia, ad quae corporationes eccles. actu non existentes praesentabant“], 2. privatis titulo jurispatronatus legitimo jus praesentandi non competit. Illud vero conferendi jus eo restringitur, quod „*personis majestati suae gratis*“ tantum conferri possunt.

§. 64.

De administratione.

1. *Decani* (quomodo instituantur, apud singulas dioeceses memoratur) munus simile est ut in Austria (§. 7. sed vide §. 68.). Praeter eos in

unoquoque capitulo rurali existit *Camerarius* et aliquot *testes synodales* eodem modo ut decani nominandi.

2. *Superiora officia* haud multum ab aliarum dioecesium differunt et infra recensentur. — Tribunal pro causis matrimonialibus dijudicandis *Consistorium* vocatur. Quae pro 2da et 3ta instantia delegata sint curiae, suo loco indicatum est.

3. *Vicario generali* (e capitularibus sumendo) 500 floreni annui, iis, qui *secretarii* episcop. partes agunt, 200 fl. ex *aerario* solvuntur (concordat. art. III.). Reliquae officiorum impensae aut e fundis generalibus aut ab Ordinariis feruntur. In causis matrimonialibus a partibus *taxae* solvendae sunt; idem locum habet quoad dispensationes ordinario jure dandas.

4. *Episcopi auxiliares* in nulla dioecesi existunt.

§. 65.

De tributis ecclesiasticis et civilibus.

I. *Tributa ecclesiastica* non ubique eadem vigent. Excepta dioecesi Spi-
rensi ubique *seminaristicum* s. *alumnaticum* a beneficiatis in summa consueta datur. Praeterea in quibusdam dioecesibus, (August.; Eichstett., ubi annuos 128 fl. 52 kr. refert) *consuetum annuum* s. *commissio annua* viget, i. e. taxa pro renovatione jurisdictionis annua vel antiquitus pro visitatione episc. debita. Accedit *cathedraticum* (August., Monacens), *mortuarium* (August.). *Taxae* denique solvuntur, utpote pro *institutione*, consueta *pedelli gratificatio*. *Ex liberalitate* tempore recenti a clericis ubique certae summae annuae dantur, praesertim pro seminariis puerorum, orphanotrophiis rel.

2. *Tributa publica* a bonis ecclesiasticis secundum leges generales solvuntur [e. gr. vectigal agro impositum, habitationum, quaestui impositum]; immunia vero sunt tributi pro impensis communitatum. Ex lege 31. Maji 1856 omnis reditus, qui neque vectigali agro imposito, neque dominicali, neque aedium, neque quaestus imposito, neque denique censu ex reditu mutuatorum solvendo oneratus est, *census tributo* subjacet (*Einkommensteuer*). Duorum tributorum posteriorum immunis est 1) reditus foundationum et institutorum pro cultu, caritate, instructione, 2) capita (sortes) foundationum, quae deductis tributis fine suo non sufficerent, 3) capita beneficiorum, quorum usuras sive reditum beneficiarius adhibeat oportet a) ad onera in natura vel nummis reipublicae vel privato ex titulo speciali praestanda, b) ad alendos et stipendio donandos cooperatores, quos assumere debet.

3. Singularia a clericis jam praestanda tributa sunt *taxae occasione muneris conferendi solvendae*. (Hae praeter taxas pro beneficiis patronatus regii sunt decima (10 %) reditus annui, pro beneficiis collationis liberae vel jurispatronatus privati *vicesima* (5 %)). Insuper omnes in beneficio suscipiendo ad cassam Ordinariatus solvunt centesimas ternas (3 %).

§. 66.

De fundis generalibus.

Neque pro regno neque pro singulis provinciis aut dioecibus fundus generalis subsidiarius (§. 9.) existit. In aliquot dioecibus similes fundi inveniuntur. In dioecesi *Augustana* adest *fundus religionis suevicus* (ab imperatore Josepho II. ad normas supra (§. 9.) expositas formatus) pro partibus dioecesis olim austriacis, qui, quum de finibus curae animarum, ex. gr. beneficiis parochialibus adjuvandis agatur, subsidium praebet. Pro dioecesi *Eichstettensi* usque ad annum 1857 pecuniae, quae ex diversis pro cultu dedicatarum foundationum redditibus supererant, in unam cassam relatae ad eas impensas dioecesis ecclesiasticas tribuebantur, quae nulla alia opera fieri poterant. Illa quidem cassa nondum existit, summae vero ipsae perspicuae habentur. Quartae partes (25 %) reddituum superfluum semper, si minimum summa 50 fl. supersit, approbante Rege, ob causam extraordinariam plus erogari potest ad tales fines. Quae in reliquis dioecibus ex redditibus foundationum supersunt, secundum ordinationem regiam d. 24. April. 1857 aliis tribuuntur, de regula vero mutui titulo.

§. 67.

De administratione bonorum ecclesiasticorum.

1. Foundationes et pecuniae, quae supersunt ex saecularisatione, a republica administrantur, nisi administratio statuto ipso ordinario sive alicui personae ecclesiasticae data sit.

2. Bona fabricae secundum leges civiles a communitatibus vel collegio quodam administrantur, quod componitur ex laicis, parochus ei vero interest. Inspectio principalis reipublicae addicitur, cujus est approbare vel confirmare, quaecunque administrationem transgrediuntur. Episcoporum jus adhuc in mendo, remonstrando consistit.

3. Lege regni fundamentali bona ecclesiastica integra esse conservanda neque ullam ob causam ad fines alterius confessionis sive ad alios fines quam cultus, instructionis, caritatis esse convertenda est sancitum.

4. Bona tempore recenti acquisita pro seminariis puerorum, fundo emeritorum, reliquis finibus dioecesis generalibus ab Ordinariis administrantur.

§. 68.

De scholis.

1. Suam quaeque parochia, ut fere fit, et curatia habet *scholam elementarem* cum uno aut in oppidis vel majoribus parochiis pluribus magistris (sive „adstantibus scholae“. Longe plurimae scholae tam pueros quam puellas

scholares habent; ubi scholae puellarum publicae sunt, saepe curae religiosarum subjacent.

2. Praeter scholas elementares („germanicas“) existunt „*scholae latinae*“ [quae 2, 3 vel 4 classes habent et cum gymnasiis inferioribus s. progymnasiis aliarum civitatum congruunt], *gymnasia* (quibuscum scholae latinae plerumque sunt conjunctae), *lycea*, quae mox scientias tantum philosophicas, quae vocantur, mox quoque theologicas continent, *scholae polytechnicae, commerciales et oeconomicae, industriales, seminaria magistrorum*, „*seminaria studiorum*“, instituta pro pueris *superiora*, pro *surdo-mutis, superiores puellarum* (filiarum) *scholae* est. cet.

3. *Magistri omnium scholarum publicarum a gubernio instituuntur* nulla cum Ordinariis habita deliberatione. Pro quibusdam scholis magistratibus civitatum a gubernio jus tributum est nominandi magistros a gubernio confirmandos. Hoc in eo potissimum nititur, quod agitur de scholis a communitatibus fundatis et sustentatis. Antequam vero professores lyceorum, magistri religionis gymnasiorum et scholarum iis similibus, catechetae, inspectores scholarum elementarium districtus, inspectores paedagogiorum a gubernio nominantur, votum Ordinariorum exposcitur, quoad theologiae professores praesertim de fide et moribus candidati. Episcoporum est, missionem canonicam dare et retrahere, inspicere fidei et morum doctrinam, vitam omnium institutorum pro instructione et educatione fundatorum religiosam custodire. Episcopus catechismum aliosque libros religiosos designat; fas ei est, examinibus in paedagogiis habendis per commissarium interesse et, quae sibi videantur, gubernio communicare. Via pastorali in magistros et scholas vim exercere ei licet. Ne haec Episcoporum jura laedantur lege sancitum est, ut, si ordinationes scholasticae, gravis momenti religionis doctrinam, disciplinam, mores concernentes emittendae sint, antea episcopi audiantur.

4. *Curam scholarum* gerunt inspectores a gubernio nominandi. Pro scholis germanicis assumitur semper districtus parochus; pro scholis cujusque districtus judicialis unus ex parochis *districtus scholarum inspector* ordinatur. Episcopi, ut fere fit, suos quoque *scholarum decanos* ordinant, qui, qualis sit scholarum status quotannis referant; plerumque iidem, qui inspectores gubernii sunt, ab Ordinariis nominantur. Circuli gubernia habent „*circuli scholarchas*“ semper e sacerdotibus (ex. gr. canonici) sumtos.

5. Pueri et puellae usque ad 13^{ti}um annum completum scholam quotidianam, usque ad 16^{ti}um scholam dominicalem frequentare debent. Ultra hunc terminum catechesim ut juvenus frequentet, episcopus ordinare potest; in exequenda vero hac ordinatione a civitate non adjuvatur.

6. Nulla sancitum est lege civili, ut *scholae secundum confessiones* discernantur, re vero omnes scholae elementares sunt confessionales i. e. aut catholicae aut evangelicae. Pro scholis aliquot latinis, gymnasiis cet. hic character in ipsa fundatione (statuto) nititur; ita catholicum est gymnasium Sti Stephani

Augustae, acatholicum gymnasium St. Annae in eodem oppido situm. In regionibus, ubi catholici longe major populi pars sunt, magistrorum scholarum mediarum munus, ut fere fit, catholicis mandatur, et contra in regionibus ab acatholicis praecipue obtentis acatholici vocantur. Sed hoc neque certo principio nititur neque semper neque ubique locum habet. Ubi denique schola unius confessionis non existit pueri ei addicti alterius scholas frequentent licet.

§. 69.

De acatholicis.

Acatholici utique iisdem legibus subsunt; eadem jura, quibus catholici fruuntur, iis competunt; ex omni parte a civitate paribus tractantur principiis, immo dici potest melioribus. Nam quum comparaveris, quae ex aerario publico pro catholicis, quae pro protestantibus erogentur, hos magis diligere existimandum est, id quod tanto magis elucet, quum bona ecclesiastica catholica, a re publica occupata et possessa satis superque necessitatibus ecclesiasticis sufficiant, dum acatholici, quod habuerunt, adhuc possident.

§. 70.

De civitatis erga ecclesiam obligatione.

Quaecumque ab aerario pro dotatione mensae episcopalis, capitulorum cathedralium, administratione dioecesana, seminariis, fabricis ecclesiarum cathedralium, parochiis olim monasteriis ex anno 1803 suppressis incorporatis, emeritis et demeritis clericis erogantur, non liberalitate sed *juris titulo privato* nituntur, ecclesiae in §§. 35. 36. recessus deputationis a. 1803 ecclesiae tributo. Hic titulus in Concordato re ipsa est denuo confirmatus et in certis summis expressus. Summae a republica annuatim dandae sufficiunt quidem; quodsi vero immensa bona a republica acquisita respicias, liberales non esse haud difficile confitearis.

Provinciae et Dioeceses.

I. Provincia Bambergensis.

§. 71.

A. *Archidioecesis Bamberg-ensis.*

Erecta et fundata est ab Imp. Heinrico II. a. 1007. Erat ab initio exenta usque ad a. 1803, quo principatus saecularis est redditus. Antiquitus habuit 4 archidiaconatus, post saeculum 16^{mum} paene dimidiam prioris circuitus partem perdidit. Concordato bavarico dat. 5. Jun. 1817 et bulla *Pii VII.* dat. 1. Apr. 1818 „*Dei ac domini Nostri*“ restaurata, circumscripta, in metropolim promotam est.

Habuit usque ad a. 1808 episc. 62, ex a. 1818 *tres* archiepiscopos. Quartus est:

Michael Deinlein, nat. 26. Oct. 1800, ord. 18. Nov. 1824, Episc. Adramyttum. i. p. et Suffrag. archiep. Bamb. praec. 27. Jun. 1853, Episc. *August.*, Archiep. inthronis. 10 Novemb. 1858.

Mensa: 15.000 flor. monetae rhenanae ex aerario.

Taxa camerae: 800 fl. aur. de cam.

I. *Situs*. Fines: ducatus Sax.-Coburg. et Meining., princip. Reuss.; regn. Saxoniae, Bohemiae; dioec. Ratisbon, Eichstettens.; regn. Wurttemb. et dioec. Herbipol. Continet partes districtuum gubern. Franconiae super. et mediae, Palat. sup. et Ratisbon. Mil. □ 68. Territorium maximum est quoad religionem mixtum, quum cath. et acathol. permixtim degant. Exceptis iis regionibus, quae veteris principatus Bamb. sunt, acatholici major incolarum pars sunt.

II. *Dividitur* in 1 decanatum Civitatis et 20 rurales. Decanus eligitur a parochis decanatus et ab Ordinario confirmatur.

III. *Status animarum* (1862): Cathol. 253.795. Acath. 308.341, Judaei 12.095.

Neo-communicantes 68.066, *Communic.* generaliter 185.729.

Neo-baptizati: 6395 legit. 2314 illeg., i. s. 8709.

Mortui: masc. usque ad 12. annum 1597, fem. 1277, supra 12. a. masc. 1564 fem. 1663, i. s. 6101

Matrimonia: a) mere *cath.* 1517; b) *mixta*: a) cum educat. *cath.* 176, β) *mixta* 26, γ) *acath.* 120, i. s. 322, i. e. circ. 5³/₄ omnium matrimoniorum.

Conversiones acathol.: 1856 — 18, 1857 — 5, 1858 — 11, 1859 — 9, 1860 — 5, 1861 — 4.

Confirmat. sacram. receperunt (a. 1861) 8503.

IV. *Clerus*. a. *Institutio*. 1. *Seminar. pueror.* (fundat. a baronibus de Aufsees) cum Reg., Praef., 45 alumnis, qui gymnas. frequentant. 2. *Seminar. Cleric.* cum Reg., Subreg., 30 alumn.; e quibus 26 frequentant. 3. *Lycei regii* a) sectio theologica, quae habet 6 Prof. cum Dir. β) sectio philos. cum 4 Prof. cler. 21 candid. Absoluto cursu philos. theologicum frequentant. Lyceum fundatur ab aulario; item seminar. cleric. —

b. *Titulus ordin.* solus in usu est *mensae regiae*.

c. Pro cler. *emeritis* (bene meritis) existit fundus, qui a. 1861 *redit.* 12.175, *expens.* 9093 habuit. Plena pensio est 400 fl. Ex hoc fundo etiam adjuvantur parochi in cooperatoribus tenendis et sacerdotes, si qua necessitas urgeat.

d. *Demeriti* clerici recipiunt 200 fl.

e. *Status* (1862): *Sacerdotes saec.*: can. 12, par. 187, capell. 122, benef. resid. 22, emeriti et commor. 58, demer. 1; *in summa* 392. *Sac. reg.* 21; *in summa* 413. — *Sac. jubil.* 8. 1860/61: neo-ordin. 14, recepti in dioec. 8; mortui 11, dimissi 4. Auctus igitur est numerus sac. ad 7. Ab a. 1832—1861 in summa 500 sac. aut ordin. aut receptione accesserunt, 500 aut morte aut dimissione abierunt. *Summa sac. curator.* 332.

V. *Regulares*. A. *Religiosi*. Reform. 3 conv. 1 hosp., 21 sac., 32 Laic., i. s. 53.

B. *Religiosae*. 1) Virg. anglic. 8 inst., 64 virg. 2) Sor. schol. paup. 6 d., 21 sor. 3) Sor. S. Vinc. 2 d., 12 s. 4) Francisc. paup. Pirmas. 3 d., 14.

Summa Religiosarum: 111.

„ *Regularium*: 164.

Accedunt e *Congr. Eremitar.* (3. Ord. S. Franc.) 2 fratres.

VI. *Unus sacerdos est ad Cathol.* 614.

„ *sac. cur.* „ „ „ 764.

„ *regulares* „ „ „ 1547.

VII. *Beneficia*. 1. *Capit.* Eccl. Metrop. SS. Petri et Georg. cum *Praep.*, *Dec.*, 10 Can., 6 Vicar.; 1 Organ, 1 Cant. (laicis). De jure providendi vide supra. Praebendae (vide supra): P. et D. 3.500 fl., 5 can. sen. 1.800, 5 jun. 1.400; 3 vic. 800, 3 à 600 fl.

2. *Alia*. Par. et curatiae 187, cur. et capell. local. 26, benef. resident. 22, simpl. 37, capell. 89, cooperat. 8. *Summa benef.* 272.

De jure providendi vide Tab. II.

Reditus puri beneficiorum curator., quae habent bona propria, sunt secundum fassiones auth. flor. 400 usque ad 500 habent benef. 37, 500—600 fl., benef. 43, fl. 6—700 ben. 35; 7—800 ben. 42, 8—900 ben. 24, 9—1000

ben. 17, 1000—1100 ben. 18, ad 1200 ben. 13, ad 1300 ben. 1, ad 1400 ben. 2, ad 1500 ben. 4, ad 1600 ben. 1, 1700 ben. 1, ad 1900 ben. 1, supra 2200 ben. 1. — *Reditus totalis purus* horum 243 benef. si aequè dividatur, ad unum sunt flor. 754.

VIII. *Scholae cath.* 1. Lyceum (vide num. IV). 2. Gymn. et scholae latinae 1. 3. Seminar. Magistr. element. 1. 4. Schola agricult. commercii et industr. 1^{mae} class. 1. 5. Elementares: 495.

IX. *Administratio.* 1. *Consil. eccles.* cum Dir. (Praep.) 12 Consil. (Canon. cap. et 1 alio), 1 secret. 2. *Vic. Gen.* cum 4 Consil. (3 sunt canonici), 1 secret. 1 protocoll. 3. *Consistorium* (Tribunal matrim. 1^{mae} inst.) cum *Offic.*, 4 Cons., 1 defens., 1 secr. 4. *Tribunal. metropol.* (quod qua 3^{tia} inst. fungitur in causis matrim. separ. pro archid. et suffrag. Monaco-Fris.) cum Dir., 5 Cons. (canonicis), 1 def., 1 secret. — *Cancellaria Ordinariatus* habet Dir. (can.) administrat. et expeditor., registrat., 5 cancell., revisor., cursor. (inter quos 4 laic.),

X. *Societates et confraternitates.* 1. *Foedus sacerdotale Ottonianum* ad conservanda et propaganda in clero, quae exercitiis spiritualibus seminata sunt, oratione, bono exemplo, admonitione fraterna, missar. sacrif. pro mortuis, veneratione S. Ottonis. Habet 88 socios. 2. *Societas Ludov. Missionum.* Collecti sunt a. 1859, fl. 4723, a. 1860, fl. 4205. 3. *Soc. S. Bonifacii* pro missionibus cath. in partibus acathol. Germaniae et Septentrionis Missionis. Reditus a. 1861, fl. 650. 4. *Soc. SS. Jesu Infantis.* Collectae a. 1859, fl. 900, 1860 fl. 825. 5. *Soc. Piana.* 6. *Soc. ad paramenta* fac. habet 513 socios et 1683 fl. reddit. 7. *Societas pro divulgandis bonis libris catholica* habet 460 soc. (qui per mensem 6 cruc. solvunt et quovis semestri unum librum recipiunt). 8. *Soc. cath. opificum sociorum* in 3 urbibus existunt.

XI. *Foundationes, legata pia* etc. Annis 1860 et 1861 approbatae sunt: *foundationes missarum* in summa 61.929 fl. *ad diversas pias causas* (eccles. repar., pauper. etc.) supra 118.600 fl. Praeterea ecclesia cath. *Coburgi* perfecta est; exstructio expensam 84.084 fl. attigit (e quibus supra 40.000 fl. dux *Augustus* S. Coburg. Gotha dedit). Pro *denario* S. *Petri* collecti sunt 11.654 fl., pro S. *Sepulchro* Jeros. 760 fl. —

Ad supplendam congruam dedit episc. Otto (a. 1642—1653) 15.000 fl., quos auxit alteris 15.000 fl. archiep. Bonifacius a. 1853. Hic fundus *Otto Bonifacianus* habet summam 30.000 fl. (quos Ordinari. administrat.).

§. 72.

B. *Diocesis Herbipolensis (Würzburg).*

Erecta a. 741 a S. Bonifacio; a. 1803 principatus saecularis est redditus, diocesis a. 1817 et 1818 de novo circumscripta. Episcopus est

Georgius Antonius Stahl, natus 29. Mart. 1805, ord. 10. Apr. 1830, inthronis. 4. Oct. 1840.

Mensa: 10.000 fl. rh. (ex aerario).

Taxa camerae: 600 fl. aur.

I. *Situs*: in Franconia inferiore.
 II. *Dividitur* in 30 *Decanatus* et Civitatis Decan. Decani a parochis eligendi ab Ordinario confirmantur.

III. *Status animarum* (1863): Cath. 455.601.

Communicantes: 319.475.

IV. *Clerus*. a. *Institutio*. 1. *Seminar. pueror.* (Aschaffenburg.) cum 1 Reg. 1 Subreg. 2 Praef. 56 alum.

2. *Seminar. Cleric.* cum Reg., Subreg., Assist.; 57 Alumni collegia frequentant in Facult. theol. univers. Herbipol. Jul. Maximil. Facultas theol. habet 6 Profess.

b. *Titulus ordinationis* est mensae regiae; pauci alium habent.

c. Pro *emeritis sacerdotibus* existit fundus proprius.

d. *Status* (1863): Sac. saec. 780, reg. 97, i. s. 877, Sac. curati 723, extra dioec. 9, neo-ordin. (1862) 29, mortui 26, jubil. 6.

V. *Regulares*. A. *Religiosi*. 1. Minor. 2 conv., 13 s. 2 cl. p. 2 nov., 9 L. p. 2 nov., i. s. 28.

2. Reform. 6 conv., 27 s. 35 L. p., i. s. 62.

3. Capuc. 6 conv., 27 s. 1 cl. p. 27 L. p. 1 nov., i. s. 56.

4. Carmel. (discalc.) 1 mon., 8 s. 8 L. p., i. s. 16.

5. August. (calc.) 2 mon., 22 s., 1 cl. p., 19 L. p. 1 nov., i. s. 43.

Summa: 205.

B. *Religiosae*: 1) Carmel. 1 mon., 20 monial. 2) Ursul. 1 m., 25. 3) Virg. Anglic. 3 d. 63. 4) Sor. schol. paup. de N. D. 18 d., 83. 5) Sor. S. Vinc. 2 d., 12. 6) Francisc. paup. 3. Ord. (Pirmasens) 8 d., 46. 7) Filiae SS. Redemptor. 11 d., 59.

Summa 308.

Summa Regularium 513.

VI. *Unus sacerdos est ad Catholicos* 519.

" *sac. cur.* " " " 630.

" *regularis* " " " 888.

VII. *Beneficia*. 1. *Capit.* Eccl. Cath. cum Praep., Dec., 8 Can., 6 vicar., 1 praedicat. Praebendae: P. et D. à 3.500 fl., 4 can. à 1.600, 4 à 1.400, 3 vic. à 800, 3 à 600 fl.

2. *Alia*: 415 par., 54 benef., 21 curatae, i. s. 490. Accedunt 202 capell. (incl. local.), 2 off. praedicator., 29 cooperaturae. Reditum omnium benef. 485, qui in catalogo recensetur, si dividas per beneficiorum numerum, unumquodque habet 738 fl. rh. Sunt vero: usque ad 100 fl. 1, ad 200 — 2, ad 300 — 4, ad 400 — 10, ad 500 — 42, ad 600 — 84, ad 700 — 106, ad 800 — 74, ad 900 — 59, ad 1000 — 43, ad 1100 — 22, ad 1200 — 13,

ad 1300 — 5, ad 1400 — 5, ad 1500 — 9, ad 1600 — 1, ad 17 — 1, 18 — 1, 19 — 1, supra 2.

VIII. *Scholae*. 1. Universitas (vide num. IV.). 2. Gymn. et scholae latinae cath. 3, schol. lat. 7. 3. Scholae real. et industr. 2. 4. Seminar. magistror. elem. 1.

IX. *Administratio*. 1. *Ordinariatus*: Dir., Cons. omnes capitul., secret., actuar., registr., cancell., cursor. 2. *Tribunal. eccl.* II. inst. deleg. pro archid. Bamberg. habet eosdem, quos Ordinar., assessores. 3. *Consistorium* (trib. matrim.) cum Offic., 9 Consil. (canon.) 1 secret., 1 registr., 1 cursore. Hoc collegium sub praesidio ipsius Episcopi fungitur in II^{da} instantia deleg. pro causis matrim. archid. Bamberg. 4. *Commissio pro administr. fundo emeritor.* habet Dir., 4 consil. (parochos), cassar. es secret., cursor.

§. 73.

C. *Diocesis Eichstett-ensis.*

Fundata a. 745 a Pippino rege et S. Bonifacio, approbante P. Gregorio III. et Moguntinae metropoli subdita. A. 1015 aliquot partes dioec. Bamberg. subjectae sunt, saec. 16mo valde diminuta est, a. 1802 saecularis redditu, 1817 resp. 1821 restituta et de novo circumscripta (vide Bamberg.).

Sedes episcopalis vacat.

Mensa: 8.000 fl. (ex aerario publico). *Taxa camerae*: 500 fl. aur.
= 1135 sc. 65 baj.

I. *Situs*: Continet circulos: Regen-Rezat-Oberdonau-Kreis.

II. *Dividitur* in 17 *Decanatus* praeter *Civitatem*. Quisque decanatus habet *Decanum* et *Camerarium*, qui ab Ordinario instituuntur.

III. *Status animarum* (1863): Cath. 154.778.

Neo-baptizati a. 18^{61/62}: legit. nati 5.475, illeg. 1.176, i. s. 6651.

Mortui: adulti 2333, infantes: legit. 3166, illegit. 791, i. s. 6290.

Matrimonia: cath. 1.122; *mixta*: 26 [— 23 cum educat. cath., 1 cum educ. mixta, 2 cum educ. acath. —]. Ab a. 1854 usque ad a. 1861 incl. 161 mixta matr. sunt contracta (146 cum cath., 3 cum mixta, 12 cum acath. educat.). Dispensat. ab imped. dirim. inita sunt 50, ab imp.

consang. 2^{di} gr. 5; *cons.* 3^{tii} gr. tangent. 2^{dum} 4;
" 3^{tii} " 16; " 4^{ti} " " 3^{tium} 2;
" 4^{ti} " 7.
affin. 1^{mi} " 11; *affin.* 2^{di} " " 1^{mum} 1;
" 2^{di} " 2; " 3^{tii} " " 2^{dum} 1;
" 3^{tii} " 1.

Confirmati: 3938.

Neo-communicantes circ. 2819. *Communic.* generaliter 119.719.

IV. *Clerus. a. Institutio. a. Seminarium* Eichstett. in quo recipiuntur pueri et usque ad presbyt. educantur. Classes latinas et gymnas. in schola lat. resp. gymn. publ. frequentant; philosophiam et theolog. in seminario, quod habet *Lyceum episc.* cum Rect. et 5 Profess. Seminar. habet Reg., Praef. musicae, 10 alumnos diac., 32 acolyth., 5 tons. philos studios., 51 scholar. gymn. et schol. lat., in summa 98. Praeterea 3 theol. et 6 philos. stud. in civitate degunt. Seminarium habet fundum 122.859 fl. (e quibus pro tempore tantum 13.590 oneribus redditum fere exaequantibus sunt liberi), a gubernio vi compromissi judicialis 2 Mart. 1847 annuos 2942 fl. rh. Seminaristicum summam annuam 274 fl. dat.

- b. *Titulus ordinationis* fere solus est *mensae regiae*. 1 sac. ordin. est ad patrimonii, 6 Romae ad tit. missionis, 1 ad tit. mensae dat. a quadam civitate.
- c. *Sac. emeriti e fundo emeritorum* (domus, ubi degere possunt, deest), cujus redditus ad circ. 6.292 fl. sufficit, partim 400 fl. recipiunt, partim adjuvantur (summa 300 fl. vel minori), ut cooperatorem sibi adjungere possint. Ex eodem fundo beneficia, quorum dotatio minor est, adjuvantur, denique necessitatibus sacerdotum (morbis cet.) subitaneis occurrunt. In schematismo accurata redditur ratio.
- d. *Demeriti* aut solam tituli (104 fl.) aut duplam tituli summam recipiunt aut in monasteriis collocantur ad respiscendum et inspectioni decanorum parochorumque subjunguntur, in quorum districtibus domicilium collocant.
- e. *Status*. Sac. saec. 369, reg. 31, i. s. 400. Sac. in cura animarum 342, extra dioec. 8, neo-ord. (1862) 9, mortui 16, dimissi 8, recepti 9 (numerus diminutus ad 6), jubil. 1, emeriti 10 (anno 1865 quatuor 50^{mum} sacerdotii annum attingent).

V. *Regulares. A. Religiosi*. 1. Reform. 2 conv., 2 hosp., 20 s., 3 cl. nov., 28 L. p. 1 nov., i. s. 52.

2. *Capuc.* 2 conv., 11 s., 9 L. p. 3 nov., i. s. 23. *Summa* 75.

B. *Religiosae*. 1) Bened. 1 m., 43 monial. 2) Sor. paup. schol. de N. D. 7 d., 63 s. 3) Sor. S. Vinc. 4 d., 16. 4) Franc. 3. Ord. (Pirmasens) 4 d., 13. 5) Sor. SS. Salvator. 1 d., 6 s. — *Summa* 141.

Summa Regularium 216.

VI. *Unus sacerdos est ad Catholicos* 387.

„ *sac. curat.* „ „ „ 458.

„ *regularis* „ „ „ 726.

VII. *Beneficia*. 1. *Capit.* Eccl. Cathedr. cum *Praep.*, *Dec.*, 8 Can., 6 vicar. De *provisione* vide §. 62. n. 3. *Praebendae* P. et D. à 2.500 fl., 4 can. à 1.600, 4 à 1.400 fl., 3 vicar. à 800, 3 à 600 fl.

2. *Alia*. Par. et cur. 202, ben. 61 (inter quae 10 simpl., quibus offic. tantum s. missam persolvendi incumbit; 18, quorum benef. „pro posse“ tantum

obligantur ad curam, reliqua habent certam in cura sustinenda obligationem), cooperat. 67. Summa 263. *Institutio* beneficiorum fit per Vic. Gen. aut, petente candidato, per Decanum s. Camerarium ad hoc delegatum. Pro decanis, camerar. et 4 parochis vocatur „*investitura*“, pro reliquis „*commenda*“. Quae in hoc differunt, quod „*commendati*“ jurejurando profitentur „*jus Ordinarii permutandi, quando utilitas vel necessitas urgebit juxta laudabilem Ecclesiae Eichstettensis consuetudinem*“, de caetero non differunt. *Installatio* per Decanum et „*regium districtus officium*“ conjunctim fit.

A republica ex his 263 benef. dotata sunt 3 (curati regior. carcerum), 17 par. ex aerario annuatim 566 ad 1000 fl. et supra habent, quippe quae ante saecularisationem monasteriis incorporata essent, quorum bona respublica confiscavit. Ex eodem titulo 5 ben. redditum 300 ad 500 fl. habent. Praeterea haec beneficia alios habent redditus, jura stolae cet. Permulta alia ex aerario habent aliquem redditum (ex titulis diversis maximum Ordinatus ignotis) partim pecuniae, partim naturalium (granum, lignum cet.) ad 50 fl., 31 par. et 3 benef. 2 coop. à 50—100 fl., 13 par. et 2 ben. à 100—200 fl., 13 par. et 1 ben. à 200—300 fl., 11 par. et 1 benef. à 300—400 fl., 6 par. et 2 benef. à 400—500 fl.

VIII. *Scholae*. 1) Gymnasia et scholae latinae cath. 1 cum 9 mag. 2) Schol. lat. 3. 3) Schol. real. et industr. 1. 4) Schol. elem. Quaevis parochia habet unam pluresve. 5) Seminar. Magistr. elem., gymn. et schol. lat. acath. non existunt.

IX. *Administratio*. 1. *Consil. eccles.* (Ordinariatus) cum *Dir.*, Consil. eccl. (canonicis), 1 secret. 1 archiv. 2. *Vicariatus Generalis* cum *Vic. Gen.*, 5 Consil. (can.) 1 secret. Hoc officium fungitur qua tribunal pro causis disciplinar. 3) *Consistorium* (Trib. matrim.) cum *Offic.*, 5 Cons. (can.) 1 secret. 1 defens. matr. Anno 1862 tractatae sunt causae: crim. nulla, annull. matr. nulla, separ. a thoro et mensa 4.

X. *Fundationes et stipendia* a. 1862 facta sunt ad piam causam usque ad summam 22.234 fl., ad quas accedunt multae aliae donationes ad restaurandas et acquirendas res eccles., utensilium: calicum, paramentorum cet.

IX. *Tributa ecclesiastica*. 1. Seminaristicum, quod a singulis parochis quantitate consueta debetur et 274 fl. est. 2) Consuetum annuum, a parochis solvendum, initio ad sumtum visitationum episcopalium ferendum destinatum, quod in dioecesi reddit. 128 fl. 52 cruc. habet.

§. 74.

D. *Dioecesis Spirensis (Speyer)*.

Erectam esse saeculo septimo sub Dagoberto I. Francorum rege veri est simillimum. Qui enumerantur primi episcopi minime certi sunt. Subdita erat

ex temporibus S. Bonifacii Moguntinae Metropoli. Anno 1802 saecularis red-
dita a. 1817 resp. 1821 restaurata et denuo circumscripta est. Episcopus
Nicolaus Weis, nat. 8. Mart. 1796, ordin. 22. Aug. 1818,
in thronis. 20. Jul. 1842.

Mensa: 8.000 fl. rh. *Taxa camerae* 500 fl. aur. (1135 sc. 65 baj.),

I. *Situs*. Continet territorium Palatinatus (rhen.) bavar. circuitus mil.
□ 107.87.

II. *Dividitur*, ut territorium politicum in 12 „commissariatus rurales“, in
12 decanatus districtibus civilibus correspondentes. Decani et *definitores* cujus-
que decanatus a parochis electione proponuntur, ab Ordinario nominantur.

III. *Status animarum* (Dec. 1861): Cath. 252.953, A cath. (evang. unit.
conf.) 322.019, menonit. cet. 2.948; judaei 14.582.

Ab a. 1852—1857 numerus animarum cathol. propter emigrationem 10.187
diminutus fuit. Mense Dec. a. 1858 erant 247.851 cath., ita ut intra hoc
triennium (ab a. 1858—1861) numerus 5.102 auctus sit.

* De reliquis, quum „registra status“ quoad effectum civilem non a parochis,
sed a magistratu civili conscribantur, apud Ordinariatum nihil constat.

IV. *Clerus*. a. *Status* (Oct. 1863): S. s. 288. [1 episc., 2 dignitar.,
8 can., 5 vicar. eccl. cathedr., 180 parochi, 1 reg. semin., 1 subreg., 1 repet.,
1 dir. convictorii, 1 praef. conv., 2 prof. gymn., 1 insp. seminar. magistr., 1
praef., 22 administrat. paroch., 3 curati carcerum, 30 capell., 14 par. emeriti,
7 titulo mensae viventes; extra dioec. 8]. Sac. curati 240, jubil. 1. Annis
1850—1858 ordinati sunt 86 sacerdotes.

b. *Institutio*. 1. *Seminar. pueror.* (Reg., Dir., Praef.) cum 110 alumnis,
qui in gymn. publico instruuntur. 2. *Seminar. Clericor.* Reg., Subreg., Repet.,
3 Prof. et 6 alumni. Theologiae studiosi absoluto philosophiae studio et
biennio theol. in univers. (Monac. aut Herbipol.) in seminar. recipiuntur.
Erectio seminarii secundum accuratam Conc. Trid. regulam collisionis cum
ministerio bavarico ansam dedit anno 1864. A civitate pro seminario annua-
tim solvendi sunt 8.330 fl. rh.

c. *Titulus ordinationis* solus est mensae regiae.

d. Pro *emeritis* parochis existit fundus emeritorum, formatus ex fructibus pa-
rochiarum intercalaribus, ex antiquo hoc fundo, certa summa a republica solvenda
annuatim, foundationibus et legatis ad hunc finem destinatis, pecunia solvenda
ab iis, qui foederi cum eo conjuncto adscribuntur, et quum recipiantur, et
annuatim. Est enim cum fundo emeritorum conjuncta „societas libera pro
adjuvandis clericis aegrotis“, quae habet 117 socios. In schematismo a. 1859
fundus recensetur 146.954 fl. Pensio emeriti maxima est 500 fl.

e. Pro *demeritis* neque domus neque certus fundus adest. Aut ad titulum
mensae reducuntur, aut supplementum ex fundo emeritorum iis praebetur.

V. *Regulares*. A. *Religiosi*. Minorit 1 conv., 6 s. 4 L. p.

B. *Religiosae*. 1) Dominic. 1 mon. 15 monial. et laic. 2) Virg. Angl. 1 d. 4 sor. 3) Sor. Inf. Jesu Paup. 1 d. 21 sor. 4) Francisc. Paup. 3. Ord. (*Pirnasens*) domus materna et 6 fil. cum 90 sor. et nov. Praeter has 168 sorores hujus congregationis in dioeces. Monac., Bamberg., Ratisb., Eystett., August., Friburg. laborant. 5) Sor. schol. Paup. 1 d. 36 sor. et nov. *Summa* 166.

Summa Regularium 176.

VI. *Unus sacerdos est ad Catholicos* 860.

„ *sac. curat.* „ „ „ 1.054.

„ *regularis* „ „ „ 1.439.

VII. *Beneficia*. 1. *Capit.* Eccl. Cath. ad B. M. V. Assumpt. cum Praep., Dec., 8 Can., 6 Vicar. *Provisio* §. 62. n. 3.

Praebendae: P. et D. à 2.500, 4 can. à 1.600, 4 à 1.400, 3 vic. à 800, 3 à 600 fl. rh.

2. *Alia*. 214 par. cum multis filialibus. Benefic. resid. 3. Omnes parochi (quum *jus franco-gallicum* in hac dioecesi vigeat) ex aerario 500 francos recipiunt et, ubi reditus e bonis propriis vel percepti communales non sufficiant, ad congruam 700, 800 et 1000 fl. supplendam necessaria summa subministratur ex eodem. Ex indice in schematismo contento reditus beneficiorum sunt: 200 usque ad 300 fl. — 45, ad 400 fl. — 48, ad 500 — 28, ad 600 — 31, ad 700 — 11, ad 800 — 16, ad 900 — 9, ad 1000 — 3, ad 1100 — 1, ad 1200 — 4, ad 1300 — 3, ad 1500, 600, 700, 900 singulae. Quoad reliquas nulla notatur fassio apud 1; 2 sunt infra 200 fl.

3. *Fructus intercalares* praebendarum et vicariarum eccl. cath. fabricae eccl. cath., parochiarum vero fundo emeritorum assignantur. Si parochiae sint pauperes aut templum s. aedes paroch. reparatione indigeant, toti vel pro parte ad hunc finem destinantur.

VIII. *Scholae*. 1 Lyceum (Spirae) philos. 2 Gymn. 4 scholae reales, 13 scholae latinae (quot ex iis catholicae sint, ignoro), 630 scholae element. cath. cum totidem magistri (masc. sive fem.). Scholae elem. *acathol.* 825, *jud.* 61. Pro regula scholae elem. aut mere cath. aut acath. sunt. Ubi vero paupertas communitatum vel parvus unius confessionis scholarium numerus obstat, *scholae mixtae* existunt, quibus magistri, si numerus discipulorum utriusque confessionis aequalis sit, alternando cath. et acath. praeficiuntur.

IX. *Administratio*. 1. *Ordinariatus* cum Dir., 9 Cons. (can.) 1 Secret. Hic Ord. et causas matrimon. judicat et causas discipl. cleric. in 1ma inst. Anno 1862 *unus* process. discipl. fuit. 2. *Officialatus* cum Offic. et 1 Secret. 3. *Consil. administrandi fundi emeritor.* cum Praes., 4 Consil., Rationario. 4. *Consil. administr. fundi decanalis* cum Praes., 3 Consil., 1 Rationar. Hic fundus, formatus ex paucis, quae revolutio reliquerat, resol. regia diei 18. Jun. 1830 ad sustentanda onera decanatus connexa et ad remunerandos decanos ex resol. 8. Dec. 1855 ab ecclesia administratur.

X. *Tributa ecclesiastica* nulla existunt. Voluntarias summas tribuunt clerici annuatim 1) pro victorio ab anno 1851 usque ad a. 1857 in summa 12.528 fl., 2) pro domo dioecesana orphanorum aliisque piis causis.

XI. *Societates et Confraternitates*. 1) „Societas pro adorando SS. Sacramento et adjuvandis ecclesiis pauperibus“ habuit 22. Dec. 1858 socios 613, redit. 360 fl. 2) Soc. Sti Johannis. 3) Societas Inf. Jesu. 4) Soc. Ludov. Missionum (per annos viginti in summa 40.800 fl.). 5) Soc. S. Nicolai pro orphanis. 6) Societates S. Vicentii, S. Elisabethae ad adjuvandos aegrotos.

Fundationes missarum omnis generis ab a. 1851 usque ad a. 1858 factae sunt ad summam totalem 51.318 fl. (1143 fund.)

II. Provincia Monaco-Frisingensis.

§. 75.

A. *Archidioecesis Monaco-Frisingensis*.

Concordato a. 1817 sedes episcopalis *Frisingae* Monachium est translata eaque in metropolitanam erecta, cui pro dioecesi datum fuit territorium, quod eo tempore dioecesis Frisingensis habebat; Antistites „Archiepiscopi Monachii et Frisingae“ nuncupandi sunt. Frisingae dioecesis a. 718 a S. Corbiniano est fundata et metropoli Salisburgensi erat subjecta.

Tertius Archiepiscopus est:

Gregorius Scherr, Ord. S. B., nat. 22. Jun. 1804, ord. 4. Aug. 1829, inthronis. 28. Aug. 1856 (ex a. 1840 abbas mon. S. B. Mettensis).

Mensa: 20,000 fl. ex aerario. *Taxa camerae* apost. 1.000 fl. aur. (= 5.000 fl. rh.).

I. *Situs*. In districtibus Gubernii bav. superioris et inferioris sita.

II. *Dividitur* in 2 *Commissariatus* archiep. (Monacens. et Landshutens.) et 36 *Decanatus*. Cuique decanatu praesunt: decanus, camerarius, testis synodalis (ex parochis), qui a clero decanatus curato aut in concilio publico aut suffragiis ad curiam episcopalem mittendis eliguntur et ab Ordinario confirmantur.

III. *Status animarum* (a. 1865). Cathol. 550.871, A cath. ad 20.000, Jud. 4.000.

Communicantes (excepta civitate Monac.) 350.113.

Nati 21.741, inter quos legitimi masc. 8.101, fem. 7,455, i. s. 15.556; illegit. masc. 3.157, fem. 3.028, i. s. 6.185.

Mortui: infantes 11.113 (inter quos 443 non-baptizati), adulti 8.611 (inter quos 730 sine sacramentis) in summa 19.724.

Matrimonia sunt contracta 5.378 mere catholica.

Mixta 182, inter quae cum educat. mere cath. 124, mixta 1, acath. 57.

S. Confirmat. sacram. receperunt 4895.

Anno 1864 numerus animarum auctus est 14.465. Nati a. 1864 erant ad incolas univ. ut 1 ad 20, mortui ut 1: 20, nati illeg. ad natos legit. ut 1: 2 $\frac{1}{4}$. Nati sunt plus quam mortui. 2017.

IV. *Clerus. a. Institutio. 1. Seminaria puerorum* Frisingae et Scheyern, quorum alumni (54 et 133) Frisingae in gymnasio publico, Scheyern in gymnasio PP. Benedict. instituuntur. Ex iis alumni 41 et 128 gratis aluntur. 2. *Seminar. Clericorum* Frisingae cum Dir., Subreg. et duobus presb. habet 67 alumnos, qui in Lyceo publico scholas frequentant. Reditus est aut e bonis propriis aut ex aerario. Accedunt 1000 fl. ex *seminaristico*, a clero antiquae dioecesis partis solvendo, et *alumnatico* a clero ejus partis solvendo, quae a. 1808 ab archidioec. Salisburgensi et dioecesi Chiemensi separata et Monac. adnexa est. 3. *Collegium Georgianum* cum universitate Monac. conjunctum, in quo 60 alumni (ex archid. 11, dioec. August. 33, Ratisb. 10, Passav. 4, Spir. 2) gratis aluntur. In eo est *seminarium homileticum* cum 50 alumniis.

Facultas theologica univ. Monac. habet 7 Prof. 2 privatim docentes. *Lyceum Frising.* habet Dir. sacer. et in sectione *theol.* 5 Prof., in *philos.* 2 (cum direct.), *gymn. Fris.* 6 magistros sacer.

b. *Titulus ordinationis.* Plurimi sacerdotes ordinati sunt ad titulum mensae regiae, pauci ad tit. mensae a communitate datae vel patrimonii, regulares ad tit. prof. rel. vel paupertatis.

c. *Clerici bene meriti (emeriti)* aluntur aut ex aerario publico (ex quo annuatim pro regno bavarico dantur 16.500 fl.) aut e *fundo emeritorum dioecetano*, aut e beneficio. Eodem modo clericis demeritis providetur. Titulus mensae regiae datur sacerdotibus, qui, antequam beneficium ecclesiast. congruum canonicè adepti sint morbo corporis aut animi inhabiles sunt redditi, aut qui sententia criminali depositi sunt, aut denique beneficium tam tenue habent, quod sustentationem ad vitam sufficientem non praebeat. Si presbyteri deficientes beneficium congruum habent aut resignatione canonica pensionem annuorum 400 fl. e fundo emeritorum merent, titulus regius denegatur. Pro regula duplex titulus 208 fl. datur, pro demeritis 182 fl. 30 kr., triplex fere tantum pro sacerdotibus mente captis. Simplex titulus datur ad supplendam congruam aut ad adjuvandos clericos (e. gr. pro salubrium aquarum usu). Quinquennio postremo annuatim ex aerario dati sunt 7.500 fl. Fundus emerit. est 365.248 fl., e quibus 263.712 fl. actu redditum dant. A. 18⁶²/₆₃ reditus erat 49.874 fl., expensa 45.831 (pro pensionibus 10.452. adjum. 3.004, cooperato-ribus tenendis 1303).

d. Sacerdotes *puniendi* detinentur in „domo presbyterorum“ Dorfenii, aut in monasteriis. Praeterea hospitium presbyterorum Neuburgense (in dioec. August.) interdum sacerdotes recipit.

e. *Status* (fine a. 1864): sac. saecul. 1165, regul. 133, i. s. 1298. Inter sac. saec. sunt praeter Archiep. et Auditorem Nuntiaturae can. vicar. benef. eccles. metrop. et collegiatar. 44, parochi 350; benef. 201, expos. et vicar. 62, cooperat. 164, coadjut. 115, praedicatorum professor. cet. 107, commorantes 120. (Magnus numerus est sacerdotum aliarum dioecesium in hac dioecesi commorantium).

Compleverunt 90^{mum} aetatis annum 1, 88^{vum} 2, 87^{tum} 1, 86^{tum} 4, 85^{tum} 2, 83^{tum} 3, 80^{mum} 4, 75^{tum} 13, 70^{mum} 33, 65^{tum} 54, 60^{mum} 156, 50^{mum} 264, 40^{mum} 305, 30^{mum} 256, 25^{tum} 50. Annum presbyteratus 50^{mum} peregerunt 25, 40^{mum} 65, 30^{mum} 283, 25^{mum} 125.

Anno 1864, *neo-ordin.* sunt 18, in dioec. recepti 24, mortui 31, e dioec. dimissi 22. Itaque numerus diminutus est 11. Decennio proxime praeterito sunt: neo-ord. 293, recepti 338; mortui 300, dimissi 286, itaque numerus totalis auctus per hoc tempus 45.

In aliis dioec. degunt 8. Monasteriorum saecular. redditorum adhuc vivunt 2 ex-religiosi. Summa sac. curatorum 917.

V. *Regulares. A. Religiosi.* 1. Benedict. 2 abbat. (Scheyern, Monachii) cum 47 sac. 1 cl. prof. 1 nov., 32 laic. prof. 7 nov. 3 cand., i. s. 91.

2. Capuc. 3 conv. 28 sac. 17 laic. p., i. s. 45.

3. Reform. 3 conv. 1 hosp.; 33 sac. 7 cler. prof., 29 laic. p., i. s. 69.

4. Redemptor. 1 coll., 20 sac., 14 laic. prof., i. s. 34.

Summa 239 (accedunt 2 ex aliis dioec.

B. *Religiosae.* 1. Soror. Miser. S. Vincent. in 29 instit. cum 71 Prof. 26 nov. 26 cand., i. s. 123. [In dioec. *August.* fine a. 1864 erant in 13 instit. 56, in *Passav.* in 6 instit. 22, in *Ratisbon.* in 18 instit. 61, in *Eichstett.* in 4 instit. 15, in *Herbipol.* in 2 instit. 13; *in toto regno Bavariae* erant 453 prof. 52 nov. 36 cand., in summa 541].

2. Benedict. 1 mon., 13 prof. 1 nov. 13 laic. prof., i. s. 27.

3. Brigitt. 1 mon., 22 prof. 9 laic. prof., i. s. 31.

4. Virg. anglic. 12 instit. et filial. dom., 333 sor. [in toto regno fine a. 1864 in 12 dom. et 40 filial. 972 sor. et 80 cand., quae 1341 puellas educant et 10.925 docent].

5. Sor. schol. pauperes 1 dom. mat. et 24 fil. cum 183 prof., 50 novit., 27 cand., i. s. 260.

6. Francisc. 2 dom., 33 prof. 2 nov. 6 laic. prof., i. s. 41.

7. Sor. Pastoris boni 1 dom., 26 prof., 20 laic. prof., 11 aliae, i. s. 57.

8. Salesian. 3 mon., 70 prof. 26 laic. prof., 22 aliae, i. s. 118.

9. Servit. 1 mon., 41 prof. 5 nov., i. s. 46.

10. Ursul. 4 mon., 41 prof. 4 nov., i. s. 45.
 11. Filiae SS. Redempt. 5 inst. 16 prof., 11 nov., i. s. 27.

Summa Religiosarum 1108.

„ *Regularium* 1347.

- VI. *Unus sacerdos est ad Catholicos* 424.
 „ *sac. curatus* „ „ „ 600.
 „ *regularis* „ „ „ 409.

VII. *Beneficia*. 1. *Capitulum* Metropolit. Eccl. B. M. Virg. cum Praep. et Dec. (infulat.), 10 Capitul. 6 Vicar., 3 ad honores. De jure providendi vide supra §. 62. n. 3. Praebendae; Praep. et Dec. 4.000 fl., 5 can. sen. à 2.000, 5 jun. à 1.600, vicar. 3 à 800, 3 à 600 fl.

2. *Capitul. collegiat.* a) ad S. Cajetanum Monachii cum Praep., Dec. et 6 Capit., 6 honor., 1 ad honores, 6 vicar. chori, 1 praedic., 1 caeremon. b) *Cap. coll.* Laufen cum Dec. et 3 Can. cur. 3 incur. c) *Cap. coll.* Tittmonning cum Dec., 3 Can. cur. 2 incur.

3. *Alia*: parochiae 365, benef. et manualia (comprehensio iis, quae ob tenuem dotationem proprium beneficiarium non habent sed aliis adjunguntur) 437, vicar. et exposit. 60, cooperat. 189, coadjutoriae (quarum numerus differt, quum aliquot tantum parochi obligati sint ad coadjutorem assumendum, pro regula ibi coadjutor adsit, ubi numerus missarum fundatarum aliaeque obligationes, senectus vel valetudo tenuis aliaeque rationes personales et locales postulant), alia (officia praedicatorum, confessoriorum monialium, capellaniae arcenses cet.) 81, in summa 1339.

De jure providendi vide Tab. II.

Beneficia omnis generis propria possident bona. 25 parochiae, quondam monasteriis incorporatae ex §. 37. conclusi deputat. Imp. R. G. a. 1803 ab aerario dotationem pro parte habent.

Congrua parochorum censetur 700 fl.

VIII. *Scholae*. 1. Universitas Monacensis (vide num. IV. a.). 2. Lyceum Frisingense (ibid.). 3. Gymnasia: 5 publica a civitate dotata, 1 archiep. Magistri illorum 5 a republica nominantur. Catechetae et inspectores scholarum district. ab Ordinario missionem eccles. recipiunt. 4. Elementares 843. Magistri a republica nominantur, scholarum regii inspectores locales sunt parochi. Scholae elementares aut catholicae aut acath. sunt, in mediis et superioribus religio et historia a magistro cath. et acath. traduntur. Scholae elem. acath. in 5 locis adsunt.

IX. *Administratio* dioecesana. 1. *Consilium archiep. ecclesiasticum generale* [ad quod omnes Capitulares metrop. vocantur; Ordinarius vero alios quoque presbyteros ordinare potest] cum Direct., qui absente Ordinario praesidet, jurisdictionem vero non exercet; ad tractandas res temporales [administrat. bonorum fabricarum et beneficiorum, res ad decimas redemptas pertinentes, aedificationem, administrat. seminariorum, monasteriorum temporalia, fundum emeritorum (administrandum a praeside e capitularibus sumto et aliquot e clero

diocesanano presbyteris electis et cassario clerico)] res scholasticas, societatis dioec. artificiae, fines parochiarum et decanatum regundos cet., praeterea res graves, quae ad rempublicam pertinent. Adsunt praeter Canonicos 19 Consil. eccles.

2. *Vicariatus generalis* sub Vicario generali habet eos Consiliarios (8) et assessores, quos Ordinarius e capitularibus aliisve nominat. Sessionibus Ordinarius praesidere solet. Tractat a) spiritualia omnis generis (ordinationes, approbationes, collationes institutiones cet., causas disciplinares clericorum, res decanatum, curam, sacram. administr., fundationes, dispensationes matrimoniales aliasve causas matrim. non contentiosas, casus conscientiae, res regularium, fraternitatum, societatum, ecclesiast., censuram librorum cet.) Vic. gen. jurisdictionem secundum jus commune exercet, insuper executionem facultatum quinquennialium aliarumve extraordinariorum. Vota consiliariorum sunt mere consultativa, quum decisio Ordinario (Vic. gen.) competat; b) qua tribunal 1^{mae} instantiae causas litigiosas, exceptis matrim.

3. *Consistorium* s. tribunal matrimoniale 1^{mae} instantiae cum Dir. (Offic.), 2 Consil. 1 assess. 1 secr. 1 Cancell. 1 Def. matr.

4. *Tribunal metropolitanum* cum Dir., 3 Consil., 2 Assess. 1 Secret., 1 Def. matr. Praeter causas litigiosas dioecesium suffrag. est 3ta instantia pro provincia Bambergensi, partibus facultate competente in 3ta inst. ad Curiam Romanam provocandi.

Secunda instantia pro archidioecesi in omnibus causis litigiosis delegata est a Papa Episcopo Augustano (decreto 12. Jun. 1863 in tres annos). In 3ta instit. ad Curiam Rom. in causis a Vic. gen. decisis appellatur; moderno vero Nuntio apost. facultas data est, in casu unum ex episcopis Bavariae delegandi.

X. *Societates et Confraternitates*. 1. Soc. S. Corbiniani (ex a. 1859) ad suppeditanda et fundanda ea, quibus seminarium puerorum dioecesanum sustentetur. Reditus a. 1864 erat 51.614 fl., expensa 34.977 fl. Bona, quae reditum actu dant, sunt 157.663 fl., in summa 255.340 fl. 2. Soc. Missionis Ludoviciana. Ex archidioecesi a. 1854 dati sunt 30.127 fl. 3. Soc. S. Vincentii a Paula. 4. Soc. ad educandos infantes neglectos, qui red. 3655, expens. 3263, bona 16.231 fl. habuit. 5. Soc. SS. Jesu Infantis (cujus consilium generale Parisiis sedet) ex archid. a. 1864 summam 7934 fl. recepit. 6. Soc. Opificum cathol. 7. Soc. S. Elisabethae (ad adjuvandos pauperes, aegrotos cet.) circ. 600 pauperes adjuvit, red. 6685, exp. 5642 habuit. 8. Institutum Marianum pro catholicis mulieribus servientibus 1017 puellas apud dominos collocavit, 496 hospitavit 53 reconvalescentes aluit, habuit red. 8674, exp. 7728 fl. rh. 9. Domus, in qua mente capti, quos vocant „Crétins“, aluntur et societas ad hunc finem erecta red. 24.523, exp. 13.181 fl. habuit et 92 aegrotos curavit. 10. Soc. perpetuae adorationis SS. Sacramenti et ad adjuvandas ecclesias pauperes habuit red. 1407, exp. 1249, fundum 3258 fl.

11. Soc. dioec. arti christianae dicata. 12. Soc. pro restauranda eccl. Metropolitana.

XI. *Foundationes, legata pia* cet. Pro *s. sepulchro Hierosol.* collecti sunt a. 1864, fl. 12.242, praeterea 4 collectae generales pro aedificandis ecclesiis in aliis dioecesibus habitae sunt. Pro *denario S. Petri* a. 1864 recepti sunt ex collectis 17,851, a *confraternitate S. Michaelis* 4666. i. s. 22.518 fl. *Foundationes* a. 1864 pro anniversariis aliisque missis 491 factae sunt cum fundo 140.761 fl. destinatae pro 202 parochiis (pro parochiis Monachii 68). — 1 benef. erectum 2 benef. fundata et erecta sunt, 3 officia praedicatorum, 2 expositurae cum obligatione scholam tenendi, 2 expos. curatiales creatae, 6 dismembrationes factae.

§. 29.

B. *Diocesis Augustana (Augsburg).*

Erecta saeculo VI^{to} exeunte, saecularis reddita a. 1803, per concordat. a. 1817, bulla „*Dei ac Domini*“ a. 1819 restituta et de novo circumscripta est. Episcopus

Pancratius Dinkel, nat. 9. Febr. 1811, ord. 31. Aug. 1834, inthronis. 21. Nov. 1858.

Mensa: 10.000 fl. *Taxa camerae*: 600 fl. aur. = 3332 fl. rh.

I. *Situs*. In district. Gubern. Schwaben et Neuburg, Bavariae super. et Franconiae mediae.

II. *Dividitur*, si adnumeret civitatis decanatum et archidiaconatum in 40 decanatus. Decani aut a parochis electi aut ab Ordinario nominati ab hoc ipso instituuntur.

III. *Status animarum* (1863): Cath. 616.947, Acatol. 70.000 ad 80.000, Jud. ad 5.300.

Neo-communicantes 11.000—12.000. Idem numerus *confirmatorum* per annum adest, a. 1862 extraordinarie 17.531.

Matrimonia mixta sunt contracta 123, quorum 100 cum educat. liberorum cathol., 23 cum educat. aut mixta aut acatol. Reliqui numeri ignoti sunt Ordinariati.

IV. *Clerus*. a. *Institutio*. 1. *Seminar. puerorum* Dillingae (fundat. a. 1861) cum Inspect., Praef. et 24 alumnis.

2. *Seminar. clericale* (ibidem) cum Reg., Subreg. et 39 alumnis; praeterea in collegio Georg. Monacensi aliquot (vide supra) student. Theologi Dillingae per tres annos Lyceum frequentant, cujus sectio theolog. cum 6

Prof. Alumni 2^{di} et 3^{ti} anni in una domo degunt, 1^{mi} anni in civitate commorantur.

b. *Titulus ordinationis* ordinarius est mensae regiae.

c. Pro *emeritis* adest fundus emeritorum (qui iisdem atque in aliis dioecibus nititur principiis et iisdem mediis augetur et sustentatur). Membra sunt 1295. Reditus a. 1862 est 35.350 fl., exp. 33.248 fl. rh. Bona sunt 137.427 fl., qui reditum dant, in summa 166.468 fl. Accedit hospitium pro presbyteris dioecesium bavaricarum *Neoburgii* fratribus Misericordiae traditum, in quo 19 degunt.

d. *Demeriti* et *poenitentes* in domo presbyterorum degunt conjuncta cum seminario clericali, cujus reditus ex fundo 45.000 fl. sufficit, quum ipsi corrigendi beneficiati sumtum ferre debeant, aliis vero titulus simplex 104 vel 182 fl. praebeatur.

e. *Status* (1862): sac. saec. 1504, regul. 68, i. s. 1572, si addas 19 extra dioec. commorantes 1591. Inter sac. saec. 2 dignitarii, 8 canonici, 810 parochi, 235 curati et benef., 58 administratores paroch. et benef., 281 capell. et cooperat., sacerdotes curati 1.384. Jubilati 21, emeriti 9.

Neo-ordinati 34, ingressi dioec. 6; egressi 4, mortui 37. Itaque numerus a. 1862 diminutus 1.

V. *Regulares*. A. *Religiosi*. 1. Benedict. 1 abb. 1 prior. 1 hosp., 33 sac. 32 laic. i. s. 65.

2. Reformati, 1 mon. 2 hosp., 12 sac. 17 laic. prof., 29.

3. Capuc. 3 conv. 2 hosp., 20 sac. 3 cl. p., 23 l. p., 46.

4. Fratres Miseric. S. Joh. 2 conv. 2 hosp., 3 sac. 24 l. p. 4 nov., 31.

Summa 171.

B. *Religiosae*. 1) Cisterciens. 1 mon., 17. 2) Dominic. 6 conv., 117. mon. 3) Francisc. 3. Ord. 13 inst., 247 sor. 4) Virg. Anglic. 8 dom. 178 pers. 5) Sor. schol. paup. de N. D. 16 inst. 67 sor. 6) Sor. car. S. Vinc. 11 dom., 77 sor. 7) Franc. paup. 3. Ord. (Pirmasens) 4 dom., 15 sor.

Summa : 718.

Summa omnium regularium : 889.

VI. *Unus sacerdos est ad Catholicos* 388.

„ *sac. cur.* „ „ „ 445.

Una persona regul. est ad „ 694.

VII. *Beneficia*. 1. *Capit.* eccl. cath. B. M. V. Assumpt. cum Praep., Dec., 8 Cap., 6 vic., 1 praed. Jus providendi §. 62. n. 3. Praebendae: P. et D. 3.000; 4 can. à 1.600, 4 à 1.400, 3 vic. à 800, 3 à 600 fl.

2. *Alia*: 833 par., 92 curat., 209 benef., i. s. 1134. Eccl. paroch. 840, fil. circ. 840. De jure providendi vide Tab. II. Beneficia plurima habent bona propria, parochiae non 700, curatae non 500 fl. reditus dantes aut ab

aerario adjuvantur aut omnino dotantur; parochiae monasteriis ex a. 1803 suppressis pleno jure incorporatae vi rec. deput. imp. a. 1803 ab eodem dotantur.

VII. *Scholae*. 1. Lyceum theol. (supra IV. a. 2.) et philos. *Dillingae* et *Augsburg* (cum 4 Prof.). 2. *Gymnasia* sunt 5 cum scholis latinis 4 classium adjunctis, 10 scholae latinae (7 cum 4, 3 cum 2 classibus). 3. Schola polytechnica, oeconomica et industrial., commercial. et industrial., 1 seminarium magistrorum cath., 1 institut. pro educandis orphanis, 1 pro pueris surdo mutis et 1 pro puellis, 1 institut. majus pro educandis pueris et 1 pro puellis, 1 „schola major“ pro puellis cath., 1 instit. pro pueris pauperibus „derelictis“, 1 pro puellis. Praeterea quaevis parochia et curatia unam scholam elementarem cum uno, si major est urbs, duobus vel pluribus magistris vel coadjutoribus („adstantibus“ ut vocantur). Scholae, in quibus magistrae puellas tantum docent, existunt 42, omnes cum congregationibus regularibus conjunctae. Pro regula una scholae element. classis 100 tantum pueros habere debet. — A cath. parochiae suas scholas acath. habent.

IX. *Administratio dioecesis*. 1. *Vicariatus generalis* sub Vic.-gen., 6 Consil. 2. *Consil. eccles. gen.* cum Dir., 10 Consil. 3. *Consistorium* s. tribunal matrim. cum Offic., 4 Consil., Def. matr., quod fungitur vi delegationis apost. qua instantia II. pro appellationibus ab Archiep. Monacensi et qua III. inst., quum appelletur a dioecesis Rothenburgensibus a Metropolitano Friburgensi. Reliqua uti apud archid. Monacensem. In 3. inst. 1 matr. nullum fuit declaratum.

X. *Fundationes* cet. A. 1862 erecta sunt 4 benef. et factae duae dismembrationes paroch. — Anniversariar. fundata sunt 876 cum dote summar. 86.995 fl. — 34 parochiis donationes diversi generis et valoris sunt factae. — Collectae erant: pro mission. soc. Ludov. 14.572 fl. pro soc. S. Bonif. 757. — pro soc. SS. Infantis Jesu 12.852 fl. — pro s. sepulchro Hierosol. 3094 — pro monast. mulier. Boni Pastoris Monach. 118 fl. — pro SSmo Patre Pio PP. IX. 15.316 fl.

§. 77.

C. *Dioecesis Passaviensis (Passau)*.

Dioecesis Laureacensis circa a. 100 p. Ch. n. erecta esse fertur; 737 sedes Passav. translata fuit. Dioecesis a. 1802 saecularisata, a. 1817 restaurata est. Numerantur ab a. 737 usque ad saecularis. 75 episc., exinde 2. Tertius

Heinricus Hoffstätter, nat. 16. Febr. 1805, ord. 5. Aug. 1833, inthronis. 17. Mart. 1840.

Mensa: 8.000 fl. — *Taca camerae* 600 fl. a. (3332 fl.).

I. *Situs*. Major dioecesis pars ad circulum Bavariae inferiorem, minor superiorem pertinet.

II. *Dividitur* in 18 Decanatus. Decani a benefic. capituli ruralis per vota majora eliguntur et, Gubernio communicatis nominibus, ab Ordinario nominantur, instituuntur.

III. *Status animarum* (1862): Cath. 287.269 (a. 1861 — 284.955), Acatch. 617 (a. 1861 — 616). Jud. 4.

Nati 9443 (a. 1861 — 9710). *Mortui* 3939 (a. 1861 — 3913).

Matrimonia 1960 (a. 1861 — 1872).

Matr. mixta pauca a. 1862, omnia exceptis 2 cum promissa educat. liberor. cath. inita sunt.

S. Confirmat. sacr. receperunt 5637 (a. 1861 — 5376).

IV. *Clerus*. a. *Institutio*. 1. *Seminar. pueror.* (2 sectiones) sub 2 Reg. 3 et 6 Praef. cum 84 et 110 alumnis, qui gymnasium regium frequentant. Soc. Maximil. et Valent. a. 1863 summam 9.273 fl. dedit. 2. *Seminar. Cleric.* et domus presbyter. ad SS. Cor Jesu (Mariahilf) cum Reg., 14 alumnis presbyt. Semin. ad S. Stephanum (Passav.) cum Reg., 2 Praef., 65 alumnis. Praeterea 4 in sem. Georg. Monac., 1 Herbip. est.

b. c. De titulo ordinationis et cura emeritorum ac demeritorum idem dicendum est, quod in dioec. Monac. valet. Adest domus presbyterorum, e cujus redditu 44 sac. a. 1862 adjuvabantur cum 5.249 fl. Titulum mensae regiae hoc anno percipiebant 41 sac. ad summam totalem 8.030 fl. Praeterea existit „domus commorantium“ sac. et „domus poenitentium“ (Mariahilf).

d. *Status*: sac. saec. 526, reg. 43, i. s. 569. — Inter saecul. 144 parochi, 56 benef. et provisores benef., 13 vic. paroch., 17 expositi, 237 admin., coop. coadjut. cet., sac. sine off. 26, can., vic. choral., praef. semin., prof. 33. *Sac. curati* 467.

Sac. jubilati 11. — *Neo-ord.* 17, ingressi 7; mortui 10, egressi 15. Numerus diminutus est 1.

V. *Regulares*. A. *Religiosi*. 1. Capucc. 1 conv. 1 hosp., 19 sac. 22 L. p., i. s. 41. 2. Redempt. 1 coll., 24 sac. 4 nov., i. s. 28.

Summa 69 et 1 Bened. e mon. saecularisato.

B. *Religiosae*. 1) Virg. Anglic. 17 dom., 277 pers. 2) Sor. schol. paup. de N. D. 2 inst., 6. 3) Sor. car. S. Vinc. 6 dom., 21.

Summa 304.

Summa omnium regularium 373.

VI. *Unus sacerdos est ad Catholicos* 505.

„ sac. curat. „ „ „ 616.

Una persona regularis „ „ 770.

VII. *Beneficia*. 1. *Cap.* eccl. cath. S. Stephani cum Praep., Dec., 8 Can., 6 Vicar., 10 capell. episc. es presb. choral., Jus providendi supra §. 26

n. 3. Praebendae: P. et D. à 2.500, 4 can. à 1.600, 4 à 1.400, 3 vic. à 800, 3 à 600 fl.

2. *Alia*: par. 149, benef. 57, vic. par. 13, expos. 23. 6 benef. unita sunt exposituris, 1 benef. vicariae paroch. In pluribus parochiis benef. manualia data sunt aut parochis aut aliis presbyteris cum obligatione persolvendi s. missas cet.

VIII. *Scholae*: 1 Lyceum (Passav.), 1 Gymn. et schola latina, 1 schola industr. (cum 10 Prof. cler.). Praeterea 1 schola lat. et 2 reales. Scholae elementares cath. in 274 locis existunt, in 18 eorum praeter scholam puerorum scholae quoque puellarum sunt, quarum 2 sor. schol. 16 virg. angl. habent. Scholae acath. in 2 locis sunt.

IX. *Administratio dioecesis*. 1. *Ordinariatus* sub Vic. gen. et cum 9 Consil. (Dec. et Can.) 3 secret. 2. *Consist.* s. tribunal matrim. 1^{mae} inst. cum *Offic.*, 2 consil., 1 def., 1 secret. A. 1862 tractatae sunt 30 sep. a thoro et mensa, annulationes nullae.

X. *Legata pia, fundationes* cet. Denarius S. Petri a. 1862 erat 13.000 fl. (a. 1861 — 17.400); soc. Miss. Ludov. dedit 7.209 fl. (a. 1861 — 6.775), soc. Boni Pastoris 166 fl. (a. 1861 — 317), SS. Jesu Inf. 527 (a. 1861 — 528). Fundationes anniversariorum cet. factae sunt 386 cum summa 40.407 fl. (a. 1861 vero 485 cum summa 45.376 fl.). Collectae ad fines eccles. a. 1862 habitae dederunt summam 3.906 fl. (a. 1861 — 2613 fl.). Fundat. est 1 benef. non cur. summa 15.700 fl. pro par. emer. et resign. Parochiae redit. 550 fl. non habentes ex resolutione aulica usque ad hanc summam augeri statutum est.

§. 78.

D. *Dioecesis Ratisbonensis (Regensburg).*

Erecta a. 739 usque ad a. 1803 habuit 66 episc. A. 1803 sedes archiep. Moguntina translata est Ratisbonam (bullae Pii VII. d. d. 1. Febr. 1804 confirmavit translationem); a. 1816 (pacto diei 16. Febr. inter Napoleonem et Archiep. Dalberg inito) saecularis reddita 1817 restituta est et 1821 novum episcopum recepit. Quintus exhinc est:

Ignatius Senestrey, nat. 13. Jul. 1818, ord. 19. Mart. 1842, inthronis. 2. Mai 1858.

Mensa: 10.000 fl. *Taxa camerae*: 600 fl. (3322 fl.).

I. *Situs*. In district. Gub. bav. Palat. super., Ratisbon., Bavar. super. et infer., Francon. super. cum 234 $\frac{1}{2}$ mil. □.

II. *Dividitur* in 3 Commissar. et 29 decan.

III. *Status animarum* (1862): Cath. 673.180 (Acath. et Jud. ignoro).
Communicantes 513.564, primum confitentes 20.678, confirmati 513.554
 (a. 1862 — 15.091).

Neo-Baptizati: legit. 20.078, illegit. 6.307.

Mortui: infantes 12.055, adulti 9.563.

Matrimonia: 4.606.

IV. *Clerus*. a. *Institutio*. 1. *Seminar. puerorum* ad S. Wolfgangum cum 139 alumnis (Metten, patribus Ord. S. Bened. traditum). Donationes pro eo erant 4.336 fl. (a. 1861 — 3986), legata cet. 11,905 fl. Redit. erat 91.651, exp. 89.067, fundus 292.663 fl. (plus quam a. 1861 — 11.784 fl.).

2. *Sem. Cleric.* cum Reg., Subreg., Praef., 2 cooperat., 50 alumn. acelyth. 17 tonsur. Dotatum est nuperrime bonis monasterii Benedict. Scotorum vi pacti inter Papam et Regem brevibus litt. diei 2. Sept. 1862 suppressi. Pro fine seminarii sotici cum illo monasterio conjuncti certa summa Congreg. de Propaganda Fide data est ecclesiae sot. destinata.

b. *Tit. ordinationis* plurimorum sacerdotum est mensae regiae.

c. Fundus *emeritorum* (membra 964) habet red. 37.563, exp. 38.806, bona 99.837 fl. Pensiones, adjumenta ordin., pro cooperat. cet. receperunt 69 sac.

d. *Status*: sac. saec. 1.306, reg. 115, i. s. 1421. Inter saeculares: par. et cur. 430, Vic. admin. 34, praedicat. 6, benef. 130, admin. benef. 20, expos. cet. 60, cooperat. 420, profess. et magistri 25, commorantes et alii 98. sac. curati 1.094.

Extra dioec. 52 (15 in offic. publ., 10 studiorum causa, 5 aegroti, 22 quiesc. et commor.), jubilati 20.

Neo-ord. 28, ingressi 2. — Mortui 28, egressi 4. Numerus minutus 2.

V. *Regulares*. A. *Religiosi*. 1 Benedict., 1 abb. (Metten), 1 prior. (Weltenburg), 49 sac., 9 l. p., 58.

2. Reform. 2 conv., 3 hosp., 23 sac., 36 L. p. 1 nov., 60.

3. Carmel. calceat. 1 conv., 7 sac. 2 cl. p. 7 l. p., 16.

4. Carmel. discalc. 1 conv., 7 sac. 2 cl. p. 7 l. p., 16.

5. Fratr. Mis. S. Joh. 1 conv., 1 s., 16 l. p. 1 nov., 18.

6. Redemptor. 2 coll. 1 hosp., 22 sac., 9 l. p. 4 nov., 35.

7. Confrat. Eremit. 1 dom., 1 sac. 19 l. p. 1 nov., 20.

Summa 222 (addit. 4 e mon. suppr. 226).

B. *Religiosae*. 1) Cisterc. 1 conv., 56. 2) Clariss. 3 conv., 52. 3) Dominic. 2 conv., 61. 4) Sales. 1 conv., 37. 5) Ursul. 1 conv., 43. 6) Sor. schol. paup. de N. D. 34 dom., 160. 7) Sor. schol. S. Franc. 1 dom., 18. 8) Sor. Boni Pastor. 1 dom., 5. 9) Sor. Cust. S. Elisab. 1 dom., 19. 10) Franc. paup. (Pitnasens) 18 inst., 61. 11) Sor. car. S. Vinc. 16 dom. 51.

Summa 563.

Summa omnium regularium 789.

VI. *Unus sacerdos est ad Catholicos*: 474.

„ *sac. curat.* „ „ „ 615.

Una pers. regul. „ „ „ 853.

VII. *Beneficia.* 1. *Capit.* eccl. cath. SS. Apoth. Petri et Pauli cum Praep., Dec., 8 Can., 6 vic., 1 praed., 2 benef. Jus. providendi §. 62. n. 3. Praebendae: P. et D. à 3.500, 4 can. à 1.60, 4 à 1.400, 3 vic. à 800, 3 à 600.

2. *Cap. colleg.* N. D. ad Capell. veterem cum Dec., 6 Can., 6 vic. chor., — *cap. coll.* ad SS. Joh. B. et Joh. E. cum Dec., 3 can., 1 presb. chor., 2 vic. chor.

3. *Alia.* 464 par., 148 benef., 52 expos., 199 coop. 1^{mae} 177 coop. 2^{dae} classis, 16 cur.

VIII. *Scholae.* 1 Lycea 2 cum a) sect. theol. habet 2 *Rect.* et 7 Prof. cler. b) sect. phil. 1 prof. cler. (reliquos laic.). 2. Gymnasia et scholae lat. 3, seminar. studior. 3, seminar. magistr. 1. 3. Scholae element. in quavis parochia. Numerum ignoro.

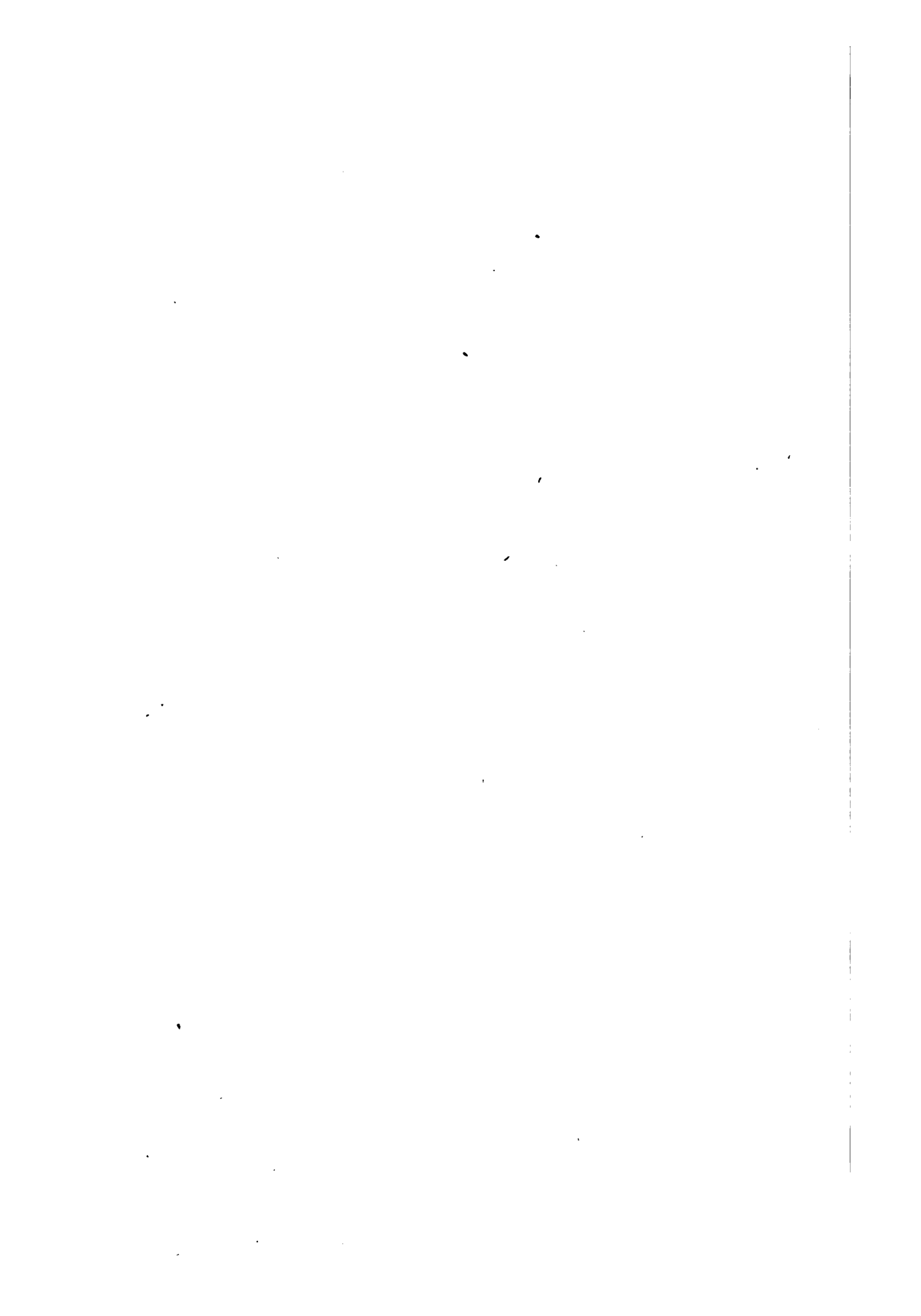
IX. *Administratio dioecesis.* 1. *Ordinariatus* cum Vic. gen., 12 cons. 2 secr., archiv., registr., taxat., exped., cancell.

2. *Consist.* s. tribunal matr. sub. Offic. cum 2 consil., 1 def., 1 secr.

3. *Administratio episc.* cum 1 admin. 1 cassar.

4. *Admin. cap. cathedr.* cum 1 administrat.

X. *Fundationes donationes* cet. Anno 1862, — 1231 anniversaria cet. in summa 88.667 fl. sunt facta. Ad soc. Miss. Ludov. dati sunt 13.125 fl.; pro s. sepulchro 1.613, denario S. Petri 16.709, SS. Inf. Jesu 5,688 fl. rh.

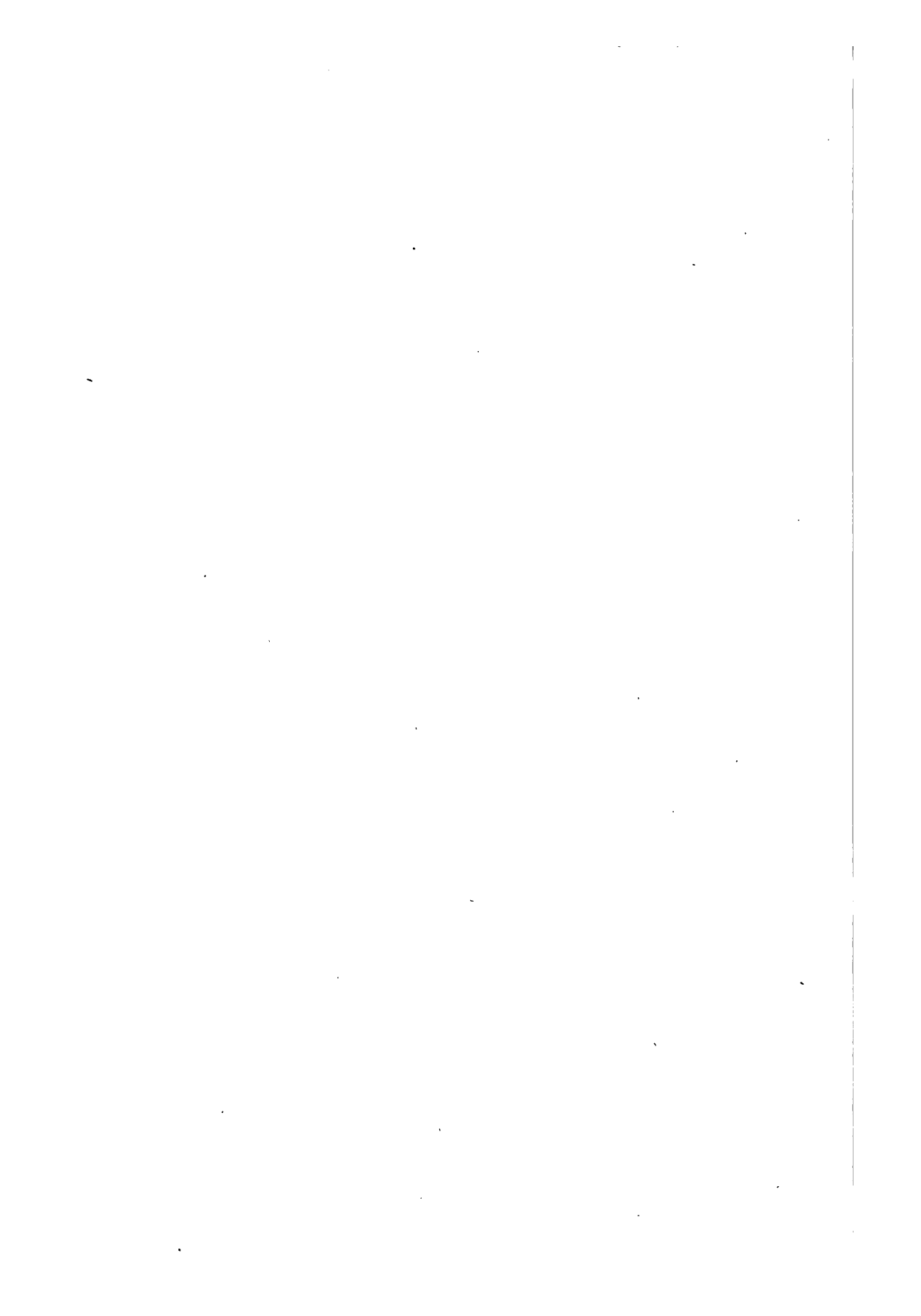

PROVINCIAE RHENI SUPERIORIS DIOECESES

IN

**WUERTEMBERGIA, BADENSI M. D., UTRAQUE
HASSIA, NASSOVIA, S.-WIMARIA**

SITAE.

Provincia ecclesiastica superioris Rheni.

Rex Wurttembergiae, Magni duces Badensis, Hassiae, Megalopolitanus, Oldenburgensis, Elector Hassiae, Duces Saxoniae, Dux Nassoviae, Princeps Waldeccensis, Liberae civitates Francofurt. Lubec. et Bremens. a. 1817 Francofurtum a. M. nuntios miserunt, qui de ordinandis catholicorum in respectivis territoriis habitantium rebus ecclesiasticis inter se tractarent, *ut conventio cum sede Romana iniretur*. Qui nuntii famosam illam „*Pragmaticam eccles. cath. germ.*“ et „*Fundamenta conventionis de rebus eccl. cath. in terris confoed. germ.*“ fecerunt, quae documenta Pius P. VII. celebri illa nota diei 10. Aug. 1819 „*Expositio sententiae Suae Sanctitatis de declaratione principum et civitatum unitoꝝum confoed. germ.*“ rejecit. Permultis hinc inde tractatis, compluribus principibus et civitatibus liberis rem inchoatam destituentibus, die 16. Aug. 1821 bulla „*Provida solersque*“ apparuit, quae *provinciam superioris Rheni* constituit, archidioecesem et dioeceses suffraganeas circumscrisit. Sed bulla demum „*Ad Dominici Gregis custodiam*“ Leonis P. XII. diei II. April. 1827 erectio dioecesium facta et electio antistitum ordinata fuit. Notum est, edicto guberniorum diei 30. Jan. 1830, pacto cum s. sede inito valde contrario, jurisdictionem episcopalem fere sublatam esse. Contra hoc edictum breves litterae Pii P. VIII. „*Pervenerat non ita*“ diei 30. Jun. 1830 solenniter sunt protestatae. Ex anno 1848 ordinarii hujus provinciae recta via aut transactionibus jurisdictionem ipsis debitam vindicarunt. Concordata inter magnum ducem Badensem et regem Wurttembergiae et a. sedem sunt inita, a guberniis, instantibus statibus, abrogata, lege civili relatio inter ecclesiam et rem publicam sancita. Unde evenit, ut, quae sit in quaque dioecesi ecclesiae conditio, a cuiusque terrae pendeat constitutione civili, suo loco exponenda.

Archiepiscopus et *Episcopi* ad normam bullae „*Ad Dominici Gregis custodiam*“ a respectivo capitulo modo sequenti eliguntur. Intra mensem a die vacationis computandum Capitulum Principem certiorum facit de nominibus

Candidatorum ad clerum dioecesanum spectantium; qui Principi minus gratus est, e catalogo deletur; manere vero debet numerus sufficiens, ex quo eligi valeat novus Antistes. De electione valent juris communis praecepta. Idem valet de processu informativo uni ex Episcopis provinciae vel alii provinciae dignitario committendo. Si electio non fuerit canonica, aut electus idoneus non reperiatur, S. Pontifex ex speciali gratia indulget, ut Capitulum ad novam electionem canonica methodo valeat procedere.

D i o e c e s e s .

§. 80.

A. *Archidioecesis Friburgensis.*

Complectitur totum territorium Badense, cujus parochiae olim ad dioeceses Constantiensem, Argentinensem, Spirensis, Wormatiensem, Herbipolensem, Basileensem et Ratisbonensem pertinebant], circuitus 278.065 □ mil. et principatus Hohenzollern - Hechingen et H. - Sigmaringen [7. Dec. 1849 regno borussico traditos et incorporatos], qui ad dioecesim Constant. pertinebant, circuitus 21.15 mil. □. Erecta fuit bullis, quae §. 79. memoratae sunt. Habuit 2 archiep. 3^{ius} et metropolita est:

Hermannus de Vicari, nat. 13. Mai 1773, ord. 1. Oct. 1797,
episc. Macr. i. p. 8. Apr. 1832, archiep. inthronis. 26. Mart. 1843.

Mensa episc. 14.710 fl. mon. rhen. [qui secundum bullam „Provida“ cum omnibus aliis episcopatus redditibus ex agris fundisque provenire debent, sed usque ad praesens in pecunia numerata dantur, exceptis redditibus praedii equestris Linz, cujus redditus, inclusis fructibus naturalibus, archiep. suos facit]

Taxa camerae 668¹/₃ fl. [3.000 fl. rh.].

I. *Dividitur* in 35 dec. in Bad., 4 in Boruss. situs. Decani eliguntur a parochis capitulorum ruralium, sive in conventu sive per vota clausa ad Ordinariatum mittendis et ibi aperiendis. Electus aut confirmatur ab Ordinario, aut, si opus est, nova electio ordinatur. Quisque decanatus insuper habet *camerarium*, et dividitur pro magnitudine in 2, 3, 5 „*regiunculas*“, quibus *definitores* praesunt.

II. *Status animarum* (1863): 1. *in Bad.* cath. 897.008, acath. 429.618, jud. 23.258. 2. *in Boruss.* 64.839, acath. 1.396, jud. 958, universim *cath.* 961.847.

Indices natorum, mortuorum, neo-communicantium ordinariatus non transmittuntur, quare numeros afferre nequeam. Numerus *confirmatorum* item ordinariatus ignotus est, cum s. confirmat. sacramentum a quatuor episcopis vicinis propter archiepiscopi senectutem administretur.

Matrimoniorum mere cath. numerum annum Ordinariatus ignorat; *mixta* cum educat. prolis utriusque sexus cath. (a die 13. Apr. 1859 ad 15. Apr.

1863 universim 939] a. 1862 univ. 259, a 1. Jan. 1863 ad 15. Apr. 1863 vero 132 sunt inita. Quot contrahantur matr. mixta cum educat. acath. sive mixta apud Curiam ignoratur, quippe quae pro his dispensare non possit neque sibi referri ob hanc causam jubeat. *Dispensationes* ab imp. matrim. dirim. datae sunt,

a. in gr. 1 ^o aequ. affin. a. 1862 — 64, a 1. Jan. ad 15. Apr. 1863 — 34,	
b. „ „ 2 ^o atting. 1 ^m . aff. „ „ 19, „ „ „ „ „ 3,	
c. „ „ 2 ^o aequ. „ „ „ 10, „ „ „ „ „ 2,	
d. „ „ 2 ^o aequ. consang. „ „ 126, „ „ „ „ „ 35,	

Dispens. a gr. 3 et 4 aff. et consang. singulae non adnotantur. Ut matrimonium mixta, multo magis vero *civilia* evitentur, Curia facillima esse debet in utendo facultatibus a s. sede concessis et in expetendo dispensationes a s. sede.

Matrimonia mere civilia [lege 9. Oct. 1860 statutum est, ut, si denuntiationes *matrimonii lege civili permitti* a parochio denegentur aut intra 14 dies a data schedula officii civilis permittente non fiant, matrimonii denuntiationes et ipsa copulatio per *officiales civiles* fieri possint] a. 1862 conclusa sunt 9 (ex quibus unum inter christ. et judaeum).

Registra ecclesiastica baptismat. cet. eo ipso sunt quoque *status civilis* registra a republica habita; cui parochi quotannis tradunt; 1) exemplum horum registorum, 2) indicem natorum (pro medico publico propter variolas inserendas, 3) indicem juvenum aetatis 20 annum atting. propter milites conscribendos, 4) indicem virorum 65. aetat. annum transgressorum propter libertatem ab auraria (Gewerbsteuer), 5) indicem mortuorum medico publico propter morbos inquirendos.

III. *Clerus*. a. *Institutio*. 1. *Seminaria puerorum* 2 unum Frib. cum 100 alumn., alterum Sigmaring. cum 26 alumnis, qui in utroque gymnasium publ. frequentant. 2. *Colleg. theol.* Friburgi, in quo studiosi theologiae universitatis Badenses vivunt 113. (a. 1864 — 129) sub 1 Dir. et 3 repetent., quorum est, lectiones theologicas repetere; anno tertio currente studiosi tonsuram et 4 minor. ord. recipiunt. 3. *Sem. cleric.* Frib. cum 1 Reg., 1 subreg., 2 repet., 1 oecon. et 48 al. (a. 1864 vero 42), in quo recipiuntur qui studia theolog. absolverunt et per annum commorantur. Pro seminario 25.000 fl. ex aerario solvendi sunt (secundum bullam „Provida“), qui partim in naturalibus dantur.

b. *Titulus ordinat.*, qui viget, est *fundi ecclesiae universalis* (num. IX.) ab archiep. datus; in princ. Hohenzollern interdum communitates tit. mensae constituunt; tit. patrimonii rarus est.

c. *Sacerdotes emeriti* curati, qui in parochiis vel beneficiis residere nolunt, aut ex eorum fructibus pensiones sufficientes aut ex fundo eccl. universali recipiunt. Domus, in qua vivere possint, non existit; domicilium ex arbitrio pendet. *Demeriti* in domo speciali — Discolorium — retinentur et aluntur. Pro sustentatione horum et illorum summa annua 8.000 fl. destinata est.

Status. I. *in Bad.* sac. saec. 1061, reg. *nulli.* Inter quos apud eccl. cath. 15, in magist. et admin. 14, curati universim 981 [et quidem praeter can. par. et praebend. 535 parochi — 37 a parochia absunt cum licentia ordinarii — 218 administratores parochiarum; 2 curati, 6 administr. curatiarum; 22 capellani — 1 absens — 29 administr. capell.; 8 benef., 11 administr.; 130 vicarii; 11 cooperatores]. Resignati parochi, cur., benef., vel emeriti 43, sine officio 15, extra dioec. 2. — II. *in Boruss.* sac. saec. 98, reg. 13, i. s. 111, curati 98 [4 par. absentes a parochia; 63 par. 13 admin. par.; 4 cur.; 5 cap., 3 admin. cap.; 1 benef., 1 admin. benef.; 7 vic., 1 cooperat.]. *In summa:* sac. saec. 1159, sac. universim 1172, curati 1079.

IV. *Regulares.* 1. *In Bad.* parte religiosorum monasteria non existunt. *Religiosae* in 9 monasteriis antiquis sunt, quae ordinis (sunt Dominicanae, Cistercienses, Ursulinae, de Nostra Domina) habitum portant et secundum ordinationem a. 1811 ab Ordinariatu et gubernio communi consilio latam („Regulativ“) singulis trienniis in triennium vota profitentur; haec vero ordinatio a s. sede nunquam fuit approbata. Gubernium has religiosas nominat „*Feminas magistras instituti scholast. et paedagog. N. N.*“ Quae quum ita sint, „*ordines*“ habere non possunt. Haec instituta habent universim 224 membra. Praeterea *Sorores S. Vincentii* in Bad. parte 32, in boruss. 7 domus vel instituta omnis generis habent, in quibus 104 sorores laborant. 2. *In Boruss.* est 1) abbatia Bened. (Beuron) cum 4 sac. 3 l. p.; candidat. et novit. numerum ignoro. 2) 1 Colleg. Soc. Jesu cum 9 s. 20 cl. nov., 10 l. p. 9 nov., i. s. 48.

Summa religiosorum 52, *summa regularium* 380.

V. *Unus sacerdos est ad Catholicos*, (in parte Bad.) 845, (boruss.) 584.

„*sac. curatus*“ „“ „“ „“ 914 „ 661.

Una pers. regul. „“ „“ 2531.

V. *Beneficia.* 1. *Cap.* eccl. Metropol. ad B. M. V. Assumpt. cum Dec. (praeb. 4.000 fl.), 6 can. (1 à 2.300, reliqui 1.800 fl.), 6 vic. s. praebendatis (à 900 fl.). *Omnes* praebendae (incl. dignitate) alternis vicibus aut ab Ordinario libere conferuntur aut electione capituli. Unus alterumve intra sex hebdomades a die vacationis numerandas proponere debet Principi quatuor Candidatos in s. ord. constitutos iisque praeditos qualitatibus, quas s. canones in capitularibus requirunt. Quod si forte aliquis ex ipsis candidatis Principi minus sit gratus, id archiep. vel capitulo Princeps quamprimum indicari curabit, ut ab elencho candidatorum deleatur; tunc vero archiep. ad collationem seu capitulum intra quatuor hebdomades procedet ad nominationem unius ex reliquis candidatis, cui archiep. canonicam dabit institutionem (bulla „*Ad dominici gregis custodiam*“ art. IV.). — Pro fabrica eccl. cath. 5.264 fl. secundum bullam „*Provida*“ dantur. Fundus fabricae est 220.000 fl., fundus praesentiarum (ad sustinendos praebend. et cooperat.) 244.000 fl., fundus musicae 8.200, fundus pauper. paroch. 6.700, f. campi sancti 13.000. Praeterea fundationes diversae cum bonis 106.600 fl.

2. *Alia*: parochiae et curatiae in *Bad.* 731 in *Boruss.* 80, i. s. 811 (complures parochiae excurrando ab aliis parochis administrantur); capellaniae et alia benef. in *Bad.* 121, in *Boruss.* 12, i. s. 133; vicariae fundatae in *Bad.* 225, in *Boruss.* 5, i. s. 230. *Summa benef.* 944, benef. et offic. 1174, incl. benef. et praeb. capitular. 1187. — Beneficia simplicia non existunt, quum omnes sacerdotes in his officiis positi obligentur ad parochos iuvandos.

Jus providendi (ante a. 1861 archiep. in possessione juris *unum* beneficium libere conferendi erat!). Liberae collat. subsunt 240 benef. (163 quondam badens., 15 princ. Fürstenberg., 15 princ. Leiningens., 10 neo-erecta, 37 quondam Hohenzoller. et jurispatr. privati); jurispatr. principis territ. 304, privatorem laicorum 265, universit. Friburg. 3, incorpor. 3 (inter benef. lib. coll. numerata); mixta 132 [parochiae, quae vocantur „*Tern-Pfarreien*“, ad quas vacantes Ordinarius magno Duci tres nominat, e quibus hic unum praesentat. Idem modus quoad circ. 60 benef. jurispatr. laic. adhibetur]; juris patr. personalis 400, realis 250. — De vacante benef. decanus statim ad curiam refert, adjungens loci circumstantias et qualitates a promovendo desiderandas; benef. vacans indicitur, statuto termino juris communis (6 mens. pro patrono cleric. 4 pro laico). Intra 6 hebdomades competentes petitionem [cujus partes sunt: litterae baptism., testimonium de examine concursus paroch., de moribus cet.] facere debent. Qui praesentantur, intra tempus statutum praesentationis documentum ad curiam transmittere debent. Index competentium Gubernio traditur, ut deleat quos „propter causas civiles vel politicas minus gratos“ existimat. Qui praesentandus est et cui libere conferendum est benef., die domin. vel fest. in ecclesia communitati paroch. denuntiatur; 9 diebus elapsis testimonium parochiale hujus actus curiae mittitur per decanum, adjectis exceptionibus forsitan factis. Libera collatio fit, explorato examinatorum synodal. (vel prosynodal.) voto, dignissimo habendo; praesentatis institutionis documentum datur „admissionem ad curam“ continens. Investitura fit per decanum mandato speciali munitum, cujus documentum, a decano investito et testibus rogatis subscribendum in archivio paroch. deponitur; investitura ipsa publicatur ab ecclesia et gubernio; investito, qui ipsa die jus fructus percipiendi acquirit, testimonium datur. (Ordinat. archiep. diei 30. Nov. 1861). — Nullus parochiam aliamve curatiam accipere potest, nisi *approbatus sit in examine concursus*. Leges (ordin. archiep. diei 19. Jan. 1860) ea praescribunt, (quod spectat ad qualitates examinandorum, tempus, intra quod examen feliciter peractum valet cet.) quae in Austria valent.

A. 1863 prodiit: „*Realschematismus* der Erzdiocese Freiburg. Herausgegeben vom Erzbischöfl. Ordinariate. Freib. i. B. 1863. Verlag der Erzbisch. Kanzlei“, quo melior schematismus pro nulla orbis cath. existit dioecesi. In eo enumerantur omnes ecclesiae, beneficia, vicariae cet., notitiae historicae maximam partem accuratissimae adjunguntur, redditus benefic., bona fundorum omnis generis (fabricae, scholae, pauperum, musicae, foundationum cet.), redditus

sacristarum et organistarum, filialia loca, scholae omnis generis, ut uno verbo dicam, continentur quaecumque scitu sunt digna et necessaria. Utinam talem schematismum omnes dioeceses haberent! Sed longum est tot numeros addere.

VI. *Scholae*. 1. Universitas catholica *Friburg. Albertina* (fundat. litt. Alberti ducis d. 28. Aug. 1456, confirm. bulla pont. d. 3. Sept. ej. a.) cath. cum *facult. theol.*, quae 6 prof. ord. 1 extraord. 1 privatim docent. et 158 auditores habet. In ea existunt 48 stipendia (pro circ. 100 stipendiatis) quae aut soli theologi aut theologi et alii studiosi acquirere possunt. — *Univers. Heidelberg.* (in qua confessiones aequum jus habent) sine *facult. theol. cath.* (adest *theol. acath.*). — 2. Lycea: 3 cath., 2 acath. 2 mixta. — 3. Gymnasia 5 cath. (1 in Boruss.) 1 acath. — 4. Schola polytechnica (Carlsruhe). — 5. Paedagogia: 3 cath. — 6. Scholae communales superiores: 29, partim cath. partim mixtae. — 7. Scholae elementares. A. In *Badensi* parte 1.228 cum 1719 magistris 131.486 discipulis; scholae puellarum 22 cum 5106 puellis. B. In *Boruss.* 107 cum 152 magist. 11.864 discip., 1 schola puell. cum 65 puellis. Summa: 1335 schol. cum 1871 magistris, 143.350 discip.; 23 schol. puell. cum 5171 puellis. —

Usque ad a. 1864 scholae elementares secundum confessionem separatae erant et communi gubernii et archiepiscopi ordinationi s. inspectioni suberant. Lege civili totum regimen ad communitates resp. ad officiales reipublicae esse delatum, inde vero magnam inter utramque potestatem rixam, et maxima dissidia orta esse, notissimum est.

VII. *Administratio dioecesana*. 1. *Ordinariat.* archiep., qui administrat dioecesim sub praesidio Archiep. cum Vic. gen., 6 consil. (Dec. et can.) 3 assessor., 1 refer. jurid. — 2. *Tribunal metrop.* sub Vic. gen. et consil. iisdem, atque ordinariatus. — 3. *Officialatus* archiep. sub praes. Vic. gen., 4 consil., 1 refer. jurid. — 4. *Commissiones pro exam. synodali* et pro seminario. — 5. *Cancellaria archiep.* cum 1 dir., 1 secr., 2 revisor., 1 registr., 1 expedit., 1 archiv., 5 aliis offic. et ministris. — 6. *Officium architect.* cum 2 archit. — Anno 1862 tractatae sunt: 10 causae crimin. in 1ma, 1 in 2da instant; 7 causae separat. in 1ma, 4 in 2da; 3 annullat. in 1ma, 4 in 2da; 18 causae civiles. —

Pro expensis cancellariae dantur annui 7.000 fl.

VIII. *De bonis ecclesiasticis.*

a. Beneficia aut bona immobilia habent aut fundum hypotheca munitum. Ex aerario nulla parochia dotata est, sed tantum tribus supplementum datur.

b. *Fructus intercalares* beneficiorum curatorum, deductis administrationis expensis, ita dividuntur, ut fructus primo vacationis mense percipiendi in arca capituli ruralis reponantur aut in aliquot decanatus decani fiant, reliqui fundis eccles. generalibus aut ipsius loci fabricae conferantur, si haec egestate laboret.

c. *Tributa publica* omnis generis tam a beneficiatis quam a bonis eccles. solvenda sunt eodem modo et mensura, ut reliqui cives et corporationes; singularia tributa ex bonis ecclesiast. non debentur.

d. *Tributa ecclesiastica* non existunt; quae olim vigeant (cathedraticum s. synodaticum, subsidium charitat., quarta decimarum, legatorum, mortuorum s. portio canonica) jam ex longo tempore in usu esse desierunt. Procurationes quoque canonicae non modo antiquo debentur sed in hospitalitate consistunt, cujus expensas aut arca capituli ruralis, aut parochi beneficia optima possidentes, aut fundus intercalaris beneficiorum portant.

e. *Fundi generales* sunt: 1) Brigoviae f. religionis, 2) tres fundi intercalar., 3) *arca eccles. cath. gener.*, quorum redditus ad eas portandas necessitates destinatus est, quae nulli privato cet. ex titulo legali incumbunt, ex. gr. supplementum ad ecclesias construendas, parochias dotandas cet. Hos fundos generales et reliquos hujusmodi fundos eccles., qui in magno ducatu badensi existunt, administrat simulque fundorum localium inspectionem gerit ex ordinat. d. 20. Nov. 1861 „*Consilium foundationum cathol. superius*“, cujus membra ab archiepiscopo et gubernio instituuntur. Bona mensae episc., capituli metrop., ecclesiae metrop., seminarii, et fundorum inspectioni archiep. vel capituli metrop. immediate subjectorum ab archiepiscopo, resp. capitulo libere administratur. Bona capitulorum ruralium ab his ipsis, ordinario inspiciente, bona beneficiorum ab ipsis beneficiatis, vacantium a camerario capituli ruralis, cetera (bona fabricae, fundi ad aedificandas ecclesias et domos parochorum destinati, bona corporationum ecclesiast.) singularum locorum a „*commissione foundationum*“ (Stiftungscommission), bona fundorum districtuum eccles. a propriis commissionibus administrantur. Omnes has commissiones archiepiscopus et gubernium communiter instituunt, inspiciunt. Pro princip. Hohenzollern „*consilia administr.*“ ab ordinario instituta sunt et inspiciuntur.

Secundum schematismum realem cit. anni 1863 bona immediate „*consilio fundat. cath. sup.*“ subjecta habent redditum annum 386.892 fl. expensam annum 283.760 fl., et sunt valoris 7.667.832 fl. — Fundi duo generales hohenzolleriani habent red. ann. 8.366 fl. exp. ann. 5.725 fl. valorem 182.226 fl. — Fundi capitulorum ruralium badensium habent valorem 237.853 fl., hohenzollerianorum 31.742.

§. 81.

B. *Diocesis Rottemburgensis.*

Erecta et circumscripta est bullis, quae supra §. 79. memoratae sunt. Constat ex partibus dioecesium antiquarum Augustanae, Spirensis, Wormatiensis et Herbipolensis et ex parochiis ad suppressam Praeposituram Sti.

Viti Elvacensis (Elwangen) nullius dioecesis pertinentibus. Habuit 1 episc. Secundus est

Josephus Lipp, nat. 24. Mart. 1795, inthronis. 19. Mart. 1848.

Mensa: 10.000 fl. rhen. *Taxa camerae*: 490 fl. aur. (3.197 fl. rhen. a moderno Praesule soluti sunt). Dotatio realis mensae episc. cet. in bulla citata promissa nondum est effecta.

I. *Situs*. Continet territorium regni *Württembergiae*, circuitus 354.28 mil. □ Catholici in iis regionibus, quae olim ad Austriam et territoria dioecesium, quas supra nominavi, pertinebant, majorem populi partem constituunt, in regionibus veteris ducatus *Württemberg*. et aliquot territoriorum regno incorporatorum et civitatum imperii germanici liberarum inter acatholicos sparsi vivunt.

II. *Dividitur* in 29 decanatus. Decani a clero capituli ruralis curato eliguntur, ab Ordinario confirmantur.

III. *Status animarum* (fine a. 1858): Cath. 540.630, Luther. 1,222.718, alii 2.305, jud. 12.206. Inter 100 incolas sunt cath. 30.41, luther. 68.77, alii 0.13, jud. 0.69.

S. Confirmat. sacramentum annuatim 11.712 personae recipiunt.

Lege civili diei 1. Maii 1855 matrimonia, quae vocantur civilia permissa sunt, si neque parochus cath. neque lutheranus assistere vult. Usque ad a. 1863 septem casus acciderunt, quod femina cath. cum viro ejus sectae, qui „germano-catholicos“ se vocant, civiliter contraxit.

Registra s. libri eccles. baptismal. cet. et ipsi status civilis sunt, publica praediti autoritate; conscribuntur a solis parochis, qui quotannis die 3. Dec. „officio districtus“ civili „indicem populationis“ tradere debent.

IV. *Clerus*. a. *Institutio*. 1. *Seminaria* (s. „convictus“) *puerorum* existunt dua, conjuncta cum gymnasiis mere cath. Ehingen et Rottweil; utrumque habet 4 „cursus annuos“, in cursum recipi possunt 30 alumni. 2. *Semin. cleric.* Rottenburg. cum 1 reg., 1 subreg., 1 repet., 18 alumnis (numerus normalis est 30), qui studiorum theol. cursum compleverunt. Theologiae enim studiosi in 3. *Facultate theol.* universitatis Tubingensis collegia frequentant; studiosi theol. württemb. cath. 75 convivunt in domo *Wilhelmsstift*. Praeterea theol. studiosi 40—50 aliarum dioecesium Tubingae manere solent. Jura episcopi in has scholas et seminaria conventionem cum s. sede inita 8. Apr. 1857 continentur, cujus praescripta hujusmodi, quamvis conventio ipsa a. 1861 a gubernio sublata fuerit, valent.

b. *Titulus ordinat.* regularis est mensae principis, qui datur a fundo intercal.; tit. patrimonii rarior est.

c. Pro clericis *emeritis* singularis domus vel fundus non existit. (Vide infra num. IX.).

d. *Status* (1863): 1 episc. 13 capit. (cum Dec.), 604 par., 122 capell. 243 administrat. paroch. et capellaniar. et vicarii. Extra dioec. 15, jubil. 13, emeriti 6, demeriti 3. Summa sac. saecul. 983, regul. nulli. A die 31. Dec. 1851 ad 1. Juni 1858 ord. sunt 261, recepti 2, egressi et mortui 205, ita ut 58 clerus sit auctus. *Unus sac. est ad cath.* 550, *unus curatus* ad 557.

V. *Regulares*. Masculi nulli. *Religiosae*. 1. Sor. car. S. Vinc. 1 dom. 46 sor. 2. Francisc. paup. 3 ord. (Pirmasens) 1 d. 24. 3. Sor. schol. paup. de N. D. 1 d. 16. 4. Sor. schol. S. Franc. 3 d. 33. *Summa* 119.

VI. *Beneficia* 1. *Capit.* eccl. cath. Sti Martini Episc. et Conf. cum Dec. (praeb. 2.400 fl.), 6 can. (a 1.800 fl. praeb.), 6 praeb. s. vic. (1 à 900, 5 à 800 fl.). Jus providendi idem atque in archidioec. Frib. — Fabrica eccl. cath. 1.400 fl., pro expensis cultus 2150, pro aedituo aliisque inservientibus ecclesiae 800. —

2. *Alia*: 660 par., 156 capell. (*benef.* curata resident. praeter 6, quae sunt *benef. simpl.*), 93 vicar. 8 par. incorporatae sunt universitati Friburgensi 1 univ. Tubing. Jus providendi reliqua vide in Tab. II.

Omnia beneficia iis tantum dantur, qui in „concurso pastoralis“, secundum Conc. Trid. praescripta ad normas analogas, ut in archid. Friburg., vi facultatum apostol. instituendo, examinati et approbati sunt.

Plurima beneficia bonis immobilibus sunt dotata; quae olim abbatibus, monasteriis cet. incorporata erant, ex aerario vi conclusi deputat. imp. a. 1803 dotantur.

VII. *Scholae*. 1. Universitas Tubingensis cum *facult. theol. cath.* quae habet 6 Prof. ordin. 2. Gymnasia 2 mere cath. (vide supra num. IV.a.), quae sicut institutum Guilelm. ex aerario resp. e bonis eccles. saecularisatis sustentata Ordinarius dirigit et inspicit, quantum spectat ad educationem religiosam, disciplinam domesticam; Ordinarius rectores et repetitores horum institutorum ex viris gubernio „circa res civiles et politicas“ haud „minus acceptis“ eligit. Praeterea 1 lyceum et 1 gymn. existit, quae magistros majorem partem catholicos habent. 3. Scholae mere catholicae elementares (a. 1858) 823 cum 1190 magistris, quos gubernium nominat exceptis casibus, ubi privatus juris nominandi titulus existit. Ordinarius per parochos institutionem religiosam dirigit et inspicit. 4. Insuper fere unumquodque oppidum scholam latinam et realem habet.

VIII. *Administratio*. *Ordinariatus* episc. consistens ex Ord. et capitularibus, 1 syndico, 1 secret., 1 registr., 2 cancell., 2 aliis offic. Quosdam Decanus cap. ad munus Vicarii Gen. ab Episcopo eligatur, alii floreni 1100 ipsi per-

solvuntur; si vero simplex Canon. Capit. ad hoc munus designatur, eidem flor. 1700 augmentum attribuitur. *Cancellariae episc.* 6916 dantur (bulla „Provida“).

Causae judiciales ab Ordinariatu adjudicantur. Anno 1862 *unum* matrim. („ex multis annis primus casus“) nullum fuit declaratum, 12 sep. a thoro et mensa concessae. Episcopus ex delegatione apost. in 2da inst. cognoscit causas ab Archiepiscopo Friburg. s. Vic. capit. in 1ma inst. judicatas.

IX. *De bonis ecclesiasticis* (vide num. VI):

a. *Fructus intercalares* deductis administrationis expensis in „*Fundum intercalar. generalem*“ vertuntur. Hic fundus destinatus est ad: 1) supplendam minorem parochorum congruam; 2) beneficiatis morbo vel senectute laborantibus ea, quibus ad assumendos vicariis indigent, praestanda; 3) ordinandis titulum mensae praebendum; 4) omnes res ecclesiae necessarias suppeditandas, quibus alio modo provideri nequeat.

b. *Tributa* omnis generis *publica* tam a beneficiatis quam a fabricis et foundationibus ecclesiasticis secundum leges reipublicae generales sunt solvenda; tributis singularibus ecclesiae bona non subjiuntur.

c. *Tributa ecclesiastica* nulla existunt. Curia episcopalis nullas taxas s. tributa, utcumque nominentur, percipit.

d. Summa totalis pecuniae secundum bullam „Provida“ ab aerario publico episcopatu (pro mensa episc., capitulo, seminario (8.092 fl.) cet. est 49.422 fl. (inter quos pro Metropolitano 864 fl.). In lege financiali pro annis 1861—1864 statuitur, ut aerarium solvat *per annum* 1) pro salario ministrorum eccles. 201.800 fl. 2) pro damno ex decimis cet. redemptis iis emergente 36.450 fl. 3) pro episcopatu et seminario 50.706 fl. 4) pro institutis (supra num. IV.a. recensitis) convict. 63.000 fl. 5) pro suppellectili eccles. 1.909 fl. 6) pro cultu 8.211 fl., in summa 362.077 fl. 11 kr.

Bona abbatiarum et praepositarum immediate imperio germanico subjectarum, quae in § 6. Concl. deput. imp. a. 1803 Wurtembergiae data sunt (cf. Berghaus, Deutschland vor 100 Jahren. II. 1. pag. 290 sqq.) jam a. 1803 redditum habebant 340.000 fl. Quodsi annumeres bona aliorum monasteriorum cet. 42, quae vi §. 35. ejusdem conclusi imperii saecularia sunt reddita [ex. gr. monasterium Carmelit. Rottenb. fundum 120.000 fl. habuit pro missis legendis cet.] et partem principatus Magni Magistri Ordinis Teutonici *Mergentheim* pacto cum rege bavarico d. 18. Maii 1810 inito regi Wurtembergiae cessam, patet: 1) redditum ex bonis olim ecclesiast. cath. multo majorem esse quam summam ab aerario ad fines eccl. cath. dandam; 2) summam vero ab aerario datam *sufficere* ad necessaria ecclesiae subministranda, in quantum bona ecclesiae propria non sufficiant; 3) *re ipsa* §. 82. constitutionis wurtemb., qui statuit, „ut ecclesia cath. recipiat ad procuranda ecclesiae

necessaria, pro quibus fundi locales non adsint, aut non sufficiant, imprimis pro expensis institutorum scholast. superiorum, fundum ecclesiast. proprium ad hos fines destinatum“ a bonis reipublicae separandum, impleri; 4) quae aerarium dat, non in liberalitate sed in obligatione fundari (Vide de hac re, quae scripsit syndicus episc. Vogt in: Archiv. jur. eccl. cath. edit. a lib. dom. Ern. de Moy et Frid. Vering. Mogunt. 1863. Tom. IX. pag. 37 sqq.).

Ex fundo intercal. a. 1860 solvebantur: 1) pro clericis *demeritis* (ex §. 81 constit. ab aerario sustentandi) et titulo mensae cet. 3.640 fl. 2) pro eccles. aedificandis 14.556 fl. 3) pro cura animarum paup. catholicorum in locis remotis (a parochis cath.) inter protestantes degentium 186 fl. 4) pro instructione relig. et alimentacione catechumenorum in talibus (num. 3) locis 638 fl., 5) pro vicariis 7.988 fl. —

Metropolitano solvuntur annui 864 fl. ex aerario.

§. 82.

C. *Dioecesis Moguntina (Mains).*

Jam exeunte saeculo tertio sive ineunte quarto S. Crescentius Episc. Moguntiam venit ibique propter fidem martyrium subiit; numeratur primus episcopus. Usque ad a. 745 numerantur 16 episcopi. Bulla P. Zachariae d. 4. Nov. 748 sedes in *metropolitanam* erecta fuit. Ei subditae erant sedes episc. Wormatiensis, Spirensis, Argentoratensis, Constantiensis, Augustana, Curiensis, Eystettensis, Wirceburgensis, Paderbornensis, Hildesiensis, Verdensis et Halberstadiensis, ex a. 1753 Fuldensis [*Pragensis* usque ad a. 1344.] Usque ad a. 1801 habuit 79 archiepiscopos. Sedes metropolit. a. 1803 concluso deput. imper. Ratisbonam translata fuit, quod bulla Pii VII. d. 1. Febr. 1804 confirmavit, postquam Concordato inter Papam et rempublicam franco-gallicam d. 15. Jul. 1801 sedes Mogunt. in suffraganeam depressa et sedi Metropolit. Mechliniensi subjecta erat. Bulla „Provida solersque“ sedes restituta et sedi Metropolit. Friburgensi subjecta est. Ex a. 1801 erant 4 episc. Quartus:

Guil. Eman. liber baro de Ketteler, nat. 25. Dec. 1811, ord.
1. Jun. 1844, inthronis. 25. Jul. 1850

Mensa: 8.000 fl. rh. (ex aerario). *Taxa cam.* 348 $\frac{1}{6}$ fl. aur.

I. *Situs.* Continet territorium magni ducatus Hassiae circuitus 152.30 mil. □.

II. *Dividitur* in 17 decanatus.

III. *Status animarum* (1862): Cathol. 225.775, acathol. 599.466, jud. 28.700.

„*Registra status civilis*“ in parochiis in sinistra Rheni ripa sitis ab officiali civili, in aliis a parochis geruntur. In his vim habent publicam registra ecclesiastica.

IV. *Clerus*. a. *Status*. sac. saec. 260, reg. 15, i. s. 275. Sac. curati 206. Apud capitul. 11, in magist. 19, militares 3, pension. cet. 25, jubil. 3.

b. *Seminar. cleric.* cum 1 reg., 9 profess. (partim capitularibus canon.), 2 aliis magist., quod bona ex antiquo possessa, 3.700 fl. ex fundat. posterioribus et alios redditus habet.

c. *Domus emeritorum* habet bona stabilia (1.822 fl. reddit.) et quae „subsidii charitativi“ nomine annuatim colliguntur.

V. *Regulares*. A. *Religiosi*. 1. Jesuitae, 1 resid. 5 sac. 3 l. p., 8. 2. Capucc. 1 conv. 1 hosp., 10 s. 2 cl. n. p., 4 l., i. s. 16. 3. Fratres schol. (Congr. de Lasalle) 1 d. 5 l. p. — *Summa* 29.

B. *Religiosae*. 1. Sor. S. Vinc. 4 d., 50. 2. Franc. paup. 3. Ord. 1 d., 12. 3. Virg. Anglic. 7 d., 72. 4. Sor. Boni Past. 1 d., 11. 5. Sor. S. Car. Borr. 1 d., 2. 6. Sor. provid. div. 10 d., 77. 7. Sor. S. Franc. ad adorat. perpet. 1 d. 18. 8. Fil. SS. Redemptor. 1 d., 10. — *Summa* 252. — *Summa Regularium* 281.

VI. <i>Unus sacerdos est ad Catholicos:</i>	821.
„ <i>sac. curatus est ad Catholicos:</i>	1.096.
<i>Una pers. regularis „ „ „</i>	803.

VII. *Beneficia*. 1. *Capit. eccl. Cathedral.* ad S. Martinum habet Dec. (praeb. 2.500 fl.), 6 Can. capitular. (à 1.800 fl.), 4 vic. s. praebend. (1 à 900, 3 à 800 fl.). *Jus providendi*, ut apud Friburgense capitulum. *Fabrica ecclesiae* habet praedia, fundos, alios redditus, summam circ. 3.335 fl. attingentes.

2. *Alia*. 158 parochiae, quarum 88 in sinistra Rheni ripa sitae sunt. Hae 88 parochiae dotationem ex aerario habent. (vide quae supra §. 51. num. VII. 3. dicta sunt), reliquae ex bonis propriis.

VIII. *Scholae*. 1. Universitas Giessensis, cujus facultas theol. cathol. ex anno 1851, quo Episcopus apud seminarium clericale studium theologiae creavit, studiosis carebat et ex anno 1859 existere desiit. 2. Gymnasia. 2 catholica (Mogunt. et Bensheim.) 1 mixtum (Worms; fundus maxima ex parte cath. est); 3 acath. 3. Scholae reales 6, quae characterem stricte confessionalem non habent. 4. Scholae element. in unaquaque parochia una pluresve adsunt praeter magnum privatarum numerum. Magistri quoad institutionem religiosam Ordinario subjecti sunt; si organistae vel ministri cet. munus exercet idem valet. Eos nominat ministerium aut immediate aut praevia patroni privati praesentatione. Magistri religionem docent; ubi magister alterius est con-

fessionis, parochus catholicus obligatus est. Inspectionem quoad institutionem religiosam gerit Ordinariatus et ministerium. Inspectio scholae localis est „curatorii localis scholastici“, cujus membra parochi ex lege sunt; in commissione districtualis scholis inspiciendis duo sacerdotes sunt (quodsi scholae diversarum confessionum sint, ex utraque unus) a ministerio nominandi in quinquennium; „in consilio schol. supremo“ unus sacerdos cath. esse debet. Methodus docendi religionem, modus inspiciendi cet. lege civili accuratissime praescribuntur ita, ut praescripta civilia ecclesiasticis contraria esse dici non possit, legem civilem vero ordinare, quae ecclesiae sint, recte affirmetur.

IX. *Administratio.* 1. *Ordinariatus* episc. (Episc. praeside) cum Vic. gen. (cujus locum *Decanus* secundum bullam „Provida solersque“ obtineat oportere videtur et hucusque semper decanus obtinuit) et can. capitul. aliisque membris, 1 secret. 2. *Consistorium* s. tribunal eccles. cum Offic., 6 consil. quorum unus et defensoris matrim., unus etiam secretarii officium habet, 1 procurat. causarum. 3. *Cancell. episc.* cum 1 registr. 1 exped. 1 ministro. 4. *Officium administrandae dotationis episcopatus*; pro quoque fundo (fabricae eccl. cathedr., arcae capit. et fundi presbyter., seminarii fundi) 1 respiciente, 1 secr., 1 architecta, 2 rationar.

X. *De bonis ecclesiasticis.*

a. Administrantur *bona fabricae et foundationum* singularum parochiarum cet. sub Ordinariatus et summa ministerii inspectione a consilio, cujus membra sunt eo ipso: a) parochus (vel administrator) vel plures beneficiati curati, b) consul vel, si consul alterius confessionis sit, unus e senatoribus vel alius ab officio civili districtus nominandus. Accedunt in communitatibus, quarum incolas 2000 non attingunt *tres*, in communitatibus hunc numerum superantibus *quinque* catholici supra 30. aetatis annum, integra fama, a communitate modo statuto eligendi. Omnes alienationes cet. etiam gubernii consensum expostulant.

b. *Fructus intercalares* [beneficium vacans administratur in temporalibus a speciali rationario] deductis expensis in „*fundum eccles. cath. generalem*“ convertuntur; taxae stolae, manualia et stipendia missae, taxae pro testimoniis, oblationes vicarii sunt, non dividuntur.

c. *Fundus generalis* a) formatur ex antiquo fundo intercal. paroch., intercal. omnium beneficiorum, exceptis praebendis capitularibus, ex tributis quibusdam („*Cathedratico*“, „*nummo quinquagesimo et ferdone*“) a sacerdotibus solvendis et quibusdam aliis redditibus; b) administratur a gubernio ordinariatu simul inspiciente, c) impenditur ad ea eccles. cath. necessaria praestanda, quae nulli ex juris titulo incumbunt, et quidem: pro clericis *emeritis*, augendo vicariorum et capellanorum salario, pro cooperantibus alendis, si parochus in longius tempus munere fungi nequeat, vicarium dotare incapax, ad theologiae studiosos adjuvandos, ad adjuvandos clericos morbo vel aliis infortuniis subito egestate laborantes (sive mutuo sive donis).

d. Ut ecclesia immobile vel capitale acquirere possit, cujus valor 100 fl. transgreditur, consensu ministerii opus est, infra illam summam ordinarius consensus sufficit.

e. *Tributa publica* secundum leges generales a bonis eccles. solvuntur, singularia non existunt.

f. *Tributa ecclesiastica* ex a. 1834 sublata sunt.

g. *Aerarium reipublicae solvit* quotannis: 1) additamenta ad honorandos clericos cath. in provinciis Oberhessen et Starkenburg (in dextera Rheni ripa) 4.434 fl.), Hassia rhenana (ubi jus francogallicum valet) 22.644 fl.; 2) pro episcopatu 28.148 fl., pro stipendiis alumnis seminarii dandis 940 fl.; 3) pro paedagogio cath. 4789 fl.; 4) pro gymn. cath. 2274 fl.; 5) pro scholis cath. 4678 fl.; in summa 64.473 fl. — Ad eosdem fines ecclesiae protestant. dantur in summa 138.022 fl. — Pro universitate dantur 80.019, pro summo studiorum consilio 12.572 fl. —

§. 83.

D. *Diocesis Fuldensis (Fulda)*.

Abbatia Fuldensis a. 742 a S. Bonifacio fundata bulla Benedicti XIV. a. 1753 in episcopatum elevata est. Anno 1803 concl. deput. imperii §. 12. territorium Fuldense [circuitus 33 mil. □ cum 90.000 incolis et reditu 600.000 fl. rhen.] principi de *Nassau-Weilburg* addictum est, post varias donimorum vicissitudines et divisiones in actis Congressus Vindobonensis a. 1815 divisum est inter Borussiam, S.-Wimar., Bavariam et Hasso-Cassel. Bulla „Provida solersque“ dioecesi Fuldensi Friburgensi Metropol. subjectae territorium datum est: totus electoratus Hassiae [eo tempore 40 par. antiquae dioecesis Fuld., 20 par. ex antiqua Mogunt. postea Ratisbon., 1 par. ex antiqua Paderborn. continens, demptis parochiis in Bavaria sitis] et 9 parochiae in magno ducatu Saxoniae Wimariensi sitae. Habuit 2 episcopos. Tertius est

Christoph. Florentius Kött, nat. 7. Nov. 1801, episc. 11. Dec. 1848.

Mensa: 6.000 fl. rh. *Taxa camerae*: 332 fl. aur.

I. *Situs*. Continet Electorum Hassiae circuitus 174.105 mil. □ et in magno ducatu S.-Wimar. (circuitus 66 mil. □) 11 parochias. Extra territorium antiqui principatus Fuldensis Catholici inter Protestantes sparsi vivunt.

II. *Dividitur* praeter civitatem episc. in 9 decanatus et 1 decan. Wimar.

III. *Status animarum*: Cath. supra 130.000. Aath. circiter 600.000. Jud. circ. 5.000.

IV. *Clerus*. a. *Status*: sac. saec. 123 (in Hassia: apud. eccl. cath. 10 (praeter Episc.) apud. semin. 2, parochi 65, capell. 30, curati 2, primissar. 1, coop. 1; in S.-Wimar. par. 8, cap. 2, primissar. 1), sac. reg. 21, i. s. 144.

b. *Institutio. Seminar. cleric.* cum instituto theol. cum 1 reg., 1 subreg. et praef., 4 prof. (3 prof. resp. reg. sunt capitulares), Reditus: 7.000 fl.

V. *Regulares*. A. *Religiosi*. Reform. 2 conv., 21 sac., 17 laici prof., i. s. 38.

B. *Religiosae*. 1. Benedict. 1 conv., 31 prof. 4 nov., i. s. 35. — 2. Virg. Anglic. 1 dom., 19 prof. 2 nov., 21. — 3. Ursul. 1 conv., 18 prof. 2 nov., i. s. 20. — 4. Sor. S. Vinc. 6 inst., 30. *Summa*: 106.

Summa personarum regularium: 144.

VI. *Unus sacerdos est ad Catholicos* 903.

” *sac. cur.* ” ” ” 1140.

Una pers. reg. ” ” ” 903.

VII. *Beneficia*. 1. *Capit.* eccl. cath. cum Dec. (praeb. 2.600 fl.), 4 can. (praeb. 1.800 fl.), 4 vic. s. praeb. (à 800 fl.). Fabrica habet redit. 2.000 fl.

2. *Alia*: in *Hassia* 65 par. (cum 64 filialibus eccl.), 31 capell., 2 curat., 1 primissar., in *Wimar*. 10 par. (cum 7 filial. eccl.), 2 capell., 1 primissar., in *summa*: 75 par. 33 cap. 2 prim. 2 cur.

VIII. *Scholae*. 1. Institutum theol. 2. Gymn. Fuldense (mixtum). De reliquorum numero nihil prostat.

Episcopus cum capituli consilio secundum legem civilem diei 31. Aug. 1829 praesides et professores seminarii nominat, in ceteras scholas nullam aliam exercet vim, nisi quantum spectat ad religionis doctrinam.

IX. *Administratio. Ordinariatus* constat e capitularibus (Dec. est vicarius generalis) et *assessore* capituli.

X. *Dotatio totalis episcopatus* ab aerario publico secundum bullam „*Provida*“ in bonis immobilibus constituta est reditus 26.370 fl. (170 fl. annui Metropolitano solvuntur).

§. 84.

E. *Dioecesis Limburgensis.*

Erecta bulla „*Provida solersque*“ e partibus antiquarum dioecesium Ratisbon. (Mogunt.; 58 paroch.), Trevirensis (52 par.), recepit pro territorio ducatum Nassoviensem et territorium liberae civitatis Francofurtensis ad Moenum et parochias 25 ad nullam dioecesim ex anno 1648 pertinentes. — Habuit 2 episcopos. Tertius est:

Petrus. Jos. Blum, nat. 18. Apr. 1808, ord. 17. Mai. 1832,
in thronis. 2. Oct. 1842.

Mensa: 6.000 fl. rh. *Taxa camerae*: 332 fl. aur.

I. *Situs*. Continet totum ducatum Nassoviae circuitus 85.5 mil. □ et territorium liberae civitatis Francofurt. circ. 1,83 mil. □.

II. *Dividitur* in 15 decanatus et commissariatum liberae civit. Francof. — Decanus ab Ordinario nominatur e duobus parochis, quos beneficiati decanatus in votis scriptis praesentaverunt, postquam nominandus a gubernio persona grata declaratus est.

III. *Status animarum* (1863): in Nass. Cath. 208.645 (in calendario *Gothensi* a. 1865 recensentur 213.335) acath. 241.747 (secundum hoc calendar.) jud. 7252; in territ. Francof. 15.788 cath., acath. 71.730 (secundum hoc calendar.) *summa cath.* 224.433. Intra 12 annos numerus cath. auctus est 20.478.

Matrimonia mere civilia Francofurti tantum contrahi possunt, sed rarissime occurrunt.

Mense Januario parochi tradere debent indicem natorum, copulatorum, mortuorum anni praeteriti gubernio, aestate indicem militiae sacramento obstringendorum et tempore paschali magistro indicem infantium sexennium, quippe qui a paschate scholam elementarem frequentant.

IV. *Clerus*. a. *Institutio*. 1. *Seminar. pueror.* (Hadamar.) sub 1 reg., 1 subreg. (oeconomiam 6 „ancillae Christi“ gerunt) cum 66 alumnis, qui gymnasium publicum frequentant. — 2. *Seminar. cleric.* (Limburg.) sub 1 reg. 1 subreg. et oecon. cum 3 alumnis dioec. 6 extraneis. Theologiae studiosi Moguntiae vel in aliqua facultate theol. cursum theol. absolunt, si opus est, stipendiis adjuti. Pro semin. assignati sunt in dotationis episcopatus instrumento 1.500 fl.!

b. *Titulus ordinationis* regularis est mensae principis.

c. Sacerdotes *emeriti* e beneficio redit. 4—500 fl. recipiunt, quae summa, si opus est, e fundo centrali suppletur.

d. Pro *demeritis* sacerdotibus domus specialis adest e fundo centrali dotanda; parochus loci eam dirigit erga remunerationem 150 fl.

e. *Status*: sac. saec. 256, reg. 10, i. s. 266. —

Inter saeculares sunt: apud. capit. 7, par. 148, primissarii 14, capell. 57, emer. 20, in magisterio 8, extra dioec. 1; jubil. 8, demeriti 3. — Annum aetatis 50mum nondum compleverunt 54, supra 50 annos sunt 73, supra 60 annos 24, supra 70 an. 7, supra 80 an. 3, supra 90 an. 1. — Sac. curati 221.

V. *Regulares*. A. *Religiosi*. 1. Redemptor. 1 coll. (domus missionum et exercitiorum sub Provinc. Trevir. ad provinc. Germ. infer. pertinens); 10 sac.

4 l. prof., 1 nov., i. s. 15. — 2. Fratres miser. 1 dom. et 4 fil., 14 l. prof., 19 nov, 6 post., i. s. 39. — *Summa* 54.

B. *Religiosae*. 1. Sor. S. Vinc. 2 d., 7. — 2. Ancillae paup. J. Christi, domus materna *Dernbach*. et 20 fil. cum 128 sor. Extra dioecesim in dioecesibus Colon., Trevir., Paderborn., Vratislav., Roermund. (Hollandiae) haec congregatio habet 35 domus fil. cum 159 sor., ita ut summa totalis sit 1 dom. mat. 55 fil. 165 sor. prof. 92 nov. 30 postul., 287 personarum.. —

Summa religiosarum 155, *omnium regularium* 189.

VI. *Unus sacerdos est ad Catholicos* 844.

„ *sac. curat.* „ „ „ 1.015 (et circa 4 loci).

Una pers. regul. „ „ „ 1.187.

VII. *Beneficia*. 1. *Capit.* eccl. cath. ad S. Georg. cum Dec. (praeb. 2.400 fl.), 5 Can. cap. [1 a lib. civ. Francof. dotatur cum 1.800 fl.; 1 est paroch. eccl. cath. cum 1.800 fl.; 1 est parochus Dietkirchens. cum 1.800 fl. ex aliquot annis Limburgi residens, parochia a vicario perpet. administrata; 1 est par. Eltvillae cum 1.800 fl. et 500 qua commissar episc.; 1 est par. Francofurt. et habet reditum hujus parochiae], 2 vic. s. praeb. (à 800 fl.). Jus providendi ut apud *Friburg.* archidioec. — Fabricae ecclesiae cathedr. dotatio incumbit „fisco doman. ducis“ (vi concl. deput. imper. a. 1803, quod agnoscit dotationis instrumentum diei 8. Dec. 1827).

2. *Alia*. Parochiae in ducatu 144, Francof. 4, benef. (fere omnia primissariatus) 20, capell. 50.

Jus providendi in Tab. II. — 27 benef. et longe major paroch. pars jurispatron. privati sunt. Senatus Francofurt. qua possessor praepositurae saecularisatae jus patron. praetendit in 2 par., quod Ordinarius negat; idem usque ad tempus recentissimum nominabat ad 4 par. Francof., hodie res inter eum et Ordinarium quovis casu amicitia componitur. Parochia Ordinis Teutonici a Magno Magistro confertur. Exceptis praebendis capitularibus et benef. juris patr. privati, reliqua beneficia Ordinarius vi pacti provisorii cum duce initi confert sacerdotibus ab ipso duci praesentandis, quos dux *personas* sibi *gratas* ad beneficia nominavit, nullo vero nominationis factae decreto interveniente.

Beneficia vacantia de regula edicto publico indicuntur pro concursu, competitorum ab examinadoribus prosynodalibus examinantur. Praesentati instituuntur, postquam gubernium praesensationis documento communicato circa res politicas vel civiles non exceptit.

A duce dotantur 3 parochiae (1 ex mera liberalitate, 2 eam ob causam, quod olim a monasteriis mendicantium curae animarum providebatur); civitas Francof. 3 par. dotat vi obligationis concluso imperii a. 1803 contentae.

VIII. *Scholae*. A. *In Nass.* sunt: 1. *Gymnasia*: *Hadamar.* (11 mag. cath., 1 acath.; 217. disc., 167 cath. 5 acath.), *Weilburg.* (9 mag. acath., 3 cath.; 135 disc. 122 acath. 13 cath.), *Wiesbaden.* (9 mag. acath. 4 cath.,

209 disc. 179 acath. 30 cath.); gymn. reale *Wiesbad.* (7 mag. acath., 88 disc. 71 acath. 17 cath.). 2. *Paedagogia*: 1 cath. Montabaur (5 mag., 64 disc., cath.), 1 acath. Usingen. (5 mag., 75 disc., acath., 1 mixtum *Dillenburg.* (7 mag. acath. 1 cath., 82 disc. 76 acath. 6 cath.). 3. *Instit. surdo-mutorum Camberg.* mixtum (2 mag. acath. 2 cath., 54 disc. 29 acath. 25 cath. — 4. *Schola civium super.* Wiesbad. mixt. (12 acath. 3 cath. mag., 364 disc. 296 acath. 68 cath.); *schola filiar. super.* Wiesbad. mixta (9 mag. acath. 1 cath., 189 disc. acath. 47 cath.). — 5. *Scholae reales* 5 cath. (15 mag. 253 disc.), 8 acath. (21 mag. 386 disc) — 6. *Scholae element. cath.* 506 cum totidem magistris cath., acath. 642 cum totidem mag. acath., *turni* 7 (in quibus per turnum mag. cath. et evangel. instituitur). Disc. *cath.* pueri 17.733, puell. 17.181, i. s. 34.914. — *evang.* puer. 18.953, puell. 18.936, i. s. 37.889 — *jud.* puer. 590, puell. 929, i. s. 1.519 — *menonit.* puer. 3, puell. 1 — *germ.-cath.* (!) puer. 19, puell. 22, i. s. 41 — *vetero-luth.* puer. 23 puell. 26, i. s. 49. Summa scholarium element. 74.113. — Ex his sequitur, ut systema scholarum confessionalium in tantum valeat, quantum ex locorum circumstantiis necesse est. Edictum a. 1815 Sept. 11. statuit, ut apud gubernium 1 „*consiliarius eccles. et schol.*“ cath. et 1 evangel. adsit, 1 gymn. praecipue cath. 1 evangel. 1 aequae cath. et evang. magistros habeat, — *Expensae pro scholis superioribus* fiunt e „*fundo studior. centrali*“ (formato edicto 24. Mart. 1817 e foundationibus schol. in diversis ducatus partibus existentibus), cujus defectus ab aerario suppletur. Red. fundi a. 1861 erat 124.000 fl. (incluso didactro cet.), supplem. aerarii 64.000 fl. *Expensas scholar. elementar.* portant communitates civiles, quibus edictum 24. Mart. 1817 omnes fundos et foundationes schol. parochiales et locales assignavit. Quae communitates, si 3 simpla tributi communalis exigant, necessaria dare nequeunt, ex aerario supplementum recipiunt. Didactri maximum ex lege sunt 2 floreni, quod vertitur in acquirenda necessaria minora scholae, bibliothecam et apparatus instructioni inservientes. *Magistri* a gubernio nominantur; idem salarium destinant intra minimum et maximum legale (175—250 fl. pro vicariis et cooperat., 250—500, immo usque ad 800 pro magistris). —

Ordinarius in scholas nullam exercet vim, nisi quoad *instructionem religiosam*; catechetae cum ejus consensu instituuntur, sine beneficio ecclesiast. vero vivere non possent. *Parochi* ex lege consilii localis schol. membra resp. praesides sunt pro *scholis elementaribus*; ex iis gubernium *Inspectores* schol. singulorum districtuum nominat.

B. *Francofurti* est 1 progymn. cath., 1 schola cath. realis, 1 schola elem. pueror. 1 puell. cath., 1 schola puell. super., in summa 27 magistri 5 magistrae. —

In Nassov. a 6 ad 14 aetatis annum liberi utriusque sexus scholam elementarem frequentent ex lege civili oportet, Francofurti hujusmodi necessitas non est.

IV. *Administratio dioecesana. Ordinariatus* episc. sub praesidio Episcopi; membra; Vic. gen., omnes capitulares canonici, 1 registr. et secret., 2 official. cancell., 2 minores. Pro cancellaria episc. dantur annui 2.130 fl.

Ordinariatus etiam *pro tribunali* fungitur. Anno 1862 sunt tractatae causae: 1 disciplin., 4 annullat. matrim. Separationes a thoro et mensa *quoad effectum civilem* a tribunali eccles. non tractantur; sponsalium processus non occurrunt.

X. *De bonis ecclesiasticis.*

a. *Tributa publica* omnis generis (reipublicae et communalia) tam a bonis ecclesiast. quam a clericis sunt solvenda, singularia non existunt. Clerici praeterea ad fundum eccl. centalem solvere debent tributum annuum, et quidem a beneficiatis usque ad 1.000 fl. redditum habentibus 1 pro centum fl., supra 1.000 fl. $1\frac{1}{2}$ % totius redditus.

b. *Tributa ecclesiastica* omnis generis edicto civili 9. Oct. 1827 sublata sunt. In eorum locum cessit *pro fundo eccles. centrali* ex haereditatibus clericorum taxa solvenda: 1) si beneficium habet redditum 500 ad 750 fl. taxa 25 fl., 2) a benef. red. 750—1.000 taxa 50 fl., 3) a benef. red. 1.000 ad 1.200 taxa 75 fl., 4) a benef. 1.200 ad 1.500 fl. 120 fl., 5) a pinguioribus 200 fl.

c. *Fructus intercalares a mense gratiae* usque ad installationem novi beneficiati, deductis administrationis expensis, convertuntur in „*Fundum cath. centalem ecclesiasticum.*“

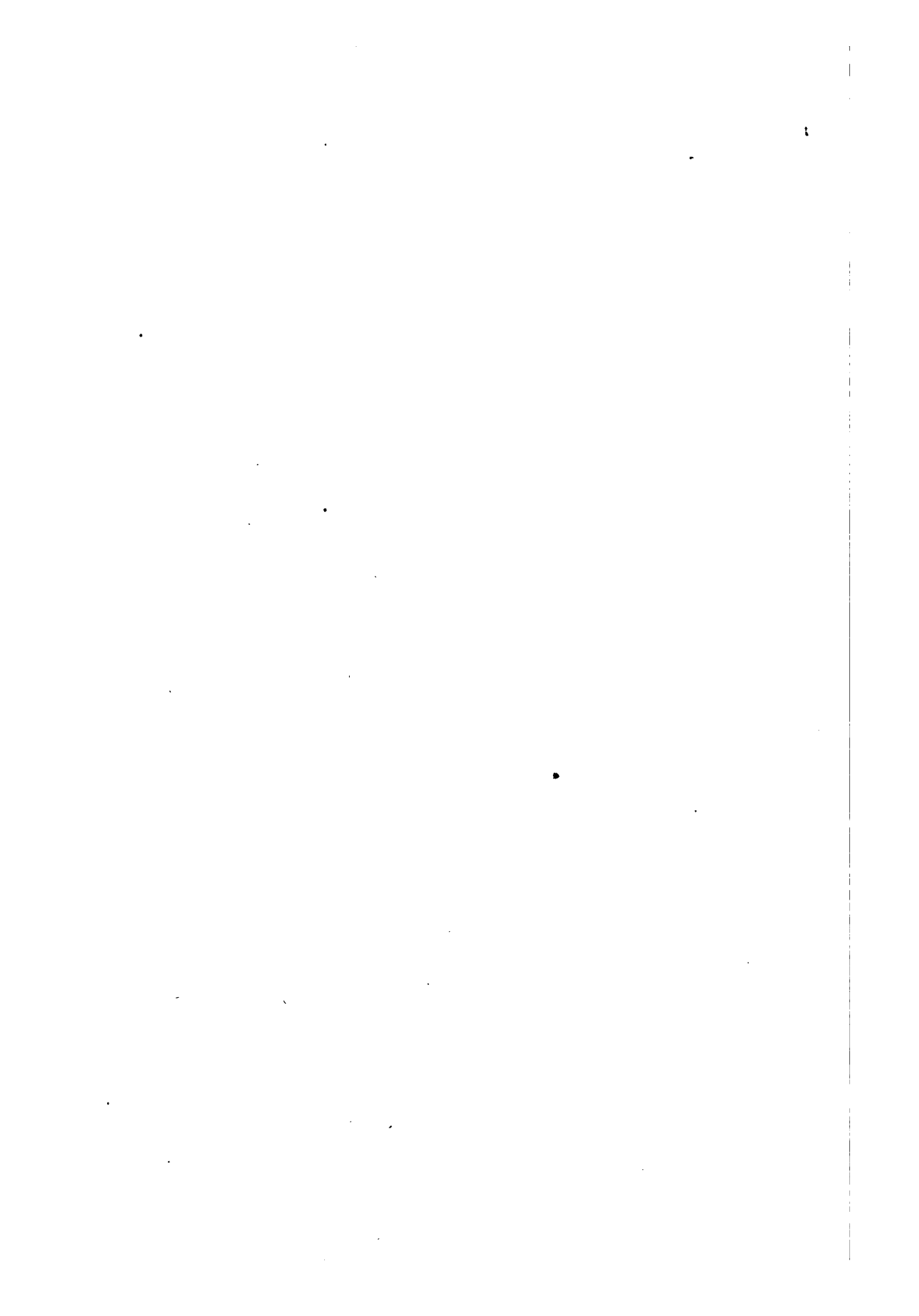
d. Hic fundus, erectus lege civili diei 9. Oct. 1827 (impressa est in libro: Schulte, Die Erwerbs- und Besitzfähigkeit der deutschen Bischöfe überhaupt und des Bisthums und Bischofs von Limburg insbesondere, Prag 1860, pag. 112 sqq.), a. *formatus* est ex 4 fundis antiquioribus, fundis veterum capitulorum ruralium, capellaniarum et beneficiorum suppressorum bonis, beneficiorum forsitan suppressorum bonis ad augendas congruas non convertendis, parochiarum vacaturarum redditibus summam 1.800 fl., transgredientium de regula suppressendis, fructibus intercalaribus, supplementis et taxis a clericis dandis (vide quae paulo prius dicta sunt), poenis clericis infligendis pecuniariis, legatis cet. ei factis, redditum ex libris catechismis cet. vendendis cet., redditibus fundorum localium superfluis, — b. *vertitur* ad erigendas novas parochias sive capellanas necessarias; augendam et supplendam congruam parochorum, capellanorum cet.; stipendia candidatis theol. danda; pensiones clericis emeritis, quorum beneficia cooperatorem sustentare nequeunt, praestandas; adjuvandas ecclesias et communitates, quae necessaria cultui cet. dare non possunt; ea praestanda, quae administrationi eccles. necessaria aut utilia sunt, ex fundo vero speciali dari nequeunt, — c. *administratur*, „inspeciente et cooperante ordinariatu“ a gubernio.

e. Ex *aerario reipublicae* pro ecclesia catholica nihil datur. Dotatio episcopatus in summa (pro episc., capitulo, semin., *metropolitano* 276 fl., cancell. episc.) 21.606 fl. 45 kr. est, ad quam libera civitas Francofurt. 5.000 fl. dat, ita ut a duce Nassov. 16.606 fl. 45 kr. tantum dentur. 6.000 fl. re vera non dantur, quum proveniant e beneficiis parochialibus reditum singularem habentibus cum praebendis capitularibus unitis. Restant igitur 10.606 fl., pro quibus bona immobilia resp. census reales aliique certi assignati sunt. Reditus vero bonorum ex a. 1802 saecularisat. (vide librum *meum* supra citatum pag. 101), quae duces *suis domaniis incorporaverunt*, annuus erat 905.000 fl. Illa summa 10.606 fl. nondum $\frac{1}{21}$ ejus reditus est, quem fiscus ducalis annuatim e solis abbatiarum et monasteriorum saecularisat. bonis percipit. *Fiscus ducalis* („Domänenfiscus“), qui plene separatus est a fisco terrae („Steuerfiscus“) ex titulo privato obligatus est ad ferenda onera, quae olim instituta regularia aliaque portabant, quorum bona saecularia reddita ei incorporata sunt.

DIOECESSES IN REGNO HANNOVERANO SITAE

ET

VICARIATUS GERMANIAE APOSTOLICI.

I. Dioeceses Regni Hannoverani.

§. 85.

Notitiae generales.

1. Dioeceses Hildes. et Osnabrug., quae totum regnum continent, usque ad a. 1803 principatus erant. Terrae reliquae regnum Hannov. formantes antea aut nullius erant dioecesis, quippe quum in aliquot regionibus post saeculum 16um religionis cath. exercitium esset proscriptum, aut pluribus dioecesibus subjectae, Monasteriensi scilicet, Hildes. cet. Usque ad a. 1803 terrae hannoveranae missioni Saxoniae orientalis et inferioris et moguntinae erant subjectae. Ex a. 1816 inter regem et curiam Romanam tractatum fuit et bulla *Pii VII. „Impensa Romanorum Pontificum sollicitudo“* 26. Mart. 1824 dioeceses duae Hildes. et Osnabrug. restitutae et de novo circumscriptae sunt, iisque regnum Hannoveranum pro territorio addictum.

2. Bulla hac statutum est, ut *Episcopi eligantur a Capitulo*. Modus idem est atque in provincia Rheni superioris.

3. Utraque dioecesis immediate subjecta est sedi Apostolicae.

4. Utraque dioecesis capitulum habere debet secundum bullam aequali modo constitutum, iisdemque redditibus praeditum. *Omnes praebendae* alternis vicibus ab episcopo et capitulo conferuntur ita, ut intra sex hebdomades a die vacationis proponantur quatuor candidati gubernio, cui jus est unum ex iis ut „invisum“ designandi, qui expungendus est. Quo facto episcopus ad collationem, respective capitulum intra quatuor hebdomadas procedit ad nominationem unius ex personis gubernio non invisis nec suspectis, cui episcopus canonicam dat institutionem.

5. „Ad redditus dioecesium constituendos intra quadriennium a data bullae numerandum tot fundi ac bona stabilia, decimae et census reales episcopis et capitulis ea, qua par erat quantitate, tradenda erant, quot annis adsignatis redditibus ab omni cujuscumque generis onere prorsus liberis et immunibus

responderent.“ Indultum fuit, ut dioecesis Osnabrug. erectio suspenderetur et interdum a *Vic. gen.* Osnabrugae residente administraretur. Haec dotatio realis ad exitum producta non est.

6. In regno multa exstiterunt monasteria catholica omnis generis, quae, dum ea, quae ad protestantismum se converterant, usque ad nostrum tempus conservata sunt, etsi ad alios fines, saecularia sunt reddita. Quorum bona administrantur ab officio publico, quod vocatur „Klosterkammer“ (Camera monasteriorum). Reditus annuus est 552.122 thal., e quibus pro sola universitate Gottingensi protest. quotannis impenduntur 121,781 thal., pro cultu cath. utriusque dioecesis a. 1863 tantum 46,006 th., reliqui maximum pro cultu et instructione protest.

7. *Episcopi*, quamvis aliquot existant restrictiones et interdum difficile sit, in regno, cujus veteres partes protest. sunt et protestantes fere omnibus alicujus momenti officiis publicis funguntur, suum ecclesiae catholicae jus tribui, generaliter jurisdictionem secundum jus commune libere exercendi potestate fruuntur.

8. *Registra status civilis* a parochis geruntur, qui quotannis eorum copias tam Ordinariatui quam Gubernio tradunt.

9. *Beneficia* longe plurima liberae sunt collationis; parochiae iis conferuntur, qui in concursu generali, quotannis instituendo approbati fuerunt. Antequam vero beneficium ullum conferatur, *regis confirmatio adsit oportet*.

10. *Titulus ordinationis* ita constituitur, ut a quodam possessore magni praedii obligatio detur aut patrimonium hypotheca oneretur.

11. *Bona ecclesiastica* administrantur secundum jus commune; iisdem tributis subjacent, quam reliqua. *Tributa ecclesiastica* non existunt praeter eleemosynam tempore quadragesimali a catholicis non pauperibus pro institutis dioecesanis (seminario cet.) dandam et ea, quae in singulis communitatibus pro necessitatibus ecclesiasticis solvenda inter catholicos dividuntur. *Fructus intercalares*, deductis administrationis expensis, beneficium fiunt.

12. *Scholae elementares* cath. Ordinarii subsunt, qui magistros instituit, cooperante „Consistorio“; magistri et scholae ab ordinariis inspiciuntur. Omnes scholae elementares secundum confessiones discernuntur (Vide leges 14. Oct. 1848, 26. Maii 1845). *Gymnasia* (quibuscum scholae reales sunt conjunctae) a Ministerio reguntur, Hildes. vero est episcopale.

13. *Consistoria* (formata a catholicis sacerdotibus et direttore jureconsulto) tractant externa scholarum, causas matrimoniales, res civiles clericorum. Sunt vero officia civilia.

§. 86.

A. *Dioecesis exemta Hildesiensis (Hildesheim).*

Fundata a Ludovico Pio a. 822 primum recepit episcopum. Subjecta erat sedi Moguntinae. A. 1803 saecularis reddita a. 1824 restituta et circumscripta est. Quartus exinde episcopus est:

Eduardus Jacobus Wedekin, nat. 1796, consecr. 1850.

Mensa: 4.000 th. *Taxa cam.* 756 fl. aur.

I. *Dividitur* in 13 decanatus. Decani, auditis parochorum votis, ab Ordinario nominantur.

II. *Status animarum* (1862): cath. 72.951, acath. 1.300.000, jud. circ. 8.000.

III. *Clerus*. a. *Seminar. cleric.* cum Reg., Oecon. et 7 (incl. illis duobus) professoribus, 8 alumnis presbyt. b. *Semin. pueror.* qui in gymnasio episcopali edocentur. —

c. *Status*: 184 sac. saec., curati 146.

Unus sacerdos est ad cath. 396, unus curatus ad 500.

IV. *Beneficia*: 1. *Cap. eccl. cath.* cum Dec., 6 can., 4 vicar., 4 lectoribus. Jus providendi §. 85. Praebendae: D. 1.500 th., 2 can. à 1.400, 2 à 1.000, 2 à 800, vic. à 400 thal. (ex aerario).

2. *Alia.* 85 par. Eccl. par. 85, filiales 36.

V. *Scholae cath.* 1. *Instit. theol.* 2. *Gymnasium episc.* cum Dir. (qui canonicus est), 13 prof. (1 est can., 1 vic. eccl. cathedr.).

VI. *Administratio.* *Vic. gen.* sub Vic. gen., 1 consil., 1 synd., 1 secret., 1 registr., 2 cancell., 1 bedell.

§. 87.

B. *Dioecesis exempta Osnabrug-ensis.*

Annus foundationis 783 esse dicitur; ex saeculo nono medio episcopi certi numerantur. Pace westphalica a. 1648 art. XIII. §. 6 sqq. statutum fuit, ut alternis vicibus catholicus et acatholicus (e domo Brunsvic. Luneburg.) Praesul eligereretur, et, acatholico Praesule regnante omnis jurisdictio in Catholicos ad Metropolitanum Coloniensem devolveretur. A. 1803 saecularis reddita bulla „Impensa“ restituta, circumscripta, immediate sedi apost. subjecta fuit.

Ab a. 783 usque ad a. 1801 numerantur 66 episc. Exinde usque ad a. 1858 administrata fuit per 2 episc. in p., et per 4 episcopos Hildesiensis. A. 1858 primus episcopus creatus est:

Paulus Melchers, qui die 8. Jan. 1866 ad Sedem Colon. est translatus.

Mensa: 4.000 th. *Taxa cam.* 666 $\frac{2}{3}$ fl. aur.

I. *Dividitur* in 10 decanatus. Decani, receptis votis parochorum, ab ordinario instituuntur.

II. *Status animarum* (1864). Cath. 156.678, acath. 364.022, jud. circ. 5.000.

Confirmantur quotannis 5—6.000.

III. *Clerus*. a. *Institutio*. 1. *Semin. pueror.* 2 cum 9 resp. 23 alumn., qui gymnasium frequentant. 2. *Seminar. cleric.* cum 13 alumnis. Theologiae candidati studia theol. in universitate aliqua vel academia absolvunt, quibus absolutis in seminar. recipiuntur.

b. *Titulus ordinationis* constitui solet obligatio magnorum possessorum aut hypothea candidati (patrim. tit.).

c. *Status*: s. s. 275. curati 250. *Unus sac. ad cath.* 560, *unus cur.* ad 626. —

IV. *Regulares*. Religiosi nulli. Religiosae. Adest 1 mon. *Benedict.* perpet. adorat., 1 Ursulin., 8 hosp. et aliquot orphanotrophia, quibus sorores carit. praesunt. Hae quoque scholas et instit. pro recipiendis infantibus neglectis habent. Numerus personarum neque ex catalogo apparet neque mihi communicatus est.

V. *Beneficia*. 1. *Cap.* eccl. cath. ad S. Petr. et SS. Mart. Crispin. et Crispinian. cum Dec., 6 can., 6 vic. Reliqua ut in dioec. Hildes. —

2. *Alia*. 92 parochiae. Eccl. par. 92, filiales et cap. 150. Vicar. et capellaniae 134, quae fere nulla excepta beneficia sunt residentialia.

Juri patronatus admodum pauca subsunt beneficia, viget libera collatio.

VI. *Scholae* cath. 2 gymn., 1 paedagog., 314 scholae paroch.

VII. *Administratio*. *Vic. gener.* sub Vic. gen., 1 assess., 1 secret.

II. Vicariatus apostolici.

§. 88.

A. Regni Saxoniae.

Lusatia superior nullius est dioecesis sed Capituli Budissinensis jurisdictioni ordinariae subjecta, Quum actu eundem atque vicariatus apost. habeat ordinarium, utraque dioecesis regnum Saxoniae contineat, descriptio utriusque conjungitur.

Lusatia superior olim ad dioecesim *Misnensem* pertinens ex tempore, quo haec dioecesis ab ecclesia cath. defecit, jurisdictioni ordinariae Decani et Capituli Budissinensis (Lusatia superiore usque ad pacem Pragensem. a. 1635 ad regnum Bohemiae ut „pars adnexa“ pertinente) ab Imperatore et Papa fuit subjecta. Pro „*terris Saxoniae hereditariis*“ *Vicarius apostolicus* delegabatur, cujus jura mandato regio diei 19. Febr. 1827 circumscribuntur. *Vicarius apostolicus* a rege proponitur, a Papa nominatur et semper *Episcopus in partibus* praekonisatur. Actualis est:

Ludovicus Forwerk, Epus Leontopolit. i. p., natus 29. Aug. 1816, ord. 14. Nov. 1839, consecr. Episc. 24. Dec. 1854. Idem est *Decanus* Budissin. ex die 6. Sept. 1854.

I. *Situs*. *Dioecesis terrarum hereditariarum* complectitur antiquas provincias; *dioc. marchionatus Lusatiae superioris* habet circ. 45.68 mil. □, totum regnum 271.83. Catholici ubique, exceptis aliquot Lusatiae locis, sparsim inter Protestantes degunt.

II. *Status animarum* (3. Dec. 1861): Cath. in terris heredit. 17.001, in Lusat. 24.362, i. s. 41.363, — confess. august. addicti in toto regno 2,175.392, helvet. 4.515, anglic. 233, rit. graeci non. un. 460, „germ.-cath.“ 1.722, jud. 1.555, i. s. 2,225.240 incolae. —

Communicantes (cath.) 37.473 [in dioec. Dresd. 10.895, neo-com. 100, dioec. Budissin. 26.580, neo-com. 300], — *baptizati* 432 in dioec. Dresd. 805 in Budiss., i. s. 1.237, — *confirmati* 912, — *mortui* et cath. sepulti in dioec. Dresd. 324, Budiss. 564, i. s. 888, — *matrimonia* a. 1862 contracta sunt 281, et quidem: in dioec. Dresd. 114 [26 mere cath., 88 mixta], Budiss. 167 [144 mere cath., 23 mixta].

Registra status civilis quoad effectum civilem a parochis scribuntur; indices ex iis gubernio nulli traduntur.

III. *Clerus*. a. *Institutio*. Adest *Seminarium* Pragae situm ad Lusatiam pertinens, quod *sorabicum* vocatur, e bonis propriis sustentatum, in quo tam juniores gymnasium publicum Micro-Pragense frequentantes quam theol. in facultate theol. Pragensi studiosi sub *praeside* (a Vic. apost. resp. Dec. Budiss. nominato) aluntur seminarii ipsius expensis. Aerarium (cassa ministerii cultus) quotannis 400 thal. et 300 thal. pro 6 alumnis e terris hereditar. oriundis et in eo receptis confert. Absoluto triennio jam per annum in seminarium aliud (ex. gr. Colonien.) mitti solent.

b. *Titulus ordinationis* est mensae regiae pro omnibus ex Saxonia oriundis sac. saecularibus.

c. *Emeritis* sacerdotibus pensio regia ex titulo ordinat. regio 200 thal. conceditur, quae ex gravibus causis augmentatur; parochi emeriti e proventibus parochiarum sustentantur. — Domus emeritorum vel demeritorum deest.

d. *Status*: sac. saec. 61, reg. nullus. — In dioec. Dresd. 29 et quidem 5 serenissimae aulae inservientes (1 can. honor. Budiss. 1 jubil.) 1 capell. reg. in contubernio Josephino, 9 par., 2 administr. par., 9 capell., 3 emerit. (1 par. et can. Budiss.); — in dioec. Budiss. 30; 3 canonici capit., 12 par. (2 simul canonici), 1 capell. fund., 1 capell. domesticus, 1 dir. semin. ludimagistr. Budiss., 4 vic. capituli, 7 capell. 1 emerit. — Extra dioec. 1. Supra annum 50 sunt 9, supra 60 sunt 5, supra 70 vero 3. Sac. curati 45. — Unus sac. est ad cath. 678, unus curatus ad 919. —

V. *Regulares*. Ordines *Religiosorum* non existunt. — *Religiosae*: 2 abbatiae Monial. *Cisterciensium* [quarum „*Visitator natus*“ vi conventionum juris publici

est Abbas Ossecensis (*Ossegg* in Bohemia) ord. Cisterc., quare abbatiae a jurisdictione Ordinarii sunt exemptae. In Praepositura apud has abbatias funguntur in illa 3 religiosi in hac 6 religiosi Ossecenses], *Mariae-Valle* (Marienthal) et *Mariae-Stellae* (Marienstern) in Lusatia cum resp. 29 virg. prof. 2 n. p. 8 nov. 6 sor. conv., 1 nov. conv., i. s. 46 — et virg. prof. 35, n. p. 1, sor. conv. 4, i. s. 40. *Summa totalis* 86.

VI. *Beneficia*. A. In Lusatia. 1. *Capit.* exemptae eccl. ad S. Petrum *Budissae* (Bautzen) cum Dec., 3 Can. capitular. (senior, cantor, scholast., 4 non resident. praebendas non habent, gaudent vero voto eligendi Decanum activo et passivo). Capitulum habet massam communem ex fructibus bonorum immobilium constantem et quoad *mensam vitam quoque communem gerit*.

2. *Alia*. 12 par. (6 habent incolas germanicos, 6 sorabico-slavicos), 1 administr. par., 1 capell. fundata.

Decanus et canonici a capitulo eliguntur. Beneficia alia aut jurispatr. sunt aut a capitulo conferuntur; habent bona propria. Vicarii 5 capituli (qui etiam curam in altera loci ecclesia gerunt) cum capitularibus mensam communem habent.

B. In dioec. *Dresdensi*: 9 par., 2 admin. par. (3 filiales). Omnes sunt liberae collationis per Vic. apost. efficiendae; consistorium cath.-eccles. ex mandato a. 1827 jure praesentationis (*Vorschlagsrecht*) gaudet. Concursus Trid. non viget.

„In hac dioecesi omnes sacerdotes partim e Cassa Serenissimi Regis, partim e cassa ministerii regii cultus et instruct. publicae, cui affluunt taxae stolae a parochianis solvendae nec non tributa a catholicis laicis in terris heredit. degentibus pro parochiarum indigentis solvenda, redditus annales recipiunt.“

VII. *Scholae*. A. In Lusatia. 1 sem. ludimagistr. 26 scholae elem. cum 37 magistr. 2.526 scholar.

B. In dioec. Dresd. 1 progymn. 14 sch. elem. cum 27 mag. 1.360 scholar. [Inter 26 illas scholas sunt 1 capitularis, 2 monasteriales puellarum, 6 paroch., 5 filial. linguae germ., 6 par. et 6 fil. ling. sorabico. slav.; in dioec. Dresd. 2 capitales, 12 elem.]. Scholae acath. in regno Sax. sunt circ. 2.000. —

Viget systema *scholarum confessionalium* non solum quoad elementares, sed etiam quoad medias (gymn., sch. reales), et universitatem; unde fit, ut catholicus munus magistri in gymnasio vel schola reali aut professoris in universitate adipisci non valeat.

Expensas scholarum (vide leg. civil. 6. Jun. 1835) ferre debent communitates. Inspectionem superiorem omnium scholarum exercet (§. 171 hujus legis) respublica per „ministerium cultus et instruct. publ.“ et „circuli directionem“, quoad scholas cath. ita exercetur, ut nullum gravamen adsit.

Parochi cath. eo ipso sunt inspectores locales (§§. 147. 160 sqq. leg. 9. Jun. 1835); iis immediate propositum est pro dioec. Dresd. consistorium cath. eccles., pro Lusatia capitulum Budiss. (§. 148 ibid. et ord. min. cult. 7. Mai. 1840). Magistros cath. dioecesis Dresd. nominat, praesentante consist. cath. eccles., Vicarius apost.; in Lusatia [scholae in patronatu duorum monaster., capituli Budiss., et 2 patron. acath. sunt] nominat magistros patronus, consistorium Capituli eos confirmat et approbat. Ex §. 56. leg. 6. Jun. 1835 officia cath.-eccles. in dimittendos magistros summam vim exercent. Infantes cath. (et vice versa) in scholas protest. locorum, ubi schola publica catholica adest, recipi non debent, in aliis locis sub quibusdam conditionibus, quae nominatim quoad prolem ex matrimonio mixto pro catholicis inter acatholicos sparsim degentibus durissimae sunt.

Visitationes scholarum cath. a canonico Budiss. a Decano in inspectorem schol. dioec. nominato et a Vic. apost. instituuntur.

VIII. *Administratio dioecesana.* Pro dioec. Dresd. adest „Consistorium catholico-ecclesiasticum“ qua instantia media in administranda dioec. et qua tribunal eccles. pro causis matrimonialibus conjugum catholicorum. Constat e Praeside clerico, 2 consil. cleric. et 2 consil. laicis cath. Pro Lusatia adest *Consist. capituli Budiss.* qua instantia eccles. et *tribunal matrimon.* non tantum pro conjugibus cath., sed etiam pro matrimoniis mixtis in casu, quo reus catholicus est. Constat e Praeside (Decano), 3 canon. capitul., 1 assess. laico cath.; in causis matrim. mixtor. accedit assessor acatholicus. Pro utroque consistorio *appellationis instantia* constituitur *Vicario Apost.*, 2 consil. Vicariatus eccles., 1 consil. laico cath. et 2 supremi appellat. tribunalis civilis consiliariis acath.

IX. *De bonis ecclesiasticis.*

a. Bona eccles. nulla immunitate gaudent, solvunt pro domibus benefic. tributum fundi (Grundsteuer, Immobilienbrandversicherungssteuer). — Tributa eccles. non vigent.

b. *Fructus benef. intercalares* in dioec. Dresd. cassae ministerii cultus affluunt, ex qua presbyteri et ludimagistri maximam salarii partem recipiunt; in Lusatia pro arbitrio a consistorio convertuntur deductis administrationis expensis.

c. Fundus generalis nullus adest.

d. *Aerarium publicum* (Cassa ministerii cultus) solvit quotannis pro Vicariatu apost., appellationis instantia et consistorio Dresd. 4.555 thaleros, pro sustentandis parochis, capellanis et scholis 3 Dresd. 11.017 thal. — Capitulum et beneficia Lusatiae a civitate nihil recipiunt. —

Quaecumque in libro „Mejer, Die Propaganda, ihre Provinzen und ihr Recht“, Gött. 1853. II. pag. 506 de subjectione Saxoniae sub Archiepisc. Pragens. dicuntur, inter fabulas sunt numeranda.

§. 89.

B. Vicariatus Anhaltinus.

Missiones Dessav. et Zerbst. olim ad Vicariatum saxonicum spectabant; terrae illae ante reformationem dioecesibus Magdeburg., Brandenburg., Merseburg. erant subjectae. Anno 1825 dux Anhaltino-Cothen. ad ecclesiam catholicam se convertit et parochiam cath. fundavit, quam *Leo P. XII.* brevibus litt. d. 17. Maii 1826 vicario apost. Saxoniae subiecit. Anno 1834 terrae Anhaltinae *Nuntio apost. Monacensi* subjectae sunt. Cujus sub jurisdictione *parochus Dessaviensis* delegatam qua subdelegatus in catholicos terrarum Anhaltinarum jurisd. eccles. exercet.

Vicariatus continet ducatus *Anhaltinos* ex anno 1863 sub duce Anhaltino-Dessaviensi rursus unitos, nempe *A.-Dessav.* (Dessau), *A.-Coethens.*, *A.-Bernburgensem*, circuitus 43.28 mil. □ et incolis (3. Dec. 1861) 181.824.

Habet 4 parochias (a Nuntio Flavio Chigi circumscriptas): *Dessaviensem*, partem orientalem, *Zerbst.* septentrionalem, *Coethen.* meridionalem, *Bernburg.* occidentalem continentem. A gubernio duae tantum (Dessau, Coethen) pro parochiis agnoscuntur, quarum registra (Kirchenbücher) et sigilla pro foro civili effectum habent; Zerbst qua vicaria Dessav., Bernburg qua vicaria Coethen. agnoscitur.

Catholici possessores pauci existunt; longe eorum maxima pars constat e mercenariis (messoribus) praesertim e regionibus Eichsfeld venientibus, qui per hiemem in sacchari fabricis operas praebent. Sacerdotes plerumque Nuntius ordinat ex iis, quos Episcopi vicini Hildesiensis et Paderbornensis ad ejus petitionem dimittunt. *Nullus est regularis.* Olim regnante duce catholico Jesuitae aderant.

Adsunt 6 sacerdotes: 1 Dessav., 1 Zerbst., 2 Coethen., 2 Bernburg. (unus hic qua cooperatur parochi aegrotantis).

1. Parochia *Dessau* circ. 5 horar. habet 250 cath. 1 parochum, 1 eccles. a. 1858 consecratam, domum parochialem, 1 scholam cum 1 mag., 20 scholar., nullam vero propriam scholae domum neque coemeterium. Salarium recipit parochus partim a duce, partim a fundo eccles., magister ex hoc fundo. A. 1864 baptizati sunt 9, mortui 6, matrim. inita 4 (mixta).

2. Parochia (vicaria) *Zerbst.*, circ. 5 hor. — 80 cath., 1 par. (vicarius scholae), 1 capella, 1 schola cum 20 scholar., sine domo parochiali et coemeterio. Salarium vicarii e cassa eccles. Coeth. cath. datur. A. 1864 baptiz. 4, mortui 1, matrim. nullum.

3. Par. *Coethen.*, circuit. 6 horar.; cath. in urbe degentes 280, in fabricis cet. operas praebentes circ. 1.200, inter quos 20 familiae liberos habentes; 2 sac., 1 ecclesia, 1 domus paroch. et schol., coemeterium cath., 2 scholae (pro puer. et puell.), 1 organista et 1 sacrista, 23 pueri et 23 puell. scholar.

Ecclesia habet bona immobilia, e quorum fructibus expensae omnis generis fiunt. A. 1864. baptiz. 31, mort. 17, matrimonia 7, e quibus 2 mixta.

4. Par. (vic.) *Bernburg*, circuit. 5 horar., 400 cath. et circa 1.500 mercenarii cath., 1 par. Cultus administratur in capella protest. in coemeterio communi sita catholicis pro cultu permissa; ecclesia cath. aedificari coepta est, 1 domus paroch. (debitis onerata), 1 schola, 1 mag., 40 scholar. Expensae cultus eleomosynis, salarium parochi et magistri a vicario apost. praebetur. A. 1864 baptiz. 23, mort. 18, matrim. 10, e quibus; mixtum.

§. 90.

C. *Vicariatus apost. Missionum septentrionalium Germaniae et Daniae.*

Vide historiam in libro, quem supra citavi: Mejer, Die Propaganda, II. pag. 248 sqq.

Hic Vicariatus continet ducatus Holstein, Slesvig, liberas civitates Bremen, Hamburg, Lübeck, magnos ducatus Megalopolitanos (Mecklenburg) et principatum Lippe-Bückerburg in Germania, praeterea Daniam. Vicarius Apost. est *Episcopus Osnabrugensis* vi delegationis apostolicae. Missiones sustentantur e foundationibus a. 1682 a principe episc. Monaster. et Paderborn. Ferdinando de Fürstenberg factis, quae a. 1817 summam 153.740 thal. habebant (Vide Mejer l. c. pag. 314 sqq.).

Parochiae sive curatae sunt: in *Schlesvig-Holstein* 5, nempe 1. *Altona*, 750 cath., 2 schol., 1 par.; 2. *Friedrichstadt* 220 cath. 1 schol., 2 sac. (1 apud privatum), 3. *Glückstadt*, 4. *Kiel*, 200 cath. 1 schol., 1 sac.; 5. *Flensburg*, 1 sac. — 6. *Bremen* 2000 cath. 3 schol., 2 sac., 7. *Bremerhafen* 250 cath. 1 schol., 1 sac. — 8. *Bückerburg* 225 cath., 1 schol., 1 sac. — 9. *Hamburg* 7.000 cath. 6 schol., 4 sac. — 10. *Lübeck* 205 cath. 1 schol. 1 sac. — 11. *Ludwigslust* 100 c., 1 schol. 1 sac., 12. *Neustrelitz*, ubi excurrando, 1 sac. fungitur, nam domicilium sacerdoti cath. a gubernio interdicitur., 13. *Schwerin* 760 c. 2 schol. 3 sac. (1 apud privatum). — 14. *Copenhagen* 950 c. 3 schol. 4 sac. 15. *Fridericia* 200 c. 1 sch. 2 sac., 16. *Nordstrand* 250 c. 1 sch. 2 sac.

Hi catholici degunt, uti primo aspectu apparet, ubique sparsi inter Protestantes.

In hospitiiis Hamburg., Flensburg., in orphanotropheis Hamburg., Bremen., Copenhagen. religiosae sunt; accuratiora ignoro.

§. 90.

D. *Vicariatus apost. Luxemburgensis.*

Continet magnum ducatum Luxemburgiae, cum regno Hollandiae unione personali conjunctum et Confoederationi Germanicae subjectum circuitus 46.60 mil. □ et (a. 1863) 206.245 incolis fere mere catholicis.

Vic. apost. Nicol. Adames.

I. *Dividitur* in 13 decanatus.

II. *Clerus. sac. saec. 362*, reg. 9, i. s. 371; in cura animarum 320.; emeriti pension. defic. 24, jubil. 8; in magist. 11, apud semin. 7., apud militiam 1, secretar. vic. apost. 2.

III. *Regulares. A. Religiosi.* 1. Coll. Redemptor. Luxemb., 9 sac. 5 l. p. 2 nov., i. s. 16. — 2. Fratres Miser. 1 mon. 5 l. p. 1 nov. Summa 22.

B. *Religiosae.* 1. Franc. paup. 3. Ord. (Aquisgr.) 1 inst. — 2. Sor. schol. de N. D. 1 inst. — 3. Sor. inf. Jesu paup. 1 dom., 11 sor. — 4. Sor. schol. S. Franc. Ser. 24 domus et instituta. — 5. Sor. S. Car. Borr. 1 dom. Numeri in schematismo desunt.

IV. *Beneficia et officia*: par. 244, vicar. 91, capell. 91, profess. sem. 7, secret. 2, curat. milit. 1, catechet. off. 4, directiones scholar. 4, professiones gymn. 3, universim 448. Quatuor unita sunt aliis. Ex his 444 benef. et offic. a. 1863 vacabant 106, et quidem mere ex tribus prioribus (par. vic. cap.).

Quoad jus conferendi obtinet jus francogallicum (valet ergo libera collatio); idem est de beneficiis et reliquis (vide dioec. Coloniensem).

V. *Scholae.* Praeter *seminar. cum instituto theol.* [1 Praes. et 6 aliis professor. cleric.] 1 gymn. (athenaeum Luxemb.) cum 5 mag. cleric. et convictor. 1 schola normalis (Dir. et catech. cler.) 1 media et industrial. (dir. et 1 prof. cler.) 1 progymn. (1 dir. et 1 prof. cler.). Scholarum element. numerum ignoro.

Tabula I. exhibens *statum Cleri, Regularium, relationem ejusdem ad Laicos.*

Dioecesis	habet Catho- licos Laicos	habet Sacerdotes						habet Regulares omnis generis			Una persona regularis est igitur ad Catholicos
		a. Saeculares	b. Regulares	c. universim	d. Sacerdotes <i>in cura animarum lab.</i>	Unus Sacerdos est igitur ad Cathol.	Unus Sacerdos in cura ani- marum est ad Catholicos	Regulares			
								a. Religiosos	b. Religiosas	c. universim	
Augustana	616,947	1527	68	1591	1384	388	445	171	718	889	694
Bambergens.	253,795	392	21	413	332	614	764	53	111	164	1547
Wratislaviens.	1,683,201	1402	12	1414	1241	1190	1356	93	630	723	2328
Brixinensis	380,619	930	413	1343	910	283	418	672	827	1499	254
Brunnensis	827,848	678	128	806	634	1027	1305	124	63	187	3450
Budwicensis	1,065,443	768	90	858	750	1228	1420	129	52	181	5886
Coloniensis	1,368,100	1673	91	1764	1487	775	920	209	1124	1333	1026
Culmensis	488,231	340	20	360	286	1356	1700	44	63	107	4563
Eichstettensis	154,778	369	31	400	342	387	458	75	141	216	726
Varmiensis	278,382	283	0	283	233	983	1194	?	?	?	
Friburgensis	961,847	1159	13	1172	1079	820	891	52	328	380	2531
Fuldensis	130,000	123	21	144	114	903	1140	38	106	144	903
Goritiensis	198,541	364	20	384	284	517	699	57	68	125	1588
Gurcensis	323,221	493	81	574	430	563	751	148	110	258	1253
Hildesiensis	72,951	184	0	184	146	396	500	0	?		
Reginaehradec.	1,304,025	817	111	928	800	1405	1630	159	74	233	5596
Labacensis	513,549	644	53	697	515	737	997	73	90	163	3150
Lavantina	417,650	457	38	495	386	844	1082	58	7	65	6425
Litomic.	1,139,358	799	171	970	730	1174	1560	228	106	334	3411
Limburgens.	224,433	256	10	266	221	844	1015	54	135	189	1187
Lincensis	708,567	664	299	963	700	736	1000	437	354	791	895
Moguntina	225,775	260	15	275	206	821	1096	29	252	281	803
Monaco-Fris.	550,871	1165	133	1298	917	424	600	239	1108	1347	409
Monasteriens.	706,732	1137	56	1193	907	592	804	163	701	864	818

Dioecesis	habet Catho- licos Laicos	habet Sacerdotes				Una Sacerdos est igitur ad Cathol.	Una Sacerdos in cura ani- marum est ad Catholicos	habet Regulares omnis generis			Una persona regularis est igitur ad Catholicos
		a. Saeculares	b. Regulares	c. universim	d. Sacerdotes in cura animarum lab.			a. Religiosos	b. Religiosas	c. universim	
Olomucens.	1,418,462	1122	138	1260	1007	1125	1309	197	336	533	2661
Osnabrugens.	156,678	275	0	275	250	560	626	0	?	?	?
Paderborn.	627,083	925	41	966	850	650	737	85	344	429	1461
Passaviens.	287,269	526	43	569	467	505	616	69	304	373	770
S. Hippolyti	527,133	558	403	961	643	548	819	502	126	628	839
Posnan. - Gnesn.	911,339	739	25	764	676	1193	1354	39	138	177	5424
Pragensis	1,594,213	1128	465	1593	1052	1001	1515	684	351	1035	1540
Ratisbonens.	673,180	1306	115	1421	1094	474	615	226	563	789	853
Rottenburg.	540,630	983	0	983	970	550	557	0	119	119	—
Salisburgens.	204,699	424	89	513	400	399	511	154	278	432	482
Secoviensis	704,317	654	292	946	708	744	994	489	349	838	840
Spirensis	252,953	288	6	294	240	860	1054	10	166	176	1439
Tridentina	464,770	1406	258	1664	1344	279	345	564	435	999	465
Trevirensis	775,256	840	28	868	782	893	999	101	332	433	1790
Tergestina	260,253	293	54	347	268	758	971	97	68	165	1577
Viennensis	1,169,838	660	230	890	700	1314	1671	734	696	1430	818
Herbipolens.	455,601	780	97	877	723	519	630	204	308	512	888
Vic. Luxemb.	200,000	362	9	371	320	539	625	22	100	122	1638(?)
Vic. Saxonicus	41,363	61	0	61	45	678	919	0	86	86	
Vic. Anhalt.	3,710	6	0	6	6	—	—	—	—	—	—
Vic. Septentr.	13,155	27	0	27	27	—	—	0	0	0	0

Tabulæ dignitatibus capitularibus.

Dioecesis	Numerus Beneficiorum.	Inter nef. sunt <i>jurisp. realis</i>	In lite vel in <i>contro-versia</i> sunt	Annotationes
Augustana ¹⁾	1134	ere omnes 253 laic.	—	¹⁾ Pacto inter Gubernium bavaricum et Episcopos Bavariae statutum est, ut <i>beneficia curata omnis-generis</i> illis tantum conferantur resp. ad ea illi tantum praesententur, qui in examine pro concursu pastoralis quovis biennio habendo approbati fuerint. Ad hoc examen admittuntur, qui jam per 4 annos curam animarum exercent.
Bambergens. ²⁾	209	—	—	²⁾ Benef. simplicia in hoc numero non continentur.
Wratlaviens.	1301 ⁴⁾	unge major pars.	225 ³⁾	³⁾ Inter Gubernium borussicum et Ordinarium de jure patr. fiscal. resp. libera collatione controvertitur.
Brixinens.	387	—	—	
Brunnensis	437	ere omnes privater.	—	
Budwicensis	441	idem	—	⁴⁾ Benef. simplicia et filialia non numerantur.
Coloniensis	786 ⁷⁾	6	8)	⁵⁾ Neque ex catalogo neque ab ordinariatu informatio fieri potuit.
Culmensis	240	—	—	
Eichstettens.	263	—	—	⁶⁾ numerantur inter jurapatr. eccles. etiam incorp. et vice versa.
Varmiensis.	129	—	—	⁷⁾ 800 alia sunt fere omnia mere „ <i>officia</i> “, quae confert Ordinarius.
Friburgens.	974	circa 250	—	⁸⁾ De permultis in dextra Rheni ripa sitis inter Gubernium et Ordinar. controvertitur.
Fuldensis	112	—	—	
Goritiensis	203	—	—	
Gurcensis	353	161	—	⁹⁾ Ordin. regia de 1. Sept. 1848 Ordinario collationem <i>mensibus episcopalibus</i> , regi praesentationem <i>mensibus papalibus</i> vacaturorum assignavit beneficiorum, quae quondam ab Episc., Capit. vel monasteriis conferebantur.
Hildesiensis	85	—	—	
Reginaehradec.	472	ere omnes privat.	—	
Labacensis	345	77	—	
Lavantina	418	71	—	
Litomicensis.	428	ere omnes privat.	—	¹⁰⁾ Inter <i>Ducem</i> et <i>Ordinarium</i> conventio inita est in parte speciali communicata.
Limburgens.	218	2	5	
Lincensis	434	79	—	¹¹⁾ 2 alternando cum privato.
Moguntina	158	—	—	¹²⁾ 1 altern. cum privato.
Monaco-Fris.	35	21	1	^{12a)} alternis vicibus.
Monaster.	356	—	—	¹⁴⁾ accedunt 5 (realia) ex eo, quod possessor (judaeus) jus exercere nequit.
Olomucens.	596	plurima	—	
Osnabrugens.	226	—	—	¹⁵⁾ 3 alternis vicibus cum privatis.

subjacent, et quidem					Annotationes
e. patronatui Privator. laic.		Summa totalis omnium patro- natuum	Inter benef. sunt <i>jurisp. realis</i>	In litte vel in contro- versia sunt	
a. Communi- tatum vel Corporat.	g. Privatorum individuum				
—	—	—	—	—	
7	22	187	16	7 17)	16) Quo ad alias rubricas nihil re- sciscere potui, quum catalogus taret et Ordinariatus notitiam desideratam non dederit.
21	151	435	pleraque priv. et alior. 49	—	17) jurispatr. regii.
—	—	—	—	—	18) 1 alternis vicibus cum privatis.
59	385	609	plurima	—	19) 1 alternis vicibus cum privatis.
27	100	596	56	1	20) Imperator Franc. I. resolutione diei 6. Sept. 1806 omnia quondam a Metropolita vel capitulo conferenda be- neficia sine exceptione juripatr. et no- minationi principali reservavit, id quod jam <i>in praxi</i> obtinet.
—	292	626	plur. privat.	—	
—	—	229	—	—	
—	52	316	supra 100	—	
—	—	146	—	—	
312	55	497	supra 50	—	
—	circa 20	20	—	—	NB. De <i>concursu parochiali</i> , de <i>alter- nativa</i> aliisque rebus in parte speciali quoad singulas dioeceses disseritur.
32	29	99	29	—	Statim patet, interdum inter <i>numerum beneficiorum</i> et <i>numerum patronatum</i> intervenire differentiam. Hoc inde venit, quod in uno alterove numero tantum beneficia simplicia, vel etiam parochialia tantum continentur. Fieri non potuit, quin primo tam accurate omnes afferam numeros, ut nihil desiderandum restet.
16	166	533	195	—	
—	—	—	—	—	
—	—	—	—	—	
—	2	—	—	—	
—	—	—	—	—	
—	—	—	—	—	

is.

Ordo	in di	in dioecesibus	habet		
			domos	sacerdotes	universim
A. Sacerdotes Ord. Equestris Teutonici.	Olomucens con-	Brixin., Coloniensi, Regi-			
B. Cler. regul. Ord. equest.	Prie s.	naehr., Limburg., Linc.,			
1. Melitensium	ini.	Monac., Monast., Olomuc.,			
S. Joh. Hieros.		Passaviens., S. Hippolyt.,			
2. Crucigerorum	Pr	Prag., Ratisbon., Secov.,			
c. r. st.	riani	Trevir., Viennens., Vicar	19	180	300
C. Canonici	Neri.	Luxemburgensi			
regulares.	Brixinen	Posnaniensi	1	8	8
1. S. Aug. Later.	S. Hippolyt.	Coloniensi	1	4	24
2. S. Norberti	Vie				
Praemonstrat.	Brixin., Rega-				
	Reginaehr	Coloniensi	6	—	47
	Olomuc., ani.				
	Pres	Limburgensi			
D. Clerici regu-	Brixin., C,		5	—	39
lares.	censi, Fribu				
1. Jesuitae.	Linc., Mogunt.	Coloniensi			
	Paderb., Trd.				
	Wac.		2	—	15
2. Barnabitae.	Vil				
3. Pauperes	rat.	Ratisbonensi			
M. D. <i>Piarum</i>	Brunnensi		1	1	20
<i>Scholarum.</i>	Reginaehr				
	Linc., Olofariae.	Secoviensi	1	—	19
	Pragens				
E. Ordines	August., Res	Coloniensi, Mogunt.,			
Monachorum.	Friburg., Congr.	Trevir., Vienn.			
1. S. Benedicti.	naehr., Li		5	—	70
	(le).				

Recapitulatio:

Summa domorum religiosarum:	461.
" sacerdotum religiosorum:	4387.
" omnium Religiosorum:	7482.

, Congregationum Mulierum.

do vel gregatio	habet in diocesisibus	domos, instituta cot.	membrorum omnis generis summam
custodes S. lariae.	Coloniensi	1	14
custodes S. abethae.	Wratisl., Colon., August., Ratisbon.	24	162
ncisc. paup. (Aquisgr.)	Colon., Mogunt., Trevir., Luxemburg.	18	204
ncisc. paup. (Pirmasens).	August., Bamb., Eichstett., Ratisb., Rottemb., Spir., Herbipolensi	45	262
ncisc. paup. (Monaster.).	Wratislav., Monast., Olomuc., Paderb., Prag., Viennensi	37	378
S. Familiae.	Coloniensi	3	28
S. Elisabeth.	Coloniensi	8	110
rit. a S. Cruce.	Colon., Linc., Litomer., Monast., Paderb.	20	211
lilitae ad S. ertrud.	Coloniensi	1	13
Recollect.	Coloniensi	1	34
. ad S. Mar. auret.	Salisburgensi	1	28
se SS. Cordis Jesu	Brix., Colon., Monast., Paderb., Posnan., Secov., Tridentina	9	239
Ord. Servor. M. V.	Monacensi, Tridentina	2	64
lae caritatis.	Paderborn., S. Hippolyt., Tridentina	10	114
Smi Salvatoris.	Colon., Eichstett., Viennensi	3	46
cores dictae hanshof.	Coloniensi	1	2
rovid. divinae.	Monaster., Moguntina	23	133
. B. M. V. ad ichaelem.	Paderbornensi	1	15
S. Mar. Magd. penitentia.	Wratislaviensi	1	19
schol. S. Do- 3. ordinis.	Spirensi	1	36
S. Francisci ad t. perpet.	Moguntina	1	18
iliae SSmi mptoris.	Mogunt., Vienn., Herbipolensi	13	105
arit. et schol. Spirit.	Trevirensi	1	6

Recapitulatio:

I.	Summa domorum, institutorumque a mulieribus religiosis procuratorum:	1.146.
II.	" mulierum in illis domibus vel institutis operantibus:	12.080.
III.	" domorum vel institutorum relig. regularium utriusque sexus:	1.607.
IV.	" regularium personarum utriusque sexus:	19.562.
V.	" sacerdotum saecularium:	30.340.
VI.	" sacerdotum omnium:	34.727.
VII.	" sacerdotum et omnium regularium:	54.289.

Tabulis distributorum.

Sunt in territorio		Clero			Regularibus		
		saecul. sacerd.	regul. sacerd.	uni-versim	mas-cul.	femin.	uni-versim
I. Austria continente terras Con- foederationi Germanicae subditas.	I.	3,369	869	4,238	1,203	575	1,778
	II.	1,697	205	1,902	329	291	620
	III.	1,882	932	2,814	1,673	1,776	3,449
	IV.	4,364	1,215	5,579	2,084	2,006	4,090
	V.	1,558	148	1,706	267	248	515
	VI.	168	3	171	14	25	39
II. Borussia.	I.	3,038	3,372	16,410	5,570	4,921	10,491
	II.	4,431	216	4,647	569	2,419	2,988
	III.	1,079	45	1,124	83	201	284
	IV.	283	0	283	?	?	?
	Dioc.	1,239	9	1,248	79	605	684
		98	13	111	52	104	156
		94	0	94	0	4	4
		110	0	110	0	39	39
III. Bavaria.	I.	7,334	283	7,617	783	3,372	4,155
	II.	1,829	155	1,984	343	726	1,069
	III.	4,501	359	4,860	708	2,693	3,401
IV. Hannovera.		6,330	514	6,844	1,051	3,419	4,470
V. Hassia-Cass., H.-Darmstad., Badensis M. D., Württemberg., Nassovia, Francof. Civ., S. Wimar. M. D.	R.	459	0	459	0	?	?
VI. Reliqua Germaniae terrae.		2,700	46	2,746	121	855	976
		partim apud singulas dioeceses numerantur, partim ignorantur.					
Summae totales I—V.		9,861	4,215	34,076	7,525	12,567	20,092
„ „ I—VI.							

SESSAE TYPIS OFFICINAE BRUEHLIANAE ACADEMICAE (FR. CHR. PIETSCH).

